

TANGIRQULOV ELMUROD
ALIYAROVICH

TEKNOLOGIYA VA UNI O'QITISH METODIKASI

ISBN 978-9910-675-80-5

9 789910 675805

8865

O'QUV QO'LLANMA

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TANGIRQULOV ELMUROD ALIYAROVICH

“TEXNOLOGIYA VA UNI O‘QITISH METODIKASI”

O‘QUV QO‘LLANMA
60110500 – BOSHLANG‘ICH TA’LIM

TERMIZ – 2025

UO‘K: 378.091.33:64(075.8)

KBK: 74.58+37.279ya73

T 21

Tangirqulov Elmurod Aliyarovich Texnologiya va uni o‘qitish metodikasi amaliy mashg‘ulotlar: o‘quv qo‘llanma / Surxondaryo: “Termiz publishing center”, 2025. – 232 b.

Ushbu o‘quv qo‘llanma Termiz davlat universiteti 60110500 - Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi talabalari uchun o‘quv qo‘llanma sifatida nashrga tavsiya etilgan.

Taqrizchilar:

Yakibova D.Sh. — Termiz davlat universiteti Boshlang‘ich ta‘lim kafedrasi dotsenti

Suyunov Dilshod Abdullayevich - Termiz davlat pedagogika instituti Boshlang‘ich ta‘lim metodikasi kafedrasi dotsenti, Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

“Texnologiya va uni o‘qitish metodikasi” nomli mazkur o‘quv qo‘llanma O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar ta‘lim vazirligining 2024-yil 6-sentyabrdagi “333”-sonli buyrug‘iga asosan nashrga tavsiya etilgan. №: 333-324

ISBN: 978-9910-675-80-5

© **Tangirqulov Elmurod Aliyarovich**
© **TERMIZ PUBLISHING CENTER, 2025**

SO‘Z BOSHI

Bugungi kunda chuqur texnologiya rivojlanmoqda jamiyatning barcha sohalariga ta'sir o'tkazmoqda. Yangi texnologik ishlab chiqarish va ilm-fan, balki ta'lim tizimi ham katta o'zgarishlarni ishlab chiqaradi. Texnologiya va uni o'qitish metodikasi zamonaviy ta'limning ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilarni uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalar bilan ta'minlash.

Ushbu o'quv qo'llanma pedagoglar va talabalarga texnologiya va uning o'rnatish usullari haqidagi bilimlarni tizimli va tushunarli ishlab chiqarishni maqsad qilgan. Qo'llanmada strategiya ishlab chiqarishdan samarali boshqarish usullari, o'quv jarayonlarini yaratish va mashg'ulotlarni o'tkazish bo'yicha ko'proq amaliy amaliy. Zamonaviy texnologiyalardan ta'lim jarayonida rivojlanish bo'yicha eng yangi yoritib berilgan.

Texnologiyalarni o'qitish metodikasi bilan ishlashni emas, balki o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, mustaqil qaror qabul qilishga, mantiqiy va tanqidiy fikrlashga undaydi. Shu ma'noda, qo'llanma ta'lim eng muhim qurilmalaridan biri bo'lgan amaliyot va nazariyaning uzviyligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Ushbu qo'llanma pedagogik faoliyatda foydalanish uchun foydali manba bo'lib, ta'lim jarayonining sifatini oshirishga yordam beradi. Mualliflar jamoasi ta'lim jarayonida qiziq texnologiyalarni o'zlashtirishgavchi barcha o'quvchilar va pedagoglarga ushbu qo'llanmadan unumli yuklanishni tavsiya qiladi.

Yangi texnologiyalarni o'rganish va o'rganishda muvaffaqiyatlar tilaymiz!

Hurmat bilan, **Muallif**

1-MAVZU: TEXNOLOGIYA TA'LIMI VA TARBIYASINING MAQSAD VA VAZIFALARI

REJA:

- 1. Texnologiya ta'limining asosiy maqsadlari*
- 2. Texnologiya ta'limining tarbiyaviy vazifalari*
- 3. Texnologiya ta'limida innovatsion metodlardan foydalanish*
- 4. Texnologiya ta'limining ijtimoiy ahamiyati va kelajagi*

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarda texnologiya ta'limi va tarbiyasining mohiyati, maqsadlari, vazifalari, tamoyillari, o'ziga xos xususiyatlari, jamiyatdagi o'rni va ahamiyati haqida to'liq tasavvur hosil qilish, ularning kasbiy kompetentligini oshirish, bo'lajak mehnat faoliyatlarida qo'llay olish ko'nikmalarini shakllantirish.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

Texnologiya ta'limining asosiy maqsadlari:

1. Amaliy ko'nikmalarni shakllantirish: O'quvchilarni texnologik jarayonlar bilan tanishtirish va ularni amaliyotda qo'llashga o'rgatish.
2. Ijodiy fikrlash va innovatsion yondashuvni rivojlantirish: Texnologik muammolarga yechim topishda ijodiy yondashuv va yangilik yaratishga undash.
3. Kasbiy tayyorgarlik: O'quvchilarning kasb tanlashida yordam berish va ularni mehnat faoliyatiga tayyorlash.
4. Muammolarni texnologik yondashuv bilan hal qilish: Real hayotdagi muammolarni texnologik vositalar orqali hal qilish qobiliyatini rivojlantirish.

5. Ishlab chiqarish jarayonlarini tushunish: Texnologik jarayonlar, ishlab chiqarish va texnika asoslarini o'rganish orqali umumiy texnik savodxonlikni oshirish.

6. Ekologik ong va barqaror rivojlanish: Texnologiyalardan foydalanganda atrof-muhitga ehtiyotkorlik bilan yondashishni shakllantirish.

7. Mehnat madaniyati va jamoada ishlash: Jamoaviy loyihalarda ishtirok etish orqali hamkorlik va mehnat madaniyatini rivojlantirish.

Texnologiya ta'limining tarbiyaviy vazifalari:

1. Mehnatsevarlik va intizomni shakllantirish: O'quvchilarni o'z ishiga mas'uliyat bilan yondashishga, boshlangan ishni oxiriga yetkazishga o'rgatadi.

2. Jamoada ishlash va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish: O'quvchilar o'zaro hamkorlikda ishlashni, bir-biriga yordam berishni va guruhda natijaga erishishni o'rganadi.

3. Mas'uliyat hissini oshirish: Texnologik jarayonlarda qatnashish orqali o'quvchilar o'z ishiga nisbatan javobgarlikni his qilishadi.

4. Ekologik madaniyatni tarbiyalash: Ishlab chiqarishda tabiiy resurslardan tejamkorlik bilan foydalanish va atrof-muhitga zarar yetkazmaslik tamoyillarini singdiradi.

5. Estetik did va ijodkorlikni rivojlantirish: Texnologiya darslarida o'quvchilar yangi g'oyalar yaratish va ularni estetik jihatdan chiroyli tarzda amalga oshirishga o'rganadilar.

6. Kasbga hurmat va qiziqishni oshirish: Texnologiya ta'limi orqali o'quvchilar turli kasblar haqida tushuncha oladi va mehnatning qadriyatini anglaydi.

7. O‘zini rivojlantirish va o‘qishga intilishni kuchaytirish: Texnologiya darslari o‘quvchilarni yangi bilim va ko‘nikmalarni egallashga undaydi.

8. Vatanparvarlik va milliy qadriyatlarni singdirish: Mahalliy texnologiyalar va hunarmandchilik namunalarini o‘rganish orqali milliy meros va qadriyatlarga hurmat uyg‘otadi.

Texnologiya ta’limida innovatsion metodlardan foydalanish:

1. STEM yondashuvi (Science, Technology, Engineering, Mathematics):

– Fan, texnologiya, muhandislik va matematikani integratsiya qilgan holda o‘qitish.

– O‘quvchilarning amaliyotda bilimlarini sinab ko‘rishi va muammolarni hal qilishga o‘rgatadi.

2. Loyiha usuli (Project-Based Learning):

– O‘quvchilar mustaqil yoki guruhda loyiha ustida ishlaydi va natijada tayyor mahsulot yaratadi.

– Vaqtni boshqarish, rejalashtirish va ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

3. Robototexnika va dasturlash:

– Dasturlash va robototexnika bo‘yicha amaliy mashg‘ulotlar o‘tkazish orqali texnologiyalarga qiziqish uyg‘otadi.

– Algoritmik fikrlash va texnik muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi.

4. 3D texnologiyalari va Fab Lab (Fabrikatsiya laboratoriyalari):

– 3D printerlar, lazerli kesish uskunolari va boshqa zamonaviy texnologiyalardan foydalanib, mahsulot yaratish.

– O‘quvchilarga o‘z g‘oyalarini real shaklda amalga oshirish imkonini beradi.

5. Virtual va augmented reality (VR/AR):

– Murakkab texnologik jarayonlarni virtual muhitda o‘rganish imkonini beradi.

– Qiyin tushunchalarni interaktiv va vizual tarzda tushuntirishga yordam beradi.

6. Gamifikatsiya (O‘yin elementlarini o‘qitishga qo‘llash):

– Texnologiya darslarini qiziqarli o‘yinlarga aylantirish orqali o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshiradi.

7. Onlayn platformalar va raqamli vositalar:

– O‘quvchilar turli xil interaktiv dasturlar va platformalarda bilim oladi.

– Masofaviy ta’lim imkoniyatlarini kengaytiradi.

8. Dizayn fikrlash (Design Thinking):

– Muammolarni hal qilishda kreativ yondashuv va prototip yaratishga yo‘naltirilgan metod.

– O‘quvchilar loyihalash va muammolarga yechim topishda ijodkorlik ko‘rsatadi.

Texnologiya ta’limining ijtimoiy ahamiyati va kelajagi.

Ijtimoiy ahamiyati:

1. Jamiyatning texnologik savodxonligini oshirish:

– Texnologiya ta’limi yosh avlodni texnik bilim va ko‘nikmalar bilan qurollantiradi, bu esa jamiyat taraqqiyotini tezlashtiradi.

2. Innovatsiyalarni rivojlantirish:

– Texnologiyalarga asoslangan o‘qitish orqali yangi g‘oyalar va ixtirolar paydo bo‘ladi, bu esa iqtisodiy o‘sishga hissa qo‘shadi.

3. Mehnat bozorida raqobatbardoshlikni oshirish:

– Texnologiya ta’limi o‘quvchilarni zamonaviy kasblarga tayyorlaydi va ularning ish topish imkoniyatlarini kengaytiradi.

4. Ijtimoiy tenglikni ta’minlash:

– Texnologiya ta’limi barcha o‘quvchilarga teng imkoniyat yaratadi va iqtisodiy farqni kamaytirishga xizmat qiladi.

5. Ekologik barqarorlik va atrof-muhitni muhofaza qilish:

– O‘quvchilarga ekologik texnologiyalarni o‘rgatish orqali atrof-muhitni asrash va resurslardan oqilona foydalanish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Texnologiya ta’limining kelajagi:

1. Raqamli transformatsiya:

– Kelajakda texnologiya ta’limi sun’iy intellekt, IoT (Internet of Things) va big data kabi sohalar bilan chambarchas bog‘lanadi.

2. Masofaviy va onlayn ta’lim rivoji:

– Virtual laboratoriyalar va AR/VR texnologiyalari orqali o‘quvchilar masofadan turib amaliy mashg‘ulotlarni bajarishadi.

3. Kasbiy ta’lim va hayot davomida o‘rganish:

– Texnologiya tez o‘zgarib borayotganligi sababli, o‘quvchilar doimiy ravishda yangi texnologiyalarni o‘rganishga intilishadi.

4. Global integratsiya:

– Texnologiya ta’limi xalqaro tajribalar va innovatsion metodlarni o‘zlashtirishga imkon yaratadi, bu esa o‘quvchilarning dunyo bozorida raqobatbardosh bo‘lishini ta’minlaydi.

5. Yangi kasblarning paydo bo‘lishi:

– Texnologik taraqqiyot yangi kasb yo‘nalishlarini yaratadi va texnologiya ta’limi ushbu sohalarda mutaxassislar tayyorlaydi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Texnologiya" tushunchasining ta’rifini tahlil qilish.** Talabalar turli manbalardan (lug‘atlar, ensiklopediyalar, ilmiy adabiyotlar) "texnologiya" tushunchasining ta’riflarini topishlari, ularni solishtirishlari va umumiy xulosaga kelishlari kerak. Shuningdek, texnologiyaning fan, texnika, ishlab chiqarish bilan o‘zaro aloqasini ko‘rib chiqishlari lozim.

2. **Texnologiya ta’limining maqsadlarini aniqlash.** Talabalar texnologiya ta’limining asosiy maqsadlarini (masalan, mehnat ko‘nikmalarini shakllantirish, ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, kasbiy yo‘naltirish, texnologik madaniyatni shakllantirish) muhokama qilishlari va ularning ahamiyatini asoslashlari kerak.

3. **Texnologiya ta’limining vazifalarini ko‘rib chiqish.** Talabalar texnologiya ta’limining vazifalarini (masalan, o‘quvchilarni turli xil texnologiyalar bilan tanishtirish, ularga oddiy mehnat operatsiyalarini bajarishni o‘rgatish, texnik ijodkorlikka jalb qilish) aniqlashlari va ularning maqsadlarga erishishdagi rolini tahlil qilishlari kerak.

4. **Texnologiya ta’limining prinsiplarini tahlil qilish.** Talabalar texnologiya ta’limining asosiy prinsiplarini (masalan, amaliy yo‘naltirilganlik, mehnat faoliyati bilan bog‘liqlik, differensial yondashuv, o‘quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish) muhokama qilishlari va ularning amaliyotda qo‘llanilishini misollar bilan ko‘rsatishlari kerak.

5. Texnologiya ta'limining boshqa fanlar bilan aloqasini aniqlash.

Talabalar texnologiya ta'limining matematika, fizika, kimyo, biologiya, chizmachilik, tasviriy san'at va boshqa fanlar bilan o'zaro aloqasini ko'rib chiqishlari va bu aloqaning o'quv jarayonidagi ahamiyatini asoslashlari kerak.

6. Texnologiya ta'limining tarixiy rivojlanishini o'rganish.

Talabalar texnologiya ta'limining o'tmishdagi holatini, bugungi kundagi o'rnini va kelajakdagi rivojlanish istiqbollarini o'rganishlari kerak. Bu jarayonda texnologiyalarning jamiyat rivojlanishiga ta'siri ham ko'rib chiqiladi.

7. Texnologiya ta'limining normativ-huquqiy asoslarini tahlil qilish. Talabalar O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, Kadrlar tayyorlash milliy dasturi, Davlat ta'lim standartlari va boshqa normativ hujjatlarda texnologiya ta'limiga oid qoidalarni o'rganishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Dars ishlanmasini tuzish. Talabalar texnologiya darsining ishlanmasini tuzishlari kerak. Ishlanmada darsning mavzusi, maqsadi, vazifalari, o'qitish metodlari, ko'rgazmali qurollar va boshqa zarur elementlar ko'rsatilishi kerak.

2. O'quv materiallarini tanlash va tahlil qilish. Talabalar texnologiya darslari uchun o'quv materiallarini (darsliklar, qo'llanmalar, elektron resurslar) tanlashlari va ularning mazmuni, metodikasi va o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mosligini tahlil qilishlari kerak.

3. Ko'rgazmali qurollar tayyorlash. Talabalar texnologiya darslarida foydalanish uchun ko'rgazmali qurollar (rasmlar, chizmalar, modellar, maketlar) tayyorlashlari kerak.

4. Texnologiya darsining fragmentini o'tkazish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, texnologiya darsining qisqa fragmentini o'tkazishlari kerak. Bu ularga o'zlarining pedagogik mahoratlarini sinab ko'rish imkoniyatini beradi.

5. Muammoli vaziyatlarni hal qilish. Talabalar texnologiya ta'limi bilan bog'liq muammoli vaziyatlarni (masalan, o'quvchilarning darsga qiziqishini oshirish, individual yondashuvni ta'minlash, zamonaviy

texnologiyalardan foydalanish) muhokama qilishlari va ularning yechimlarini taklif qilishlari kerak.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. **Referat yozish.** Talabalar texnologiya ta'limining dolzarb muammolaridan biri bo'yicha referat yozishlari mumkin.

2. **Taqdimot tayyorlash.** Talabalar texnologiya ta'limining ma'lum bir aspekti bo'yicha taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3. **Ilmiy maqola tahlili.** Talabalar texnologiya ta'limiga oid ilmiy maqolani tahlil qilishlari va uning asosiy g'oyalarini bayon qilishlari kerak.

Ushbu topshiriqlar talabalarning texnologiya ta'limi haqidagi bilimlarini chuqurlashtirishga, ularning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga va amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Topshiriqlarni bajarishda talabalar turli manbalardan (darsliklar, ilmiy adabiyotlar, internet resurslari) foydalanishlari tavsiya etiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Texnologiya ta'limining asosiy maqsadi nima?

- A) Faqat amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish.
- B) O'quvchilarni faqat kasbga yo'naltirish.
- C) O'quvchilarni mehnatga tayyorlash, texnik tafakkurini rivojlantirish va amaliy ko'nikmalarini shakllantirish.
- D) Faqat nazariy bilimlarni berish.

2. Texnologiya ta'limining vazifalaridan biri bu:

- A) Faqat nazariy fanlarni o'qitish.
- B) O'quvchilarni faqat sportga yo'naltirish.
- C) O'quvchilarda texnik tafakkurni, ijodiy qobiliyatni va mehnat madaniyatini shakllantirish.
- D) Faqat chet tillarni o'rgatish.

3. Texnologiya tarbiyasining maqsadi nima?

- A) O'quvchilarni faqat imtihonga tayyorlash.
- B) O'quvchilarda mehnatsevarlik, mas'uliyatlilik, tejamkorlik va kasbga yo'naltirish kabi fazilatlarni tarbiyalash.

C) O'quvchilarni faqat o'yin-kulgi bilan mashg'ul qilish.

D) O'quvchilarni faqat uy ishlariga jalb qilish.

4. Qaysi javob texnologiya ta'limining tamoyillaridan biri hisoblanadi?

A) Faqat nazariy bilimlarga e'tibor qaratish.

B) Amaliyot bilan nazariyaning uzviy bog'liqligi.

C) O'quvchilarni faqat passiv tinglovchi sifatida ko'rish.

D) Faqat bir xil o'qitish usullaridan foydalanish.

5. Texnologiya darslarida qanday metodlardan foydalanish mumkin?

A) Faqat ma'ruza metodi.

B) Faqat test metodi.

C) Interaktiv metodlar, amaliy mashg'ulotlar, loyihalar metodi, ko'rgazmali qurollardan foydalanish.

D) Faqat uyga vazifa berish.

6. Texnologiya ta'limi o'quvchilarda qanday ko'nikmalarni shakllantiradi?

A) Faqat yozish va o'qish ko'nikmalarini.

B) Faqat sport ko'nikmalarini.

C) Amaliy mehnat ko'nikmalari, materiallarga ishlov berish ko'nikmalari, texnik chizmachilik ko'nikmalari.

D) Faqat chet tilida gapirish ko'nikmalarini.

7. Texnologiya ta'limi qaysi fanlar bilan bog'liq?

A) Faqat adabiyot va tarix bilan.

B) Faqat musiqa va tasviriy san'at bilan.

C) Matematika, fizika, kimyo, biologiya, chizmachilik va boshqa tabiiy va texnik fanlar bilan.

D) Faqat geografiya va astronomiya bilan.

8. Texnologiya darslarida xavfsizlik texnikasiga rioya qilishning ahamiyati nimada?

A) Darsning vaqtini cho'zish uchun.

B) O'quvchilarning salomatligini saqlash va baxtsiz hodisalarning oldini olish uchun.

C) Darsning qiziqarli bo'lishi uchun.

D) Uyga vazifani kamaytirish uchun.

9. Texnologiya ta'limi o'quvchilarni kelajakda qanday faoliyatga tayyorlaydi?

- A) Faqat nazariy faoliyatga.
- B) Faqat ijodiy faoliyatga.
- C) Mehnat faoliyatiga, kasb tanlashga, texnik va texnologik sohalarda ishlashga.
- D) Faqat sport faoliyatiga.

10. Texnologiya ta'limining zamonaviy tendensiyalari nimalardan iborat?

- A) Faqat an'anaviy o'qitish usullaridan foydalanish.
- B) Innovatsion texnologiyalardan, interaktiv metodlardan, loyihalar metodidan, STEAM ta'limidan foydalanish.
- C) Faqat kitobdan foydalanish.
- D) Faqat og'zaki so'rov o'tkazish.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

2-MAVZU: TEXNOLOGIYA VA UNI O‘QITISH METODIKASI FANINING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI

REJA:

1. *Texnologiya fanining nazariy asoslari*
2. *Texnologiyani o‘qitish metodikasining asosiy tamoyillari*
3. *Texnologiya fanini o‘qitishda amaliy yondashuvlar*
4. *Texnologiya va uni o‘qitish metodikasining kelajakdagi rivojlanish yo‘nalishlari*

Mashg‘ulot maqsadi: Talabalarga texnologiya fanining nazariy va amaliy asoslari, uni o‘qitish metodikasi, zamonaviy ta’lim texnologiyalari, o‘quv jarayonini tashkil etish usullari, o‘quvchilarni mehnatga tayyorlash va kasbga yo‘naltirish yo‘llari haqida chuqur bilim berish, amaliy ko‘nikmalarini shakllantirish va pedagogik faoliyatda qo‘llashga tayyorlash.

Mashg‘ulot jihozi: boshlang‘ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko‘rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma’lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta’lim topshirig‘i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA’LUMOT.

Texnologiya nima?

Eng oddiy ta’rifga ko‘ra, texnologiya bu insonning amaliy maqsadlariga erishish uchun ilmiy bilimlarni qo‘llashdir. Bu ta’rif keng qamrovli bo‘lib, turli xil narsalarni o‘z ichiga oladi:

Asboblari va mashinalari: Oddiy bolg‘adan tortib, murakkab kompyuterlargacha.

Jarayonlari va usullari: Ishlab chiqarish usullaridan tortib, dasturiy ta’minotni ishlab chiqish metodologiyalarigacha.

Tizimlari: Transport tizimlaridan tortib, aloqa tarmoqlarigacha.

Texnologiya fanining asosiy yo‘nalishlari:

Texnologiya falsafasi: Texnologiyaning insoniyat va tabiatga ta'siri, texnologik taraqqiyotning axloqiy jihatlarini kabi masalalarni o'rganadi.

Texnologiya tarixi: Texnologiyaning rivojlanish bosqichlari, muhim kashfiyotlar va ixtirolar, ularning jamiyatga ta'siri o'rganiladi.

Texnologiya sotsiologiyasi: Texnologiyaning ijtimoiy tuzilishga, ijtimoiy munosabatlarga va madaniyatga ta'siri o'rganiladi.

Texnologiya iqtisodiyoti: Texnologik o'zgarishlarning iqtisodiy o'sishga, mehnat bozoriga va raqobatbardoshlikka ta'siri o'rganiladi.

Texnologiya menejmenti: Texnologiyalarni ishlab chiqish, joriy etish va boshqarish usullari o'rganiladi.

Texnologiya fanining ahamiyati:

Texnologiya fani bizga quyidagilarga yordam beradi:

Texnologiyaning mohiyatini tushunish.

Texnologik taraqqiyotning yo'nalishlarini bashorat qilish.

Texnologiyalarning ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik oqibatlarini baholash.

Texnologiyalarni samarali boshqarish va ulardan oqilona foydalanish.

O'zbekistonda texnologiya fanining rivojlanishi:

O'zbekistonda texnologiya fanining rivojlanishi mustaqillik yillarida yangi bosqichga ko'tarildi. Hozirgi kunda mamlakatimizda texnologiya sohasida ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda, yangi texnologiyalar ishlab chiqilmoqda va joriy etilmoqda. Xususan, axborot texnologiyalari, muhandislik, qishloq xo'jaligi texnologiyalari va boshqa sohalarda sezilarli yutuqlarga erishilmoqda.

Texnologiyani o'qitish metodikasining asosiy tamoyillari o'quv jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarning texnologik bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishga qaratilgan. Bu tamoyillar didaktika, psixologiya, texnologiya fanining o'ziga xos xususiyatlari va zamonaviy ta'lim tendensiyalariga asoslanadi. Quyida asosiy tamoyillarni ko'rib chiqamiz:

Ilmiylik tamoyili:

O'qitilayotgan materialning ilmiy asoslanganligi, zamonaviy texnologiyalarga mosligi.

O'quvchilarga texnologiyaning nazariy asoslari, qonuniyatlari va prinsiplari haqida bilim berish.

Ilmiy-texnikaviy adabiyotlar, manbalar va axborotlardan foydalanish.

Amaliylik tamoyili:

Nazariy bilimlarni amaliy mashg'ulotlar, laboratoriya ishlari, loyihalar va ishlab chiqarish amaliyoti bilan bog'lash.

O'quvchilarning real texnologik jarayonlarda ishtirok etishi, amaliy ko'nikma va malakalarni egallashi.

Mehnat ko'nikmalari, asbob-uskunalar bilan ishlash, materiallarga ishlov berish va texnologik hujjatlarni tuzish kabi amaliy mashg'ulotlarni o'z ichiga oladi.

Tizimlilik va izchillik tamoyili:

O'quv materialining mantiqiy ketma-ketlikda, oddiydan murakkabga, osonidan qiyinga tamoyili asosida tuzilishi.

Fanlararo bog'liqlikni hisobga olish, texnologiya fanini boshqa fanlar bilan integratsiyalash.

O'quv dasturining aniq tuzilmasi, mavzularning o'zaro bog'liqligi va izchilligi.

Onglilik va faollik tamoyili:

O'quvchilarning o'quv jarayonida ongli ishtirok etishi, mustaqil fikrlashi, muammolarni yechish va qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirish.

Faol o'qitish usullaridan foydalanish: interaktiv darslar, munozaralar, loyiha ishlari, guruhli ishlar va boshqalar.

O'quvchilarni o'z bilimlarini baholashga, xatolardan xulosa chiqarishga va o'z-o'zini rivojlantirishga o'rgatish.

Ko'rsatmalilik tamoyili:

O'quv materialini ko'rgazmali vositalar, grafiklar, chizmalar, modellar, videofilmlar va boshqa ko'rsatuv materiallari yordamida taqdim etish.

Texnologik jarayonlarni vizualizatsiya qilish, o'quvchilarning tasavvurini boyitish va materialni yaxshiroq o'zlashtirishga yordam beradi.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanish.

Individual yondashuv tamoyili:

Har bir o'quvchining individual xususiyatlari, qiziqishlari, qobiliyatlari va o'rganish tezligini hisobga olish.

Differensial va individual topshiriqlardan foydalanish, o'quvchilarga o'z potensialini ro'yobga chiqarishga yordam berish.

O'quvchilar bilan individual ishlash, ularga yordam berish va yo'naltirish.

Hayot bilan bog'liqlik tamoyili:

O'qitilayotgan materialning real hayotiy vaziyatlar, kasbiy faoliyat va jamiyat ehtiyojlari bilan bog'liqligi.

O'quvchilarni zamonaviy texnologiyalar, ishlab chiqarish tendensiyalari va kasbiy yo'nalishlar bilan tanishtirish.

O'quvchilarda mehnatga hurmat, kasbiy mas'uliyat va ijodiy yondashuvni shakllantirish.

Texnologik madaniyatni shakllantirish tamoyili:

O'quvchilarda texnologik madaniyat, axloqiy me'yorlar, ekologik ong va texnologiyalardan oqilona foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish.

Texnologiyalarning ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik oqibatlarini tushunish.

Texnologik innovatsiyalarga qiziqishni uyg'otish va ularni yaratishga intilishni rag'batlantirish.

Bu tamoyillarga rioya qilish texnologiya ta'limining sifatini oshirishga, o'quvchilarda zamonaviy texnologik bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga yordam beradi.

Quyida texnologiya fanini o'qitishda qo'llaniladigan asosiy amaliy yondashuvlarni ko'rib chiqamiz:

Amaliy faoliyatga yo'naltirilganlik:

Laboratoriya ishlari va praktikular: O'quvchilar materiallar, asboblari va uskunalar bilan tajriba o'tkazishlari, texnologik jarayonlarni amalda o'rganishlari mumkin bo'lgan laboratoriya ishlarini o'tkazish.

Loyiha faoliyati: O'quvchilardan aniq muammolarni hal qilish uchun bilim va ko'nikmalarini qo'llashni talab qiladigan loyihalarni ishlab

chiqish va amalga oshirish. Loyihalar individual yoki guruhli bo'lishi mumkin va texnologiyaning turli sohalarini qamrab olishi mumkin.

Master-klasslar va treninglar: Mutaxassislar tomonidan o'tkaziladigan master-klasslarda ishtirok etish, bunda o'quvchilar qimmatli ko'nikmalarga ega bo'lishlari va texnologiyaning turli sohalaridagi zamonaviy tendensiyalar haqida bilishlari mumkin.

Korxonalarga va tashkilotlarga ekskursiyalar: O'quvchilarning real texnologik jarayonlarni ko'rishlari va mutaxassislarning ishlari bilan tanishishlari mumkin bo'lgan korxonalar, fabrikalar, laboratoriyalar va boshqa tashkilotlarga tashrif buyurish.

Amaliy topshiriqlar va mashqlar: Nazariy bilimlarni mustahkamlash va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan turli xil amaliy topshiriqlarni bajarish.

Zamonaviy texnologiyalar va uskunalaridan foydalanish:

Kompyuter texnologiyalari va dasturiy ta'minot: Modellastirish, loyihalash, konstruksiyalash va boshqa faoliyat turlari uchun kompyuterlar, dasturiy ta'minotdan foydalanish.

CNC dastgohlari va boshqa zamonaviy uskunalar: Sanoatda ishlatiladigan zamonaviy uskunalarda ishlash, bu o'quvchilarga real ishlab chiqarish jarayonlari haqida tasavvurga ega bo'lish imkonini beradi.

3D-bosib chiqarish va boshqa qo'shimcha texnologiyalar: Prototip va modellarni yaratish uchun 3D-printerlar va boshqa qo'shimcha texnologiyalardan foydalanish.

Asosiy kompetensiyalarni rivojlantirish:

Texnologiyani o'qitishdagi amaliy yondashuvlar o'quvchilarda quyidagi asosiy kompetensiyalarni rivojlantirishga yordam beradi:

Texnologik kompetensiya: Texnologiya sohasidagi amaliy muammolarni hal qilish uchun bilim va ko'nikmalarni qo'llash qobiliyati.

Loyiha kompetensiyasi: Loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirish, o'z faoliyatini rejalashtirish, jamoada ishlash va qo'yilgan maqsadlarga erishish qobiliyati.

Axborot kompetensiyasi: Internet va maxsus adabiyotlarni o'z ichiga olgan turli manbalardan ma'lumot qidirish, tahlil qilish va undan foydalanish qobiliyati.

Kommunikativ kompetensiya: Boshqa odamlar bilan samarali muloqot qilish va o‘zaro hamkorlik qilish, o‘z ishining natijalarini taqdim etish va o‘z nuqtai nazarini asoslash qobiliyati.

Tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish: Vaziyatlarni tahlil qilish, muammolarni aniqlash, echimlarni taklif qilish va ularning samaradorligini baholash qobiliyati.

Ijodkorlik va innovatsion fikrlash: Yangi g‘oyalarni yaratish, nostandart echimlarni ishlab chiqish va ularni amalda qo‘llash qobiliyati.

Real hayot va kasbiy faoliyat bilan bog‘liqlik:

Mehnat bozori ehtiyojlariga yo‘naltirilganlik: Ta’lim mehnat bozori ehtiyojlariga yo‘naltirilgan bo‘lishi va o‘quvchilarni kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlashi kerak.

Korxonalar va tashkilotlar bilan o‘zaro hamkorlik: Korxonalar va tashkilotlar bilan hamkorlik qilish, stajirovka va amaliyot o‘tkazish, bu o‘quvchilarga real ish tajribasini olish imkonini beradi.

Tadbirkorlik ko‘nikmalarini rivojlantirish: O‘quvchilarda tadbirkorlik ko‘nikmalarini, o‘z loyihalarini yaratish va amalga oshirish qobiliyatini shakllantirish.

Texnologiyaning turli bo‘limlarini o‘qitishda amaliy yondashuvlarga misollar:

Materiallarga ishlov berish: Yog‘och, metall, mato va boshqa materiallardan turli xil asboblardan va uskunalar yordamida buyumlar yasash.

Elektrotexnika va elektronika: Elektr zanjirlarini yig‘ish, elektron komponentlarning ishlashini o‘rganish, oddiy elektron qurilmalarni yaratish.

Axborot texnologiyalari: Veb-saytlar yaratish, dasturiy ta’minot yaratish, ma’lumotlar bazalari bilan ishlash, kompyuter tarmoqlaridan foydalanish.

Qishloq xo‘jaligi texnologiyalari: O‘simliklar etishtirish, hayvonlarga g‘amxo‘rlik qilish, qishloq xo‘jaligi texnikasidan foydalanish.

Quyida texnologiya va uni o‘qitish metodikasining kelajakdagi rivojlanish yo‘nalishlarini ko‘rib chiqamiz:

Boshqa fanlar bilan integratsiya (STEM-ta’lim):

Texnologiyaning boshqa tabiiy fanlar, masalan, fan (Science), texnologiya (Technology), injenerlik (Engineering) va matematika (Mathematics) bilan integratsiyasi tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. STEM-ta'lim o'quvchilarda fanlararo bilim va ko'nikmalarga asoslangan muammolarni hal qilishga kompleks yondashuvni rivojlantirishga qaratilgan.

Bu o'quvchilardan umumiy maqsadga erishish uchun turli sohalardagi bilimlarni qo'llashni talab qiladigan fanlararo loyihalar va topshiriqlarni yaratishni nazarda tutadi.

"Yumshoq" ko'nikmalarni (Soft Skills) rivojlantirishga e'tibor:

Texnik ko'nikmalar bilan bir qatorda, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, muloqot, jamoada ishlash, muammolarni hal qilish va moslashuvchanlik kabi "yumshoq" ko'nikmalar tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Texnologiyani o'qitish metodikasi interaktiv o'qitish usullari, loyiha faoliyati, guruhli ish va boshqa yondashuvlar yordamida o'quvchilarda ushbu ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi kerak.

Raqamli texnologiyalar va onlayn ta'limdan foydalanish:

Ta'lim jarayonida interaktiv doskalar, virtual laboratoriyalar, o'quv platformalari, onlayn kurslar va boshqa vositalar kabi raqamli texnologiyalardan faol foydalanish.

Onlayn ta'lim va masofaviy o'qitishning rivojlanishi, bu esa o'quvchilarning joylashgan joyidan qat'i nazar, ko'proq sonli o'quvchilar uchun sifatli ta'lim olish imkoniyatini beradi.

O'quv materiallarini o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashtirish va shaxsiy o'qitish uchun sun'iy intellektdan foydalanish.

Innovatsiyalar va tadbirkorlikka e'tibor:

O'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini va innovatsiyalarga qobiliyatini rivojlantirish.

O'z loyihalari va g'oyalarini amalga oshirish uchun shart-sharoitlar yaratish, startaplar va innovatsion korxonalarni qo'llab-quvvatlash.

Biznesni rejalashtirish, marketing va loyihalarni boshqarish asoslarini o'rgatish.

Ekologik va ijtimoiy jihatlarni hisobga olish:

Barqaror rivojlanish va texnologiyalardan mas'uliyatli foydalanish tamoyillarini o'rgatish.

O'quvchilarda texnologik taraqqiyotning ijtimoiy va ekologik oqibatlarini tushunishni rivojlantirish.

Ekologik madaniyatni va atrof-muhitga mas'uliyatli munosabatni shakllantirish.

O'qitishni individuallashtirish:

O'quv materiallari va o'qitish usullarini har bir o'quvchining individual ehtiyojlari va qobiliyatlariga moslashtirish.

Individual ta'lim traektoriyalari va shaxsiy o'quv rejalari yaratish uchun texnologiyalardan foydalanish.

Kelajak ko'nikmalarini rivojlantirish:

Kelajakda mehnat bozorida talab qilinadigan ko'nikmalarni, masalan, dasturlash, robototexnika, sun'iy intellekt, ma'lumotlarni tahlil qilish va boshqalarni o'rgatish.

O'quvchilarni raqamli iqtisodiyot sharoitida va tez o'zgaruvchan dunyoda ishlashga tayyorlash.

O'yin texnologiyalari va geymifikatsiyadan foydalanish:

O'quvchilarning motivatsiyasi va ishtirokini oshirish uchun o'quv jarayonida o'yin elementlari va mexanikalarini qo'llash.

Muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va jamoada ishlash kabi turli ko'nikma va kompetensiyalarni rivojlantirish uchun o'yinlardan foydalanish.

Uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish:

Butun hayot davomida uzluksiz ta'lim olish va malaka oshirish uchun imkoniyatlar yaratish.

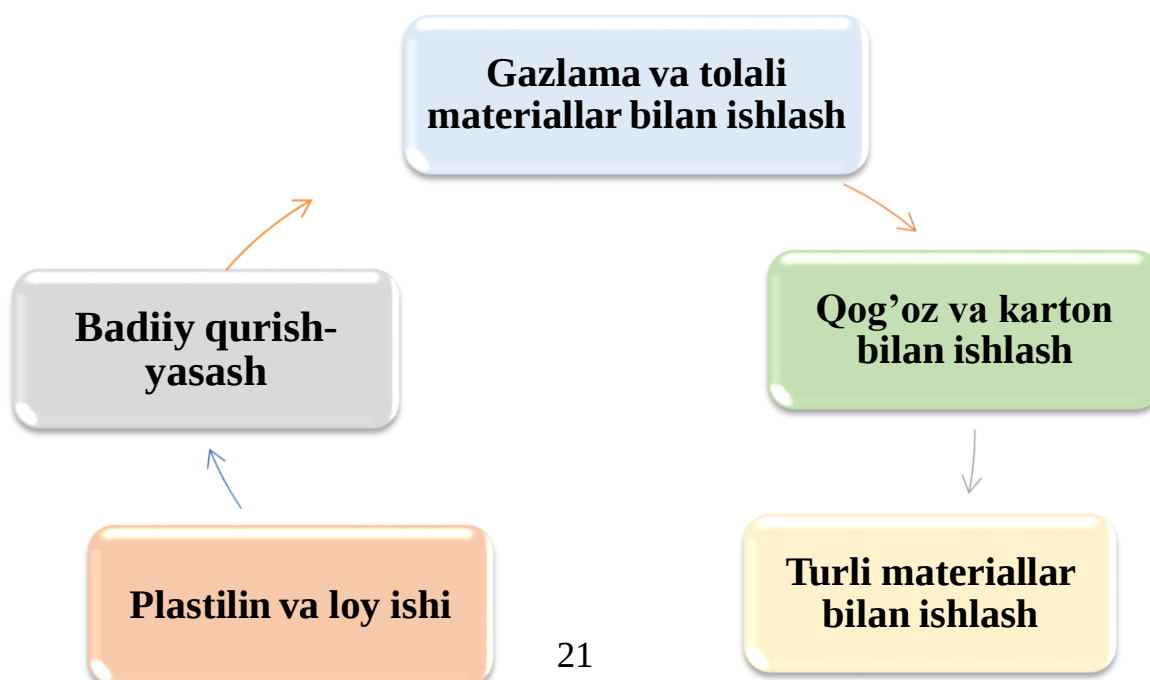
Texnologiya sohasidagi mutaxassislar uchun kasbiy qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimini rivojlantirish.

Ushbu rivojlanish yo'nalishlari texnologiya va uni o'qitish metodikasini tez o'zgaruvchan dunyo sharoitida yashash va ishlashga tayyorlashga qaratilgan. Ular o'quvchilarda nafaqat texnologiya sohasida chuqur bilim va ko'nikmalarni, balki ijodkorlik, tanqidiy fikrlash, kommunikativlik, innovatsiyalarga qobiliyat va moslashuvchanlik kabi fazilatlarni ham shakllantirishga mo'ljallangan.

Xulosa qilib aytganda, texnologiya fanining nazariy asoslarini o'rganish texnologiyaning o'zini, uning jamiyatdagi o'rini va kelajakdagi rivojlanish istiqbollari tushunish uchun zarurdir. Bu fan bizga texnologiyalardan oqilona foydalanish va ularning salbiy oqibatlarini minimallashtirishga yordam beradi. Amaliy yondashuvlar texnologiya sohasidagi zamonaviy ta'limning ajralmas qismidir. Ular o'quvchilarga nafaqat bilim olish, balki zamonaviy dunyoda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va kompetensiyalarni rivojlantirishga imkon beradi.

Birinchi sinfdagi ish turlari quyidagilardan iborat.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Metodika" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "metodika" tushunchasining ta'rifini turli manbalardan topishlari, uni "metod", "texnologiya", "pedagogika" kabi tushunchalar bilan solishtirishlari va umumiy xulosaga kelishlari kerak. Shuningdek, metodikaning fan sifatidagi o'rini ko'rib chiqishlari lozim.

2. **"Texnologiya va uni o'qitish metodikasi" fanining o'rganish obyekti va predmetini aniqlash.** Talabalar ushbu fanning o'rganish obyekti (texnologiya ta'limi jarayoni) va predmetini (texnologiya ta'limini tashkil etish, amalga oshirish va baholash qonuniyatlari) aniqlashlari kerak.

3. **Texnologiya o'qitish metodikasining boshqa fanlar bilan aloqasini ko'rib chiqish.** Talabalar texnologiya o'qitish metodikasining pedagogika, psixologiya, didaktika, texnologiya, chizmachilik, tasviriy san'at va boshqa fanlar bilan o'zaro aloqasini aniqlashlari va bu aloqaning o'quv jarayonidagi ahamiyatini asoslashlari kerak.

4. **Texnologiya o'qitish metodikasining metodologik asoslarini tahlil qilish.** Talabalar ushbu fanning metodologik asoslari (falsafiy, umumilmiy, xususiy ilmiy yondashuvlar) haqida ma'lumot berishlari va ularning amaliyotda qo'llanilishini misollar bilan ko'rsatishlari kerak.

5. **Texnologiya o'qitishning tamoyillarini ko'rib chiqish.** Talabalar texnologiya o'qitishning asosiy tamoyillarini (ilmiylik, amaliylik, sistemalilik, izchillik, ko'rgazmalilik, o'quvchilarning faolligi, individual yondashuv va boshqalar) muhokama qilishlari va ularning mohiyatini ochib berishlari kerak.

6. **Texnologiya o'qitishning usullarini tahlil qilish.** Talabalar texnologiya o'qitishda qo'llaniladigan turli xil usullarni (og'zaki, ko'rgazmali, amaliy, muammoli, loyihaviy, interaktiv va boshqalar) ko'rib chiqishlari, ularning afzalliklari va kamchiliklarini aniqlashlari va o'quv jarayonida qo'llanilish sohalarini ko'rsatishlari kerak.

7. Texnologiya o'qitishning vositalarini tahlil qilish. Talabalar texnologiya o'qitishda qo'llaniladigan turli xil vositalarni (o'quv adabiyotlari, ko'rgazmali qurollar, texnik vositalar, dasturiy ta'minot, internet resurslari va boshqalar) ko'rib chiqishlari va ularning o'quv jarayonidagi rolini aniqlashlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Dars konspektini tuzish. Talabalar texnologiya darsining konspektini tuzishlari kerak. Konspektda darsning mavzusi, maqsadi, vazifalari, o'qitish usullari, vositalari, darsning borishi va kutiladigan natijalar ko'rsatilishi kerak.

2. O'quv materiallarini tanlash va tahlil qilish. Talabalar texnologiya darslari uchun o'quv materiallarini (darsliklar, qo'llanmalar, elektron resurslar) tanlashlari, ularning mazmuni, metodikasi va o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mosligini tahlil qilishlari kerak.

3. Ko'rgazmali qurollar tayyorlash. Talabalar texnologiya darslarida foydalanish uchun ko'rgazmali qurollar (rasmlar, chizmalar, modellar, maketlar, didaktik materiallar) tayyorlashlari kerak.

4. Texnologiya darsining fragmentini o'tkazish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, texnologiya darsining qisqa fragmentini o'tkazishlari kerak. Bu ularga o'zlarining pedagogik mahoratlarini sinab ko'rish imkoniyatini beradi.

5. O'qitish usullarini qo'llash bo'yicha mashqlar bajarish. Talabalar turli xil o'qitish usullarini (masalan, muammoli vaziyat yaratish, loyiha usuli, interaktiv o'yinlar) qo'llash bo'yicha amaliy mashqlar bajarishlari kerak.

6. O'quvchilarni baholash mezonlarini ishlab chiqish. Talabalar texnologiya darslarida o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini baholash uchun mezonlar ishlab chiqishlari kerak.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar texnologiya o'qitish metodikasining dolzarb muammolaridan biri bo'yicha referat yozishlari mumkin.

2. Taqdimot tayyorlash. Talabalar texnologiya o'qitishning ma'lum bir aspekti bo'yicha taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3. Ilmiy maqola tahlili. Talabalar texnologiya o'qitish metodikasiga oid ilmiy maqolani tahlil qilishlari va uning asosiy g'oyalarini bayon qilishlari kerak.

4. Dars kuzatuv va tahlili. Talabalar tajribali o'qituvchining texnologiya darsini kuzatishlari va uni metodik jihatdan tahlil qilishlari kerak.

Ushbu topshiriqlar talabalarning "Texnologiya va uni o'qitish metodikasi" fani haqidagi bilimlarini chuqurlashtirishga, ularning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga va amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Topshiriqlarni bajarishda talabalar turli manbalardan (darsliklar, ilmiy adabiyotlar, internet resurslari) foydalanishlari tavsiya etiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. "Texnologiya" so'zi qanday ma'noni anglatadi?

- A) Faqat mashinalar va uskunalarni.
- B) Ishlab chiqarish jarayonini tashkil etish usullari, vositalari va ko'nikmalarini.
- C) Faqat kompyuter texnologiyalarini.
- D) Faqat qurilish ishlarini.

2. Texnologiya fanining asosiy vazifasi nima?

- A) Faqat nazariy bilimlarni berish.
- B) O'quvchilarni mehnatga tayyorlash, ularda texnik tafakkur, amaliy ko'nikmalar va ijodiy qobiliyatni shakllantirish.
- C) Faqat sport ko'nikmalarini rivojlantirish.
- D) Faqat chet tillarni o'rgatish.

3. Texnologiya o'qitish metodikasi nimani o'rganadi?

- A) Faqat texnologiyalarning tarixini.
- B) Texnologiya fanini o'qitish usullari, tamoyillari va vositalarini.
- C) Faqat texnik chizmachilikni.
- D) Faqat materialshunoslikni.

4. Qaysi javob texnologiya o'qitishning tamoyillaridan biri hisoblanadi?

- A) Faqat og'zaki bayon qilish.

B) Nazariya bilan amaliyotning birligi, o'quvchilarning faol ishtiroki, ko'rgazmalilik.

C) Faqat mustaqil ishlash.

D) Faqat test o'tkazish.

5. Texnologiya darslarida qanday o'qitish metodlaridan foydalanish maqsadga muvofiq?

A) Faqat ma'ruza.

B) Muammoli o'qitish, loyihalar metodi, amaliy mashg'ulotlar, interaktiv metodlar.

C) Faqat kitob bilan ishlash.

D) Faqat uyga vazifa berish.

6. Texnologiya ta'limi qanday fanlar bilan integratsiyalashgan holda olib boriladi?

A) Faqat adabiyot va tarix.

B) Matematika, fizika, kimyo, biologiya, chizmachilik, informatika va boshqa fanlar bilan.

C) Faqat musiqa va tasviriy san'at.

D) Faqat geografiya va astronomiya.

7. Texnologiya darslarida o'quvchilar qanday ko'nikmalarga ega bo'ladilar?

A) Faqat yozish va o'qish ko'nikmalari.

B) Materiallarga ishlov berish, asbob-uskunalar bilan ishlash, texnik hujjatlar bilan ishlash, loyihalash ko'nikmalari.

C) Faqat sport ko'nikmalari.

D) Faqat chet tilida gapirish ko'nikmalari.

8. Texnologiya o'qitishda ko'rgazmalilikning ahamiyati nimada?

A) Darsning vaqtini cho'zish uchun.

B) O'quv materialini yaxshiroq tushunish va eslab qolish uchun.

C) Darsning qiziqarli bo'lishi uchun.

D) Uyga vazifani kamaytirish uchun.

9. Texnologiya ta'limi o'quvchilarni kelajakda qanday faoliyatga tayyorlaydi?

A) Faqat nazariy faoliyatga.

B) Mehnat faoliyatiga, kasb tanlashga, zamonaviy texnologiyalardan foydalanishga.

C) Faqat ijodiy faoliyatga.

D) Faqat sport faoliyatiga.

10. Texnologiya o‘qitish metodikasining zamonaviy tendensiyalari nimalardan iborat?

A) Faqat an’anaviy o‘qitish usullaridan foydalanish.

B) Innovatsion texnologiyalar, AKTdan foydalanish, loyihalar metodi, STEAM ta’limi, masofaviy ta’lim.

C) Faqat kitobdan foydalanish.

D) Faqat og‘zaki so‘rov o‘tkazish.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA’LIM
TOPSHIRIG‘I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

3-MAVZU: BOSHLANG'ICH SINFLARDA TEXNOLOGIYA TA'LIMINING MAZMUNI

REJA:

1. Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining asosiy yo'nalishlari

2. O'quvchilarda amaliy ko'nikma va malakalarni shakllantirish

3. Texnologiya darslarida loyihaviy va ijodiy faoliyat

4. Atrof-muhit va mehnat madaniyatiga e'tibor qaratish

Mashg'ulot maqsadi: Boshlang'ich sinf talabalarida texnologiya ta'limining mazmuni, maqsadlari, vazifalari, metodlari, tashkil etish shakllari, o'quv materiallari va boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda dars o'tish metodikasi haqida to'liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko'nikmalarini shakllantirish va pedagogik faoliyatda qo'llashga tayyorlash.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

Men sizga lotin alifbosida o'zbekcha javob beraman. Siz boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining asosiy yo'nalishlari haqida so'ratingiz. Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limi bolalarda texnika, mehnat va ijodiyot olami haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. U nafaqat aniq ko'nikma va malakalarni o'zlashtirishga, balki mayda motorika, fazoviy fikrlash, tasavvur, o'z ishini rejalashtirish va boshlangan ishni oxirigacha yetkazish kabi umumiy qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan.

Boshlang'ich sinflardagi texnologik ta'limning asosiy yo'nalishlarini quyidagicha ifodalash mumkin:

Mehnat tarbiyasi va mehnatga hurmatni shakllantirish:

Mehnatning turli turlari bilan tanishtirish: Bolalar kasblar bilan tanishadilar, inson va jamiyat hayotida mehnatning ahamiyati haqida bilib oladilar.

Mehnatga ijobiy munosabatni shakllantirish: Mehnatsevarlik, ozodalik, o'z ishining natijasi uchun mas'uliyatni tarbiyalash.

Elementar o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish ko'nikmalarini singdirish: O'z ish joyini tozalash, buyumlarini tartibli saqlash qobiliyati.

Mayda motorika va harakat koordinatsiyasini rivojlantirish:

Turli materiallar bilan ishlash: Qog'oz, karton, mato, tabiiy materiallar (barglar, konuslar, eman mevalari va boshqalar), plastilin, iplar va boshqalar.

Turli xil asboblardan foydalanish: Qaychi, elim, igna, cho'tka, qalam va boshqalar.

Turli xil ishlarni bajarish: Kesish, buklash, yopishtirish, loydan yasash, tikish, kashta tikish, rasm chizish va boshqalar.

Elementar texnologik bilim va ko'nikmalarni shakllantirish:

Oddiy texnologik jarayonlar bilan tanishtirish: O'yinchoqlar, hunarmandchilik buyumlari, modellar, applikatsiyalar va boshqalarni tayyorlash.

Turli materiallarning xususiyatlarini o'rganish: Qog'oz eziladi, yirtiladi, kesiladi; matoni tikish, yopishtirish mumkin; plastilindan haykal yasash mumkin va boshqalar.

Asboblarni ishlashning asosiy usullarini o'zlashtirish: Qaychini qanday to'g'ri ushlash, elimni qanday surtish, ignadan qanday foydalanish va boshqalar.

Ijodiy qobiliyatlar va tasavvurni rivojlantirish:

O'z buyumlari va loyihalarini yaratish: Bolalar o'ylab topishni, konstruksiya qilishni, tajriba o'tkazishni o'rganadilar.

Turli xil texnikalar va usullardan foydalanish: Applikatsiya, origami, haykaltaroshlik, konstruksiyalash, rasm chizish va boshqalar.

O'z g'oyalari va niyatlarini moddiy shaklda ifoda etish qobiliyatini rivojlantirish: Sovg'alar, bezaklar, o'yinlar uchun hunarmandchilik buyumlarini yaratish va boshqalar.

O‘z ishini rejalashtirish va boshlangan ishni oxirigacha yetkazish qobiliyatini shakllantirish:

Maqsad qo‘yish va harakatlar ketma-ketligini aniqlash: Bola yakuniy natijani tasavvur qilishni va ish bosqichlarini rejalashtirishni o‘rganadi.

Ish jarayonini nazorat qilish va harakatlarni tuzatish: O‘z ishini baholash va zarur o‘zgartirishlar kiritish qobiliyati.

Ishni oxirigacha yetkazish va natijaga erishish: Qat’iyatlikni shakllantirish va qiyinchiliklarni yengish qobiliyati.

Axborot texnologiyalari elementlari bilan tanishtirish:

Oddiy muammolarni hal qilish uchun kompyuterdan foydalanish: Grafik muharrirlarda rasm chizish, oddiy taqdimotlar yaratish, o‘qituvchi rahbarligida internetda ma’lumot qidirish.

Internetda xavfsiz ishlash qoidalari bilan tanishtirish: Shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish muhimligi, tarmoqda muloqot qilish qoidalari.

Boshqa o‘quv fanlari bilan aloqa:

O‘qish, yozish, matematika, atrofimizdagi olam darslari bilan integratsiya: Texnologiya darslarida olingan bilim va ko‘nikmalardan boshqa fanlar bo‘yicha topshiriqlarni bajarish uchun va aksincha foydalanish.

Shuni ta’kidlash kerakki, boshlang‘ich sinflarda texnologiya ta’limi bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda, o‘yin va qiziqarli shaklda o‘tkazilishi kerak. O‘qituvchi darslarda ijod va qo‘llab-quvvatlash muhitini yaratishi, o‘quvchilarning tashabbusi va mustaqilligini rag‘batlantirishi kerak.

Boshlang‘ich sinflarda texnologiya darslarida faoliyat turlariga misollar:

- Qog‘oz, mato, tabiiy materiallardan applikatsiyalar tayyorlash.
- Plastilin va tuzli xamirdan haykal yasash.
- Qog‘oz, karton, qurilish to‘plamlaridan konstruksiyalash.
- Keraksiz materiallardan hunarmandchilik buyumlarini yaratish.
- Tikish va kashta tikish.

- Tabiiy materiallar bilan ishlash (kompozitsiyalar, gerbariylar va boshqalarni yaratish).

- Rasm chizish va bo'yash.

Ushbu yo'nalishlarga rioya qilish boshlang'ich maktabda texnologik ta'lim vazifalarini muvaffaqiyatli amalga oshirishga va o'quvchilarning keyingi rivojlanishi uchun mustahkam poydevor yaratishga imkon beradi.

Men sizga lotin alifbosida o'zbekcha javob beraman. Siz o'quvchilarda amaliy ko'nikma va malakalarni shakllantirish haqida so'ratingiz. O'quvchilarda amaliy ko'nikma va malakalarni shakllantirish zamonaviy ta'limning eng muhim vazifalaridan biridir. Bu nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtirishga, balki ularni amalda qo'llashni o'rganishga, real muammolarni hal qilishga va hayotga va kasbiy faoliyatga tayyor bo'lishga imkon beradi.

Amaliy ko'nikma va malakalar nima?

Ko'nikma – bu ko'p marta takrorlash orqali shakllangan avtomatlashtirilgan harakat. Masalan, yozish, o'qish, kompyuterda ishlash, avtomobil haydash ko'nikmasi.

Malaka – bu aniq muammolarni hal qilish uchun bilim va ko'nikmalarni ongli ravishda qo'llash qobiliyati. Malaka harakatning mohiyatini tushunishni va vaziyatga qarab uni tuzatish imkoniyatini nazarda tutadi. Masalan, matnni tahlil qilish, matematik masalalarni yechish, tajribalar o'tkazish malakasi.

Amaliy ko'nikma va malakalarni shakllantirishning asosiy yo'llari:

Faol o'quv faoliyati:

Amaliy va laboratoriya ishlari: O'quvchilar tomonidan amaliy topshiriqlarni, tajribalarni, tadqiqotlarni, modellashtirishni bajarish.

Loyiha faoliyati: Aniq muammolarni hal qilish uchun bilim va ko'nikmalarni qo'llashni talab qiladigan loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirish.

Muammoli masalalarni yechish: Vaziyatlarni tahlil qilish, echimlarni qidirish, optimal variantlarni tanlash.

Ishbilarmonlik o‘yinlari va treninglar: Qaror qabul qilishni va amaliy ko‘nikmalarni qo‘llashni talab qiladigan real vaziyatlarga taqlid qilish.

Zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanish:

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT): Modellash, loyihalash, ma’lumotlarni tahlil qilish uchun kompyuterlar, dasturiy ta’minot, internetdan foydalanish.

Virtual laboratoriyalar va trenajorlar: Xavfsiz sharoitlarda amaliy ko‘nikmalarni mashq qilish uchun virtual muhit yaratish.

Masofaviy o‘qitish texnologiyalari: O‘qitish va tajriba almashish uchun onlayn platformalar, video konferentsiyalar, vebinarlardan foydalanish.

O‘qitishning amaliyot bilan aloqasi:

Korxonalar va tashkilotlarga ekskursiyalar: Real ishlab chiqarish jarayonlari va mutaxassislarning ishlari bilan tanishish.

O‘quv amaliyoti va stajirovkalar: Real sharoitlarda amaliy ish tajribasini olish.

O‘quv jarayoniga amaliyotchi mutaxassislarni jalb qilish: Master-klasslar, ma’ruzalar, maslahatlar o‘tkazish.

Asosiy kompetentsiyalarni rivojlantirish:

O‘quv-biluv kompetentsiyalari: Mustaqil o‘rganish, bilim olish, ma’lumotlarni tahlil qilish qobiliyati.

Axborot kompetentsiyalari: Ma’lumot bilan ishlash, AKTdan foydalanish qobiliyati.

Kommunikativ kompetentsiyalar: Muloqot qilish, jamoada ishlash, o‘z ishining natijalarini taqdim etish qobiliyati.

Ijtimoiy kompetentsiyalar: O‘zgaruvchan sharoitlarga moslashish, nizolarni hal qilish, qarorlar qabul qilish qobiliyati.

Amaliy ko‘nikma va malakalarni shakllantirish bosqichlari:

1. **Nazariy asoslar bilan tanishtirish:** Kerakli ma’lumotlarni, qoidalarni, ko‘rsatmalarni o‘rganish.

2. **Harakatni bajarishni namoyish qilish:** O‘qituvchi yoki boshqa mutaxassis tomonidan harakatni to‘g‘ri bajarishni ko‘rsatish.

3. O'qituvchi rahbarligida harakatni amaliy bajarish: O'quvchilar tomonidan harakatni o'qituvchi nazorati ostida va yordami bilan mashq qilish.

4. Harakatni mustaqil bajarish: O'quvchilar tomonidan harakatni avtomatizmga erishguncha mustaqil mashq qilish.

5. Ko'nikmani turli vaziyatlarda qo'llash: Shakllangan ko'nikmani turli muammolarni hal qilish uchun va turli kontekstlarda foydalanish.

Turli fan sohalarida amaliy ko'nikma va malakalarni shakllantirishga misollar:

Matematika: Masalalarni yechish, grafiklar chizish, o'lchovlarni bajarish.

Fizika: Tajribalar o'tkazish, elektr zanjirlarini yig'ish, o'lchov asboblari bilan ishlash.

Kimyo: Kimyoviy tajribalar o'tkazish, kimyoviy moddalar va uskunalar bilan ishlash.

Informatika: Dasturlash, ma'lumotlar bazalari bilan ishlash, veb-saytlar yaratish.

Mehnat ta'limi (texnologiya): Turli materiallar va asboblarni bilan ishlash, buyumlar tayyorlash, texnikani ta'mirlash.

Shuni ta'kidlash kerakki, amaliy ko'nikma va malakalarni shakllantirish – bu insonning butun hayoti davomida davom etadigan uzluksiz jarayon. Ta'lim ushbu jarayon uchun mustahkam poydevor yaratishi, o'quvchilarni zarur bilim, ko'nikma va kompetentsiyalar bilan ta'minlashi kerak.

Loyihaviy faoliyat nima?

Loyihaviy faoliyat – bu o'quvchilarning o'qituvchi rahbarligida mustaqil ravishda amalga oshiradigan rejalashtirilgan, maqsadga yo'naltirilgan va yakuniy natijaga ega bo'lgan faoliyati. Loyiha odatda muayyan muammoni hal qilishga qaratilgan bo'lib, o'quvchilardan turli bilim va ko'nikmalarni, shu jumladan, tadqiqot o'tkazish, ma'lumotlarni tahlil qilish, rejalashtirish, konstruksiyalash, modellashtirish va taqdimot qilish ko'nikmalarini talab qiladi.

Ijodiy faoliyat nima?

Ijodiy faoliyat – bu yangi g‘oyalar yaratish, mavjud g‘oyalarni takomillashtirish yoki muammolarni yangicha usullar bilan hal qilishga qaratilgan faoliyat. Texnologiya darslarida ijodiy faoliyat o‘quvchilarga o‘z tasavvurlarini ishga solish, eksperimentlar o‘tkazish, yangi materiallar va texnologiyalarni sinab ko‘rish, o‘z loyihalarini o‘ziga xos va original qilish imkoniyatini beradi.

Texnologiya darslarida loyihaviy va ijodiy faoliyatning ahamiyati:

Bilimlarni amaliyotda qo‘llash: Loyihalar o‘quvchilarga darsda o‘rgangan nazariy bilimlarni real vaziyatlarda qo‘llash imkoniyatini beradi.

Ko‘nikma va malakalarni rivojlantirish: Loyihaviy faoliyat davomida o‘quvchilar turli xil ko‘nikma va malakalarni, shu jumladan, rejalashtirish, tashkil etish, hamkorlik qilish, muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlash va ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.

Motivatsiyani oshirish: Loyihalar o‘quvchilarni o‘quv jarayoniga qiziqtiradi va ularning o‘z-o‘zini rivojlantirishga intilishini kuchaytiradi.

Mustaqillikni rivojlantirish: Loyihalar o‘quvchilarga mustaqil ravishda qaror qabul qilish, muammolarni hal qilish va o‘z ishlarining natijalari uchun javobgarlikni his qilish imkoniyatini beradi.

Kasbiy yo‘nalish: Loyihaviy faoliyat o‘quvchilarga turli xil texnik kasblar bilan tanishish va o‘z qiziqishlari va qobiliyatlariga mos keladigan kasbni tanlashga yordam beradi.

Texnologiya darslarida loyihaviy va ijodiy faoliyatni tashkil etish usullari:

Muammoli vaziyatlar yaratish: O‘quvchilarga real hayotiy muammolarga asoslangan loyihalar taklif qilish.

Erkin tanlash imkoniyatini berish: O‘quvchilarga loyiha mavzusini, materiallarini va bajarish usullarini tanlashda erkinlik berish.

Guruhli ishlashni tashkil etish: O‘quvchilarni guruhlariga bo‘lib, hamkorlikda loyihalar ustida ishlashga rag‘batlantirish.

Maslahatlar berish va yo‘naltirish: O‘qituvchi loyiha davomida o‘quvchilarga maslahatlar beradi va ularni to‘g‘ri yo‘naltiradi.

Natijalarni taqdimot qilish: O'quvchilar o'z loyihalarining natijalarini sinf oldida taqdimot qiladilar.

Loyihaviy faoliyatga misollar:

✓ Oddiy uy-ro'zg'or buyumlarini (masalan, tokcha, stulcha, quti) yasash.

✓ Elektr zanjirlari va oddiy elektron qurilmalarni yaratish.

✓ Maktab yoki uy uchun maketlar va modellar yaratish.

✓ Dasturiy ta'minot yoki veb-saytlar yaratish.

✓ Ekologik muammolarni hal qilishga qaratilgan loyihalar (masalan, chiqindilarni qayta ishlash, energiyani tejash).

Texnologiya darslarida loyihaviy va ijodiy faoliyatni to'g'ri tashkil etish o'quvchilarda muhim ko'nikma va malakalarni shakllantirishga, ularning ijodiy salohiyatini ochishga va ularni kelajakdagi hayotga tayyorlashga yordam beradi.

Atrof-muhitga e'tibor qaratish:

Bu insonning tabiatga bo'lgan munosabatini, uning resurslaridan oqilona foydalanishni va ekologik muvozanatni saqlashni nazarda tutadi. Bu quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Ekologik muammolarni hal qilish: Havoning ifloslanishi, suv resurslarining kamayishi, chiqindilarning ko'payishi, o'rmonlarning kesilishi va boshqa ekologik muammolarga qarshi kurashish.

Tabiatni muhofaza qilish: O'simliklar va hayvonot dunyosini, noyob ekotizimlarni saqlash, qo'riqlanadigan hududlar tashkil etish.

Barqaror rivojlanish: Iqtisodiy o'sishni ekologik barqarorlik va ijtimoiy adolat bilan uyg'unlashtirish.

Ekologik ta'lim va tarbiya: Jamiyatning ekologik ongini oshirish, atrof-muhitga mas'uliyatli munosabatni shakllantirish.

Mehnat madaniyatiga e'tibor qaratish:

Bu insonning mehnatga bo'lgan munosabatini, ish joyidagi xulq-atvor me'yorlarini, mehnat unumdorligini oshirishga qaratilgan harakatlarni nazarda tutadi. Bu quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Ish joyida xavfsizlik va gigiyena: Ishchilarning sog'lig'i va xavfsizligini ta'minlash, qulay ish sharoitlarini yaratish.

Mehnat unumdorligini oshirish: Ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, yangi texnologiyalarni joriy etish, ishchilarning malakasini oshirish.

Kasbiy etikani rivojlantirish: Ishchilarning o'z kasbiga sadoqatli bo'lishi, vijdonan ishlashi, kasbiy mahoratini doimiy ravishda oshirib borishi.

Jamoadi ishlash madaniyatini shakllantirish: Hamkasblar o'rtasida hurmat, hamjihatlik, o'zaro yordam va konstruktiv muloqotni ta'minlash.

Nima uchun bu ikkala tushunchaga e'tibor qaratish muhim?

Atrof-muhit va mehnat madaniyati bir-biri bilan chambarchas bog'liq. Masalan, ekologik toza texnologiyalarni joriy etish nafaqat atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytiradi, balki ish joylarida xavfsizlik va gigiyena sharoitlarini ham yaxshilaydi. Shuningdek, mehnat unumdorligini oshirishga qaratilgan harakatlar resurslardan oqilona foydalanishga va chiqindilarni kamaytirishga yordam beradi.

Shu sababli, jamiyatning barqaror rivojlanishiga erishish uchun atrof-muhitga ham, mehnat madaniyatiga ham birdek e'tibor qaratish zarur. Bu nafaqat bugungi kunimiz uchun, balki kelajak avlodlar uchun ham muhim ahamiyatga ega.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining maqsad va vazifalarini tahlil qilish. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining umumiy maqsad va vazifalari bilan bir qatorda, ushbu bosqichning yosh xususiyatlaridan kelib chiqadigan xususiy maqsad va vazifalarini aniqlashlari va ularning mohiyatini ochib berishlari kerak.

2. Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining mazmuniy yo'nalishlarini ko'rib chiqish. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining asosiy mazmuniy yo'nalishlarini (masalan, materialshunoslik elementlari, mehnat ko'nikmalari, texnik ijodkorlik, maishiy madaniyat elementlari) tahlil qilishlari va ularning o'quv jarayonidagi o'rnini aniqlashlari kerak.

3. Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining didaktik prinsiplarini tahlil qilish. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining didaktik prinsiplarini (ko'rgazmalilik, amaliylik, o'yin elementlaridan foydalanish, individual yondashuv, o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish) tahlil qilishlari va ularning amaliyotda qo'llanilishini misollar bilan ko'rsatishlari kerak.

4. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining psixologik xususiyatlarini hisobga olish. Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilarining psixologik xususiyatlarini (diqqatning barqarorligi, xotira, tafakkur, hissiy-irodaviy soha) o'rganishlari va bu xususiyatlarning texnologiya ta'limi mazmunini tanlash va o'qitish usullarini aniqlashdagi rolini tahlil qilishlari kerak.

5. Boshlang'ich sinflar uchun texnologiya o'quv dasturlarini tahlil qilish. Talabalar amaldagi boshlang'ich sinflar uchun texnologiya o'quv dasturlarini o'rganishlari, ularning tuzilishini, mazmunini, talablari va o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mosligini tahlil qilishlari kerak.

6. Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining boshqa o'quv fanlari bilan integratsiyasini ko'rib chiqish. Talabalar texnologiya ta'limining boshqa o'quv fanlari (ona tili, matematika, tabiatshunoslik, tasviriy san'at) bilan integratsiyasini ko'rib chiqishlari va bu integratsiyaning o'quv jarayonidagi ahamiyatini asoslashlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Boshlang'ich sinf uchun texnologiya darsining konspektini tuzish. Talabalar boshlang'ich sinf uchun texnologiya darsining konspektini tuzishlari kerak. Konspektda darsning mavzusi, maqsadi, vazifalari, o'qitish usullari, vositalari, darsning borishi, o'quvchilarning faoliyat turlari va kutiladigan natijalar ko'rsatilishi kerak.

2. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun didaktik materiallar tayyorlash. Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda texnologiya darslari uchun didaktik materiallar (rasmlar, chizmalar, kartochkalar, o'yinlar, topshiriqlar) tayyorlashlari kerak.

3. Boshlang'ich sinflarda texnologiya darsining fragmentini o'tkazish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, boshlang'ich sinf uchun

texnologiya darsining qisqa fragmentini o'tkazishlari kerak. Bu ularga o'zlarining pedagogik mahoratlarini sinab ko'rish imkoniyatini beradi.

4. O'quvchilarni baholash mezonlarini ishlab chiqish. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya darslarida o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini baholash uchun mezonlar ishlab chiqishlari kerak.

5. O'quv loyihasini ishlab chiqish. Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun texnologiya fanidan o'quv loyihasini ishlab chiqishlari kerak. Loyihada mavzu, maqsad, vazifalar, ish bosqichlari, kutiladigan natijalar va baholash mezonlari ko'rsatilishi kerak.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining dolzarb muammolaridan biri bo'yicha referat yozishlari mumkin. Masalan, "Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limida o'yin texnologiyalaridan foydalanish", "Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limida individual yondashuvni amalga oshirish", "Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish".

2. Taqdimot tayyorlash. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining ma'lum bir aspekti bo'yicha taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3. Ilmiy maqola tahlili. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limiga oid ilmiy maqolani tahlil qilishlari va uning asosiy g'oyalarini bayon qilishlari kerak.

4. Boshlang'ich sinf texnologiya darsligini tahlil qilish. Talabalar amaldagi boshlang'ich sinf texnologiya darsligini tahlil qilishlari, uning mazmuni, metodikasi, rasmlari va o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mosligini baholashlari kerak.

Ushbu topshiriqlar talabalarning boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining mazmuni haqidagi bilimlarini chuqurlashtirishga, ularning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga va amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Topshiriqlarni bajarishda talabalar turli manbalardan (darsliklar, ilmiy adabiyotlar, internet resurslari, metodik qo'llanmalar) foydalanishlari tavsiya etiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining asosiy maqsadi nima?

- A) Faqat hunarmandchilik ko'nikmalarini o'rgatish.
- B) O'quvchilarni mehnatga tayyorlash, ularda dastlabki texnik bilimlar, amaliy ko'nikmalar va ijodiy qobiliyatni shakllantirish.
- C) Faqat uy ishlarini bajarishni o'rgatish.
- D) Faqat qog'oz va karton bilan ishlashni o'rgatish.

2. Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining mazmuni nimalarni o'z ichiga oladi?

- A) Faqat nazariy bilimlarni.
- B) Materiallar bilan ishlash, oddiy buyumlar yasash, texnik chizmachilik asoslari, mehnat madaniyati va xavfsizlik qoidalari.
- C) Faqat sport mashqlarini.
- D) Faqat musiqa va qo'shiq aytishni.

3. Boshlang'ich sinflarda texnologiya darslarida qanday materiallar bilan ishlash o'rgatiladi?

- A) Faqat metall va yog'och bilan.
- B) Qog'oz, karton, gazlama, tabiiy materiallar (barglar, konuslar, urug'lar), plastilin va boshqa oddiy materiallar.
- C) Faqat kompyuter texnologiyalari bilan.
- D) Faqat kimyoviy moddalar bilan.

4. Boshlang'ich sinflarda texnologiya darslarida qanday texnikalar o'rgatiladi?

- A) Faqat murakkab stanoklarda ishlash.
- B) Kesish, yopishtirish, buklash, tikish, o'rash, applikatsiya, modellashtirish kabi oddiy texnikalar.
- C) Faqat payvandlash va metallga ishlov berish.
- D) Faqat dasturlash.

5. Texnologiya darslari boshqa fanlar bilan qanday bog'liq?

- A) Hech qanday bog'liqlik yo'q.

B) Matematika (o'lchash, hisoblash), tasviriyy san'at (ranglar, kompozitsiya), ona tili (texnik matnlarni o'qish va tushunish) va atrofimizdagi olam (tabiiy materiallar) bilan.

C) Faqat jismoniy tarbiya bilan.

D) Faqat tarix bilan.

6. Boshlang'ich sinflarda texnologiya darslarida xavfsizlik qoidalariga rioya qilishning ahamiyati nimada?

A) Darsning vaqtini cho'zish uchun.

B) O'quvchilarning salomatligini saqlash va baxtsiz hodisalarning oldini olish uchun.

C) Darsning qiziqarli bo'lishi uchun.

D) Uyga vazifani kamaytirish uchun.

7. Boshlang'ich sinflarda texnologiya darslari o'quvchilarda qanday sifatlarni rivojlantiradi?

A) Faqat yodlash qobiliyatini.

B) Mehnatsevarlik, aniqlik, sabr-toqat, ijodkorlik, mustaqillik va hamkorlik ko'nikmalarini.

C) Faqat sport ko'nikmalarini.

D) Faqat chet tilida gapirish ko'nikmalarini.

8. Texnologiya darslarida o'quvchilarni baholash qanday amalga oshiriladi?

A) Faqat og'zaki so'rov orqali.

B) Amaliy ish natijalari, faolligi, mehnat madaniyatiga rioya qilishi va xavfsizlik qoidalariga rioya qilishi asosida.

C) Faqat test orqali.

D) Faqat uyga vazifani tekshirish orqali.

9. Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limi o'quvchilarni kelajakda qanday faoliyatga tayyorlaydi?

A) Faqat nazariy faoliyatga.

B) Mehnat faoliyatiga, oddiy texnik vazifalarni bajarishga, o'z-o'ziga xizmat ko'rsatishga.

C) Faqat ijodiy faoliyatga.

D) Faqat sport faoliyatiga.

10. Boshlang'ich sinflarda texnologiya darslarida qanday didaktik materiallardan foydalanish mumkin?

- A) Faqat kitobdan.
- B) O'quv qo'llanmalari, rasmlar, sxemalar, namunalar, videofilmlar, interaktiv vositalar.
- C) Faqat og'zaki bayon qilish.
- D) Faqat doskaga yozish.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

4-MAVZU: TEXNOLOGIYA TA'LIMI VA UNI O'QITISH METODIKASI FANINING SHAKL VA METODLARI

REJA:

1. Texnologiya ta'limida o'qitishning an'anaviy va zamonaviy shakllari

2. Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlarini tashkil etish

3. Loyiha asosida o'qitish metodlari

4. Interfaol usullar va ijodiy yondashuvlar

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarda texnologiya ta'limida qo'llaniladigan shakllar, metodlar va vositalar haqida to'liq tasavvur hosil qilish, ularni o'quv jarayonida o'quvchilarning yosh xususiyatlarini, ta'lim standartlari talablarini va ta'limdagi zamonaviy tendensiyalarni hisobga olgan holda amaliy qo'llash ko'nikma va malakalarini shakllantirish.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

An'anaviy o'qitish shakllari:

An'anaviy o'qitish shakllari ko'p yillar davomida qo'llanib kelingan va o'zining mustahkam tomonlariga ega. Ularga quyidagilar kiradi:

Frontal dars: O'qituvchi butun sinfga bir vaqtda ma'ruza qiladi, tushuntirish beradi yoki ko'rsatma beradi. Bu shakl ko'p miqdordagi ma'lumotni qisqa vaqt ichida yetkazish uchun qulay, lekin har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olish qiyin.

Guruhli dars: Sinf kichik guruhlariga bo'linadi va har bir guruhga alohida topshiriq beriladi. Bu shakl o'quvchilarning hamkorlik qilish, fikr almashish va muammolarni birgalikda hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Individual dars: Har bir o'quvchi bilan alohida ish olib boriladi. Bu shakl o'quvchining individual ehtiyojlarini hisobga olish va unga shaxsiy yondashuvni ta'minlash imkonini beradi.

Amaliy mashg'ulotlar: O'quvchilar o'rgangan nazariy bilimlarni amalda qo'llaydilar, turli xil asboblardan, materiallar va uskunalar bilan ishlaydilar. Bu shakl ko'nikma va malakalarni shakllantirish uchun juda muhim.

Laboratoriya ishlari: O'quvchilar o'qituvchi rahbarligida ilmiy tajribalar o'tkazadilar, kuzatuvlar olib boradilar va natijalarni tahlil qiladilar. Bu shakl ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

An'anaviy shakllarning afzalliklari:

Tuzilgan va sinovdan o'tgan metodika.

O'qituvchining markaziy roli va nazorati.

Ko'p miqdordagi ma'lumotni yetkazish imkoniyati.

An'anaviy shakllarning kamchiliklari:

O'quvchining passiv pozitsiyasi.

Individual yondashuvning yetishmasligi.

Ijodiy faoliyat uchun kam imkoniyat.

Zamonaviy o'qitish shakllari:

Zamonaviy o'qitish shakllari o'quvchining faoliyatini kuchaytirishga, uning mustaqilligi, ijodiy qobiliyatlari va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga qaratilgan. Ularga quyidagilar kiradi:

Loyihaviy ta'lim: O'quvchilar o'qituvchi rahbarligida mustaqil ravishda loyihalar ustida ishlaydilar, muammolarni hal qiladilar va o'z ishlarining natijalarini taqdim etadilar. Bu shakl o'quvchilarning amaliy ko'nikmalari, ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Muammoli ta'lim: O'quvchilarga muammoli vaziyatlar taklif etiladi va ular bu muammolarni hal qilish yo'llarini izlaydilar. Bu shakl o'quvchilarning mustaqil fikrlash, qaror qabul qilish va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Interaktiv ta'lim: O'quvchilar o'zaro faol muloqotda bo'ladilar, fikr almashadilar, bahslashadilar va birgalikda bilim oladilar. Bu shakl kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanish: Kompyuterlar, internet, multimedia vositalari va boshqa AKT vositalari o'quv jarayoniga keng joriy etiladi. Bu shakl o'qitishni yanada qiziqarli, samarali va individual qilish imkonini beradi.

Masofaviy ta'lim: O'quvchilar masofadan turib, internet orqali ta'lim oladilar. Bu shakl ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi va o'quvchilarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Zamonaviy shakllarning afzalliklari:

O'quvchining faol pozitsiyasi.

Individual yondashuv.

Ijodiy faoliyat uchun keng imkoniyatlar.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish.

Zamonaviy shakllarning kamchiliklari:

O'qituvchidan yuqori malaka talab etiladi.

Texnik ta'minotning zarurati.

Ba'zi o'quvchilar uchun mustaqil ishlash qiyin bo'lishi mumkin.

Amaliy mashg'ulotlar nima?

Amaliy mashg'ulotlar – bu o'quvchilarning o'qituvchi rahbarligida yoki mustaqil ravishda bajaradigan amaliy topshiriqlari, mashqlari va vazifalari. Ular nazariy bilimlarni amalda qo'llash, ko'nikma va malakalarni shakllantirish, muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan.

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish:

Maqsadni aniq belgilash: Mashg'ulotning maqsadi va kutilayotgan natijalari aniq ifodalanishi kerak.

Topshiriqlarni aniq shakllantirish: Topshiriqlar tushunarli, aniq va bajarish uchun yetarli ma'lumotga ega bo'lishi kerak.

Kerakli resurslarni tayyorlash: Mashg'ulot uchun zarur bo'lgan materiallar, asboblari, uskunalari va boshqa resurslar oldindan tayyorlanishi kerak.

Bajarish tartibini tushuntirish: O‘quvchilarga topshiriqni bajarish tartibi, bosqichlari va baholash mezonlari tushuntiriladi.

O‘qituvchi tomonidan rahbarlik va nazorat: Mashg‘ulot davomida o‘qituvchi o‘quvchilarga rahbarlik qiladi, yordam beradi va ularning ishini nazorat qiladi.

Natijalarni muhokama qilish va tahlil qilish: Mashg‘ulot yakunida natijalar muhokama qilinadi, tahlil qilinadi va xulosalar chiqariladi.

Amaliy mashg‘ulotlarga misollar:

Chizmachilik darsida chizmalar chizish.

Dasturlash darsida dastur kodini yozish.

Mehnat ta’limi darsida buyumlar yasash.

Til darsida dialoglar tuzish va rolli o‘yinlar o‘tkazish.

Laboratoriya ishlari nima?

Laboratoriya ishlari – bu o‘quvchilarning maxsus jihozlangan laboratoriyalarda o‘qituvchi rahbarligida yoki mustaqil ravishda o‘tkazadigan tajribalari, kuzatuvlari va tadqiqotlari. Ular nazariy bilimlarni amaliyotda sinash, ilmiy-tadqiqot ko‘nikmalarini shakllantirish va tabiat hodisalarini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Laboratoriya ishlarini tashkil etish:

Ishning maqsadini aniqlash: Laboratoriya ishining maqsadi va kutilayotgan natijalari aniq ifodalanishi kerak.

Kerakli jihozlar va materiallarni tayyorlash: Tajriba uchun zarur bo‘lgan barcha jihozlar, reaktivlar, materiallar va boshqa resurslar oldindan tayyorlanishi kerak.

Xavfsizlik qoidalarini tushuntirish: Laboratoriyada ishlashda xavfsizlik qoidalariga qat’iy rioya qilish zarur. O‘qituvchi o‘quvchilarga bu qoidalar bilan tanishtirishi va ularning bajarilishini nazorat qilishi kerak.

Bajarish tartibini tushuntirish: O‘quvchilarga tajribani bajarish tartibi, bosqichlari va natijalarni qayd etish usullari tushuntiriladi.

O‘qituvchi tomonidan rahbarlik va nazorat: Tajriba davomida o‘qituvchi o‘quvchilarga rahbarlik qiladi, yordam beradi va ularning ishini nazorat qiladi.

Natijalarni qayd etish va tahlil qilish: Tajriba natijalari qayd etiladi, tahlil qilinadi va xulosalar chiqariladi. Hisobot tuziladi.

Laboratoriya ishlariga misollar:

Fizika darsida elektr zanjirlarini yig'ish va o'lchovlar o'tkazish.

Kimyo darsida kimyoviy reaksiyalar o'tkazish va kuzatish.

Biologiya darsida mikroskopda preparatlarni kuzatish.

Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlarining o'xshashliklari:

Ikkalasi ham o'quv jarayonining amaliy qismi hisoblanadi.

Ikkalasi ham nazariy bilimlarni amalda qo'llashga qaratilgan.

Ikkalasi ham ko'nikma va malakalarni shakllantirishga yordam beradi.

Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlarining farqlari:

Amaliy mashg'ulotlar ko'proq umumiy amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan bo'lsa, laboratoriya ishlari ko'proq ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan.

Laboratoriya ishlari maxsus jihozlangan laboratoriyalarda o'tkaziladi, amaliy mashg'ulotlar esa oddiy sinf xonasida ham o'tkazilishi mumkin.

Laboratoriya ishlarida tajribalar va kuzatuvlar o'tkaziladi, amaliy mashg'ulotlarda esa topshiriqlar va mashqlar bajariladi.

Loyiha asosida o'qitish metodi nima?

Loyiha asosida o'qitish metodi (loyihaviy metod) – bu o'quvchilarning (individual, juftlik, guruhli) muayyan vaqt oralig'ida bajaradigan mustaqil faoliyatiga yo'naltirilgan pedagogik texnologiya. Bu metod turli sohalaridan bilim va ko'nikmalarni, shuningdek, tadqiqot, ijodiy va kommunikativ ko'nikmalarni integratsiyalashgan holda qo'llashni talab qiladigan muayyan muammoni hal qilishni nazarda tutadi.

Loyihaviy metodning asosiy xususiyatlari:

O'quvchiga yo'naltirilganlik: O'quvchi ta'lim jarayonining faol ishtirokchisi bo'lib, loyihani mustaqil ravishda rejalashtiradi va bajaradi.

Amaliy yo'naltirilganlik: Loyiha amaliy ahamiyatga ega bo'lishi, real hayotda qo'llanilishi mumkin bo'lishi kerak.

Mustaqil faoliyat: O‘quvchilar loyihani bajarishning maqsadlari, vazifalari, metodlari va bosqichlarini mustaqil ravishda aniqlaydilar.

Muammoli xarakter: Loyiha hal qilinishi kerak bo‘lgan muammoni qo‘yishdan boshlanadi.

Fanlararo bog‘liqlik: Loyihani bajarish uchun ko‘pincha turli o‘quv fanlaridan bilim va ko‘nikmalar talab etiladi.

Natija: Loyiha aniq natijaga – taqdim etilishi, namoyish etilishi, baholanishi mumkin bo‘lgan mahsulotga ega bo‘lishi kerak.

Loyiha ustida ishlash bosqichlari:

Muammoni qo‘yish: Loyiha mavzusini aniqlash va hal qilinishi kerak bo‘lgan muammoni shakllantirish.

Rejalashtirish: Loyihani bajarish rejasini ishlab chiqish, maqsadlar, vazifalar, metodlar, muddatlar va resurslarni aniqlash.

Tadqiqot: Loyiha mavzusi bo‘yicha ma’lumot to‘plash va tahlil qilish, tajribalar, so‘rovlar, kuzatuvlar o‘tkazish.

Mahsulotni ishlab chiqish: Aniq mahsulot – model, maket, taqdimot, veb-sayt, maqola va boshqalarni yaratish.

Loyiha taqdimoti va himoyasi: Loyiha natijalarini auditoriya (o‘qituvchilar, sinfdoshlar, ekspertlar) oldida taqdim etish va savollarga javob berish.

Refleksiya: Bajarilgan ishni tahlil qilish, erishilgan natijalarni baholash, kuchli va zaif tomonlarni aniqlash.

Loyiha turlari:

Ustun faoliyat turi bo‘yicha:

Tadqiqot

Ijodiy

Amaliy yo‘naltirilgan

Axborot

O‘yin

Fan-mazmun sohasi bo‘yicha:

Monoproyektlar (bir fan doirasida)

Fanlararo loyihalar

Ishtirokchilar soni bo‘yicha:

Individual

Juftlik

Guruhli

Davomiyligi bo'yicha:

Qisqa muddatli (1-2 soat)

O'rta muddatli (bir necha hafta)

Uzoq muddatli (o'quv yili)

Loyihaviy metodning afzalliklari:

O'qishga motivatsiyani oshirish.

Bilim olish, ijodiy, kommunikativ va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish.

Mustaqil o'rganish va bilimlarni amalda qo'llash qobiliyatini shakllantirish.

Fan bo'yicha bilimlarni chuqurlashtirish.

Mas'uliyat va mustaqillikni rivojlantirish.

Loyihaviy metodning kamchiliklari:

Ko'p vaqt talab qiladi.

Yaxshi tashkil etish va rejalashtirish zarurati.

Natijaning o'quvchilarning mustaqillik va mas'uliyat darajasiga bog'liqligi.

Ob'ektiv baholashdagi qiyinchilik.

Texnologik ta'limda loyihaviy metodni qo'llashga misollar:

Shamol generatorining modelini yaratish.

Mebel dizaynini ishlab chiqish va tayyorlash.

Veb-saytni loyihalash va yaratish.

Mobil ilovani ishlab chiqish.

O'simliklarni avtomatik sug'orish tizimini yaratish.

Loyihaviy metodni qo'llash bo'yicha tavsiyalar:

Loyiha mavzusi va muammosini aniq shakllantirish.

O'quvchilarga loyihani bajarish uchun etarli vaqt berish.

Zarur resurslar va materiallar bilan ta'minlash.

Loyiha ustida ishlashning barcha bosqichlarida o'quvchilarga yordam va maslahatlar berish.

Loyiha taqdimotini va himoyasini tashkil etish.

Interfaol usullar (Интерактивные методы):

Interfaol usullar – bu o‘quvchilarning bilish faoliyatini faollashtiradigan, ularni bir-birlari va o‘qituvchi bilan faol hamkorlikka jalb qiladigan o‘qitish usullari. Ular o‘quvchi asosan ma’lumotni passiv qabul qiladigan an’anaviy usullardan farq qiladi.

Interfaol usullarning asosiy xususiyatlari:

Faol hamkorlik: O‘quvchilar faol muloqot qilishadi, fikr almashishadi, savollar berishadi, munozaralarda ishtirok etishadi.

Hamkorlik: O‘quvchilar guruhlarda, juftliklarda ishlashadi, birgalikda muammolarni hal qilishadi, bir-birlarini tinglashni va tushunishni o‘rganishadi.

Amaliyotga yo‘naltirilganlik: O‘quv materialini real vaziyatlar bilan bog‘lanadi, o‘quvchilar bilimlarni amalda qo‘llashadi.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: O‘quvchilar ma’lumotni tahlil qilishadi, xulosalar chiqarishadi, o‘z fikrlarini bildirishadi.

Motivatsiyani oshirish: O‘quv jarayonida faol ishtirok etish o‘qitishni yanada qiziqarli va hayajonli qiladi.

Interfaol usullarga misollar:

"Munozara": O‘quvchilar turli nuqtai nazarlarni himoya qiladigan bahsli masalaning tashkil etilgan muhokamasi.

"Aqliy hujum" Berilgan mavzu bo‘yicha ko‘p sonli g‘oyalarni yaratish.

"Kichik guruhlarda ishlash": Vazifalarni bajarish, muammolarni hal qilish, ma’lumot almashish uchun sinfni guruhlariga bo‘lish.

"Rolli o‘yinlar": O‘quvchilar muayyan rollarni o‘ynaydigan real vaziyatlarning imitatsiyasi.

"Keys-stadi": Aniq vaziyatlarni (keys-larni) tahlil qilish va echimlarni izlash.

"Intervyu": O‘quvchilar bir-birlaridan yoki taklif qilingan mehmonlardan intervyu olishadi.

"Zinama-zina": Murakkabligi ortib borayotgan vazifalarni bosqichma-bosqich bajarish.

Ijodiy yondashuvlar:

Ijodiy yondashuvlar – bu o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini rag‘batlantiradigan, ularning fantaziyasini, tasavvurini, yangi g‘oyalar

yaratish va nostandart echimlarni topish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradigan usullar va uslublar.

Ijodiy yondashuvlarning asosiy xususiyatlari:

Yangi narsaga ochiqlik: O'quvchilar tajriba qilishdan, yangi narsalarni sinab ko'rishdan, xato qilishdan va o'z xatolaridan o'rganishdan qo'rqmaydilar.

G'oyalar yaratish: O'quvchilar stereotiplar bilan cheklanmagan holda turli xil g'oyalarni yaratishni o'rganishadi.

Nostandart fikrlash: O'quvchilar muammolarni hal qilish uchun nostandart yondashuvlarni izlashadi.

O'zini ifoda etish: O'quvchilar ijodiy faoliyat orqali o'zlarini ifoda etish imkoniyatiga ega.

Ijodiy yondashuvlarga misollar:

"Erkin yozuv": O'quvchilar berilgan mavzuda qoidalar va format bilan cheklanmagan holda yozadilar.

"Tasavvur qilish mashqlari": O'quvchilar tasavvur va fantaziyadan foydalanishni talab qiladigan vazifalarni bajaradilar.

"Rasm chizish va modellash": O'quvchilar o'z g'oyalarini rasmlar, modellar, maketlar orqali ifoda etadilar.

"Musika va harakat": Ijodiy fikrlashni rag'batlantirish uchun musiqa va harakatlardan foydalanish.

"Hikoya yaratish": O'quvchilar hikoyalar, ertaklar, rivoyatlar to'qiydilar.

Interfaol usullar va ijodiy yondashuvlarning o'zaro bog'liqligi:

Interfaol usullar va ijodiy yondashuvlar bir-birini to'ldiradi va kuchaytiradi. Interfaol usullar ijod namoyon bo'lishi uchun qulay muhit yaratadi, ijodiy yondashuvlar esa interfaol o'qitishni yanada qiziqarli va samarali qiladi.

Texnologik ta'limda qo'llanilishi:

Texnologik ta'limda interfaol usullar va ijodiy yondashuvlarni qo'llash ayniqsa muhimdir, chunki bu o'quvchilarda nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish, jamoada ishlash, o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish qobiliyatini ham rivojlantirishga yordam beradi.

Misollar:

Biron bir qurilmani loyihalashda g'oyalar yaratish uchun "Aqliy hujum", alohida komponentlarni ishlab chiqish uchun "Kichik guruhlarda ishlash", qurilmaning real sharoitlarda ishlashini imitatsiya qilish uchun "Rolli o'yinlar"dan foydalanish mumkin.

Yangi materiallarni o'rganishda bilimlarni mustahkamlash va yozma nutq ko'nikmalarini rivojlantirish uchun "Erkin yozuv"dan foydalanish mumkin.

Texnik vazifalarni hal qilishda real ishlab chiqarish vaziyatlarini tahlil qilish uchun "Keys-stadi"dan foydalanish mumkin.

Xulosa:

Texnologiya ta'limida o'qitishning an'anaviy va zamonaviy shakllaridan oqilona foydalanish, ularning afzalliklarini birlashtirish va kamchiliklarini kamaytirish muhimdir. O'qituvchi darsning maqsadiga, o'quvchilarning yoshiga va individual xususiyatlariga, mavjud resurslarga qarab eng maqbul shakllarni tanlashi kerak. Shundagina ta'lim jarayoni samarali va natijali bo'ladi. Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlari o'quv jarayonining muhim tarkibiy qismi bo'lib, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Ularni to'g'ri tashkil etish o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Interfaol usullar va ijodiy yondashuvlar – bu o'qitish samaradorligini oshirish, o'quvchilarda zamonaviy dunyoda muvaffaqiyatli hayot kechirish uchun zarur bo'lgan asosiy kompetentsiyalarni rivojlantirish uchun kuchli vositalardir. Ularning texnologik ta'limda qo'llanilishi ijodkorlikka, innovatsiyalarga va murakkab vazifalarni hal qilishga qodir har tomonlama rivojlangan shaxsni shakllantirishga yordam beradi. Muayyan usullar va yondashuvlarni tanlash o'qitish maqsadlariga, o'quvchilarning yoshiga, o'quv materialining mazmuniga va mavjud resurslarga bog'liq bo'lishi kerakligini yodda tutish muhim.

Kompetentsiyalarni rivojlantirish uchun samarali vositadir. Bu o'qitishni yanada qiziqarli, amaliy yo'naltirilgan va shaxsiy ahamiyatga ega qilish imkonini beradi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"O'qitish shakli" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish.**

Talabalar "o'qitish shakli" tushunchasining ta'rifini turli manbalardan topishlari, uni "o'qitish metodi" va "o'qitish usuli" tushunchalari bilan solishtirishlari va umumiy xulosaga kelishlari kerak. O'qitish shakllarining tasnifini ko'rib chiqishlari lozim. Misol uchun:

Tashkiliy shakllar: dars, seminar, amaliy mashg'ulot, laboratoriya ishi, ekskursiya, to'garak mashg'uloti, ishlab chiqarish amaliyoti va boshqalar.

Darsning turlari: yangi bilim berish darsi, bilim va ko'nikmalarni mustahkamlash darsi, takrorlash darsi, nazorat darsi va boshqalar.

2. **"O'qitish metodi" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish.**

Talabalar "o'qitish metodi" tushunchasining ta'rifini turli manbalardan topishlari, metodlarning tasnifini ko'rib chiqishlari (masalan, axborotni berish manbaiga ko'ra: og'zaki, ko'rgazmali, amaliy; bilish faoliyatining xarakteriga ko'ra: tushuntiruvchi-illyustrativ, reproduktiv, muammoli, evristik, tadqiqot) va ularning mohiyatini ochib berishlari kerak.

3. **"O'qitish usuli" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish.**

Talabalar "o'qitish usuli" tushunchasining ta'rifini berishlari, metod va usul o'rtasidagi farqni aniqlashlari va usullarning metodga bog'liqligini ko'rsatishlari kerak.

4. Texnologiya ta'limida qo'llaniladigan asosiy o'qitish metodlarini ko'rib chiqish. Talabalar texnologiya ta'limida eng ko'p qo'llaniladigan metodlarni (masalan, tushuntirish, ko'rsatish, mashq qilish, loyihalash, muammoli vaziyat yaratish, modellashtirish) batafsil ko'rib chiqishlari, ularning afzalliklari va kamchiliklarini aniqlashlari kerak.

5. O'qitish metodlarini tanlash mezonlarini tahlil qilish. Talabalar o'qitish metodlarini tanlashga ta'sir etuvchi omillarni (darsning maqsadi va vazifalari, o'quv materialining mazmuni, o'quvchilarning yosh xususiyatlari, o'qituvchining tajribasi, moddiy-texnik ta'minot) muhokama qilishlari va ularning mohiyatini ochib berishlari kerak.

6. **Interaktiv o'qitish metodlarining mohiyatini tahlil qilish.**

Talabalar interaktiv o'qitish metodlarining (masalan, "aqliy hujum", "kichik guruhlarda ishlash", "munozara", "rol o'yinlari", "keys-stadi")

mohiyatini, afzalliklarini va texnologiya ta'limidagi o'rnini ko'rib chiqishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Texnologiya darsi uchun o'qitish metodlarini tanlash va asoslash. Talabalar berilgan mavzu bo'yicha texnologiya darsi uchun maqsadga muvofiq o'qitish metodlarini tanlashlari va tanlovlarini asoslashlari kerak.

2. Dars konspektiga metodlarni kiritish. Talabalar tuzilgan dars konspektiga tanlangan o'qitish metodlarini kiritishlari va ularning darsning turli bosqichlarida qo'llanilishini ko'rsatishlari kerak.

3. Turli xil o'qitish metodlarini qo'llash bo'yicha mashqlar bajarish. Talabalar turli xil o'qitish metodlarini (masalan, ko'rsatish, mashq qilish, muammoli vaziyat yaratish) amaliyotda qo'llash bo'yicha mashqlar bajarishlari kerak.

4. Interaktiv o'yin yoki mashq ishlab chiqish. Talabalar texnologiya darsida foydalanish uchun interaktiv o'yin yoki mashq ishlab chiqishlari kerak.

5. Dars fragmentini turli metodlar yordamida o'tkazish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, bir xil mavzudagi dars fragmentini turli xil o'qitish metodlari yordamida o'tkazishlari va natijalarni solishtirishlari kerak.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar texnologiya ta'limida qo'llaniladigan zamonaviy o'qitish metodlaridan biri bo'yicha referat yozishlari mumkin. Masalan, "Loyiha metodi", "Muammoli ta'lim", "Modellashtirish", "AKTdan foydalanish".

2. Taqdimot tayyorlash. Talabalar texnologiya ta'limida qo'llaniladigan o'qitish shakllari yoki metodlarining ma'lum bir aspekti bo'yicha taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3. Ilmiy maqola tahlili. Talabalar texnologiya ta'limida o'qitish metodlariga oid ilmiy maqolani tahlil qilishlari va uning asosiy g'oyalarini bayon qilishlari kerak.

4.Dars kuzatuv va tahlili. Talabalar tajribali o'qituvchining texnologiya darsini kuzatishlari va unda qo'llanilgan o'qitish shakllari va metodlarini tahlil qilishlari kerak.

Ushbu topshiriqlar talabalarning texnologiya ta'limida qo'llaniladigan shakl va metodlar haqidagi bilimlarini chuqurlashtirishga, ularning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga va amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Topshiriqlarni bajarishda talabalar turli manbalardan (darsliklar, ilmiy adabiyotlar, internet resurslari, metodik qo'llanmalar) foydalanishlari tavsiya etiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. O'qitish shakli deganda nima tushuniladi?

- A) O'qituvchining faoliyati.
- B) O'quv jarayonining tashkiliy tuzilishi, o'qituvchi va o'quvchilarning o'zaro hamkorlik usullari.
- C) O'qitish metodlari.
- D) O'qitish vositalari.

2. Qaysi javob o'qitish shakllariga kirmaydi?

- A) Dars.
- B) Ma'ruza.
- C) Mustaqil ish.
- D) Tajriba.

3. Darsning qanday turlari mavjud?

- A) Faqat yangi bilimlarni o'rgatish darsi.
- B) Yangi bilimlarni o'rgatish, mustahkamlash, takrorlash, umumlashtirish, nazorat qilish darslari.
- C) Faqat amaliy mashg'ulot darsi.
- D) Faqat laboratoriya darsi.

4. O'qitish metodi deganda nima tushuniladi?

- A) O'qitish shakli.
- B) O'qituvchi va o'quvchilarning o'quv maqsadiga erishish yo'llari va usullari.
- C) O'qitish vositalari.
- D) O'quv materialli.

5. Qaysi javob o‘qitish metodlariga kirmaydi?

- A) Og‘zaki bayon qilish (ma’ruza, suhbat, hikoya).
- B) Ko‘rgazmali metodlar (rasmlar, sxemalar, videofilmlar, namoyishlar).
- C) Amaliy metodlar (mashqlar, laboratoriya ishlari, loyihalar).
- D) Dars.

6. Muammoli o‘qitish metodi nima?

- A) Faqat ma’ruza o‘qish.
- B) O‘quvchilar oldiga muammoli vaziyat qo‘yish va ularni mustaqil ravishda yechishga yo‘naltirish.
- C) Faqat test o‘tkazish.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

7. Loyiha metodi nima?

- A) Faqat nazariy bilimlarni o‘rgatish.
- B) O‘quvchilarning mustaqil ravishda ma’lum bir muammoni hal qilishga qaratilgan amaliy faoliyati.
- C) Faqat ko‘rgazmali materiallardan foydalanish.
- D) Faqat og‘zaki so‘rov o‘tkazish.

8. Texnologiya darslarida qanday o‘qitish metodlaridan foydalanish maqsadga muvofiq?

- A) Faqat ma’ruza metodi.
- B) O‘quvchilarning faolligini oshiradigan, amaliy ko‘nikmalarni shakllantiradigan, ijodiy qobiliyatni rivojlantiradigan metodlar (muammoli o‘qitish, loyihalar metodi, amaliy mashg‘ulotlar, ko‘rgazmali metodlar).
- C) Faqat kitob bilan ishlash.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

9. Texnologiya darslarida o‘qitish vositalariga nimalar kiradi?

- A) Faqat doska va bo‘r.
- B) O‘quv qo‘llanmalari, darsliklar, rasmlar, sxemalar, modellar, asbob-uskunalar, materiallar, kompyuter texnologiyalari.
- C) Faqat og‘zaki bayon qilish.
- D) Faqat testlar.

10. O‘qitish metodlarini tanlashda nimalarga e’tibor berish kerak?

- A) Faqat o‘qituvchining xohishiga.

B) Darsning maqsadi, mazmuni, o'quvchilarning yosh xususiyatlari, o'quv sharoitlari.

C) Faqat vaqtga.

D) Faqat bahoga.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

5-MAVZU: BOSHLANG‘ICH SINIF TEXNOLOGIYA DARSLARINING KOMPETENTSION YONDASHUV

REJA:

- 1. O‘quvchilarda amaliy va ijodiy ko‘nikmalarni shakllantirish**
- 2. Muammoni hal qilish va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish**
- 3. Hayotiy tajriba va kundalik faoliyatda qo‘llashga yo‘naltirilgan yondashuv**
- 4. Jamoada ishlash va loyihaviy faoliyat orqali hamkorlik kompetentsiyasini rivojlantirish**

Mashg‘ulot maqsadi: Talabalarda boshlang‘ich sinf texnologiya darslariga kompetentsion yondashuvning mohiyati, maqsad va vazifalari, asosiy tushunchalari, o‘ziga xos xususiyatlari, o‘quv jarayoniga tatbiq etish yo‘llari, o‘quvchilarda zarur kompetentsiyalarni shakllantirish metodlari haqida to‘liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda qo‘llashga tayyorlash.

Mashg‘ulot jihozi: boshlang‘ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko‘rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma’lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta’lim topshirig‘i.*
- ✓ **MAVZU HAQIDA QISQACHA MA’LUMOT.**

Siz "O‘quvchilarda amaliy va ijodiy ko‘nikmalarni shakllantirish" haqida so‘radingiz. Bu zamonaviy ta’limning muhim jihati bo‘lib, har tomonlama rivojlangan va raqobatbardosh shaxslarni tayyorlashga qaratilgan. Keling, ushbu mavzuni o‘zbek kontekstiga moslashtirgan holda batafsil ko‘rib chiqaylik.

Amaliy ko‘nikmalar:

Amaliy ko‘nikmalar – bu nazariy bilimlarni amalda qo‘llash, aniq vazifalarni hal qilish, muayyan harakatlarni bajarish qobiliyatidir. Ular

amaliy topshiriqlar, laboratoriya ishlari, loyihalar, stajirovkalar va bilimlarni real vaziyatlarda qo'llashni talab qiladigan boshqa faoliyat turlarini bajarish jarayonida shakllanadi.

Amaliy ko'nikmalarning ahamiyati:

Bilimlarni qo'llash: Amaliy ko'nikmalar o'quvchilarga olingan bilimlar real hayotda qanday ishlashini tushunishga imkon beradi.

Mustaqillikni rivojlantirish: Bilimlarni amalda qo'llash qobiliyati mustaqillik va mas'uliyatni rivojlantirishga yordam beradi.

Kasbiy faoliyatga tayyorgarlik: Amaliy ko'nikmalar kelajakdagi muvaffaqiyatli kasbiy faoliyat uchun asosdir.

O'zgaruvchan sharoitlarga moslashish: Tez o'zgaruvchan dunyo odamlardan tez moslashish va o'z bilimlarini yangi vaziyatlarda qo'llash qobiliyatini talab qiladi. Amaliy ko'nikmalar bunda muhim rol o'ynaydi.

Amaliy ko'nikmalarni shakllantirish usullari:

Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlari: Bilimlarni amalda qo'llashni talab qiladigan topshiriqlarni bajarish.

Loyiha faoliyati: Aniq muammolarni hal qilishga qaratilgan loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirish.

Ishlab chiqarish amaliyoti va stajirovkalar: Korxonalarda va tashkilotlarda ishlash, bu esa real ish tajribasini olish imkonini beradi.

Mahorat darslari va treninglar: Amaliyotchi mutaxassislar tomonidan o'tkaziladigan tadbirlarda ishtirok etish.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish: Real vaziyatlarni modellashtirish uchun kompyuter dasturlari, simulyatorlar va boshqa texnik vositalardan foydalanish.

Ijodiy ko'nikmalar:

Ijodiy ko'nikmalar – bu yangi g'oyalarni yaratish, nostandart echimlarni topish, yangi va original narsalarni yaratish qobiliyatidir. Ular tasavvur, fantaziya, sezgi, tanqidiy fikrlash va tahlil qilish qobiliyatini o'z ichiga oladi.

Ijodiy ko'nikmalarning ahamiyati:

Innovatsiyalar va taraqqiyot: Ijodiy ko'nikmalar har qanday faoliyat sohasida innovatsiyalar va taraqqiyotning dvigatelidir.

Murakkab muammolarni hal qilish: Ijodiy fikrlash qobiliyati murakkab muammolarning nostandart echimlarini topishga imkon beradi.

O'zini ifoda etish va o'zini ro'yobga chiqarish: Ijodkorlik insonning o'zini ifoda etishi va o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishi uchun imkoniyat beradi.

O'zgarishlarga moslashish: Tez o'zgaruvchan dunyoda ijodiy fikrlash qobiliyati muvaffaqiyatli moslashish uchun tobora muhim ahamiyat kasb etadi.

Ijodiy ko'nikmalarni shakllantirish usullari:

Rag'batlantiruvchi muhit yaratish: Fantaziya va tasavvurni rivojlantirishga yordam beradigan muhitni ta'minlash.

Ijodiy o'qitish usullaridan foydalanish: Aqliy hujum, loyihalar metodi, rolli o'yinlar, keys-stadi va boshqalar kabi ijodiy fikrlashni faollashtiradigan usullarni qo'llash.

Tajribalar va nostandart echimlarni rag'batlantirish: O'quvchilarning yangi narsalarni sinab ko'rishdan va xato qilishdan qo'rqmaydigan sharoitlarni yaratish.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Ma'lumotni tahlil qilish, xulosalar chiqarish va o'z fikrini bildirish qobiliyati ijodiy jarayonning muhim tarkibiy qismidir.

San'at va madaniyatdan foydalanish: San'at asarlari bilan tanishish, muzeylar, teatrlar va boshqa madaniy tadbirlarga tashrif buyurish estetik didni va ijodiy tasavvurni rivojlantirishga yordam beradi.

Amaliy va ijodiy ko'nikmalarning o'zaro bog'liqligi:

Amaliy va ijodiy ko'nikmalar chambarchas bog'liq va bir-birini to'ldiradi. Amaliy ko'nikmalar ijodiy g'oyalarni amalga oshirish uchun asos yaratadi, ijodiy fikrlash esa amaliy vazifalarni hal qilishda yangi yondashuvlarni topishga imkon beradi.

O'zbekistondagi ta'lim jarayonida qo'llanilishi:

O'zbekistonda o'quvchilarda amaliy va ijodiy ko'nikmalarni rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Ta'lim tizimidagi islohotlar doirasida o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish, ularning mustaqilligi, ijodiy fikrlashi va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan yangi o'quv dasturlari va metodikalari joriy etilmoqda. O'quv

jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishga alohida e'tibor qaratilmoqda, bu esa o'quvchilarda zamonaviy texnik vositalar va dasturiy ta'minot bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Misollar:

Fan, texnologiya, muhandislik va matematikani birlashtirgan STEM-ta'limining joriy etilishi o'quvchilarda ham amaliy, ham ijodiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Robototexnika, dasturlash, dizayn, san'at va boshqalar kabi turli yo'nalishlar bo'yicha to'garaklar va seksiyalarni tashkil etish o'quvchilarga o'z iste'dodlari va qobiliyatlarini rivojlantirishga imkon beradi.

O'quvchilarning ijodiy faolligini rag'batlantirishga qaratilgan tanlovlar, olimpiadalar, ko'rgazmalar va boshqa tadbirlarni o'tkazish.

Muammoni hal qilish (Problem solving):

Muammoni hal qilish – bu mavjud vaziyatdan kelib chiqib, yechim topish jarayonidir. Bu jarayon quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. **Muammoni aniqlash:** Muammoning mohiyatini tushunish, uning sabablari va oqibatlarini aniqlash.

2. **Ma'lumot to'plash:** Muammo haqida kerakli ma'lumotlarni izlash va to'plash.

3. **Yechim variantlarini ishlab chiqish:** Muammoni hal qilishning turli usullarini taklif qilish.

4. **Eng yaxshi yechimni tanlash:** Mavjud variantlardan eng maqbulini tanlash va asoslash.

5. **Yechimni amalga oshirish:** Tanlangan yechimni amalda qo'llash.

6. **Natijalarni baholash:** Amalga oshirilgan yechimning samaradorligini baholash.

Mustaqil fikrlash (Independent thinking):

Mustaqil fikrlash – bu shaxsning o'z fikriga ega bo'lishi, boshqalarning fikrlariga tanqidiy yondasha olishi va mustaqil qarorlar qabul qila olishidir. Mustaqil fikrlash quyidagi xususiyatlar bilan tavsiflanadi:

Tanqidiy fikrlash: Ma'lumotni tahlil qilish, baholash va xulosalar chiqarish qobiliyati.

Ijodiy fikrlash: Yangi g'oyalar yaratish va nostandart echimlarni topish qobiliyati.

Mantiqiy fikrlash: Dalillar asosida fikr yuritish va mantiqiy xulosalar chiqarish qobiliyati.

O'z fikrini ifoda eta olish: O'z fikrini aniq va ravshan bayon qilish qobiliyati.

Muammoni hal qilish va mustaqil fikrlashning o'zaro bog'liqligi:

Muammoni hal qilish jarayoni mustaqil fikrlashni talab qiladi. Muammoni to'g'ri aniqlash, yechim variantlarini ishlab chiqish va eng yaxshisini tanlash uchun tanqidiy, ijodiy va mantiqiy fikrlash muhimdir. Shu bilan birga, muammolarni hal qilish orqali mustaqil fikrlash qobiliyati rivojlanadi.

Muammoni hal qilish va mustaqil fikrlashni rivojlantirish usullari:

Savollar berish: O'zingizga va boshqalarga savollar berish orqali muammoning mohiyatini chuqurroq tushunishga harakat qiling.

Ma'lumotlarni tahlil qilish: Turli manbalardan olingan ma'lumotlarni tahlil qiling va ulardan xulosalar chiqaring.

Munozaralarda ishtirok etish: Turli nuqtai nazarlarni tinglash va o'z fikringizni bildirish orqali fikrlash doirangizni kengaytiring.

Ijodiy mashqlar bajarish: Tasavvurni rivojlantiradigan va nostandart fikrlashga undaydigan mashqlarni bajaring.

Amaliy vazifalarni bajarish: Real hayotdagi muammolarni hal qilishga qaratilgan amaliy vazifalarni bajaring.

O'rganish va tajriba orttirish: Yangi bilimlarni o'rganish va turli sohalarda tajriba orttirish orqali fikrlash qobiliyatingizni rivojlantiring.

Ta'limda qo'llanilishi:

Ta'lim jarayonida muammoni hal qilish va mustaqil fikrlashni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Buning uchun quyidagi usullardan foydalanish mumkin:

Muammoli vaziyatlar yaratish: O'quvchilarni muammoli vaziyatlarga duchor qilish va ularni mustaqil ravishda yechim topishga undash.

Loyiha faoliyati: O'quvchilarning mustaqil ravishda loyihalar ustida ishlashlari va muammolarni hal qilishlari uchun imkoniyat yaratish.

Interfaol o'qitish usullari: Munozaralar, rolli o'yinlar, aqliy hujum kabi usullardan foydalanish orqali o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash.

Hayotiy tajriba va kundalik faoliyatda qo'llashga yo'naltirilgan yondashuvning mohiyati:

Ushbu yondashuv o'quv jarayonini real hayot bilan bog'lashga qaratilgan. Uning asosiy maqsadi o'quvchilarga nafaqat nazariy bilim berish, balki ularni kundalik hayotda, kasbiy faoliyatda va ijtimoiy munosabatlarda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishdir. Bu yondashuv o'quvchilarni faol ishtirok etishga, mustaqil fikrlashga va muammolarni hal qilishga undaydi.

Ushbu yondashuvning asosiy tamoyillari:

Amaliylik: O'rganilayotgan materialning amaliy ahamiyatini ko'rsatish, uni real vaziyatlar bilan bog'lash.

Relevatlik: O'quv materialining o'quvchilarning hayotiy tajribasi va ehtiyojlariga mos kelishi.

Faollik: O'quvchilarni o'quv jarayonida faol ishtirok etishga jalb qilish, ularning mustaqil fikrlashini rag'batlantirish.

Integratsiya: Turli fanlar va sohalar o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatish, bilimlarni kompleks tarzda qo'llash imkoniyatini yaratish.

Kontekstualik: O'quv materialini muayyan ijtimoiy, madaniy va tarixiy kontekstda ko'rib chiqish.

Ushbu yondashuvning afzalliklari:

Motivatsiyani oshirish: O'quvchilar o'rganayotgan narsalarining amaliy ahamiyatini ko'rganda, ularning o'qishga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasi ortadi.

Bilimlarni mustahkamlash: Amaliyot nazariy bilimlarni mustahkamlashga va ularni uzoq muddatli xotirada saqlashga yordam beradi.

Ko'nikmalarni shakllantirish: O'quvchilar real vaziyatlarda bilimlarni qo'llash orqali zarur ko'nikmalarni egallaydilar.

Mustaqillikni rivojlantirish: O'quvchilar muammolarni mustaqil hal qilish va qarorlar qabul qilishni o'rganadilar.

Hayotga tayyorgarlikni oshirish: O'quvchilar real hayotga va kasbiy faoliyatga yaxshiroq tayyorlanadilar.

Ta'limda qo'llanilishi:

Ushbu yondashuv ta'limning turli bosqichlarida va turli fanlarni o'qitishda qo'llanilishi mumkin. Quyidagi misollar bunga dalil bo'la oladi:

Matematika: Matematik masalalarni real hayotiy vaziyatlar bilan bog'lash (masalan, xaridlar, qurilish, moliyaviy hisob-kitoblar).

Fizika: Fizik hodisalarni kundalik hayotdagi misollar bilan tushuntirish (masalan, tortishish kuchi, harakat, energiya).

Adabiyot: Adabiy asarlarni o'quvchilarning hayotiy tajribasi va zamonaviy muammolar bilan bog'lash.

Tarix: Tarixiy voqealarning bugungi kun bilan aloqasini ko'rsatish.

Chet tillar: Tilni real muloqot vaziyatlarida qo'llashni mashq qilish.

Qo'llash usullari:

Keys-stadi (vaziyat tahlili): Real hayotiy vaziyatlarni tahlil qilish va ulardan xulosalar chiqarish.

Loyiha faoliyati: O'quvchilarning amaliy ahamiyatga ega bo'lgan loyihalar ustida ishlashi.

Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlari: Bilimlarni amalda qo'llash imkoniyatini beradigan mashg'ulotlar o'tkazish.

Sayohatlar va ekskursiyalar: O'quvchilarning real ob'ektlar va jarayonlar bilan tanishishi.

Intervyular va suhbatlar: Mutaxassislar bilan suhbatlar o'tkazish orqali amaliy tajriba orttirish.

Jamoda ishlash (Teamwork):

Jamoda ishlash – bu umumiy maqsadga erishish uchun birgalikda ishlaydigan odamlar guruhidir. Samarali jamoaviy ish quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi:

Umumiy maqsad: Jamoaning barcha a'zolari tushunadigan va qabul qiladigan aniq belgilangan maqsad.

O'zaro hurmat va ishonch: Jamoa a'zolari o'rtasida hurmat va ishonchning mavjudligi.

Ochiq muloqot: Jamoa a'zolari o'rtasida erkin va samarali muloqotning yo'lga qo'yilganligi.

Mas'uliyatning taqsimlanishi: Vazifalar va mas'uliyatning jamoa a'zolari o'rtasida adolatli taqsimlanishi.

Hamkorlik: Jamoa a'zolarining bir-biriga yordam berishga va birgalikda ishlashga tayyorligi.

Nizolarni hal qilish qobiliyati: Jamoada yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nizolarni konstruktiv hal qilish qobiliyati.

Loyihaviy faoliyat (Project work):

Loyihaviy faoliyat – bu aniq maqsadga yo'naltirilgan, cheklangan vaqt ichida amalga oshiriladigan rejalashtirilgan ishlar majmuidir. Loyihaviy faoliyat quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1.**Loyiha mavzusini aniqlash:** Loyi haning maqsadini va vazifalarini aniqlash.

2.**Loyiha rejasini tuzish:** Ish tartibini, muddatlarini va resurslarini belgilash.

3.**Ma'lumot to'plash va tahlil qilish:** Loyiha mavzusi bo'yicha kerakli ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish.

4.**Loyiha natijalarini ishlab chiqish:** Loyi haning yakuniy mahsulotini yaratish (masalan, hisobot, taqdimot, model).

5.**Loyiha natijalarini taqdim etish:** Loyiha natijalarini auditoriyaga taqdim etish.

Hamkorlik kompetensiyasi (Collaboration competence):

Hamkorlik kompetensiyasi – bu jamoada samarali ishlash, boshqalar bilan munosabat o'rnatish, muloqot qilish, nizolarni hal qilish va umumiy maqsadga erishish uchun birgalikda harakat qilish qobiliyatidir. Hamkorlik kompetensiyasi quyidagi ko'nikmalarni o'z ichiga oladi:

Muloqot ko'nikmalari: O'z fikrini aniq va ravshan ifoda etish, boshqalarni tinglash va tushunish qobiliyati.

Jamoadada ishlash ko‘nikmalari: Jamoa a‘zolari bilan hamkorlik qilish, o‘zaro yordam berish va umumiy maqsadga erishish uchun hissa qo‘shish qobiliyati.

Nizolarni hal qilish ko‘nikmalari: Yuzaga kelgan nizolarni konstruktiv hal qilish, murosaga kelish va umumiy manfaatni ko‘zlash qobiliyati.

Empatiya: Boshqalarning his-tuyg‘ularini tushunish va ularga hamdardlik bildirish qobiliyati.

Mas’uliyat: O‘z harakatlari va jamoa oldidagi majburiyatlari uchun javobgarlikni his qilish qobiliyati.

Jamoadada ishlash va loyihaviy faoliyat orqali hamkorlik kompetensiyasini rivojlantirish usullari:

Guruh mashqlari va o‘yinlari: Jamoadada ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan mashqlar va o‘yinlar o‘tkazish.

Guruh loyihalari: O‘quvchilarga guruhlarda loyihalar ustida ishlash imkoniyatini berish.

Rollik o‘yinlar: Turli vaziyatlarni modellashtirish orqali muloqot va nizolarni hal qilish ko‘nikmalarini mashq qilish.

Munozaralar va bahs-munozaralar: Turli nuqtai nazarlarni muhokama qilish va o‘z fikrini himoya qilish orqali tanqidiy fikrlash va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish.

O‘zaro baholash: Jamoa a‘zolarining bir-birining ishini baholashi orqali mas’uliyat va o‘z-o‘zini tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish.

Ta’limda qo‘llanilishi:

Ta’lim jarayonida jamoadada ishlash va loyihaviy faoliyat orqali hamkorlik kompetensiyasini rivojlantirishga alohida e’tibor qaratish lozim. Buning uchun quyidagi usullardan foydalanish mumkin:

Guruh topshiriqlari: O‘quvchilarga guruhlarda bajariladigan topshiriqlar berish.

Loyiha asosidagi o‘qitish: O‘quv jarayonini loyihalar asosida tashkil etish.

Interfaol o‘qitish usullari: Munozaralar, rollik o‘yinlar, aqliy hujum kabi usullardan foydalanish.

Amaliy va ijodiy ko'nikmalarni shakllantirish zamonaviy ta'limning muhim vazifasidir. Bu innovatsiyalarga, murakkab vazifalarni hal qilishga va mehnat bozorining o'zgaruvchan sharoitlariga muvaffaqiyatli moslashishga qodir malakali mutaxassislarni tayyorlashga yordam beradi. O'zbekistonda o'quvchilarda ushbu ko'nikmalarni rivojlantirish uchun barcha sharoitlar yaratilmoqda, bu esa umuman mamlakatning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun muhim omildir.

Muammoni hal qilish va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish – bu uzoq davom etadigan jarayon. Doimiy mashq qilish va o'z ustida ishlash orqali har bir inson ushbu muhim ko'nikmalarni rivojlantirishi mumkin.

Hayotiy tajriba va kundalik faoliyatda qo'llashga yo'naltirilgan yondashuv ta'limni yanada samarali va qiziqarli qilishga, o'quvchilarni real hayotga tayyorlashga yordam beradi.

Jamoda ishlash va loyihaviy faoliyat orqali hamkorlik kompetensiyasini rivojlantirish o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyati uchun muhim ahamiyatga ega. Bu ko'nikmalar ularga nafaqat o'qishda, balki ishda va hayotda ham muvaffaqiyatga erishishga yordam beradi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Kompetentsiya" va "kompetentsiyaviy yondashuv" tushunchalarining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "kompetentsiya" va "kompetentsiyaviy yondashuv" tushunchalarining ta'rifini turli manbalardan topishlari, ularni "bilim", "ko'nikma", "malaka" tushunchalari bilan solishtirishlari va umumiy xulosaga kelishlari kerak. Kompetentsiyaviy yondashuvning ta'lim tizimidagi ahamiyatini ko'rib chiqishlari lozim.

2. **Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida kompetentsiyaviy yondashuvning maqsad va vazifalarini aniqlash.** Talabalar boshlang'ich sinf texnologiya darslarida kompetentsiyaviy yondashuvning asosiy maqsadlarini (masalan, o'quvchilarda amaliy hayotda zarur bo'ladigan kompetentsiyalarni shakllantirish, mustaqil fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish) va vazifalarini (masalan, o'quvchilarni turli xil materiallar va texnologiyalar bilan tanishtirish, ularga oddiy mehnat

operatsiyalarini bajarishni o'rgatish, texnik ijodkorlikka jalb qilish) muhokama qilishlari kerak.

3. Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida shakllantiriladigan asosiy kompetentsiyalarni ko'rib chiqish. Talabalar boshlang'ich sinf texnologiya darslarida shakllantiriladigan asosiy kompetentsiyalarni (masalan, o'quv-biluv kompetentsiyasi, axborot bilan ishlash kompetentsiyasi, kommunikativ kompetentsiya, ijtimoiy kompetentsiya, shaxsiy rivojlanish kompetentsiyasi, texnologik kompetentsiya) aniqlashlari va ularning mohiyatini ochib berishlari kerak. Texnologik kompetentsiyaning tarkibiy qismlarini (texnologik jarayonlarni tushunish, materiallar bilan ishlash, asbob-uskunalar bilan ishlash, texnik hujjatlardan foydalanish) ko'rib chiqishlari lozim.

4. Kompetentsiyaviy yondashuvning boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlariga mosligini tahlil qilish. Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilarining psixologik xususiyatlarini (diqqatning barqarorligi, xotira, tafakkur, hissiy-irodaviy soha) hisobga olgan holda kompetentsiyaviy yondashuvning ushbu yoshdagi o'quvchilar uchun afzalliklari va qiyinchiliklarini muhokama qilishlari kerak.

5. Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida kompetentsiyalarni baholash mezonlarini ishlab chiqish. Talabalar boshlang'ich sinf texnologiya darslarida o'quvchilarning shakllangan kompetentsiyalarini baholash uchun mezonlar (masalan, topshiriqni bajarish sifati, mustaqillik darajasi, ijodiy yondashuv, hamkorlik qobiliyati) ishlab chiqishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Kompetentsiyaviy yondashuvga asoslangan dars konspektini tuzish. Talabalar boshlang'ich sinf uchun kompetentsiyaviy yondashuvga asoslangan texnologiya darsining konspektini tuzishlari kerak. Konspektida darsning mavzusi, maqsadi, shakllantiriladigan kompetentsiyalar, o'qitish usullari, vositalari, darsning borishi, o'quvchilarning faoliyat turlari, baholash mezonlari va kutiladigan natijalar ko'rsatilishi kerak.

2. Kompetentsiyalarni shakllantiruvchi topshiriqlar ishlab chiqish. Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun texnologiya darslarida turli xil kompetentsiyalarni (masalan, texnologik kompetentsiya, kommunikativ kompetentsiya) shakllantiruvchi topshiriqlar ishlab

chiqishlari kerak. Topshiriqlar o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos bo'lishi kerak.

3. Dars fragmentini kompetentsiyaviy yondashuv asosida o'tkazish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, boshlang'ich sinf uchun texnologiya darsining qisqa fragmentini kompetentsiyaviy yondashuv asosida o'tkazishlari kerak.

4. O'quvchilarni baholash uchun instrumentlar ishlab chiqish. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya darslarida o'quvchilarning shakllangan kompetentsiyalarini baholash uchun instrumentlar (masalan, kuzatuv varaqalari, testlar, savolnomalar, portfoliolar) ishlab chiqishlari kerak.

5. Loyiha faoliyatini kompetentsiyaviy yondashuv asosida tashkil etish. Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun texnologiya fanidan loyiha faoliyatini kompetentsiyaviy yondashuv asosida tashkil etish rejasini ishlab chiqishlari kerak.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limida kompetentsiyaviy yondashuvning dolzarb muammolaridan biri bo'yicha referat yozishlari mumkin. Masalan, "Boshlang'ich sinflarda texnologik kompetentsiyani shakllantirish usullari", "Kompetentsiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarni baholash muammolari", "Texnologiya darslarida loyiha faoliyatini kompetentsiyaviy yondashuv asosida tashkil etish".

2. Taqdimot tayyorlash. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limida kompetentsiyaviy yondashuvning ma'lum bir aspekti bo'yicha taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3. Ilmiy maqola tahlili. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limida kompetentsiyaviy yondashuvga oid ilmiy maqolani tahlil qilishlari va uning asosiy g'oyalarini bayon qilishlari kerak.

4. Amaliy dars ishlanmasini tahlil qilish. Talabalar amaldagi boshlang'ich sinf texnologiya darsligidan bir dars ishlanmasini tanlab, uni kompetentsiyaviy yondashuv nuqtai nazaridan tahlil qilishlari kerak.

Ushbu topshiriqlar talabalarning boshlang'ich sinf texnologiya darslarida kompetentsiyaviy yondashuv haqidagi bilimlarini

chuqurlashtirishga, ularning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga va amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Topshiriqlarni bajarishda talabalar turli manbalardan (darsliklar, ilmiy adabiyotlar, internet resurslari, metodik qo'llanmalar, normativ hujjatlar) foydalanishlari tavsiya etiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Kompetentsiya deganda nima tushuniladi?

- A) Faqat bilimlar yig'indisi.
- B) Bilimlar, ko'nikmalar, malakalar va ularni amaliyotda qo'llay olish qobiliyati.
- C) Faqat ko'nikmalar va malakalar.
- D) Faqat nazariy bilimlar.

2. Kompetentsion yondashuvning asosiy maqsadi nima?

- A) Faqat nazariy bilimlarni berish.
- B) O'quvchilarda hayotiy zarur bo'lgan kompetentsiyalarni shakllantirish.
- C) Faqat imtihonga tayyorlash.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

3. Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida qanday kompetentsiyalar shakllantiriladi?

- A) Faqat matematik kompetentsiyalar.
- B) Mehnat ko'nikmalari, materiallar bilan ishlash, loyihalash, ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish kompetentsiyalari.
- C) Faqat sport kompetentsiyalari.
- D) Faqat chet tili kompetentsiyalari.

4. Texnologiya darslarida kompetentsion yondashuv qanday amalga oshiriladi?

- A) Faqat ma'ruza orqali.
- B) Amaliy mashg'ulotlar, loyihalar, muammoli vaziyatlar, interaktiv metodlar orqali.
- C) Faqat testlar orqali.
- D) Faqat uyga vazifa orqali.

5. Qaysi javob mehnat kompetentsiyasiga kirmaydi?

- A) Asbob-uskunalar bilan ishlash ko'nikmalari.

- B) Materiallarga ishlov berish ko'nikmalari.
- C) Sport musobaqalarida qatnashish.
- D) Ish joyini toza va tartibli saqlash.

6. Ijodiy fikrlash kompetentsiyasi nimani o'z ichiga oladi?

- A) Faqat takrorlash.
- B) Yangi g'oyalar yaratish, muammolarga yangicha yondashish, o'z fikrini ifoda eta olish.
- C) Faqat yodlash.
- D) Faqat ko'chirish.

7. Texnologiya darslarida loyiha metodining ahamiyati nimada?

- A) Faqat vaqtni o'tkazish uchun.
- B) O'quvchilarning mustaqil ravishda bilim olishi, amaliy ko'nikmalarni shakllantirishi, ijodiy qobiliyatini rivojlantirishi uchun.
- C) Faqat baho qo'yish uchun.
- D) Faqat uyga vazifa berish uchun.

8. Kompetentsion yondashuv o'quvchilarda qanday sifatlarni rivojlantiradi?

- A) Faqat itoatkorlik.
- B) Mustaqillik, mas'uliyatlilik, tashabbuskorlik, hamkorlik ko'nikmalari.
- C) Faqat passivlik.
- D) Faqat yakkalikda ishlash.

9. Texnologiya darslarida kompetentsiyalarni baholash qanday amalga oshiriladi?

- A) Faqat test orqali.
- B) Amaliy ish natijalari, loyihalar, portfoliolar, kuzatishlar orqali.
- C) Faqat og'zaki so'rov orqali.
- D) Faqat uyga vazifani tekshirish orqali.

10. Kompetentsion yondashuvning an'anaviy yondashuvdan farqi nimada?

- A) Hech qanday farq yo'q.
- B) Bilimlarni yodlashga emas, balki ularni amaliyotda qo'llay olishga e'tibor qaratiladi.
- C) Faqat nazariy bilimlarni berishga e'tibor qaratiladi.
- D) Faqat o'qituvchining faoliyatiga e'tibor qaratiladi.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

6-MAVZU: BOSHLANG'ICH TEXNOLOGIYA DARSLARINING INTEGRATSION YONDASHUV

REJA:

- 1. Texnologiya darslarini boshqa fanlar bilan bog'lash*
- 2. Amaliy mashg'ulotlarda tabiiy fanlar, matematika va tasviriy san'at elementlaridan foydalanish*
- 3. Hayotiy vaziyatlar va kundalik faoliyat bilan integratsiya qilish*
- 4. O'quvchilarning ijodiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish orqali fanlararo yondashuvni ta'minlash*

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarda boshlang'ich sinf texnologiya darslariga integratsion yondashuvning mohiyati, maqsad va vazifalari, boshqa fanlar bilan aloqadorligi, o'quv jarayoniga tatbiq etish yo'llari, o'quvchilarda bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishda integratsiyaning roli haqida to'liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda qo'llashga tayyorlash.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

Siz "Texnologiya darslarini boshqa fanlar bilan bog'lash" haqida so'ratingiz. Bu zamonaviy ta'limda muhim tendensiya bo'lib, o'quvchilarga bilimlarni yaxlit holda qabul qilishga yordam beradi. Keling, ushbu mavzuni batafsil ko'rib chiqaylik.

Texnologiya darslarini boshqa fanlar bilan bog'lashning mohiyati:

Texnologiya darslarini boshqa fanlar bilan bog'lash – bu o'quv jarayonida fanlararo aloqalarni o'rnatish, turli fanlardan olingan bilimlarni

integratsiya qilish orqali o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirishga qaratilgan yondashuvdir. Bu yondashuv o'quvchilarga nafaqat texnologiya fanining o'zini, balki boshqa fanlarning ham amaliy ahamiyatini tushunishga yordam beradi.

Nima uchun texnologiya darslarini boshqa fanlar bilan bog'lash kerak?

Bilimlarni yaxlit qabul qilish: Fanlararo bog'liqlik o'quvchilarga dunyoni yaxlit holda tushunishga yordam beradi, chunki real hayotda fanlar bir-biridan ajralgan holda mavjud emas.

Amaliy ahamiyatni oshirish: Texnologiya darslarida boshqa fanlardan olingan bilimlarni qo'llash orqali o'quvchilar ularning amaliy ahamiyatini ko'radilar va o'rganishga bo'lgan motivatsiyasi ortadi.

Ko'nikmalarni rivojlantirish: Fanlararo bog'liqlik o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, ijodiy fikrlash va hamkorlik kabi muhim ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Qiziqarli o'qitish: Fanlararo bog'liqlik darslarni yanada qiziqarli va dinamik qiladi, o'quvchilarning faolligini oshiradi.

Texnologiya darslarini qaysi fanlar bilan bog'lash mumkin?

Texnologiya darslarini quyidagi fanlar bilan bog'lash mumkin:

Matematika: O'lchash, hisoblash, geometrik shakllar, grafiklar, diagrammalar va boshqa matematik tushunchalarni texnologik jarayonlarda qo'llash. Masalan, qurilishda materiallar miqdorini hisoblash, dasturlashda algoritmlarni tuzish.

Fizika: Kuch, harakat, energiya, elektr, yorug'lik va boshqa fizik hodisalarni texnologik qurilmalar va jarayonlarning ishlash prinsipini tushuntirishda qo'llash. Masalan, dvigatelning ishlash prinsipini tushuntirish, elektr zanjirlarini loyihalash.

Kimyo: Materiallarning xususiyatlari, kimyoviy reaksiyalar va boshqa kimyoviy tushunchalarni materiallarni qayta ishlash texnologiyalarini tushuntirishda qo'llash. Masalan, plastmassalarni ishlab chiqarish jarayonini tushuntirish, metallarni korroziyadan himoya qilish usullarini o'rganish.

Biologiya: Tirik organizmlarning tuzilishi, funksiyalari va rivojlanishini biotexnologiyalar va qishloq xo'jaligi texnologiyalarini

tushuntirishda qo'llash. Masalan, genetik muhandislik, o'simliklarni yetishtirish texnologiyalari.

Adabiyot va tarix: Texnologiyaning jamiyatga ta'siri, texnologiya tarixini o'rganish. Masalan, matbaa ixtirosining jamiyatga ta'siri, kompyuterlarning rivojlanish tarixi.

Chizmachilik va tasviriy san'at: Texnik chizmalar, dizayn, kompozitsiya va boshqa san'at tushunchalarini texnologik mahsulotlarni loyihalashda qo'llash.

Texnologiya darslarini boshqa fanlar bilan bog'lash usullari:

Muammoli vaziyatlar yaratish: O'quvchilarga real hayotiy muammolarni taklif qilish va ularni hal qilishda turli fanlardan olingan bilimlarni qo'llashga undash.

Loyihalar ustida ishlash: O'quvchilarga fanlararo loyihalar ustida ishlash imkoniyatini berish. Masalan, quyosh energiyasidan foydalanadigan model yaratish, robot yasash.

Integratsiyalashgan darslar o'tkazish: Bir necha fan o'qituvchilari hamkorlikda darslar o'tkazishlari mumkin.

Ko'rgazmali materiallardan foydalanish: Turli diagrammalar, grafiklar, videolar va boshqa ko'rgazmali materiallardan foydalanish orqali fanlararo bog'liqlikni ko'rsatish.

Internet resurslaridan foydalanish: Internetda mavjud bo'lgan turli ma'lumotlar, interaktiv mashqlar va virtual laboratoriyalardan foydalanish.

Misollar:

Matematika va texnologiya: Qurilishda g'isht terish uchun zarur bo'lgan g'ishtlar sonini hisoblash.

Fizika va texnologiya: Oddiy mexanizmlarning (richag, g'ildirak, blok) ishlash prinsipini o'rganish va ularni texnik qurilmalarda qo'llash.

Kimyo va texnologiya: Oziq-ovqat mahsulotlarini saqlash usullarini o'rganish va ularni amaliyotda qo'llash.

Texnologiya darslarini boshqa fanlar bilan bog'lash o'quv jarayonini yanada samarali, qiziqarli va amaliy ahamiyatga ega qiladi. Bu yondashuv o'quvchilarga kelajakda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan bilimlarni va ko'nikmalarni egallashga yordam beradi.

Amaliy mashg'ulotlarda tabiiy fanlar, matematika va tasviriy san'at elementlaridan foydalanish:

Amaliy mashg'ulotlarda tabiiy fanlar (fizika, kimyo, biologiya), matematika va tasviriy san'at elementlaridan foydalanish fanlararo bog'liqlikni ta'minlash va o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishning samarali usulidir. Bu yondashuv o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lash, turli fanlar o'rtasidagi aloqalarni ko'rish va muammolarni kompleks yondashuv asosida hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Tabiiy fanlar: Tajribalar, kuzatuvlar, laboratoriya ishlari orqali tabiiy hodisalarni o'rganish va tahlil qilish.

Matematika: Hisoblashlar, o'lchashlar, grafiklar va diagrammalar tuzish orqali tabiiy hodisalarni matematik modellash.

Tasviriy san'at: Chizmalar, modellar, maketlar yaratish orqali tabiiy hodisalarni vizual tasvirlash va tushuntirish.

Hayotiy vaziyatlar va kundalik faoliyat bilan integratsiya qilish:

O'quv jarayonini hayotiy vaziyatlar va kundalik faoliyat bilan integratsiya qilish o'qitishning amaliy yo'naltirilganligini oshirish va o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytirishga qaratilgan. Bu yondashuv o'quvchilarga o'rganayotgan bilimlarning real hayotda qanday qo'llanilishini ko'rishga va ularning amaliy ahamiyatini tushunishga yordam beradi.

Muammoli vaziyatlar: O'quvchilarga real hayotiy muammolarni taklif qilish va ularni hal qilishda o'rganilgan bilimlarni qo'llashga undash.

Keys-stadi (vaziyat tahlili): Real hayotiy vaziyatlarni tahlil qilish va ulardan xulosalar chiqarish.

Amaliy loyihalar: O'quvchilarning real hayotda qo'llanilishi mumkin bo'lgan loyihalar ustida ishlashi.

O'quvchilarning ijodiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish orqali fanlararo yondashuvni ta'minlash:

O'quvchilarning ijodiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish fanlararo yondashuvning muhim tarkibiy qismidir. Ijodiy fikrlash o'quvchilarga yangi g'oyalar yaratish va nostandart yechimlar

topishga yordam bersa, mantiqiy fikrlash ma'lumotlarni tahlil qilish, xulosalar chiqarish va asosli qarorlar qabul qilishga yordam beradi.

Ijodiy fikrlash: Aqliy hujum, muammolarni turli nuqtai nazardan ko'rib chiqish, metaforalar va analogiyalardan foydalanish.

Mantiqiy fikrlash: Dalillarga asoslangan mulohazalar yuritish, mantiqiy xulosalar chiqarish, sabab-oqibat bog'liqliklarini aniqlash.

Ushbu uchta yondashuv birgalikda qo'llanganda, o'quv jarayoni yanada samarali, qiziqarli va o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Integratsiya" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "integratsiya" tushunchasining ta'rifini turli manbalardan topishlari, uning ta'limdagi, xususan, boshlang'ich sinf ta'limidagi o'rini ko'rib chiqishlari kerak. Integratsiyaning turlarini (fanlararo, fan ichidagi, transdistsiplinar) o'rganishlari lozim.

2. **Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida integratsion yondashuvning maqsad va vazifalarini aniqlash.** Talabalar boshlang'ich sinf texnologiya darslarida integratsion yondashuvning asosiy maqsadlarini (masalan, o'quvchilarda dunyo haqida yaxlit tasavvur shakllantirish, bilimlarining amaliy ahamiyatini oshirish, o'quv jarayonini qiziqarli va samarali qilish) va vazifalarini (masalan, turli fanlar o'rtasida aloqalar o'rnatish, o'quv materialini tizimlashtirish, o'quvchilarning faolligini oshirish) muhokama qilishlari kerak.

3. **Texnologiya darslarining boshqa fanlar bilan integratsiyalashuv yo'nalishlarini ko'rib chiqish.** Talabalar texnologiya darslarining boshlang'ich sinfning boshqa fanlari (ona tili, matematika, tabiatshunoslik, tasviriy san'at, musiqa) bilan integratsiyalashuv yo'nalishlarini aniqlashlari va misollar keltirishlari kerak. Masalan:

Ona tili bilan integratsiya: matnlar bilan ishlash, texnologik jarayonlarni tavsiflash, buyumlar haqida hikoyalar tuzish.

Matematika bilan integratsiya: o'lchash, hisoblash, shakllar bilan ishlash, geometrik yasashlar.

Tabiatshunoslik bilan integratsiya: tabiiy materiallar bilan ishlash, o'simliklar va hayvonot dunyosi bilan tanishish, ekologik muammolarni muhokama qilish.

Tasviriy san'at bilan integratsiya: ranglar bilan ishlash, kompozitsiya tuzish, bezaklar yaratish.

4. Integratsion yondashuvning boshlang'ich sinf o'quvchilarining rivojlanishiga ta'sirini tahlil qilish. Talabalar integratsion yondashuvning boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv, hissiy va ijtimoiy rivojlanishiga ta'sirini muhokama qilishlari kerak.

5. Integratsion darslarni loyihalash tamoyillarini ko'rib chiqish. Talabalar integratsion darslarni loyihalashda e'tiborga olish kerak bo'lgan tamoyillarni (maqsadning aniqligi, mazmunning uyg'unligi, metodlarning mosligi, o'quvchilarning faolligi) ko'rib chiqishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Integratsion dars konspektini tuzish. Talabalar boshlang'ich sinf uchun ikkita yoki undan ortiq fanni integratsiya qilgan holda texnologiya darsining konspektini tuzishlari kerak. Konspektda darsning mavzusi, maqsadlari, integratsiya qilinadigan fanlar, o'qitish usullari, vositalari, darsning borishi, o'quvchilarning faoliyat turlari va kutiladigan natijalar ko'rsatilishi kerak.

2. Integratsion topshiriqlar ishlab chiqish. Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun texnologiya darslarida turli fanlarni integratsiya qiluvchi topshiriqlar ishlab chiqishlari kerak. Topshiriqlar o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos bo'lishi kerak.

3. Dars fragmentini integratsion yondashuv asosida o'tkazish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, boshlang'ich sinf uchun texnologiya darsining qisqa fragmentini integratsion yondashuv asosida o'tkazishlari kerak.

4. Integratsion loyiha ishlab chiqish. Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun texnologiya va boshqa fanlarni integratsiya qiluvchi loyiha ishlab chiqishlari kerak. Loyihada mavzu, maqsad, vazifalar, ish bosqichlari, kutiladigan natijalar va baholash mezonlari ko'rsatilishi kerak.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1.Referat yozish. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limida integratsion yondashuvning dolzarb muammolaridan biri bo'yicha referat yozishlari mumkin. Masalan, "Boshlang'ich sinflarda texnologiya va tabiatshunoslik fanlarini integratsiya qilishning pedagogik imkoniyatlari", "Integratsion darslarni rejalashtirish va tashkil etish metodikasi", "Integratsion yondashuvning o'quvchilarning motivatsiyasiga ta'siri".

2.Taqdimot tayyorlash. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limida integratsion yondashuvning ma'lum bir aspekti bo'yicha taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3.Ilmiy maqola tahlili. Talabalar boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limida integratsion yondashuvga oid ilmiy maqolani tahlil qilishlari va uning asosiy g'oyalarini bayon qilishlari kerak.

4.Integratsion dars kuzatuvi va tahlili. Talabalar tajribali o'qituvchining integratsion darsini kuzatishlari va unda qo'llanilgan integratsiya usullarini tahlil qilishlari kerak.

Ushbu topshiriqlar talabalarning boshlang'ich sinf texnologiya darslarida integratsion yondashuv haqidagi bilimlarini chuqurlashtirishga, ularning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga va amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Topshiriqlarni bajarishda talabalar turli manbalardan (darsliklar, ilmiy adabiyotlar, internet resurslari, metodik qo'llanmalar) foydalanishlari tavsiya etiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Integratsiya deganda nima tushuniladi?

- A) Alohida elementlarni ajratish.
- B) Turli elementlarni birlashtirish, o'zaro bog'lash, yaxlit bir tizimga keltirish.
- C) Faqat takrorlash.
- D) Faqat yodlash.

2. Ta'limda integratsion yondashuvning maqsadi nima?

- A) Faqat alohida fanlarni o'qitish.
- B) O'quvchilarda dunyo haqida yaxlit tasavvur hosil qilish, bilimlar o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatish.

C) Faqat imtihonga tayyorlash.

D) Faqat uyga vazifa berish.

3. Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida integratsiya qanday fanlar bilan amalga oshiriladi?

A) Faqat jismoniy tarbiya.

B) Matematika, tasviriy san'at, ona tili, atrofimizdagi olam, musiqa va boshqa fanlar bilan.

C) Faqat tarix.

D) Faqat geografiya.

4. Texnologiya darslarida matematika bilan integratsiya qanday namoyon bo'ladi?

A) Faqat hisoblash.

B) O'lchash, hisoblash, shakllar, geometrik yasashlar, diagrammalar tuzish.

C) Faqat yozish.

D) Faqat o'qish.

5. Texnologiya darslarida tasviriy san'at bilan integratsiya qanday namoyon bo'ladi?

A) Faqat rasm chizish.

B) Ranglar, kompozitsiya, shakllar, bezatish elementlari, dizayn.

C) Faqat haykaltaroshlik.

D) Faqat applikatsiya.

6. Texnologiya darslarida ona tili bilan integratsiya qanday namoyon bo'ladi?

A) Faqat diktant yozish.

B) Texnik matnlarni o'qish va tushunish, loyihalarni ta'riflash, o'z fikrini ifoda etish.

C) Faqat she'r yodlash.

D) Faqat hikoya yozish.

7. Texnologiya darslarida atrofimizdagi olam bilan integratsiya qanday namoyon bo'ladi?

A) Faqat tabiat haqida gapirish.

B) Tabiiy materiallardan foydalanish, tabiat hodisalarini kuzatish, ekologik muammolarni muhokama qilish.

- C) Faqat hayvonlar haqida gapirish.
- D) Faqat o‘simliklar haqida gapirish.

8. Integratsion yondashuv o‘quvchilarda qanday ko‘nikmalarni rivojlantiradi?

- A) Faqat yodlash qobiliyatini.
- B) Mantiqiy fikrlash, muammolarni hal qilish, o‘zaro bog‘liqlikni ko‘rish, ijodiy fikrlash.
- C) Faqat takrorlash.
- D) Faqat ko‘chirish.

9. Integratsiya texnologiya darslarini qanday qiladi?

- A) Zerikarli.
- B) Qiziqarli, mazmunli, hayot bilan bog‘liq.
- C) Murakkab.
- D) Oddiy.

10. Integratsion yondashuvning afzalliklari nimada?

- A) Vaqtni tejash.
- B) Bilimlarni chuqurroq o‘zlashtirish, dunyo haqida yaxlit tasavvur hosil qilish, o‘quvchilarning faolligini oshirish.
- C) Uyga vazifani kamaytirish.
- D) Baholarni ko‘paytirish.

✓ UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM TOPSHIRIG'I.

7-MAVZU: MUTAFAKKIRLAR MEROSIDA MEHNAT TARBIYASI

REJA:

- 1. Sharq mutafakkirlarining mehnat tarbiyasiga oid qarashlari**
- 2. Alisher Navoiy, Abu Rayhon Beruniy va Yusuf Xos Hojib asarlarida mehnat tarbiyasi g'oyalari**
- 3. Mehnat tarbiyasining milliy qadriyatlar bilan uyg'unligi**
- 4. Mutafakkirlar merosida mehnatsevarlik va kasb-hunar egallashning ahamiyati**

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarga o'zbek va jahon mutafakkirlarining mehnat tarbiyasi haqidagi qarashlari, ularning pedagogik merosida mehnatning o'рни va ahamiyati, mehnat tarbiyasining maqsadi, vazifalari, shakllari va metodlari, shaxs kamolotida mehnatning roli haqida chuqur bilim berish, mutafakkirlar g'oyalarini tahlil qilish, umumlashtirish, amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

1. Sharq mutafakkirlarining mehnat tarbiyasiga oid qarashlari:

Sharq mutafakkirlarining mehnat tarbiyasiga oid qarashlari insoniyat tarixining boy merosining ajralmas qismidir. Ular mehnatni inson kamolotining muhim omili, axloqiy fazilatlarning manbai va jamiyat ravnaqining asosi deb bilganlar. Sharq mutafakkirlarining mehnat tarbiyasiga oid qarashlarini quyidagi jihatlar orqali umumlashtirish mumkin:

Mehnat – insonning tabiiy ehtiyoji: Sharq mutafakkirlari insonni mehnatga tabiiy moyillikka ega deb hisoblaganlar. Mehnat insonning jismoniy va ruhiy salomatligini mustahkamlaydi, unga qoniqish hissini beradi va jamiyatga foyda keltiradi. Forobiy o‘zining “Fozil odamlar shahri” asarida insonlarning tabiiy ehtiyojlarini qondirish uchun mehnat qilishlari zarurligini ta’kidlaydi. Ibn Sino esa tibbiyotga oid asarlarida jismoniy mashqlar va mehnatning inson salomatligi uchun foydali ekanligini yozgan.

Mehnat – axloqiy tarbiya vositasi: Sharq mutafakkirlari mehnatni axloqiy fazilatlarni shakllantirishning muhim vositasi deb bilganlar. Mehnat insonni halollik, mehnatsevarlik, mas’uliyatlilik, intizomlilik kabi fazilatlarga o‘rgatadi. Yusuf Xos Hojib “Qutadg‘u bilig” asarida mehnatning inson axloqiga ta’sirini, mehnatsevarlikning fazilatlarini keng yoritib bergan.

Mehnat – jamiyatning asosi: Sharq mutafakkirlari jamiyatning ravnaqi mehnatga bog‘liq ekanligini ta’kidlaganlar. Mehnat tufayli moddiy boyliklar yaratiladi, iqtisodiyot rivojlanadi va jamiyat farovonligi ta’minlanadi. Beruniy o‘zining ilmiy asarlarida turli xalqlar va mamlakatlarning iqtisodiy va ijtimoiy hayotini tahlil qilib, mehnatning jamiyat taraqqiyotidagi o‘rnini ko‘rsatib bergan.

Kasb-hunar o‘rganishning ahamiyati: Sharq mutafakkirlari yosh avlodni kasb-hunar o‘rganishga chaqirganlar. Kasb-hunar insonning moddiy farovonligini ta’minlaydi, jamiyatga foyda keltiradi va shaxsning kamolotiga xizmat qiladi. Navoiy o‘z asarlarida hunarmandlarga, kasb egalariga hurmat bilan qaragan va ularning jamiyatdagi o‘rnini yuqori baholagan.

2. Alisher Navoiy, Abu Rayhon Beruniy va Yusuf Xos Hojib asarlarida mehnat tarbiyasi g‘oyalari:

Ushbu uch buyuk mutafakkirning asarlarida mehnat tarbiyasi g‘oyalari alohida o‘rin egallaydi.

Alisher Navoiy: Navoiy o‘zining “Xamsa”, “Mahbub ul-qulub” kabi asarlarida mehnatning inson hayotidagi o‘rnini, hunarmandchilikning ahamiyatini, kasb egalariga hurmat bilan qarash zarurligini ta’kidlaydi. U mehnatni insonning ma’naviy kamolotining muhim omili deb bilgan.

Navoiyning fikricha, mehnat insonni yuksaltiradi, unga ma'no beradi va jamiyatga foyda keltiradi.

Abu Rayhon Beruniy: Beruniy o'zining ilmiy asarlarida turli xalqlar va mamlakatlarning iqtisodiy va ijtimoiy hayotini tahlil qilib, mehnatning jamiyat taraqqiyotidagi o'rnini ko'rsatib bergan. U mehnatni iqtisodiy faoliyatning asosi, moddiy boyliklar yaratishning manbai deb bilgan. Beruniyning fikricha, mehnat jamiyatning rivojlanishi va farovonligini ta'minlaydi.

Yusuf Xos Hojib: Yusuf Xos Hojib "Qutadg'u bilig" asarida mehnatning inson axloqiga ta'sirini, mehnatsevarlikning fazilatlarini keng yoritib bergan. U mehnatni insonni tarbiyalashning muhim vositasi, axloqiy fazilatlarni shakllantirishning manbai deb bilgan. Yusuf Xos Hojibning fikricha, mehnat insonni halollik, adolat, mehnatsevarlik kabi fazilatlarga o'rgatadi.

3. Mehnat tarbiyasining milliy qadriyatlar bilan uyg'unligi:

Mehnat tarbiyasi o'zbek xalqining milliy qadriyatlari bilan chambarchas bog'liq. O'zbek xalqining tarixiy tajribasida mehnatga hurmat, mehnatsevarlik, kasb-hunarga intilish kabi fazilatlar doimo yuqori qadrlangan. Bu qadriyatlar xalq og'zaki ijodida, maqollarda, dostonlarda, urf-odatlarda o'z ifodasini topgan. "Mehnat – mehnatdan", "Hunardan rizq ulug'", "Yer haydasang elga osh, hunar o'rgansang o'zingga osh" kabi maqollar xalqimizning mehnatga bo'lgan munosabatini yaqqol ko'rsatib turibdi. Mehnat tarbiyasining milliy qadriyatlar bilan uyg'unligi yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalash, ularda mehnatsevarlik, vatanparvarlik, yurtga sadoqat kabi fazilatlarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

4. Mutafakkirlar merosida mehnatsevarlik va kasb-hunar egallashning ahamiyati:

Sharq mutafakkirlarining merosida mehnatsevarlik va kasb-hunar egallashning ahamiyati alohida ta'kidlangan. Ular mehnatni inson hayotining ma'nosi, jamiyatning asosi va shaxsning kamolotining muhim omili deb bilganlar. Mehnatsevarlik insonni faol, tashabbuskor, maqsadga intiluvchan qiladi, unga o'z kuchiga ishonch beradi. Kasb-hunar egallash esa insonning moddiy farovonligini ta'minlaydi, jamiyatga foyda keltiradi va shaxsning o'zini ro'yobga chiqarishiga imkon beradi. Mutafakkirlar

merosini o'rganish yosh avlodni mehnatsevarlik ruhida tarbiyalash, ularni kasb-hunar egallashga yo'naltirish va jamiyatga foydali insonlar bo'lib yetishishlariga ko'maklashadi.

Xulosa qilib aytganda, Sharq mutafakkirlarining mehnat tarbiyasiga oid qarashlari bugungi kun uchun ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Ularning merosi yosh avlodni mehnatsevarlik, halollik, kasb-hunarga intilish ruhida tarbiyalashda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Bu g'oyalarni o'rganish va amaliyotda qo'llash O'zbekistonning kelajak avlodini barkamol insonlar etib tarbiyalashga xizmat qiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. Mehnat tarbiyasiga oid tushunchalarni tahlil qilish. Talabalar "mehnat", "tarbiya", "mehnat tarbiyasi", "kasbiy ta'lim", "hunar o'rgatish" kabi tushunchalarning mohiyatini ochib berishlari, ularning o'zaro aloqadorligini aniqlashlari kerak.

2. O'zbek mutafakkirlarining mehnat tarbiyasi haqidagi qarashlarini o'rganish. Talabalar Al-Xorazmiy, Abu Rayhon Beruniy, Ibn Sino, Yusuf Xos Hojib, Alisher Navoiy, Abdulla Avloniy, Mahmudxo'ja Behbudiy kabi mutafakkirlarning asarlarida mehnat tarbiyasiga oid g'oyalarni topishlari, tahlil qilishlari va ularning bugungi kundagi ahamiyatini asoslashlari kerak. Misol uchun:

Al-Xorazmiy: aniq fanlar va hunarmandchilikning o'zaro aloqadorligi, ilm orqali mehnatga tayyorlash.

Ibn Sino: tibbiyot va farmatsevtika sohasidagi amaliy ko'nikmalar, kasbiy ta'limning ahamiyati.

Alisher Navoiy: "Xamsa" asarida hunarmandchilikning madaniyat va jamiyatdagi o'rni, mehnatning inson kamolotiga ta'siri.

Abdulla Avloniy: "Turkiy guliston yoxud axloq" asarida mehnatning axloqiy tarbiya bilan bog'liqligi, bolalarni mehnatga o'rgatishning usullari.

3. Jahon mutafakkirlarining mehnat tarbiyasi haqidagi qarashlarini o'rganish. Talabalar Yan Amos Komenskiy, Jon Lokk, Jan-Jak Russo, Iogann Genrix Pestalotssi, Adolf Disterveg, Konstantin Dmitrievich Ushinskiy kabi mutafakkirlarning mehnat tarbiyasiga oid

g'oyalarini o'rganishlari, ularni o'zbek mutafakkirlarining qarashlari bilan solishtirishlari kerak.

4. Mutafakkirlar merosining zamonaviy mehnat tarbiyasi tizimiga ta'sirini tahlil qilish. Talabalar mutafakkirlarning mehnat tarbiyasi haqidagi g'oyalarining bugungi kundagi ta'lim tizimida, xususan, texnologiya ta'limida qo'llanilishini misollar bilan ko'rsatishlari kerak.

5. Mehnat tarbiyasining axloqiy asoslarini ko'rib chiqish. Talabalar mutafakkirlar asarlarida mehnatning inson axloqini shakllantirishdagi roli, halollik, vijdonlilik, mas'uliyatlilik kabi fazilatlarini tarbiyalashdagi ahamiyati qanday yoritilganini tahlil qilishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Mutafakkirning mehnat tarbiyasiga oid g'oyalarini aks ettiruvchi taqdimot tayyorlash. Talabalar tanlagan mutafakkirning mehnat tarbiyasiga oid g'oyalarini aks ettiruvchi taqdimot tayyorlashlari kerak.

2. Mutafakkirlar g'oyalari asosida dars ishlanmasini tuzish. Talabalar tanlagan mutafakkirning mehnat tarbiyasiga oid g'oyalaridan foydalangan holda texnologiya darsining ishlanmasini tuzishlari kerak.

3. Mutafakkirlarning mehnat haqidagi hikmatli so'zlarini to'plash va tahlil qilish. Talabalar turli mutafakkirlarning mehnat haqidagi hikmatli so'zlarini to'plashlari, ularning ma'nosini tahlil qilishlari va bugungi kunda qo'llanilishini muhokama qilishlari kerak.

4. "Mehnat insonni ulug'laydi" mavzusida insho yozish. Talabalar mutafakkirlarning g'oyalariga asoslanib, "Mehnat insonni ulug'laydi" mavzusida insho yozishlari kerak.

5. Rollik o'yin tashkil etish. Talabalar mutafakkirlarning hayoti va faoliyatiga oid rollik o'yin tashkil etishlari mumkin, unda mehnat tarbiyasi masalalari muhokama qilinadi.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar tanlagan mutafakkirning mehnat tarbiyasiga oid qarashlari bo'yicha referat yozishlari mumkin.

2. Ilmiy maqola tahlili. Talabalar mutafakkirlar merosida mehnat tarbiyasi masalalariga bag'ishlangan ilmiy maqolani tahlil qilishlari kerak.

3. Mutafakkirning asarini o'rganish. Talabalar tanlagan mutafakkirning asarini o'rganishlari va unda mehnat tarbiyasi masalalari qanday yoritilganini tahlil qilishlari kerak.

Ushbu topshiriqlar talabalarning mutafakkirlar merosida mehnat tarbiyasi masalalari haqidagi bilimlarini chuqurlashtirishga, ularning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga va kelajakdagi pedagogik faoliyatlarida ushbu g'oyalardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Topshiriqlarni bajarishda talabalar turli manbalardan (mutafakkirlarning asarlari, ilmiy adabiyotlar, internet resurslari) foydalanishlari tavsiya etiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Abu Ali ibn Sino (Ibn Sino) mehnat tarbiyasi haqida qanday fikrlarni bildirgan?

- A) Mehnatning inson salomatligi uchun ahamiyati yo'q deb hisoblagan.
- B) Mehnatni inson kamolotining muhim omili deb bilgan, jismoniy va aqliy mehnatning uyg'unligiga e'tibor qaratgan.
- C) Faqat aqliy mehnatni yuqori baholagan.
- D) Faqat jismoniy mehnatni qadrlagan.

2. Abu Rayhon Beruniy mehnat haqida qanday qarashlarga ega bo'lgan?

- A) Mehnatning jamiyat taraqqiyotidagi rolini inkor etgan.
- B) Mehnatni bilim olish va kamolotga erishishning muhim vositasi deb hisoblagan, hunarmandchilikka alohida e'tibor qaratgan.
- C) Faqat astronomiya bilan shug'ullanishni targ'ib qilgan.
- D) Faqat geografiya bilan shug'ullanishni targ'ib qilgan.

3. Alisher Navoiy o'z asarlarida mehnat mavzusini qanday yoritgan?

- A) Mehnatning ahamiyati haqida hech narsa yozmagan.
- B) Mehnatsevarlik, halollik, hunarmandchilikni ulug'lagan, bekorchilikni qoralagan.
- C) Faqat adabiyot bilan shug'ullanishni targ'ib qilgan.
- D) Faqat she'r yozishni targ'ib qilgan.

4. Abdulla Avloniy mehnat tarbiyasiga qanday ahamiyat bergan?

- A) Mehnat tarbiyasining ahamiyati yo'q deb hisoblagan.

B) Mehnatni tarbiyaning muhim vositasi deb bilgan, o'quvchilarni mehnatga tayyorlash zarurligini ta'kidlagan.

C) Faqat nazariy bilimlarni berishni afzal ko'rgan.

D) Faqat imtihonlarga tayyorlashni afzal ko'rgan.

5. Mahmudxo'ja Behbudiy mehnat haqida qanday fikrlarni ilgari surgan?

A) Mehnatning jamiyatdagi rolini inkor etgan.

B) Mehnatni taraqqiyot omili deb bilgan, kasb-hunar o'rgatishning zarurligini ta'kidlagan.

C) Faqat diniy bilimlarni o'rgatishni targ'ib qilgan.

D) Faqat eski usuldagi maktablarni maqtagan.

6. Qaysi mutafakkir "Bilim, mehnat va madaniyat - baxtiyorlik kaliti" degan fikrni bildirgan?

A) Alisher Navoiy.

B) Abdulla Avloniy.

C) Mahmudxo'ja Behbudiy.

D) Abu Ali ibn Sino.

7. Mutafakkirlar merosida mehnat tarbiyasining asosiy g'oyasi nima?

A) Faqat boy bo'lish.

B) Mehnat inson kamoloti, jamiyat taraqqiyoti va farovonligining muhim omili ekanligi.

C) Faqat mansabga erishish.

D) Faqat shaxsiy manfaatni ko'zlash.

8. Mutafakkirlar mehnat tarbiyasida qanday sifatlarni rivojlantirishga e'tibor qaratganlar?

A) Faqat boylikka intilish.

B) Mehnatsevarlik, halollik, mas'uliyatlilik, intizomlilik, kasbga muhabbat.

C) Faqat mansabparastlik.

D) Faqat egoizm.

9. Mutafakkirlar merosini o'rganishning ahamiyati nimada?

A) Faqat tarixni bilish.

B) Yosh avlodni mehnatsevarlik ruhida tarbiyalash, ularda milliy qadriyatlarga hurmat tuyg'usini shakllantirish.

- C) Faqat kitob o'qish.
- D) Faqat muzeylarga borish.

10. Mutafakkirlarning mehnat tarbiyasi haqidagi g'oyalari bugungi kunda qanday ahamiyatga ega?

- A) Hech qanday ahamiyatga ega emas.
- B) Yosh avlodni tarbiyalashda, ularni mehnatga tayyorlashda, milliy qadriyatlarni saqlashda muhim ahamiyatga ega.
- C) Faqat tarixiy ahamiyatga ega.
- D) Faqat adabiy ahamiyatga ega.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

8-MAVZU: BOSHLANG‘ICH TA’LIMDA MEHNAT TARBIYASI VA KASB-HUNAR TA’LIMI METODOLOGIYASI

REJA:

- 1. Boshlang‘ich ta’limda mehnat tarbiyasining o‘rni va ahamiyati*
- 2. O‘quvchilarda mehnatga muhabbat va ijodiy faoliyatga qiziqishni shakllantirish metodlari*
- 3. Kasb-hunar ta’limining boshlang‘ich sinflarda integratsion yondashuvi*
- 4. Amaliy mashg‘ulotlar va loyihaviy ishlar orqali o‘quvchilarning kasbga yo‘naltirilishini ta’minlash*

Mashg‘ulot maqsadi: Talabalarda boshlang‘ich ta’limda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar ta’limining mohiyati, maqsad va vazifalari, metodologik asoslari, tashkil etish shakllari, metodlari, vositalari, o‘quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda dars o‘tish metodikasi, kasbga yo‘naltirish ishlari, mehnat ko‘nikmalarini shakllantirish, kasbiy qiziqishlarini uyg‘otish, shaxs kamolotida mehnatning roli haqida to‘liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda qo‘llashga tayyorlash.

Mashg‘ulot jihozi: boshlang‘ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko‘rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma’lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta’lim topshirig‘i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA’LUMOT.

Boshlang‘ich ta’limda mehnat tarbiyasining o‘rni va ahamiyati:

Boshlang‘ich ta’limda mehnat tarbiyasi o‘quvchilarni har tomonlama kamol toptirishning muhim tarkibiy qismidir. U bolalarda mehnatga ijobiy munosabatni shakllantirish, ularni oddiy mehnat ko‘nikmalariga o‘rgatish va kelajakdagi mustaqil hayotga tayyorlashga qaratilgan. Boshlang‘ich

sinflarda mehnat tarbiyasining oʻrni va ahamiyatini quyidagicha izohlash mumkin:

Shaxsni har tomonlama rivojlantirish: Mehnat tarbiyasi bolalarning jismoniy, aqliy, axloqiy va estetik rivojlanishiga ijobiy taʼsir koʻrsatadi. Ular mehnat jarayonida oʻzlarining jismoniy kuchlarini sinashadi, aqliy faoliyatlarini ishga solishadi, halollik, mehnatsevarlik, masʼuliyatlilik kabi axloqiy fazilatlarni oʻzlashtirishadi va goʻzallikni his qilish qobiliyatlarini rivojlantirishadi.

Mehnat koʻnikmalarini shakllantirish: Boshlangʻich sinflarda bolalar oddiy mehnat koʻnikmalarini egallaydilar. Bularga oʻz-oʻziga xizmat qilish (kiyinish, yuvinish, xonani tozalash), oʻquv qurollari bilan ishlash, oddiy materiallarni qayta ishlash (qogʻoz, karton, tabiiy materiallar) kabi koʻnikmalar kiradi. Bu koʻnikmalar ularning keyingi hayotida va oʻqishida muhim ahamiyatga ega.

Mehnatga ijobiy munosabatni tarbiyalash: Boshlangʻich sinflarda mehnat tarbiyasi bolalarda mehnatga hurmat, mehnatsevarlik, ishchanlik kabi fazilatlarni shakllantiradi. Ular mehnatning inson hayotidagi oʻrnini, uning jamiyatga keltiradigan foydasini tushunadilar. Bu esa ularning kelajakda jamiyatga foydali insonlar boʻlib yetishishlariga zamin yaratadi.

Kasbiy yoʻnaltirishga tayyorgarlik: Boshlangʻich sinflarda mehnat tarbiyasi bolalarni turli kasblar bilan tanishtiradi, ularda kasbga qiziqish uygʻotadi va kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlaydi. Bu ularning keyingi taʼlim bosqichlarida kasb tanlashlarida muhim rol oʻynaydi.

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish: Mehnat jarayoni bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Ular oʻz gʻoyalarini amalda sinab koʻrishadi, yangi narsalar yaratishadi va oʻzlarining ijodiy salohiyatlarini namoyon etishadi.

Oʻquvchilarda mehnatga muhabbat va ijodiy faoliyatga qiziqishni shakllantirish metodlari:

Oʻquvchilarda mehnatga muhabbat va ijodiy faoliyatga qiziqishni shakllantirish uchun turli metodlardan foydalanish mumkin. Quyida ulardan baʼzilari keltirilgan:

Shaxsiy namuna: O'qituvchining o'zi mehnatsevar, ijodkor va o'z ishiga mehr qo'ygan bo'lishi kerak. U o'zining shaxsiy namunasi bilan o'quvchilarda mehnatga va ijodga qiziqish uyg'otishi mumkin.

Hikoyalar va suhbatlar: Mashhur insonlarning mehnat faoliyati haqida hikoyalar so'zlab berish, mehnatning inson hayotidagi o'rni haqida suhbatlar o'tkazish o'quvchilarda mehnatga qiziqish uyg'otadi.

O'yinlar va musobaqalar: Mehnatga oid didaktik o'yinlar, musobaqalar, viktorinalar o'quvchilarda qiziqarli muhit yaratadi va ularning faolligini oshiradi.

Amaliy mashg'ulotlar: O'quvchilarning o'z qo'llari bilan biror narsa yaratishlari, oddiy mehnat ko'nikmalarini mashq qilishlari ularda mehnatga qiziqish va ijodiy faoliyatga rag'bat uyg'otadi.

Loyiha ishlari: O'quvchilarning mustaqil ravishda loyihalar ustida ishlashlari ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi va mehnatga bo'lgan munosabatlarini shakllantiradi.

Kasbiy ekskursiyalar: Korxonalarga, ustaxonalarga, fermer xo'jaliklariga ekskursiyalar uyushtirish o'quvchilarni turli kasblar bilan tanishtiradi va ularda kasbga qiziqish uyg'otadi.

Ota-onalar bilan hamkorlik: Ota-onalarning o'z kasblari haqida so'zlab berishlari, bolalarni uy ishlariga jalb qilishlari o'quvchilarda mehnatga ijobiy munosabatni shakllantirishga yordam beradi.

Kasb-hunar ta'limining boshlang'ich sinflarda integratsion yondashuvi:

Kasb-hunar ta'limining boshlang'ich sinflarda integratsion yondashuvi o'quv jarayonini hayot bilan bog'lash, o'quvchilarni turli kasblar bilan tanishtirish va ularda mehnat ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan. Bu yondashuv quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

Fanlararo bog'liqlik: Kasb-hunar elementlari boshqa o'quv fanlari (matematika, ona tili, tabiatshunoslik, tasviriy san'at, musiqa) bilan integratsiya qilinadi. Masalan, matematika darslarida o'lchash, hisoblash ko'nikmalari qurilish, tikuvchilik kabi kasblar bilan bog'lab o'rgatilishi mumkin.

Amaliylik: O'quv jarayoni amaliy mashg'ulotlarga, mehnat topshiriqlariga, loyihalarga asoslanadi. O'quvchilar o'z qo'llari bilan turli narsalar yaratishadi, oddiy mehnat ko'nikmalarini mashq qilishadi.

Hayot bilan bog'liqlik: O'quv materiallari va mashg'ulotlar o'quvchilarning kundalik hayoti, ularning oilasi, mahallasi bilan bog'lanadi. Masalan, o'quvchilar o'z oilalaridagi kasblar haqida ma'lumot to'plashlari, mahalladagi korxonalarga ekskursiya qilishlari mumkin.

Shaxsga yo'naltirilganlik: O'quv jarayoni har bir o'quvchining individual xususiyatlari, qiziqishlari va qobiliyatlarini hisobga oladi. O'quvchilarga turli xil mehnat faoliyatlari taklif etiladi, ular o'z qiziqishlariga mos keladiganini tanlashlari mumkin.

Amaliy mashg'ulotlar va loyihaviy ishlar orqali o'quvchilarning kasbga yo'naltirilishini ta'minlash:

Amaliy mashg'ulotlar va loyihaviy ishlar o'quvchilarni kasbga yo'naltirishning eng samarali usullaridan biridir. Ular o'quvchilarga turli kasblar bilan bevosita tanishish, oddiy mehnat ko'nikmalarini egallash va o'z qiziqishlarini aniqlash imkoniyatini beradi. Quyida bu usullarning afzalliklari va qo'llanilishi haqida batafsil ma'lumot berilgan:

Amaliy mashg'ulotlar:

Amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarga nazariy bilimlarni amalda qo'llash, turli mehnat ko'nikmalarini egallash va kasbiy faoliyatning ayrim elementlari bilan tanishish imkoniyatini beradi. Boshlang'ich sinflarda amaliy mashg'ulotlar oddiy mehnat topshiriqlarini bajarish, turli materiallar bilan ishlash (qog'oz, karton, mato, loy, tabiiy materiallar) kabi shakllarda tashkil etilishi mumkin. Yuqori sinflarda esa amaliy mashg'ulotlar yanada murakkabroq bo'lib, ular turli kasbiy yo'nalishlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin (masalan, duradgorlik, tikuvchilik, pazandachilik, elektrotexnika).

Amaliy mashg'ulotlarning afzalliklari:

Amaliy ko'nikmalarni shakllantirish: O'quvchilar turli mehnat operatsiyalarini bajarish, asbob-uskunalar bilan ishlash ko'nikmalarini egallaydilar.

Kasbiy tajriba orttirish: O'quvchilar kasbiy faoliyatning ayrim elementlari bilan tanishadilar, turli kasblarning o'ziga xos xususiyatlari haqida tasavvurga ega bo'ladilar.

Qiziqish va qobiliyatlarni aniqlash: Amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarga o'z qiziqishlari va qobiliyatlarini aniqlashga, o'zlarining kuchli va zaif tomonlarini ko'rishga yordam beradi.

O'rganishga motivatsiyani oshirish: Amaliy faoliyat o'quvchilarga qiziqarli va rag'batlantiruvchi bo'lib, ularning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi.

Loyihaviy ishlar:

Loyihaviy ishlar o'quvchilarga mustaqil ravishda biror muammoni hal qilish, tadqiqot o'tkazish, ijodiy ish yaratish yoki amaliy mahsulot ishlab chiqarish imkoniyatini beradi. Loyihalar turli mavzularda bo'lishi mumkin va ular turli kasbiy yo'nalishlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin (masalan, arxitektura, dizayn, muhandislik, marketing).

Loyihaviy ishlarning afzalliklari:

Mustaqil fikrlashni rivojlantirish: O'quvchilar muammoni mustaqil tahlil qilish, yechimlar topish, qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini egallaydilar.

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish: Loyihalar o'quvchilarga o'z ijodiy salohiyatlarini namoyon etish, yangi g'oyalar yaratish va ularni amalda sinab ko'rish imkoniyatini beradi.

Kasbiy yo'naltirishni chuqurlashtirish: Loyihalar o'quvchilarga tanlangan kasbiy yo'nalishni chuqurroq o'rganish, uning o'ziga xos xususiyatlari, talablari va istiqbollari haqida ma'lumot olish imkoniyatini beradi.

Jamoadi ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish: Ko'pgina loyihalar guruhlarda bajariladi, bu esa o'quvchilarga hamkorlik qilish, muloqot qilish, mas'uliyatni bo'lishish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Amaliy mashg'ulotlar va loyihaviy ishlarni kasbga yo'naltirishda qo'llash usullari:

Kasbiy mavzulardagi amaliy mashg'ulotlar: O'quvchilarga turli kasblarga oid oddiy topshiriqlar berish (masalan, duradgorlikda oddiy

buyum yasash, tikuvchilikda tugma qadash, pazandachilikda salat tayyorlash).

Kasbiy loyihalar: O'quvchilarga tanlangan kasbiy yo'nalish bo'yicha loyihalar ustida ishlashni taklif qilish (masalan, uyning maketini yaratish, kiyim dizaynini ishlab chiqish, reklama roligini suratga olish).

Kasbiy ekskursiyalar: O'quvchilarni korxonalarga, tashkilotlarga, muassasalarga ekskursiya qilish orqali turli kasblar bilan tanishtirish.

Kasb egalari bilan uchrashuvlar: Turli kasb egalarini maktabga taklif qilish va ular bilan suhbatlar o'tkazish orqali o'quvchilarni kasbiy faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari bilan tanishtirish.

Kasbiy o'yinlar va simulyatsiyalar: O'quvchilarga kasbiy faoliyatni modellashtiradigan o'yinlar va simulyatsiyalarda ishtirok etishni taklif qilish.

Amaliy mashg'ulotlar va loyihaviy ishlar o'quvchilarni kasbga yo'naltirishning muhim vositalari hisoblanadi. Ularni to'g'ri tashkil etish va amalga oshirish o'quvchilarga o'z qiziqishlari va qobiliyatlarini aniqlashga, turli kasblar bilan tanishishga va kelajakdagi kasbiy faoliyatga ongli ravishda tayyorgarlik ko'rishga yordam beradi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Mehnat tarbiyasi" va "kasb-hunar ta'limi" tushunchalarining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "mehnat tarbiyasi" va "kasb-hunar ta'limi" tushunchalarining ta'riflarini turli manbalardan topishlari, ularning o'zaro bog'liqligini va farqini aniqlashlari, boshlang'ich ta'limdagi o'rnini ko'rib chiqishlari kerak. Mehnat tarbiyasining maqsad va vazifalarini, kasb-hunar ta'limining maqsad va vazifalaridan farqlarini aniqlashlari lozim.

2. **Boshlang'ich ta'limda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar ta'limining maqsad va vazifalarini aniqlash.** Talabalar boshlang'ich ta'limda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar ta'limining umumiy maqsadlarini (shaxsni har tomonlama rivojlantirish, mehnatga hurmatni shakllantirish, oddiy mehnat ko'nikmalarini egallash) va xususiy vazifalarini (o'quvchilarni turli kasblar bilan tanishtirish, ularda kasbiy qiziqish

uygʻotish, mehnat faoliyatiga ijobiy munosabatni shakllantirish) muhokama qilishlari kerak.

3. Boshlangʻich taʼlimda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar taʼlimining tamoyillarini koʻrib chiqish. Talabalar boshlangʻich taʼlimda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar taʼlimining asosiy tamoyillarini (ilmiylik, amaliylik, sistemalilik, izchillik, koʻrgazmalilik, oʻquvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish, oʻyin elementlaridan foydalanish) tahlil qilishlari va ularning mohiyatini ochib berishlari kerak.

4. Boshlangʻich taʼlimda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar taʼlimining metodlarini tahlil qilish. Talabalar boshlangʻich taʼlimda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar taʼlimida qoʻllaniladigan turli xil metodlarni (ogʻzaki, koʻrgazmali, amaliy, oʻyin, muammoli, loyihaviy) koʻrib chiqishlari, ularning afzalliklari va kamchiliklarini aniqlashlari va oʻquv jarayonida qoʻllanilish sohalarini koʻrsatishlari kerak.

5. Boshlangʻich taʼlimda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar taʼlimining shakllarini koʻrib chiqish. Talabalar boshlangʻich taʼlimda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar taʼlimining turli shakllarini (dars, toʻgarak, ekskursiya, oʻyin, musobaqa, koʻrgazma) koʻrib chiqishlari va ularning oʻquv jarayonidagi rolini aniqlashlari kerak.

6. Boshlangʻich taʼlimda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar taʼlimining vositalarini tahlil qilish. Talabalar boshlangʻich taʼlimda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar taʼlimida qoʻllaniladigan turli xil vositalarni (oʻquv materiallari, asbob-uskunalar, materiallar, koʻrgazmali qurollar, didaktik oʻyinlar, texnik vositalar) koʻrib chiqishlari va ularning oʻquv jarayonidagi ahamiyatini aniqlashlari kerak.

7. Boshlangʻich sinf oʻquvchilarining yosh xususiyatlarini hisobga olish. Talabalar boshlangʻich sinf oʻquvchilarining psixologik xususiyatlarini (diqqat, xotira, tafakkur, mayda motorika) oʻrganishlari va bu xususiyatlarning mehnat tarbiyasi va kasb-hunar taʼlimi metodologiyasiga taʼsirini tahlil qilishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Mehnat tarbiyasi yoki kasb-hunar taʼlimiga oid dars konspektini tuzish. Talabalar boshlangʻich sinf uchun mehnat tarbiyasi yoki kasb-hunar taʼlimiga oid dars konspektini tuzishlari kerak.

Konspektda darsning mavzusi, maqsadi, vazifalari, o'qitish metodlari, shakllari, vositalari, darsning borishi va kutiladigan natijalar ko'rsatilishi kerak.

2. **O'quvchilarni mehnatga jalb qilish uchun topshiriqlar ishlab chiqish.** Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun turli xil mehnat faoliyatlarini (masalan, qog'oz va karton bilan ishlash, tabiiy materiallar bilan ishlash, o'yinchoqlar yasash, xonani tozalash) o'z ichiga olgan topshiriqlar ishlab chiqishlari kerak. Topshiriqlar o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos bo'lishi kerak.

3. **Dars fragmentini o'tkazish.** Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, boshlang'ich sinf uchun mehnat tarbiyasi yoki kasb-hunar ta'limiga oid darsning qisqa fragmentini o'tkazishlari kerak.

4. **Ko'rgazmali qurollar tayyorlash.** Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun mehnat tarbiyasi yoki kasb-hunar ta'limi darslarida foydalanish uchun ko'rgazmali qurollar (rasmlar, chizmalar, modellar, maketlar) tayyorlashlari kerak.

5. **Kasbiy o'yin yoki mashq ishlab chiqish.** Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun turli kasblar bilan tanishtiruvchi kasbiy o'yin yoki mashq ishlab chiqishlari kerak.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. **Referat yozish.** Talabalar boshlang'ich ta'limda mehnat tarbiyasi yoki kasb-hunar ta'limining dolzarb muammolaridan biri bo'yicha referat yozishlari mumkin. Masalan, "Boshlang'ich sinflarda mehnat tarbiyasida o'yin texnologiyalaridan foydalanish", "Boshlang'ich sinflarda kasb-hunar ta'limida individual yondashuvni amalga oshirish", "Boshlang'ich sinflarda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar ta'limida oila bilan hamkorlik".

2. **Taqdimot tayyorlash.** Talabalar boshlang'ich ta'limda mehnat tarbiyasi yoki kasb-hunar ta'limining ma'lum bir aspekti bo'yicha taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3. **Ilmiy maqola tahlili.** Talabalar boshlang'ich ta'limda mehnat tarbiyasi yoki kasb-hunar ta'limiga oid ilmiy maqolani tahlil qilishlari va uning asosiy g'oyalarini bayon qilishlari kerak.

4. Dars kuzatuv va tahlili. Talabalar boshlang'ich sinf texnologiya darsini kuzatishlari va unda qo'llanilgan mehnat tarbiyasi va kasb-hunar ta'limi metodlarini tahlil qilishlari kerak.

Ushbu topshiriqlar talabalarning boshlang'ich ta'limda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar ta'limi metodologiyasi haqidagi bilimlarini chuqurlashtirishga, ularning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga va kelajakdagi pedagogik faoliyatlarida ushbu g'oyalardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Topshiriqlarni bajarishda talabalar turli manbalardan (mutafakkirlarning asarlari, ilmiy adabiyotlar, internet resurslari) foydalanishlari tavsiya etiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Mehnat tarbiyasi deganda nima tushuniladi?

- A) Faqat jismoniy mashqlar bajarish.
- B) Shaxsning mehnatga munosabatini shakllantirish, mehnat ko'nikmalari va malakalarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik jarayon.
- C) Faqat kasb o'rgatish.
- D) Faqat uy ishlarini bajarishni o'rgatish.

2. Kasb-hunar ta'limining maqsadi nima?

- A) Faqat nazariy bilimlarni berish.
- B) O'quvchilarni muayyan kasbga tayyorlash, ularga zarur bilim, ko'nikma va malakalarni berish.
- C) Faqat oliy o'quv yurtiga tayyorlash.
- D) Faqat imtihonlarga tayyorlash.

3. Boshlang'ich sinflarda mehnat tarbiyasining vazifalari nimalardan iborat?

- A) Faqat qog'oz bilan ishlashni o'rgatish.
- B) Mehnatga hurmatni shakllantirish, oddiy mehnat ko'nikmalarini o'rgatish, mehnatsevarlikni tarbiyalash.
- C) Faqat sport ko'nikmalarini rivojlantirish.
- D) Faqat chet tillarni o'rgatish.

4. Boshlang'ich sinflarda kasb-hunar ta'limining asosiy yo'nalishlari qanday bo'lishi mumkin?

- A) Faqat kompyuter texnologiyalari.

B) Qog'oz va karton bilan ishlash, tabiiy materiallar bilan ishlash, oddiy buyumlar yasash, o'simliklar va hayvonlar parvarishi.

C) Faqat murakkab stanoklarda ishlash.

D) Faqat kimyoviy tajribalar o'tkazish.

5. Mehnat tarbiyasida o'yinning ahamiyati nimada?

A) Faqat vaqt o'tkazish uchun.

B) O'yin orqali bolalar mehnatga qiziqishadi, oddiy mehnat ko'nikmalarini o'rganadilar, ijodiy qobiliyatlari rivojlanadi.

C) Faqat dam olish uchun.

D) Faqat charchoqni chiqarish uchun.

6. Mehnat darslarida xavfsizlik qoidalariga rioya qilishning ahamiyati nimada?

A) Darsning vaqtini cho'zish uchun.

B) O'quvchilarning salomatligini saqlash va baxtsiz hodisalarning oldini olish uchun.

C) Darsning qiziqarli bo'lishi uchun.

D) Uyga vazifani kamaytirish uchun.

7. Mehnat tarbiyasida oilaning roli qanday?

A) Hech qanday rol o'ynamaydi.

B) Ota-onalar farzandlariga uy ishlarida yordam berishlari, mehnatga hurmatni o'rgatishlari, kasb tanlashda maslahat berishlari muhim.

C) Faqat moddiy yordam berishlari kerak.

D) Faqat nazorat qilishlari kerak.

8. Kasb-hunar ta'limida o'qituvchining roli qanday?

A) Faqat nazorat qilish.

B) O'quvchilarga kasb sir-asrorlarini o'rgatish, ularda mehnat ko'nikmalari va malakalarini shakllantirish, kasbga qiziqish uyg'otish.

C) Faqat baho qo'yish.

D) Faqat uyga vazifa berish.

9. Boshlang'ich sinflarda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar ta'limi o'quvchilarni kelajakda qanday faoliyatga tayyorlaydi?

A) Faqat nazariy faoliyatga.

B) Mehnat faoliyatiga, kasb tanlashga, o'z-o'ziga xizmat ko'rsatishga.

C) Faqat ijodiy faoliyatga.

D) Faqat sport faoliyatiga.

10. Mehnat tarbiyasi va kasb-hunar ta'limining zamonaviy tendensiyalari nimalardan iborat?

A) Faqat an'anaviy usullardan foydalanish.

B) Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, interaktiv metodlar, loyihalar metodi, kasbga yo'naltirish ishlari.

C) Faqat kitobdan foydalanish.

D) Faqat og'zaki so'rov o'tkazish.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

9-MAVZU: MEHNAT TARBIYASIDA XALQ OG‘ZAKI IJODINING O‘RNI

REJA:

1. *Xalq og‘zaki ijodi – mehnat tarbiyasining manbai sifatida*
2. *Ertaklar, maqollar va dostonlarda mehnatga targ‘ib g‘oyalari*
3. *Xalq og‘zaki ijodi orqali mehnatsevarlik va kasb-hunarga hurmatni shakllantirish*
4. *Boshlang‘ich ta’limda xalq ijodi namunalaridan foydalanishning ahamiyati*

Mashg‘ulot maqsadi: Talabalarga mehnat tarbiyasida xalq og‘zaki ijodining o‘rni, ahamiyati, janrlari, ularning mazmuni, mehnatga oid g‘oyalar, obrazlar, timsollar, xalq pedagogikasi, mehnat madaniyati, milliy qadriyatlar, mehnat ko‘nikmalari, kasbiy yo‘naltirish, axloqiy tarbiya, estetik tarbiya, vatanparvarlik tarbiyasi kabi tushunchalar haqida chuqur bilim berish, xalq og‘zaki ijodi asarlarini tahlil qilish, ta’lim-tarbiya jarayonida qo‘llash metodlarini o‘rgatish, amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg‘ulot jihozi: boshlang‘ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko‘rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma’lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta’lim topshirig‘i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA’LUMOT.

Xalq og‘zaki ijodi – mehnat tarbiyasining manbai sifatida:

Xalq og‘zaki ijodi – xalqning asrlar davomida yaratgan ma’naviy boyligi, uning tarixi, turmush tarzi, orzu-umidlari, axloqiy qadriyatlari va mehnatga bo‘lgan munosabatini o‘zida aks ettiradi. Shu bois, xalq og‘zaki ijodi mehnat tarbiyasining bebaho manbai hisoblanadi. Uning mehnat tarbiyasidagi ahamiyatini quyidagicha izohlash mumkin:

Mehnat qadriyatlarini aks ettirish: Xalq og‘zaki ijodida mehnatga hurmat, mehnatsevarlik, halollik, ishchanlik kabi qadriyatlar ulug‘lanadi. Ertaklar, maqollar, dostonlar orqali mehnatning inson hayotidagi o‘rni, uning jamiyatga keltiradigan foydasi ko‘rsatib beriladi. Masalan, “Mehnat – mehnatdan”, “Hunardan rizq ulug‘”, “Yer haydasang elga osh, hunar o‘rgansang o‘zingga osh” kabi maqollar xalqimizning mehnatga bo‘lgan munosabatini yaqqol ko‘rsatib turibdi.

Mehnatning ijobiy obrazini yaratish: Xalq og‘zaki ijodida mehnatkash insonlar doimo ijobiy obrazlarda tasvirlanadi. Ular mehnatsevarligi, halolligi, donoligi, jasurligi bilan ajralib turadi va boshqalarga o‘rnak bo‘ladi. Masalan, “Zumrad va Qimmat”, “Erzhan” kabi ertaklarda mehnatsevar qahramonlar o‘z mehnatlari bilan barcha qiyinchiliklarni yengib o‘tadilar va baxtga erishadilar.

Mehnat ko‘nikmalarini o‘rgatish: Xalq og‘zaki ijodida turli kasb-hunarlar, mehnat jarayonlari, asbob-uskunalar haqida ma’lumotlar beriladi. Masalan, dostonlarda dehqonchilik, hunarmandchilik, chorvachilik kabi kasblar batafsil tasvirlanadi. Bu esa yosh avlodni turli kasblar bilan tanishtirishga va ularda mehnat ko‘nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

Axloqiy tarbiyani amalga oshirish: Xalq og‘zaki ijodi orqali yosh avlodda halollik, rostgo‘ylik, adolat, mehnatsevarlik kabi axloqiy fazilatlar tarbiyalanadi. Ertaklardagi yaxshilik va yomonlik o‘rtasidagi kurash, adolatning tantanasi kabi syujetlar bolalarda axloqiy me’yorlar haqida tasavvur uyg‘otadi va ularning axloqiy kamolotiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Ertaklar, maqollar va dostonlarda mehnatga targ‘ib g‘oyalari:

Ertaklar, maqollar va dostonlar xalq og‘zaki ijodining eng keng tarqalgan janrlari bo‘lib, ularda mehnatga targ‘ib g‘oyalari alohida o‘rin egallaydi.

Ertaklar: Ertaklarda mehnatsevar qahramonlar doimo ijobiy obrazda tasvirlanadi. Ular o‘z mehnatlari bilan barcha qiyinchiliklarni yengib o‘tadilar, yovuzlik ustidan g‘alaba qozonadilar va baxtga erishadilar. Ertaklardagi sehrli narsalar, mo‘jizalar ham ko‘pincha qahramonning mehnatsevarligi, halolligi, yaxshiligiga javoban beriladi. Bu esa bolalarda

mehnatga ishonch, mehnat orqali muvaffaqiyatga erishish mumkinligi haqida tasavvur uygʻotadi.

Maqollar: Maqollar xalqning koʻp asrlik hayotiy tajribasini oʻzida mujassam etgan qisqa va loʻnda hikmatli soʻzlardir. Ular mehnatning inson hayotidagi oʻrni, uning foydaliligi, zarurligi haqida aniq va taʼsirchan fikrlarni ifodalaydi. “Mehnat – rohatning onasi”, “Ishlagan tishlar, ishlamagan tishlar”, “Mehnat qilsang – mehnatdan, dam olsang – mehnatdan” kabi maqollar mehnatning inson hayotidagi muhimligini taʼkidlaydi.

Dostonlar: Dostonlar xalqning qahramonlik tarixi, orzu-umidlari, kurashlari va mehnat faoliyatini aks ettiruvchi epik asarlardir. Dostonlarda qahramonlarning mehnatsevarligi, vatanparvarligi, jasurligi ulugʻlanadi. Ular oʻz yurtini himoya qilish, xalqining farovonligi uchun fidokorona mehnat qiladilar. “Alpomish”, “Goʻroʻgʻli” kabi dostonlar bunga yorqin misol boʻla oladi.

Xalq ogʻzaki ijodi orqali mehnatsevarlik va kasb-hunarga hurmatni shakllantirish:

Xalq ogʻzaki ijodi yosh avlodda mehnatsevarlik va kasb-hunarga hurmatni shakllantirishning samarali vositasidir. Buning uchun quyidagi usullardan foydalanish mumkin:

Ertak, maqol va dostonlarni oʻqib berish va muhokama qilish: Oʻquvchilarga mehnatga oid ertak, maqol va dostonlarni oʻqib berish, ularning mazmunini muhokama qilish, qahramonlarning xatti-harakatlariga baho berish orqali ularda mehnatsevarlik va kasb-hunarga hurmat tuygʻularini shakllantirish mumkin.

Sahnalashtirish va rolli oʻyinlar: Ertak va doston qahramonlarining rollarini ijro etish, ularning mehnat faoliyatini sahnalashtirish orqali oʻquvchilar mehnatning mohiyatini chuqurroq tushunadilar va unga nisbatan ijobiy munosabat shakllantiradilar.

Ijodiy ishlar: Oʻquvchilarga ertak va dostonlar asosida rasmlar chizish, insholar yozish, qoʻshiqlar yaratish kabi ijodiy topshiriqlar berish orqali ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va mehnatga boʻlgan qiziqishlarini oshirish mumkin.

Xalq hunarmandchiligi bilan tanishtirish: O‘quvchilarni xalq hunarmandchiligi namunalari bilan tanishtirish, ularga oddiy hunarmandchilik ko‘nikmalarini o‘rgatish orqali kasb-hunarga hurmat tuyg‘ularini shakllantirish mumkin.

Boshlang‘ich ta’limda xalq ijodi namunalaridan foydalanishning ahamiyati:

Boshlang‘ich ta’limda xalq og‘zaki ijodi namunalaridan foydalanish o‘quv-tarbiya jarayonini boyitadi, o‘quvchilarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashga, ularning aqliy, axloqiy va estetik rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Bu usulning ahamiyatini quyidagicha ko‘rsatish mumkin:

Milliy o‘zlikni anglash: Xalq og‘zaki ijodi bolalarni o‘z xalqining tarixi, madaniyati, urf-odatlari, an‘analari bilan tanishtiradi. Ertaklar, dostonlar, maqollar, topishmoqlar orqali ular o‘z ajdodlarining hayoti, orzu-umidlari, kurashlari haqida tasavvurga ega bo‘ladilar. Bu esa ularning milliy o‘zligini anglashiga, vatanparvarlik tuyg‘ularining shakllanishiga yordam beradi.

Axloqiy tarbiya: Xalq og‘zaki ijodida yaxshilik va yomonlik, halollik va yolg‘onchilik, adolat va zulm o‘rtasidagi kurash aks etadi. Ertak qahramonlarining xatti-harakatlari, ularning boshidan kechirgan sarguzashtlari bolalarga yaxshi va yomon nima ekanligini tushunishga, to‘g‘ri yo‘lni tanlashga yordam beradi. Maqollar esa qisqa va lo‘nda shaklda axloqiy me‘yorlarni ifodalaydi va bolalarning xotirasida yaxshi saqlanib qoladi.

Nutqni rivojlantirish: Xalq og‘zaki ijodi bolalarning nutqini o‘stirish uchun boy material beradi. Ertaklar, dostonlar, maqollar, topishmoqlar, tez aytishlar bolalarning so‘z boyligini oshiradi, nutq madaniyatini shakllantiradi, fikrlarini ravon va aniq ifodalashga o‘rgatadi. She’riy shakldagi asarlar esa bolalarning xotirasini mustahkamlaydi va ularda she’riyatga qiziqish uyg‘otadi.

Tasavvur va ijodkorlikni rivojlantirish: Ertaklar, dostonlar bolalarning tasavvurini boyitadi, ularda obrazli fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Sehrli olamlar, g‘ayrioddiy qahramonlar, mo‘jizaviy voqealar bolalarning fantaziyasini uyg‘otadi va ularni ijod qilishga undaydi.

O‘qishga qiziqishni oshirish: Xalq og‘zaki ijodi namunalari qiziqarli syujetga, sodda va tushunarli tilga ega bo‘lganligi sababli bolalarda o‘qishga qiziqish uyg‘otadi. Ertaklarni tinglash, maqollarni yodlash, topishmoqlarni topish bolalar uchun qiziqarli mashg‘ulot bo‘lib, ularning bilim olishga bo‘lgan ishtiyoqini oshiradi.

O‘quv jarayonini jonlantirish: Xalq og‘zaki ijodi darslarni yanada qiziqarli va jonli qiladi. Ertaklardan foydalanish orqali o‘qituvchi dars mavzusini yanada tushunarli va esda qolarli qilib yetkazishi mumkin. Maqollar va topishmoqlar esa dars jarayonida o‘yin elementlarini kiritishga va o‘quvchilarning faolligini oshirishga yordam beradi.

Psixologik ta’sir: Xalq og‘zaki ijodi bolalarning ruhiy holatiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi, ularda ijobiy his-tuyg‘ularni uyg‘otadi. Ertaklardagi yaxshilikning yomonlik ustidan g‘alabasi bolalarga umid va ishonch beradi, ularning ruhiy dunyosini boyitadi.

Boshlang‘ich sinflarda xalq og‘zaki ijodidan foydalanishning turli shakllari mavjud:

Ertak o‘qish va muhokama qilish: O‘qituvchi ertakni o‘qib beradi, so‘ngra bolalar bilan birgalikda uning mazmunini, qahramonlarning xatti-harakatlarini, ertakning asosiy g‘oyasini muhokama qiladi.

Rollarga bo‘lib o‘qish va sahnalashtirish: Bolalar ertak qahramonlarining rollarini ijro etadilar, ertak syujetini sahnalashtiradilar.

Maqol va topishmoqlardan foydalanish: O‘qituvchi dars jarayonida mavzuga mos maqol va topishmoqlardan foydalanadi, bolalarga ularning ma’nosini tushuntiradi.

Ijodiy ishlar: Bolalar ertaklar asosida rasmlar chizadilar, insholar yozadilar, qo‘shiqlar yaratadilar.

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich ta’limda xalq og‘zaki ijodi namunalaridan foydalanish o‘quv-tarbiya jarayonining ajralmas qismi bo‘lib, o‘quvchilarning har tomonlama kamol topishiga xizmat qiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. "Xalq og‘zaki ijodi" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish. Talabalar "xalq og‘zaki ijodi" tushunchasining ta’rifini berishlari, uning xususiyatlarini (og‘zaki shaklda tarqalishi, anonimligi, variativligi,

an'anaviy xarakteri) ko'rib chiqishlari va uning madaniy va tarbiyaviy ahamiyatini aniqlashlari kerak.

2. Xalq og'zaki ijodining janrlarini ko'rib chiqish. Talabalar xalq og'zaki ijodining asosiy janrlarini (ertaklar, dostonlar, maqollar, matallar, topishmoqlar, afsonalar, rivoyatlar, qo'shiqlar, laparlar) sanab o'tishlari, ularning o'ziga xos xususiyatlarini va tarbiyaviy yo'nalishini tahlil qilishlari kerak.

3. Mehnat tarbiyasida xalq og'zaki ijodining o'rnini aniqlash. Talabalar mehnat tarbiyasida xalq og'zaki ijodining rolini (mehnatga hurmatni shakllantirish, mehnatsevarlikni tarbiyalash, kasbiy yo'naltirish, mehnat ko'nikmalarini o'rgatish, axloqiy tarbiya) aniqlashlari va misollar bilan ko'rsatishlari kerak.

4. Turli janrlarning mehnat tarbiyasiga ta'sirini tahlil qilish. Talabalar xalq og'zaki ijodining turli janrlarining mehnat tarbiyasiga qanday ta'sir qilishini tahlil qilishlari kerak. Masalan:

Ertaklar: yaxshilik va yomonlik o'rtasidagi kurash, mehnatning g'alabasi, mehnatsevarlikning fazilatlari.

Dostonlar: qahramonlarning mehnat faoliyati, vatan himoyasi, hunarmandchilikning ulug'lanishi.

Maqollar va matallar: mehnatning ahamiyati, tekinxo'rlikning qoralanishi, mehnat ko'nikmalarini o'rgatish.

Topishmoqlar: aqliy mehnatni rivojlantirish, predmetlar va materiallar bilan tanishtirish.

5. Xalq og'zaki ijodining boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlariga mosligini tahlil qilish. Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilarining psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda xalq og'zaki ijodining ushbu yoshdagi o'quvchilar uchun afzalliklari va qiyinchiliklarini muhokama qilishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Mehnat mavzusidagi ertak yoki dostonni tahlil qilish. Talabalar mehnat mavzusidagi ertak yoki dostonni tanlab, unda mehnat tarbiyasi masalalari qanday yoritilganini tahlil qilishlari kerak.

2. Mehnat haqidagi maqol va matallarni to'plash va tahlil qilish. Talabalar mehnat haqidagi maqol va matallarni to'plashlari, ularning

ma'nosini tahlil qilishlari va bugungi kunda qo'llanilishini muhokama qilishlari kerak.

3. Topishmoqlar to'plash va ulardan darsda foydalanish usullarini ishlab chiqish. Talabalar mehnatga oid topishmoqlar to'plashlari va ulardan texnologiya darslarida foydalanish usullarini ishlab chiqishlari kerak.

4. Xalq og'zaki ijodi asosida dars ishlanmasini tuzish. Talabalar xalq og'zaki ijodidan foydalangan holda texnologiya darsining ishlanmasini tuzishlari kerak. Darsda ertakdan parcha o'qish, maqol yoki matalni tahlil qilish, topishmoqlar o'ynash kabi elementlar bo'lishi mumkin.

5. Sahna ko'rinishi tayyorlash. Talabalar mehnat mavzusidagi ertak yoki doston asosida kichik sahna ko'rinishi tayyorlashlari mumkin.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar "Mehnat tarbiyasida xalq og'zaki ijodining janrlaridan foydalanish usullari" yoki "Boshlang'ich sinflarda mehnat tarbiyasida ertaklarning o'rni" kabi mavzularda referat yozishlari mumkin.

2. Taqdimot tayyorlash. Talabalar "Xalq og'zaki ijodida mehnat qadriyatlari" mavzusida taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3. Ilmiy maqola tahlili. Talabalar mehnat tarbiyasida xalq og'zaki ijodining o'rganilishiga bag'ishlangan ilmiy maqolani tahlil qilishlari kerak.

4. Xalq og'zaki ijodining namunalarini to'plash va tizimlashtirish. Talabalar mehnat mavzusidagi xalq og'zaki ijodining namunalarini (ertaklar, dostonlar, maqollar, matallar, topishmoqlar, qo'shiqlar) to'plashlari, ularni tizimlashtirishlari va annotatsiya qilishlari kerak.

Ushbu topshiriqlar talabalarning mehnat tarbiyasida xalq og'zaki ijodining o'rni haqidagi bilimlarini chuqurlashtirishga, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga va kelajakdagi pedagogik faoliyatlarida xalq og'zaki ijodidan samarali foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Topshiriqlarni bajarishda talabalar turli manbalardan (xalq og'zaki ijodining to'plamlari, ilmiy adabiyotlar, internet resurslari) foydalanishlari tavsiya etiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Xalq og‘zaki ijodi deganda nima tushuniladi?

- A) Faqat yozma adabiyot.
- B) Xalq tomonidan og‘izdan og‘izga o‘tib kelayotgan ijod namunalar (ertaklar, maqollar, topishmoqlar, dostonlar, qo‘shiqlar va boshqalar).
- C) Faqat musiqa.
- D) Faqat tasviriy san’at.

2. Xalq og‘zaki ijodining mehnat tarbiyasidagi roli nimada?

- A) Hech qanday rol o‘ynamaydi.
- B) Mehnatga hurmatni shakllantirish, mehnatsevarlikni targ‘ib qilish, kasb-hunarlarni ulug‘lash, mehnat odobini o‘rgatish.
- C) Faqat vaqt o‘tkazish uchun.
- D) Faqat ko‘ngil ochish uchun.

3. Qaysi janr xalq og‘zaki ijodiga kirmaydi?

- A) Ertaklar.
- B) Maqollar.
- C) Romanlar.
- D) Topishmoqlar.

4. Ertaklarda mehnat qanday tasvirlanadi?

- A) Faqat og‘ir yuk sifatida.
- B) Yaxshilik, yovuzlik, adolat, mehnatsevarlik kabi tushunchalar orqali, qahramonlarning mehnat orqali muvaffaqiyatga erishishi ko‘rsatiladi.
- C) Faqat keraksiz mashg‘ulot sifatida.
- D) Faqat boylik orttirish vositasi sifatida.

5. Maqol va matallarda mehnat haqida qanday fikrlar ifodalanadi?

- A) Faqat bekorchilik maqtovg‘a sazovor.
- B) Mehnatning inson hayotidagi o‘rni, ahamiyati, mehnatsevarlikning fazilatlari, bekorchilikning oqibatlari haqida hikmatli fikrlar.
- C) Faqat boylik muhim.
- D) Faqat mansab muhim.

6. "Mehnat - rohat, dangasalik - ofat" maqoli nimani anglatadi?

- A) Faqat dam olish kerak.

B) Mehnatning inson uchun foydali ekanligini, dangasalikning esa zararli ekanligini.

C) Faqat boy bo'lish kerak.

D) Faqat mansabga erishish kerak.

7. "Hunardan rizq o'zar" maqoli nimani anglatadi?

A) Hunar o'rganishning keragi yo'q.

B) Kasb-hunar orqali ro'zg'or tebratish, tirikchilik qilish mumkinligini.

C) Faqat savdo qilish kerak.

D) Faqat dehqonchilik qilish kerak.

8. Xalq qo'shiqlarida mehnat qanday aks etadi?

A) Faqat g'amgin mavzularda.

B) Dehqonchilik, hunarmandchilik, chorvachilik kabi mehnat turlari, mehnat jarayoni, mehnatkashlarning kayfiyati.

C) Faqat sevgi mavzusida.

D) Faqat tabiat mavzusida.

9. Xalq og'zaki ijodidan mehnat tarbiyasida qanday foydalanish mumkin?

A) Faqat o'qish uchun.

B) Darslarda misollar keltirish, tadbirlar o'tkazish, suhbatlar tashkil etish, sahna ko'rinishlari tayyorlash.

C) Faqat yodlash uchun.

D) Faqat ko'chirish uchun.

10. Xalq og'zaki ijodini o'rganishning ahamiyati nimada?

A) Faqat tarixni bilish.

B) Yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, ularda mehnatsevarlik, halollik, vatanparvarlik kabi fazilatlarni shakllantirish.

C) Faqat kitob o'qish.

D) Faqat muzeylarga borish.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

10-MAVZU: TEXNOLOGIYA DARSLARIDA XORIJIY TA'LIM TIZIMIDAN FOYDALANISH

REJA:

- 1. Xorijiy ta'lim tizimida texnologiya fanini o'qitish tajribasi*
- 2. Finlyandiya, Yaponiya va Germaniya ta'lim tizimida texnologiya darslarining o'rni*
- 3. O'quvchilarda kreativ fikrlash va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda xorijiy tajribadan foydalanish*
- 4. Xorijiy ta'lim metodlarini texnologiya darslariga integratsiya qilish yo'llari*

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarda texnologiya darslarida xorijiy ta'lim tizimlarining ilg'or tajribalarini o'rganish, tahlil qilish, ularning afzalliklari va kamchiliklarini aniqlash, milliy ta'lim tizimiga moslashtirish yo'llarini ishlab chiqish, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish, o'quv jarayonining samaradorligini oshirish, o'quvchilarda texnologik bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish, ijodiy fikrlashni rivojlantirish, kasbga yo'naltirish ishlarini takomillashtirish haqida to'liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

Xorijiy ta'lim tizimida texnologiya fanini o'qitish tajribasi:

Xorijiy ta'lim tizimlarida texnologiya fanini o'qitish tajribasi juda xilma-xil bo'lib, mamlakatning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy xususiyatlariga bog'liq holda turlicha yondashuvlar qo'llaniladi. Umumiy tendensiyalardan quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin:

Amaliyotga yo'naltirilganlik: Ko'pgina rivojlangan mamlakatlarda texnologiya darslari nazariy bilimlarni o'rganish bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga katta e'tibor qaratiladi. O'quvchilar turli xil loyihalar ustida ishlashadi, modellar yaratishadi, tajribalar o'tkazishadi va shu orqali texnologiyalarning ishlash prinsipini tushunishadi.

Innovatsiyalarga e'tibor: Texnologiya sohasidagi tezkor o'zgarishlarni hisobga olgan holda, xorijiy ta'lim tizimlarida o'quvchilarni eng so'nggi texnologiyalar bilan tanishtirishga, ularda innovatsion fikrlashni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Robototexnika, 3D-modellashtirish, dasturlash kabi yo'nalishlar keng qo'llaniladi.

Fanlararo integratsiya: Texnologiya darslari boshqa fanlar (matematika, fizika, kimyo, biologiya) bilan integratsiya qilinadi. Bu o'quvchilarga texnologiyalarning turli sohalaridagi qo'llanilishini ko'rishga va fanlararo bog'liqlikni tushunishga yordam beradi.

Kasbiy yo'naltirish: Yuqori sinflarda texnologiya darslari o'quvchilarni kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlashga qaratiladi. Ular turli kasbiy yo'nalishlar bilan tanishadilar, kasbiy ko'nikmalarni egallaydilar va o'z qiziqishlariga mos keladigan kasbni tanlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Zamonaviy o'qitish metodlaridan foydalanish: Xorijiy ta'lim tizimlarida texnologiya darslarida zamonaviy o'qitish metodlari (loyihalar metodi, muammoli ta'lim, interaktiv o'yinlar, virtual laboratoriyalar) keng qo'llaniladi. Bu o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi.

Finlyandiya, Yaponiya va Germaniya ta'lim tizimida texnologiya darslarining o'rni:

Finlyandiya, Yaponiya va Germaniya ta'lim tizimlari dunyoda eng ilg'orlardan hisoblanadi. Ularning har birida texnologiya darslariga alohida e'tibor qaratiladi, ammo yondashuvlar biroz farq qiladi.

Finlyandiya: Finlyandiya ta'lim tizimida o'quvchilarning individual rivojlanishiga, ularning ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratiladi. Texnologiya darslari boshqa fanlar bilan integratsiya qilingan holda o'tiladi va o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga qaratiladi. Loyihalar metodi keng qo'llaniladi.

Yaponiya: Yaponiya ta'lim tizimida o'quvchilarning mehnatsevarligi, intizomliligi va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratiladi. Texnologiya darslarida o'quvchilar an'anaviy hunarmandchilik bilan bir qatorda zamonaviy texnologiyalar bilan ham tanishadilar. Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlari keng qo'llaniladi.

Germaniya: Germaniya ta'lim tizimi dual ta'lim tizimiga asoslangan bo'lib, nazariy ta'lim amaliyot bilan chambarchas bog'liq holda olib boriladi. Texnologiya darslarida o'quvchilar turli kasbiy yo'nalishlar bilan tanishadilar, kasbiy ko'nikmalarni egallaydilar va kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlanadilar. Korxonalar va tashkilotlar bilan hamkorlik keng yo'lga qo'yilgan.

O'quvchilarda kreativ fikrlash va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda xorijiy tajribadan foydalanish:

Xorijiy tajribadan o'quvchilarda kreativ fikrlash va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda samarali foydalanish mumkin. Buning uchun quyidagi usullardan foydalanish tavsiya etiladi:

Loyihalar metodini keng qo'llash: O'quvchilarga mustaqil ravishda loyihalar ustida ishlashni taklif qilish, ularga muammoni tahlil qilish, yechimlar topish, qarorlar qabul qilish va natijalarni taqdim etish imkoniyatini berish.

Muammoli ta'limdan foydalanish: O'quvchilarga real hayotiy muammolarni taklif qilish va ularni hal qilishda o'rganilgan bilimlarni qo'llashga undash.

Interaktiv o'yinlar va simulyatsiyalardan foydalanish: O'quv jarayoniga interaktiv o'yinlar, simulyatsiyalar, virtual laboratoriyalarni kiritish orqali o'quvchilarning faolligini oshirish va ularning amaliy ko'nikmalarini shakllantirish.

STEAM ta'limidan foydalanish: Fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika fanlarini integratsiya qilgan STEAM ta'limi o'quvchilarda kreativ fikrlash, muammolarni hal qilish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish: Xorijiy maktablar va o'quv markazlari bilan hamkorlik qilish, o'quvchilar va o'qituvchilar

almashinuvini tashkil etish orqali xorijiy tajribani bevosita o'rganish va amaliyotga tatbiq etish mumkin.

Xorijiy ta'lim metodlarini texnologiya darslariga integratsiya qilish yo'llari:

Xorijiy ta'lim metodlarini texnologiya darslariga integratsiya qilish uchun quyidagi yo'llardan foydalanish mumkin:

O'quv dasturlarini moslashtirish: Xorijiy mamlakatlarning ilg'or o'quv dasturlarini o'rganish va ularning elementlarini o'z o'quv dasturlariga moslashtirish.

O'qituvchilarning malakasini oshirish: O'qituvchilarni xorijiy ta'lim metodlari bilan tanishtirish, ularning malakasini oshirish uchun treninglar va seminarlar tashkil etish.

O'quv materiallari va resurslarini yaratish: Xorijiy tajribaga asoslangan o'quv materiallari, qo'llanmalar, elektron resurslar yaratish.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish: O'quv jarayonida zamonaviy texnologiyalardan (kompyuterlar, interaktiv doskalar, virtual laboratoriyalar, 3D-printerlar) keng foydalanish.

O'quv muhitini yaratish: O'quvchilarda kreativ fikrlash, hamkorlik qilish va mustaqil o'rganishni rag'batlantiradigan o'quv muhitini yaratish.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. Xorijiy ta'lim tizimlari haqida umumiy ma'lumotlarni o'rganish. Talabalar dunyoning yetakchi davlatlarining (masalan, AQSH, Yaponiya, Germaniya, Finlandiya, Janubiy Koreya) ta'lim tizimlari, ularning tuzilishi, o'quv dasturlari, o'qitish metodlari va baholash tizimlari haqida ma'lumot to'plashlari va umumiy tahlil qilishlari kerak.

2. Texnologiya ta'limi bo'yicha xorijiy tajribalarni ko'rib chiqish. Talabalar xorijiy davlatlarda texnologiya ta'limi qanday tashkil etilganini, qanday o'quv materiallari, asbob-uskunalar va texnologiyalardan foydalanilishini, o'qitish metodlari va baholash tizimlarining o'ziga xos xususiyatlarini o'rganishlari kerak. Masalan, STEAM ta'limi, loyihaga asoslangan ta'lim, dizayn-fikrlash, robototexnika va dasturlashni o'qitish metodikasi.

3. Xorijiy ta'lim tizimlarining afzalliklari va kamchiliklarini aniqlash. Talabalar ko'rib chiqilgan xorijiy ta'lim tizimlarining afzalliklari va kamchiliklarini aniqlashlari, ularni O'zbekiston ta'lim tizimi bilan solishtirishlari kerak.

4. O'zbekiston sharoitida xorijiy tajribalardan foydalanish imkoniyatlarini tahlil qilish. Talabalar xorijiy ta'lim tizimlarining qaysi elementlari O'zbekiston sharoitiga mos kelishini, ularni qanday moslashtirish va joriy etish mumkinligini muhokama qilishlari kerak.

5. Xorijiy ta'lim tizimlarida o'qituvchining rolini o'rganish. Talabalar xorijiy ta'lim tizimlarida o'qituvchining roli qanday ekanligini, unga qanday talablar qo'yilishini, uning kasbiy rivojlanishi qanday ta'minlanishini o'rganishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Xorijiy ta'lim tizimining bir elementini O'zbekiston sharoitiga moslashtirish bo'yicha loyiha ishlab chiqish. Talabalar tanlagan xorijiy ta'lim tizimining bir elementini (masalan, STEAM ta'limi, loyihaga asoslangan ta'lim, dizayn-fikrlash) O'zbekiston sharoitiga moslashtirish bo'yicha loyiha ishlab chiqishlari kerak. Loyihada maqsad, vazifalar, amalga oshirish bosqichlari, kutiladigan natijalar va baholash mezonlari ko'rsatilishi kerak.

2. Xorijiy tajribaga asoslangan dars ishlanmasini tuzish. Talabalar xorijiy ta'lim tizimlarining ilg'or tajribalaridan foydalangan holda texnologiya darsining ishlanmasini tuzishlari kerak.

3. Xorijiy o'quv materiallarini tahlil qilish va ulardan foydalanish imkoniyatlarini aniqlash. Talabalar xorijiy davlatlarning texnologiya darsliklari, o'quv qo'llanmalari va boshqa o'quv materiallarini tahlil qilishlari va ulardan O'zbekiston ta'lim tizimida foydalanish imkoniyatlarini aniqlashlari kerak.

4. Xorijiy ta'lim tizimlarida qo'llaniladigan o'qitish metodlarini amaliyotda qo'llash bo'yicha mashqlar bajarish. Talabalar xorijiy ta'lim tizimlarida keng qo'llaniladigan o'qitish metodlarini (masalan, loyihalar metodi, muammoli ta'lim, dizayn-fikrlash) amaliyotda qo'llash bo'yicha mashqlar bajarishlari kerak.

5. Taqdimot tayyorlash. Talabalar tanlagan xorijiy ta'lim tizimi yoki uning bir elementi haqida taqdimot tayyorlashlari kerak.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar "Texnologiya ta'limida STEAM yondashuvi", "Loyiha metodi va uning texnologiya darslarida qo'llanilishi", "Dizayn-fikrlash texnologiyasi va uning ta'limdagi o'rni" kabi mavzularda referat yozishlari mumkin.

2. Ilmiy maqola tahlili. Talabalar xorijiy ta'lim tizimlari yoki texnologiya ta'limiga oid ilmiy maqolalarni tahlil qilishlari kerak.

3. Xorijiy veb-saytlarni o'rganish. Talabalar xorijiy davlatlarning ta'lim vazirliklari, o'quv muassasalari va boshqa ta'lim tashkilotlarining veb-saytlarini o'rganishlari, texnologiya ta'limiga oid ma'lumotlar to'plashlari kerak.

4. Xorijiy tajribani ommalashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish. Talabalar O'zbekiston ta'lim tizimida xorijiy tajribalarni ommalashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqishlari kerak.

Ushbu topshiriqlar talabalarning texnologiya darslarida xorijiy ta'lim tizimlarining ilg'or tajribalaridan foydalanish haqidagi bilimlarini chuqurlashtirishga, ularning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga va kelajakdagi pedagogik faoliyatlarida ushbu tajribalardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Topshiriqlarni bajarishda talabalar turli manbalardan (ilmiy adabiyotlar, internet resurslari, xorijiy o'quv materiallari) foydalanishlari tavsiya etiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Texnologiya darslarida xorijiy ta'lim tizimidan foydalanishning maqsadi nima?

- A) Faqat chet elga ko'chib ketishga tayyorlash.
- B) Ta'lim sifatini oshirish, ilg'or pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirish, o'quvchilarda zamonaviy ko'nikmalarni shakllantirish.
- C) Faqat chet tilini o'rgatish.
- D) Faqat chet el madaniyatini o'rgatish.

2. Qaysi yondashuv texnologiya darslarida xorijiy ta'lim tizimidan foydalanishga misol bo'la oladi?

- A) Faqat an'anaviy usullar.
- B) STEAM ta'limi, loyihalar metodi, muammoli o'qitish, interaktiv metodlar, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish.
- C) Faqat kitob bilan ishlash.
- D) Faqat og'zaki so'rov o'tkazish.

3. STEAM ta'limi nimani anglatadi?

- A) Faqat fan.
- B) Fan (Science), Texnologiya (Technology), Muhandislik (Engineering), San'at (Art) va Matematika (Mathematics) fanlarining integratsiyasi.
- C) Faqat matematika.
- D) Faqat san'at.

4. STEAM ta'limining afzalliklari nimada?

- A) Faqat nazariy bilimlarni berish.
- B) O'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, ijodiy qobiliyat, hamkorlik ko'nikmalari, amaliy ko'nikmalar rivojlanadi.
- C) Faqat yodlash qobiliyatini rivojlantirish.
- D) Faqat ko'chirish qobiliyatini rivojlantirish.

5. Qaysi davlatning ta'lim tizimi texnologiya darslarida ko'proq o'rganiladi va qo'llaniladi?

- A) Faqat O'zbekiston.
- B) AQSh, Buyuk Britaniya, Finlandiya, Janubiy Koreya, Yaponiya va boshqa ilg'or davlatlar.
- C) Faqat Afrika davlatlari.
- D) Faqat Janubiy Amerika davlatlari.

6. Loyihalar metodi xorijiy ta'lim tizimlarida qanday qo'llaniladi?

- A) Faqat uyga vazifa sifatida.
- B) O'quvchilar mustaqil ravishda muammolarni hal qilishga qaratilgan loyihalarni ishlab chiqadilar va amalga oshiradilar.
- C) Faqat o'qituvchi tomonidan loyiha beriladi.
- D) Loyiha umuman qo'llanilmaydi.

7. Xorijiy ta'lim tizimlarida interaktiv metodlar qanday ahamiyatga ega?

- A) Faqat vaqt o'tkazish uchun.

B) O'quvchilarning faolligini oshirish, o'zaro hamkorlikni rivojlantirish, bilim olish jarayonini qiziqarli qilish.

C) Faqat baho qo'yish uchun.

D) Faqat nazorat qilish uchun.

8. Xorijiy ta'lim tizimlarida texnologiya darslarida qanday zamonaviy texnologiyalardan foydalaniladi?

A) Faqat doska va bo'r.

B) Kompyuterlar, internet, dasturiy ta'minot, robototexnika, 3D printerlar, virtual reallik texnologiyalari.

C) Faqat kitoblar.

D) Faqat qog'ozlar.

9. Xorijiy ta'lim tizimidan foydalanish o'qituvchidan nimani talab qiladi?

A) Faqat eski usulda dars o'tishni.

B) Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni bilish, o'z ustida ishlash, yangiliklardan xabardor bo'lish.

C) Hech narsa talab qilmaydi.

D) Faqat chet tilini bilish.

10. Xorijiy ta'lim tizimidan foydalanishning kamchiliklari bo'lishi mumkinmi?

A) Hech qanday kamchilik yo'q.

B) Milliy xususiyatlarni hisobga olmaslik, moslashtirish zarurati.

C) Faqat qiyinchiliklar.

D) Faqat muammolar.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

11-MAVZU: TEXNOLOGIYA DARSLARIDA STEAM TA'LIMI REJA:

1. *STEAM ta'limining mohiyati va texnologiya fanidagi ahamiyati*
2. *Texnologiya darslarida fanlararo integratsiya orqali loyihaviy faoliyatni yo'lga qo'yish*
3. *Amaliy mashg'ulotlarda muhandislik, san'at va matematika elementlaridan foydalanish*
4. *O'quvchilarning kreativ fikrlashi va innovatsion yondashuvlarini rivojlantirish*

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarga texnologiya darslarida STEAM ta'limining mohiyati, maqsad va vazifalari, prinsiplari, komponentlari (fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika), o'quv jarayoniga tatbiq etish yo'llari, o'quvchilarda tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish, loyihalash faoliyatini tashkil etish, kasbga yo'naltirish ishlarini olib borish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, shaxsning har tomonlama rivojlanishiga erishish haqida to'liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

1. STEAM ta'limining mohiyati va texnologiya fanidagi ahamiyati:

STEAM ta'limi – bu fan (Science), texnologiya (Technology), muhandislik (Engineering), san'at (Art) va matematika (Mathematics) fanlarini integratsiyalashgan holda o'qitishga asoslangan zamonaviy ta'lim

yondashuvidir. STEAM ta'limining mohiyati o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, ijodiy yondashuv va innovatsion g'oyalarni yaratish qobiliyatlarini rivojlantirishdan iborat.

Texnologiya fani STEAM ta'limining markaziy o'rinlaridan birini egallaydi. Texnologiya darslari o'quvchilarni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtiradi, ularning ishlash prinsiplarini o'rgatadi va amaliy ko'nikmalarini shakllantiradi. STEAM yondashuvi orqali texnologiya darslari yanada qiziqarli, amaliy va hayotiy bo'ladi.

STEAM ta'limining texnologiya fanidagi ahamiyati quyidagicha:

Fanlararo bog'liqlikni ko'rsatish: STEAM yondashuvi texnologiyaning boshqa fanlar (fan, muhandislik, san'at, matematika) bilan chambarchas bog'liqligini ko'rsatadi. Bu o'quvchilarga texnologiyalarning turli sohalaridagi qo'llanilishini ko'rishga va fanlararo bog'liqlikni tushunishga yordam beradi.

Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish: STEAM ta'limi o'quvchilarda amaliy ko'nikmalarni, jumladan, loyihalash, modellashtirish, prototiplash, dasturlash kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratiladi. Bu ko'nikmalar o'quvchilarning kelajakda muvaffaqiyatli bo'lishlari uchun muhim ahamiyatga ega.

Ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: STEAM ta'limi o'quvchilarni muammolarni hal qilishda ijodiy va tanqidiy fikrlashga undaydi. Ular yangi g'oyalar yaratishadi, ularni sinab ko'rishadi va natijalarni tahlil qilishadi.

Innovatsion yondashuvni shakllantirish: STEAM ta'limi o'quvchilarda innovatsion yondashuvni, yangi texnologiyalarni yaratish va qo'llashga intilishni shakllantiradi.

2. Texnologiya darslarida fanlararo integratsiya orqali loyihaviy faoliyatni yo'lga qo'yish:

Texnologiya darslarida fanlararo integratsiya orqali loyihaviy faoliyatni yo'lga qo'yish o'quvchilarda bilim va ko'nikmalarni chuqurroq o'zlashtirishga, ularning ijodiy va amaliy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Buning uchun quyidagi usullardan foydalanish mumkin:

Mavzularni integratsiyalash: Texnologiya darslarida boshqa fanlar bilan bog'liq bo'lgan mavzularni tanlash va ularni loyihaviy faoliyat orqali

o'rganish. Masalan, matematika darslarida o'rganilgan geometrik shakllardan foydalanib, texnologiya darslarida ko'prik modeli yoki uyning maketini yaratish mumkin.

Loyiha mavzularini fanlararo bog'lash: Loyiha mavzularini boshqa fanlar bilan bog'lash orqali o'quvchilarga muammoni har tomonlama tahlil qilish va yechim topish imkoniyatini berish. Masalan, ekologiya darslarida o'rganilgan ekologik muammolarni hal qilish uchun texnologiya darslarida qayta ishlanadigan materiallardan foydalanib, loyihalar yaratish mumkin.

Fan o'qituvchilari bilan hamkorlik: Texnologiya o'qituvchisi boshqa fan o'qituvchilari bilan hamkorlik qilib, fanlararo loyihalarni ishlab chiqishi va amalga oshirishi mumkin.

3. Amaliy mashg'ulotlarda muhandislik, san'at va matematika elementlaridan foydalanish:

Amaliy mashg'ulotlarda muhandislik, san'at va matematika elementlaridan foydalanish o'quvchilarda turli xil ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Muhandislik elementlari: Loyihalash, modellashtirish, prototiplash, sinovdan o'tkazish kabi muhandislik elementlari o'quvchilarda muammolarni hal qilish, texnik fikrlash va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

San'at elementlari: Dizayn, kompozitsiya, ranglar, shakllar kabi san'at elementlari o'quvchilarda estetik didni, ijodiy tasavvurni va vizual ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Matematika elementlari: O'lchash, hisoblash, geometrik shakllar, grafiklar kabi matematika elementlari o'quvchilarda mantiqiy fikrlash, tahlil qilish va aniq hisob-kitob qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Masalan, ko'prik modeli loyihasida o'quvchilar muhandislik prinsiplaridan foydalanib, ko'prikning mustahkamligini ta'minlashlari, san'at elementlaridan foydalanib, ko'prikning dizaynini yaratishlari va matematika elementlaridan foydalanib, ko'prikning o'lchamlarini hisoblashlari mumkin.

4. O'quvchilarning kreativ fikrlashi va innovatsion yondashuvlarini rivojlantirish:

O'quvchilarning kreativ fikrlashi va innovatsion yondashuvlarini rivojlantirish uchun quyidagi usullardan foydalanish mumkin:

Muammoli vaziyatlar yaratish: O'quvchilarga real hayotiy muammolarni taklif qilish va ularni hal qilishda o'zlarining ijodiy salohiyatlarini namoyon etishga undash.

G'oyalar generatsiyasi uchun sharoit yaratish: O'quvchilarga o'z g'oyalarini erkin ifoda etishlari, ularni muhokama qilishlari va sinab ko'rishlari uchun qulay sharoit yaratish.

Turli xil resurslardan foydalanish: O'quvchilarni turli xil resurslar (kitoblar, internet, ekspertlar) bilan ta'minlash va ulardan foydalanishga o'rgatish.

Hamkorlikni rag'batlantirish: O'quvchilarni guruhlarda ishlashga, o'zaro fikr almashishga va hamkorlik qilishga undash.

Baholash mezonlarini o'zgartirish: O'quvchilarning faqatgina to'g'ri javoblarini emas, balki ularning ijodiy yondashuvlarini, muammolarni hal qilish qobiliyatlarini va innovatsion g'oyalarini ham baholash.

Xulosa qilib aytganda, STEAM ta'limi texnologiya fanini o'qitishda yangi imkoniyatlar yaratadi va o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"STEAM ta'limi" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "STEAM ta'limi" tushunchasining ta'rifini berishlari, uning STEM ta'limidan farqini (san'at elementining qo'shilishi) tushuntirishlari, uning asosiy maqsadi va vazifalarini aniqlashlari kerak. STEAMning har bir komponenti (Fan, Texnologiya, Muhandislik, San'at, Matematika) nima ma'noni anglatishini va ular o'zaro qanday bog'liqligini ochib berishlari lozim.

2. **STEAM ta'limining maqsad va vazifalarini aniqlash.** Talabalar STEAM ta'limining asosiy maqsadlarini (o'quvchilarda 21-asr ko'nikmalarini shakllantirish, ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish,

muammolarni hal qilish qobiliyatini oshirish, amaliy ko'nikmalarni egallash) va vazifalarini (fanlararo integratsiyani ta'minlash, o'quv jarayonini qiziqarli va amaliyotga yo'naltirish, o'quvchilarni kasbiy yo'naltirish) muhokama qilishlari kerak.

3. STEAM ta'limining tamoyillarini ko'rib chiqish. Talabalar STEAM ta'limining asosiy tamoyillarini (fanlararo integratsiya, loyihaga asoslangan ta'lim, amaliylik, ijodkorlik, innovatsionlik, o'quvchilarning faol ishtiroki) tahlil qilishlari va ularning mohiyatini ochib berishlari kerak.

4. STEAM ta'limida qo'llaniladigan metodlarni tahlil qilish. Talabalar STEAM ta'limida qo'llaniladigan turli xil metodlarni (loyihalar metodi, muammoli ta'lim, dizayn-fikrlash, tadqiqot metodlari, tajriba o'tkazish) ko'rib chiqishlari, ularning afzalliklari va kamchiliklarini aniqlashlari va o'quv jarayonida qo'llanilish sohalarini ko'rsatishlari kerak.

5. STEAM ta'limining afzalliklari va kamchiliklarini muhokama qilish. Talabalar STEAM ta'limining afzalliklarini (o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, amaliy ko'nikmalarni shakllantirish, ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, kasbiy yo'naltirish) va kamchiliklarini (dasturlarni ishlab chiqishdagi qiyinchiliklar, o'qituvchilarning maxsus tayyorgarligi zarurati, moddiy-texnik ta'minotning yetarli bo'lmasligi) muhokama qilishlari kerak.

6. O'zbekiston sharoitida STEAM ta'limidan foydalanish imkoniyatlarini tahlil qilish. Talabalar O'zbekiston ta'lim tizimining xususiyatlarini hisobga olgan holda STEAM ta'limini joriy etishning imkoniyatlari, qiyinchiliklari va istiqbollari muhokama qilishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. STEAM yondashuviga asoslangan dars ishlanmasini tuzish. Talabalar texnologiya darsi uchun STEAM yondashuviga asoslangan dars ishlanmasini tuzishlari kerak. Ishlanmada darsning mavzusi, maqsadi, vazifalari, o'qitish metodlari, o'quv materiallari, asbob-uskunalar, baholash mezonlari va kutiladigan natijalar ko'rsatilishi kerak. Dars ishlanmasida Fan, Texnologiya, Muhandislik, San'at va Matematika elementlari integratsiyalashgan bo'lishi lozim.

2. STEAM loyahasini ishlab chiqish. Talabalar boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun texnologiya, fan, matematika va san'atni integratsiya qiluvchi STEAM loyahasini ishlab chiqishlari kerak. Loyihada mavzu, maqsad, vazifalar, ish bosqichlari, kutiladigan natijalar va baholash mezonlari ko'rsatilishi kerak. Loyiha o'quvchilarning amaliy faoliyatini, ijodiy izlanishlarini va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan bo'lishi lozim.

3. STEAM darsining fragmentini o'tkazish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, boshlang'ich sinf uchun STEAM yondashuviga asoslangan texnologiya darsining qisqa fragmentini o'tkazishlari kerak.

4. STEAM ta'limida foydalaniladigan o'quv materiallari va vositalarini tayyorlash. Talabalar STEAM darslarida foydalanish uchun oddiy materiallardan foydalanib o'quv materiallari va vositalarini (masalan, modellar, maketlar, ko'rgazmali qurollar) tayyorlashlari mumkin.

5. STEAM ta'limiga oid tadqiqot o'tkazish. Talabalar kichik tadqiqot o'tkazishlari mumkin. Masalan, "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining STEAM ta'limiga munosabati", "STEAM ta'limining o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlariga ta'siri".

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar "STEAM ta'limining pedagogik asoslari", "Texnologiya darslarida STEAM yondashuvini qo'llash metodikasi", "Boshlang'ich sinflarda STEAM loyihalarini tashkil etish" kabi mavzularda referat yozishlari mumkin.

2. Taqdimot tayyorlash. Talabalar "STEAM ta'limining afzalliklari va kamchiliklari", "Dunyo tajribasida STEAM ta'limi", "O'zbekistonda STEAM ta'limini rivojlantirish istiqbollari" kabi mavzularda taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3. Ilmiy maqola tahlili. Talabalar STEAM ta'limiga oid ilmiy maqolalarni tahlil qilishlari kerak.

4. Xorijiy tajribani o'rganish. Talabalar xorijiy davlatlarda STEAM ta'limining qanday tashkil etilganini o'rganishlari, ilg'or tajribalarni aniqlashlari va ularni O'zbekiston sharoitiga moslashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqishlari kerak.

Ushbu topshiriqlar talabalarning texnologiya darslarida STEAM ta'limi haqidagi bilimlarini chuqurlashtirishga, ularning amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga va kelajakdagi pedagogik faoliyatlarida STEAM yondashuvidan samarali foydalanishga tayyorlashga yordam beradi. Topshiriqlarni bajarishda talabalar turli manbalardan (ilmiy adabiyotlar, internet resurslari, metodik qo'llanmalar) foydalanishlari tavsiya etiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. STEAM ta'limi qanday so'zlarning qisqartmasidan iborat?

- A) San'at, Texnologiya, Ekologiya, Matematika.
- B) Fan (Science), Texnologiya (Technology), Muhandislik (Engineering), San'at (Art), Matematika (Mathematics).
- C) Sport, Texnologiya, Adabiyot, Musiqa.
- D) Sotsiologiya, Texnika, Etika, Madaniyat.

2. STEAM ta'limining asosiy maqsadi nima?

- A) Faqat nazariy bilimlarni berish.
- B) O'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, ijodiy qobiliyat va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish orqali ularni zamonaviy dunyoga tayyorlash.
- C) Faqat imtihonga tayyorlash.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

3. STEAM ta'limida fan (Science) nimani anglatadi?

- A) Faqat biologiya.
- B) Tabiat hodisalarini o'rganish, ilmiy bilimlarni egallash, tajribalar o'tkazish.
- C) Faqat fizika.
- D) Faqat kimyo.

4. STEAM ta'limida texnologiya (Technology) nimani anglatadi?

- A) Faqat kompyuterlar.
- B) Bilimlarni amaliyotda qo'llash uchun vositalar, usullar va jarayonlar, jumladan, kompyuterlar, dasturiy ta'minot, robototexnika va boshqalar.
- C) Faqat telefonlar.
- D) Faqat televizorlar.

5. STEAM ta'limida muhandislik (Engineering) nimani anglatadi?

- A) Faqat bino qurish.
- B) Muammolarni aniqlash, yechimlar ishlab chiqish, loyihalash, sinovdan o'tkazish va takomillashtirish.
- C) Faqat mashina yasash.
- D) Faqat ko'priklar qurish.

6. STEAM ta'limida san'at (Art) nimani anglatadi?

- A) Faqat rasm chizish.
- B) Ijodiy ifoda, dizayn, vizualizatsiya, estetik didni rivojlantirish, muammolarga yangicha yondashish.
- C) Faqat musiqa chalish.
- D) Faqat raqsga tushish.

7. STEAM ta'limida matematika (Mathematics) nimani anglatadi?

- A) Faqat hisoblash.
- B) Mantiqiy fikrlash, sonlar, shakllar, o'lchovlar, ma'lumotlarni tahlil qilish, muammolarni matematik modelashtirish.
- C) Faqat algebra.
- D) Faqat geometriya.

8. STEAM ta'limi darslarda qanday metodlardan foydalanadi?

- A) Faqat ma'ruza.
- B) Loyihalar metodi, muammoli o'qitish, tadqiqotga asoslangan o'qitish, interaktiv metodlar, amaliy mashg'ulotlar.
- C) Faqat testlar.
- D) Faqat uyga vazifa.

9. STEAM ta'limi o'quvchilarda qanday ko'nikmalarni shakllantiradi?

- A) Faqat yodlash qobiliyati.
- B) Tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, ijodiy fikrlash, hamkorlik, kommunikatsiya, axborot texnologiyalaridan foydalanish.
- C) Faqat takrorlash qobiliyati.
- D) Faqat ko'chirish qobiliyati.

10. STEAM ta'limining afzalliklari nimada?

- A) Faqat vaqtni tejash.

B) O'quvchilarning bilimga qiziqishini oshirish, ularni amaliyotga yo'naltirish, zamonaviy ko'nikmalarni shakllantirish, kelajak kasblariga tayyorlash.

C) Faqat baholarni ko'paytirish.

D) Faqat uyga vazifani kamaytirish.

UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM TOPSHIRIG'I.

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

12-MAVZU: TEXNOLOGIYA DARSLARIDA DARSDAN TASHQARI MASHG‘ULOTLARNI TASHKIL ETISH

REJA:

1. Darsdan tashqari mashg‘ulotlarning texnologiya ta’limidagi o‘rni va ahamiyati

2. Ijodiy to‘g‘araklar, loyihalar va amaliy ishlarni tashkil etish

3. O‘quvchilarning kasb-hunar va qiziqishlarini rivojlantirishga qaratilgan faoliyatlar

4. Darsdan tashqari mashg‘ulotlar orqali ijtimoiy va hayotiy ko‘nikmalarni shakllantirish

Mashg‘ulot maqsadi: Talabalarda texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg‘ulotlarni tashkil etishning mohiyati, maqsad va vazifalari, shakllari, metodlari, mazmuni, o‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish, o‘quvchilarning qiziqishlarini rivojlantirish, ijodiy qobiliyatlarini oshirish, kasbga yo‘naltirish ishlarini olib borish, ijtimoiy-foydali faoliyatga jalb etish, bo‘sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish, shaxsning har tomonlama kamol topishiga ko‘maklashish haqida to‘liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg‘ulot jihozi: boshlang‘ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko‘rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma’lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta’lim topshirig‘i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA’LUMOT.

1. Darsdan tashqari mashg‘ulotlarning texnologiya ta’limidagi o‘rni va ahamiyati:

Darsdan tashqari mashg‘ulotlar texnologiya ta’limining ajralmas va muhim qismi hisoblanadi. Ular o‘quvchilarning texnologiya sohasidagi bilim, ko‘nikma va malakalarini chuqurlashtirish, ijodiy qobiliyatlarini

rivojlantirish va kelajakdagi kasbiy faoliyatga yo'naltirishda muhim rol o'ynaydi. Darsdan tashqari mashg'ulotlarning texnologiya ta'limidagi o'rni va ahamiyatini quyidagicha ko'rsatish mumkin:

O'quv dasturini kengaytirish va chuqurlashtirish: Darslarda o'tiladigan mavzular ko'pincha umumiy xarakterga ega bo'lib, o'quvchilarning individual qiziqishlarini to'liq qondira olmaydi. Darsdan tashqari mashg'ulotlar esa o'quvchilarga o'z qiziqishlariga mos ravishda texnologiyaning muayyan sohalarini chuqurroq o'rganish imkoniyatini beradi. Masalan, robototexnika, dasturlash, 3D modellash, veb-dizayn kabi yo'nalishlarda to'garaklar tashkil etilishi mumkin.

Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish: Texnologiya – bu faqat nazariya emas, balki amaliy faoliyatdir. Darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarga turli xil texnik qurilmalar, asbob-uskunalar va dasturiy ta'minotlar bilan ishlash orqali amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatini beradi. Ular loyihalar ustida ishlash, modellar yaratish, tajribalar o'tkazish orqali o'z bilimlarini amalda qo'llashni o'rganadilar.

Ijodiy va tanqidiy fikrlashni rag'batlantirish: Darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarni muammolarni hal qilishga, yangi g'oyalar yaratishga va ularni amalda sinab ko'rishga undaydi. Bu esa ularning ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Loyihalar ustida ishlash jarayonida o'quvchilar mustaqil ravishda qaror qabul qilish, xatolardan xulosa chiqarish va o'z ishlarini takomillashtirishni o'rganadilar.

Kasbiy yo'naltirish va motivatsiyani oshirish: Darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarni turli xil texnologik kasblar bilan tanishtiradi, ularning qiziqishlarini aniqlashga va kelajakdagi kasbiy faoliyatga yo'naltirishga yordam beradi. O'z qiziqishlari bo'yicha mashg'ulotlarda ishtirok etish o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi va ularning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi.

Ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish: Darsdan tashqari mashg'ulotlar ko'pincha guruhlarda tashkil etiladi. Bu o'quvchilarga jamoada ishlash, o'zaro muloqot qilish, hamkorlik qilish va boshqa ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

2. Ijodiy to'garaklar, loyihalar va amaliy ishlarni tashkil etish:

Darsdan tashqari mashg'ulotlarni samarali tashkil etish uchun quyidagi tamoyillarga amal qilish lozim:

O'quvchilarning qiziqishlarini hisobga olish: To'garak va loyihalarning mavzulari o'quvchilarning qiziqishlari, yosh xususiyatlari va ehtiyojlariga mos bo'lishi kerak. O'quvchilarga o'z qiziqishlari bo'yicha to'garaklarni tanlash imkoniyati berilishi lozim.

Amaliylikka e'tibor qaratish: Mashg'ulotlarda nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish, o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Loyihalar ustida ishlash, modellar yaratish, tajribalar o'tkazish kabi faoliyat turlari keng qo'llanilishi kerak.

Ijodiy muhit yaratish: O'quvchilarni ijodiy fikrlashga, yangi g'oyalar yaratishga va ularni amalda sinab ko'rishga rag'batlantiradigan muhit yaratish lozim. O'qituvchi o'quvchilarga yordam berishi, ularning savollariga javob berishi va ularni qo'llab-quvvatlashi kerak.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish: Mashg'ulotlarda zamonaviy texnologiyalardan (kompyuterlar, dasturiy ta'minotlar, 3D printerlar, robototexnika vositalari va boshqalar) foydalanish o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi.

Natijalarni namoyish etish: O'quvchilarning ishlarini namoyish etish uchun ko'rgazmalar, tanlovlar, konferensiyalar tashkil etish lozim. Bu o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va ularning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi.

3. O'quvchilarning kasb-hunar va qiziqishlarini rivojlantirishga qaratilgan faoliyatlar:

Darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarni kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Buning uchun quyidagi faoliyat turlarini tashkil etish mumkin:

Kasbiy yo'naltiruvchi tadbirlar: Turli kasb egalari bilan uchrashuvlar, korxonalarga ekskursiyalar, kasbiy o'yinlar va treninglar tashkil etish o'quvchilarni turli kasblar bilan tanishtiradi va ularning qiziqishlarini aniqlashga yordam beradi.

Kasbiy to'garaklar: Dasturlash, robototexnika, dizayn, arxitektura, muhandislik kabi turli kasbiy yo'nalishlarga oid to'garaklar tashkil etish

o'quvchilarga muayyan kasbiy sohalarda boshlang'ich ko'nikmalarni egallash imkoniyatini beradi.

Kasbiy loyihalar: O'quvchilarga real muammolarni hal qilishga qaratilgan kasbiy loyihalar ustida ishlashni taklif etish ularning amaliy ko'nikmalarini rivojlantiradi va ularni kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlaydi.

Amaliyot o'tash: Korxonalar va tashkilotlar bilan hamkorlik qilib, o'quvchilarga amaliyot o'tash imkoniyatini yaratish ularning kasbiy tajribasini oshiradi va ularni ish dunyosiga tayyorlaydi.

4. Darsdan tashqari mashg'ulotlar orqali ijtimoiy va hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish:

Darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarda nafaqat texnik bilim va ko'nikmalarni, balki ularning ijtimoiy va hayotiy ko'nikmalarini ham rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu ko'nikmalar o'quvchilarning jamiyatda muvaffaqiyatli integratsiyalashuvi, shaxsiy rivojlanishi va kelajakdagi hayotida muhim rol o'ynaydi. Darsdan tashqari mashg'ulotlar orqali shakllantiriladigan asosiy ijtimoiy va hayotiy ko'nikmalarga quyidagilar kiradi:

Jamoadi ishlash ko'nikmalari: Ko'pgina darsdan tashqari mashg'ulotlar, ayniqsa loyihalar, to'garaklar va sport seksiyalari guruhlarida tashkil etiladi. Bu o'quvchilarga jamoada ishlash, o'zaro muloqot qilish, hamkorlik qilish, mas'uliyatni bo'lishish, kelishuvga erishish va boshqa jamoaviy ko'nikmalarni o'rgatadi. Ular boshqa odamlarning fikrlarini hurmat qilishni, o'z fikrlarini aniq va ravshan ifoda etishni va umumiy maqsadga erishish uchun birgalikda harakat qilishni o'rganadilar. Jamoada ishlash ko'nikmalari quyidagi aspektlarni o'z ichiga oladi:

Hamkorlik: Umumiy maqsadga erishish uchun boshqalar bilan birgalikda ishlash qobiliyati.

Muloqot: O'z fikrlarini aniq va ravshan ifoda etish, boshqalarni tinglash va tushunish qobiliyati.

Mas'uliyat: Guruh oldidagi o'z majburiyatlarini bajarish va umumiy natija uchun javobgarlikni his qilish qobiliyati.

Moslashuvchanlik: Turli xil vaziyatlarga va guruh a'zolarining xususiyatlariga moslashish qobiliyati.

Nizolarni hal qilish: Guruh ichidagi kelishmovchiliklarni konstruktiv tarzda hal qilish qobiliyati.

Muloqot ko'nikmalari: Darsdan tashqari mashg'ulotlar, masalan, teatr to'garaklari, munozara klublari, notiqlik san'ati kurslari va boshqalar o'quvchilarning muloqot ko'nikmalarini sezilarli darajada yaxshilaydi. Ular o'z fikrlarini og'zaki va yozma ravishda ifoda etishni, auditoriya oldida chiqish qilishni, savollarga javob berishni, tinglashni va boshqa odamlar bilan samarali muloqot qilishni o'rganadilar. Muloqot ko'nikmalari quyidagi jihatlarni qamrab oladi:

Og'zaki muloqot: Fikr va g'oyalarni aniq, ravon va tushunarli ifoda etish qobiliyati.

Yozma muloqot: Fikr va g'oyalarni grammatik jihatdan to'g'ri va uslubiy jihatdan mos ravishda yozma shaklda ifoda etish qobiliyati.

Tinglash ko'nikmalari: Boshqalarni diqqat bilan tinglash, ularning fikrlarini tushunish va hurmat qilish qobiliyati.

Notiqlik san'ati: Auditoriya oldida ishonchli va ta'sirli nutq so'zlash qobiliyati.

Noverbal muloqot: Mimika, imo-ishoralar, ko'z bilan aloqa va boshqa noverbal vositalardan samarali foydalanish qobiliyati.

Muammolarni hal qilish ko'nikmalari: Loyihalar ustida ishlash, tajribalar o'tkazish, turli xil texnik va ijodiy topshiriqlarni bajarish o'quvchilarga muammolarni tahlil qilish, yechimlar topish, qarorlar qabul qilish va ularning oqibatlarini baholash ko'nikmalarini o'rgatadi. Ular turli xil vaziyatlarda tezkor va samarali harakat qilishni o'rganadilar. Muammolarni hal qilish ko'nikmalari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Muammoni aniqlash: Muammoning mohiyatini tushunish va uni aniq ifodalash qobiliyati.

Ma'lumot to'plash: Muammoni hal qilish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish qobiliyati.

Yechimlar izlash: Muammoni hal qilishning turli xil variantlarini ko'rib chiqish va eng maqbulini tanlash qobiliyati.

Qaror qabul qilish: Tanlangan yechim asosida qaror qabul qilish va uning oqibatlarini baholash qobiliyati.

Baholash va tahlil: Qabul qilingan qarorning natijalarini baholash va kelajak uchun xulosa chiqarish qobiliyati.

Vaqtни boshqarish ko‘nikmalari: Darsdan tashqari mashg‘ulotlarda ishtirok etish, ayniqsa bir nechta to‘garak yoki seksiyaga qatnashish o‘quvchilarga vaqtни to‘g‘ri taqsimlash, rejalashtirish, ustuvorliklarni aniqlash va o‘z vaqtdan samarali foydalanish ko‘nikmalarini o‘rgatadi. Bu ko‘nikma ularning o‘qishda, ishda va shaxsiy hayotida juda muhimdir. Vaqtни boshqarish ko‘nikmalari quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

Rejalashtirish: Vazifalarni rejalashtirish va ularni bajarish muddatlarini belgilash qobiliyati.

Ustuvorliklarni aniqlash: Eng muhim vazifalarni aniqlash va ularni birinchi navbatda bajarish qobiliyati.

Vaqtdan samarali foydalanish: Vaqtни behuda sarflamaslik va maqsadga yo‘naltirilgan holda foydalanish qobiliyati.

Multitasking (ko‘p vazifalilik): Bir vaqtning o‘zida bir nechta vazifani bajarish qobiliyati (ehtiyotkorlik bilan va samaradorlikni yo‘qotmasdan).

Mustaqil fikrlash va qaror qabul qilish ko‘nikmalari: Darsdan tashqari mashg‘ulotlarda o‘quvchilar ko‘pincha mustaqil ravishda qaror qabul qilishlari, muammolarni hal qilishlari va o‘z ishlariga mas‘ul bo‘lishlari kerak bo‘ladi. Bu ularning mustaqil fikrlash, tanqidiy fikrlash, tahlil qilish va o‘z fikrlarini himoya qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Mas‘uliyat va intizom ko‘nikmalari: Darsdan tashqari mashg‘ulotlarga muntazam qatnashish, topshiriqlarni o‘z vaqtida bajarish va jamoa oldidagi majburiyatlarni bajarish o‘quvchilarda mas‘uliyat va intizom ko‘nikmalarini shakllantiradi.

O‘ziga ishonch va o‘z-o‘zini baholash ko‘nikmalari: Darsdan tashqari mashg‘ulotlarda muvaffaqiyatga erishish, o‘z ishlarining natijalarini ko‘rish va boshqalarning e‘tirofiga sazovor bo‘lish o‘quvchilarda o‘ziga ishonchni oshiradi va o‘z-o‘zini ijobiy baholashga yordam beradi.

Shunday qilib, darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishi uchun muhim vosita hisoblanadi. Ular nafaqat texnik bilim va ko'nikmalarni, balki ularning ijtimoiy va hayotiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Darsdan tashqari mashg'ulotlar" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "darsdan tashqari mashg'ulotlar" tushunchasining ta'rifini berishlari, uning dars mashg'ulotlaridan farqini aniqlashlari, asosiy maqsad va vazifalarini ko'rib chiqishlari kerak. Darsdan tashqari mashg'ulotlarning ta'lim-tarbiya jarayonidagi o'rni va ahamiyatini asoslashlari lozim. Bu tushuncha o'quv rejasidan tashqari, o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlariga ko'ra tashkil etiladigan turli xil faoliyatlarni o'z ichiga oladi.

2. **Texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarning maqsad va vazifalarini aniqlash.** Talabalar texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarning asosiy maqsadlarini (o'quvchilarning texnik bilimlarini kengaytirish va chuqurlashtirish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish, ijodiy qobiliyatlarini rag'batlantirish, kasbiy yo'naltirish) va vazifalarini (o'quvchilarning qiziqishlarini qondirish, bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirish) muhokama qilishlari kerak.

3. **Darsdan tashqari mashg'ulotlarning shakllarini ko'rib chiqish.** Talabalar darsdan tashqari mashg'ulotlarning turli shakllarini (to'garaklar, seksiyalar, klublar, studiyalar, musobaqalar, ko'rgazmalar, ekskursiyalar, loyihalar, tadbirlar, festivallar) ko'rib chiqishlari, ularning o'ziga xos xususiyatlarini va o'quv jarayonidagi rolini aniqlashlari kerak. Texnologiya yo'nalishidagi to'garak va seksiyalarning turlarini misollar bilan keltirishlari lozim (masalan, "Yosh texniklar", "Dizayn va modellashtirish", "Robototexnika", "Kompyuter grafikasi"). Har bir shaklning afzalliklari va kamchiliklarini muhokama qilish muhimdir.

4. **Darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etish tamoyillarini tahlil qilish.** Talabalar darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etishning asosiy tamoyillarini (ixtiyoriylik, qiziqishga moslik, ommaviylik,

tizimlilik, izchillik, ko'rgazmalilik, o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish, ota-onalar va jamoatchilik bilan hamkorlik) tahlil qilishlari va ularning mohiyatini ochib berishlari kerak. Bu tamoyillar mashg'ulotlarning samaradorligini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega.

5. Darsdan tashqari mashg'ulotlarning mazmunini aniqlash mezonlarini ko'rib chiqish. Talabalar darsdan tashqari mashg'ulotlarning mazmunini aniqlashda e'tiborga olish kerak bo'lgan mezonlarni (o'quv dasturiga muvofiqlik, o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlari, mahalliy sharoitlar, moddiy-texnik ta'minot) muhokama qilishlari kerak. Mazmun o'quvchilarning yoshiga, qiziqishlariga va mavjud resurslarga mos bo'lishi kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Texnologiya yo'nalishidagi darsdan tashqari mashg'ulotning ish rejasini tuzish. Talabalar tanlagan texnologiya yo'nalishi bo'yicha (masalan, yog'ochga ishlov berish, metallga ishlov berish, elektrotexnika, modellashtirish, dizayn) darsdan tashqari mashg'ulotning yillik yoki choraklik ish rejasini tuzishlari kerak. Rejada mashg'ulotning mavzusi, maqsadi, vazifalari, shakli, muddati, o'tkazilish joyi, ishtirokchilar soni, o'quv materiallari, asbob-uskunalar va kutiladigan natijalar ko'rsatilishi kerak. Reja tuzishda o'quvchilarning yosh xususiyatlari va qiziqishlarini hisobga olish lozim.

2. Darsdan tashqari mashg'ulotning konspektini tuzish. Talabalar tuzilgan ish rejasiga muvofiq bir yoki bir nechta darsdan tashqari mashg'ulotning batafsil konspektini tuzishlari kerak. Konspektida mashg'ulotning bosqichlari, o'qituvchi va o'quvchilarning faoliyati, qo'llaniladigan metodlar va vositalar ko'rsatilishi kerak. Konspektida mashg'ulotning maqsadi, vazifalari, borishi, qo'llaniladigan metodlar va baholash usullari aniq ko'rsatilishi lozim.

3. Darsdan tashqari mashg'ulotni o'tkazish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, tuzilgan konspekt asosida darsdan tashqari mashg'ulotning qisqa fragmentini o'tkazishlari kerak. Bu topshiriq talabalarga amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

4. Darsdan tashqari mashg'ulot uchun ko'rgazmali materiallar va didaktik o'yinlar tayyorlash. Talabalar tanlagan mavzu bo'yicha darsdan tashqari mashg'ulotda foydalanish uchun ko'rgazmali materiallar (rasmlar, chizmalar, modellar, maketlar) va didaktik o'yinlar tayyorlashlari kerak. Tayyorlangan materiallar mashg'ulotning maqsadiga mos bo'lishi va o'quvchilarning qiziqishini uyg'otishi kerak.

5. Ota-onalar bilan hamkorlik rejasini ishlab chiqish. Talabalar texnologiya yo'nalishidagi darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etishda ota-onalar bilan hamkorlik qilish bo'yicha reja ishlab chiqishlari kerak. Rejada ota-onalarni jalb qilish shakllari (masalan, yig'ilishlar, ochiq eshiklar kuni, ko'rgazmalar) va hamkorlik yo'nalishlari ko'rsatilishi kerak.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar "Texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarning pedagogik ahamiyati", "Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish", "Texnologiya yo'nalishidagi to'garaklarni tashkil etish metodikasi" kabi mavzularda referat yozishlari mumkin. Referatda mavzuning dolzarbligi, nazariy asoslari, amaliy ahamiyati va xulosalar ko'rsatilishi lozim.

2. Taqdimot tayyorlash. Talabalar "Darsdan tashqari mashg'ulotlarning shakllari va ularning o'quv jarayonidagi o'rni", "Texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulot

Taqdimot tayyorlash (mavzular kengaytirilgan holda):

"Darsdan tashqari mashg'ulotlarda loyiha metodidan foydalanish".

"Texnologiya yo'nalishidagi darsdan tashqari mashg'ulotlarda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish".

"Darsdan tashqari mashg'ulotlarni baholash mezonlari va usullari".

"Turli yoshdagi o'quvchilar uchun texnologiya yo'nalishidagi darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etishning o'ziga xosliklari".

"Darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etishda mahalliy jamoatchilik bilan hamkorlik".

Ilmiy maqola tahlili (yo'nalishlar):

Darsdan tashqari mashg'ulotlarning psixologik-pedagogik asoslari.

Darsdan tashqari mashg'ulotlarning o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ta'siri.

Darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etishning zamonaviy tendentsiyalari.

Maktab tajribasini o'rganish (qo'shimcha):

Talabalar bir nechta maktablarda texnologiya yo'nalishi bo'yicha darsdan tashqari mashg'ulotlarning tashkil etilishi bilan tanishishlari, ularning dasturlari, metodlari, moddiy-texnik ta'minoti, o'quvchilar va ota-onalarning fikrlarini o'rganishlari mumkin. Olingan ma'lumotlar asosida qiyosiy tahlil o'tkazish va xulosalar chiqarish tavsiya etiladi.

Metodik qo'llanma yoki tavsiyalar ishlab chiqish:

Talabalar texnologiya yo'nalishi bo'yicha darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha o'qituvchilar uchun metodik qo'llanma yoki tavsiyalar ishlab chiqishlari mumkin. Qo'llanmada mashg'ulotlarni rejalashtirish, tashkil etish, o'tkazish, baholash va ota-onalar bilan hamkorlik qilish bo'yicha amaliy maslahatlar berilishi kerak.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Darsdan tashqari mashg'ulotlar deganda nima tushuniladi?

- A) Faqat dars vaqtida o'tkaziladigan mashg'ulotlar.
- B) O'quv rejasidan tashqari, o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlariga ko'ra tashkil etiladigan mashg'ulotlar.
- C) Faqat uyga vazifalar.
- D) Faqat imtihonlarga tayyorgarlik.

2. Texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarning maqsadi nima?

- A) Faqat baholarni yaxshilash.
- B) O'quvchilarning texnik bilim va ko'nikmalarini chuqurlashtirish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, kasbga yo'naltirish.
- C) Faqat vaqt o'tkazish.
- D) Faqat dam olish.

3. Texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarning qanday shakllari mavjud?

- A) Faqat dars.
- B) To'garaklar, seksiyalar, klublar, musobaqalar, ko'rgazmalar, ekskursiyalar, loyihalar.

C) Faqat uyga vazifa.

D) Faqat testlar.

4. Texnologiya to'garaklarining asosiy vazifalari nimalardan iborat?

A) Faqat nazariy bilimlarni berish.

B) O'quvchilarni texnologiya sohasidagi bilim, ko'nikma va malakalari bilan qurollantirish, ularning ijodiy va amaliy faoliyatini rivojlantirish.

C) Faqat imtihonga tayyorlash.

D) Faqat uy ishlarini bajarishni o'rgatish.

5. Texnologiya darslarida qanday turdagi to'garaklar tashkil etilishi mumkin?

A) Faqat matematika to'garagi.

B) Model yasash, konstruktorlik, tikuvchilik, duradgorlik, elektrotexnika, robototexnika, kompyuter texnologiyalari va boshqa yo'nalishlardagi to'garaklar.

C) Faqat adabiyot to'garagi.

D) Faqat sport to'garagi.

6. Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'yinning ahamiyati nimada?

A) Faqat vaqt o'tkazish uchun.

B) O'yin orqali o'quvchilarning qiziqishi ortadi, bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish osonlashadi, ijodiy qobiliyatlari rivojlanadi.

C) Faqat charchoqni chiqarish uchun.

D) Faqat dam olish uchun.

7. Texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etishda o'qituvchining roli qanday?

A) Faqat nazorat qilish.

B) Mashg'ulotlarni rejalashtirish, tashkil etish, o'tkazish, o'quvchilarga yo'nalish berish, ularning ijodiy faoliyatini rag'batlantirish.

C) Faqat baho qo'yish.

D) Faqat uyga vazifa berish.

8. Darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarda qanday sifatlarni rivojlantiradi?

A) Faqat yodlash qobiliyati.

B) Mustaqillik, tashabbuskorlik, ijodkorlik, mas'uliyatlilik, hamkorlik, mehnatsevarlik.

- C) Faqat takrorlash qobiliyati.
- D) Faqat ko‘chirish qobiliyati.

9. Darsdan tashqari mashg‘ulotlarni tashkil etishda qanday omillarni hisobga olish kerak?

- A) Faqat o‘qituvchining xohishini.
- B) O‘quvchilarning qiziqishlari, yosh xususiyatlari, imkoniyatlari, material-texnik baza, ota-onalarning fikrlari.
- C) Faqat darslikdagi mavzularni.
- D) Faqat imtihon talablarini.

10. Darsdan tashqari mashg‘ulotlarning afzalliklari nimada?

- A) Faqat vaqtni tejash.
- B) O‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini chuqurlashtirish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, bo‘sh vaqtlarini mazmunli o‘tkazish, kasbga yo‘naltirish.
- C) Faqat baholarni ko‘paytirish.
- D) Faqat uyga vazifani kamaytirish.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

13-MAVZU: TEXNOLOGIYA DARSLARIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O‘RNI

REJA:

- 1. Texnologiya darslarida axborot texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati*
- 2. Raqamli vositalar va dasturlardan foydalangan holda loyihaviy ishlarni tashkil etish*
- 3. 3D modellashtirish, grafik dizayn va dasturlash elementlarini o‘quv jarayoniga joriy etish*
- 4. Axborot texnologiyalari orqali o‘quvchilarning kreativ fikrlashi va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish*

Mashg‘ulot maqsadi: Talabalarga texnologiya darslarida axborot texnologiyalarining o‘rni, ahamiyati, imkoniyatlari, ta’limiy dasturiy vositalar, interaktiv metodlar, elektron resurslar, virtual laboratoriyalar, multimedia vositalari, masofaviy ta’lim texnologiyalari, axborot xavfsizligi, o‘quv jarayonini takomillashtirish, o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va malakalarini oshirish, mustaqil ta’lim olish ko‘nikmalarini rivojlantirish, ijodiy fikrlashni rag‘batlantirish, kasbga yo‘naltirish ishlarini olib borish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish haqida to‘liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg‘ulot jihozi: boshlang‘ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko‘rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma’lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta’lim topshirig‘i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA’LUMOT.

Siz bir nechta savol berdingiz, ularning har biriga batafsil ilmiy javob beraman. Javoblar lotin alifbosida o'zbek tilida bo'ladi, kirill harflari ishlatilmaydi.

1. Texnologiya darslarida axborot texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati:

Texnologiya darslarida axborot texnologiyalaridan (AT) foydalanish o'quv jarayonini yanada qiziqarli, samarali va zamonaviy qilishning muhim omilidir. AT o'qituvchi va o'quvchilar uchun keng imkoniyatlar yaratadi va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Texnologiya darslarida ATdan foydalanishning asosiy ahamiyatlari quyidagilardan iborat:

O'quv materiallarini vizuallashtirish va interaktivligini oshirish: AT yordamida o'quv materiallarini turli xil formatlarda (rasmlar, videolar, animatsiyalar, interaktiv modellar) taqdim etish mumkin. Bu o'quvchilarning mavzuni yaxshiroq tushunishiga va eslab qolishiga yordam beradi. Masalan, murakkab texnik jarayonlarni animatsiya yoki video orqali ko'rsatish orqali o'quvchilar ularning ishlash prinsipini osonroq tushunishlari mumkin.

O'quv jarayonini individuallashtirish: AT o'qituvchiga har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda o'quv jarayonini tashkil etish imkoniyatini beradi. O'quvchilar o'zlarining tezligi va qobiliyatlariga mos ravishda materialni o'zlashtirishlari mumkin. Masalan, onlayn platformalar va dasturlar yordamida o'quvchilarga turli xil topshiriqlar va mashqlar taklif etilishi mumkin, ular o'zlarining natijalarini kuzatib borishlari va o'z bilimlarini mustahkamlashlari mumkin.

O'quvchilarning faolligini oshirish: Interaktiv dasturlar, o'yinlar, virtual laboratoriyalar va boshqa AT vositalari o'quvchilarni o'quv jarayoniga faol jalb qilishga yordam beradi. Ular o'z bilimlarini amalda qo'llash, tajribalar o'tkazish va muammolarni hal qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, virtual laboratoriyalar yordamida o'quvchilar xavfsiz muhitda turli xil tajribalar o'tkazishlari va o'z natijalarini tahlil qilishlari mumkin.

Axborotga tezkor kirish imkoniyatini yaratish: Internet va boshqa axborot resurslari o'quvchilarga kerakli ma'lumotlarni tez va oson topish

imkoniyatini beradi. Ular turli xil manbalardan ma'lumot to'plash, tahlil qilish va xulosa chiqarishni o'rganadilar. Bu ularning axborot savodxonligini oshirishga yordam beradi.

O'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi muloqotni osonlashtirish: Elektron pochta, forumlar, chatlar va boshqa AT vositalari o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi muloqotni osonlashtiradi va tezlashtiradi. O'quvchilar o'qituvchiga savollar berishlari, topshiriqlar yuborishlari va o'z ishlariga baho olishlari mumkin.

Masofaviy ta'lim imkoniyatini yaratish: AT masofaviy ta'limni tashkil etish imkoniyatini beradi. Bu geografik jihatdan uzoqda joylashgan o'quvchilar uchun ham sifatli ta'lim olish imkoniyatini yaratadi.

2. Raqamli vositalar va dasturlardan foydalangan holda loyihaviy ishlarni tashkil etish:

Raqamli vositalar va dasturlar loyihaviy ishlarni tashkil etish va amalga oshirish jarayonini sezilarli darajada osonlashtiradi va samarali qiladi. Ularning yordamida o'quvchilar quyidagi imkoniyatlarga ega bo'ladilar:

Ma'lumot to'plash va tahlil qilish: Internet, elektron kutubxonalar, ma'lumotlar bazalari va boshqa raqamli resurslar o'quvchilarga loyiha uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni tez va oson topish imkoniyatini beradi. Maxsus dasturlar yordamida ular to'plangan ma'lumotlarni tahlil qilishlari, vizuallashtirishlari va xulosa chiqarishlari mumkin.

Loyiha rejasini tuzish va boshqarish: Raqamli vositalar (masalan, loyihalarni boshqarish dasturlari, taqvimlar, onlayn doskalar) o'quvchilarga loyiha rejasini tuzish, vazifalarni taqsimlash, muddatlarni belgilash va loyihaning borishini kuzatib borish imkoniyatini beradi.

Ijodiy kontent yaratish: Grafik muharrirlar, video muharrirlar, audio muharrirlar, 3D modelashtirish dasturlari va boshqa raqamli vositalar o'quvchilarga loyiha uchun turli xil ijodiy kontent (rasmlar, videolar, animatsiyalar, modellar, taqdimotlar) yaratish imkoniyatini beradi.

Hamkorlik va muloqot: Onlayn platformalar, forumlar, chatlar, elektron pochta va boshqa raqamli vositalar o'quvchilarga loyiha ustida

birgalikda ishlash, fikr almashish, maslahatlashish va o‘zaro yordam berish imkoniyatini beradi.

Natijalarni taqdim etish: Raqamli vositalar yordamida o‘quvchilar o‘z loyihalarining natijalarini turli xil formatlarda (taqdimotlar, veb-saytlar, videolar, hisobotlar) taqdim etishlari mumkin.

3. 3D modellashtirish, grafik dizayn va dasturlash elementlarini o‘quv jarayoniga joriy etish:

3D modellashtirish, grafik dizayn va dasturlash elementlarini o‘quv jarayoniga joriy etish o‘quvchilarda texnik va ijodiy ko‘nikmalarni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar yaratadi.

3D modellashtirish: O‘quvchilarga turli xil ob’ektlar va qurilmalarning 3D modellarini yaratish, ularning tuzilishini va ishlash prinsipini tushunish imkoniyatini beradi. Bu ularning fazoviy tasavvurini, muhandislik fikrlashini va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Grafik dizayn: O‘quvchilarga vizual kontent yaratish, dizayn prinsiplarini o‘rganish va o‘z g‘oyalarini vizual shaklda ifoda etish imkoniyatini beradi. Bu ularning ijodiy fikrlashini, estetik didini va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Dasturlash: O‘quvchilarga kompyuter dasturlarini yaratish, algoritmlarni tushunish va muammolarni hal qilishning mantiqiy usullarini o‘rganish imkoniyatini beradi. Bu ularning mantiqiy fikrlashini, muammolarni hal qilish qobiliyatini va texnik ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Bu elementlarni o‘quv jarayoniga integratsiya qilish orqali o‘quvchilar nafaqat texnik ko‘nikmalarga ega bo‘ladilar, balki ular ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish, hamkorlik qilish va muloqot qilish kabi muhim ko‘nikmalarni ham rivojlantiradilar.

4. Axborot texnologiyalari orqali o‘quvchilarning kreativ fikrlashi va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish:

Axborot texnologiyalari (AT) o‘quvchilarning kreativ fikrlashi va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun kuchli vosita hisoblanadi. Ular o‘quvchilarga yangi g‘oyalarni yaratish, ularni sinab ko‘rish, muammolarni hal qilish va o‘z bilimlarini amalda qo‘llash imkoniyatini beradi. AT orqali o‘quvchilarning kreativ fikrlashi va amaliy

ko'nikmalarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

Ijodiy muhit yaratish: AT o'quvchilarga o'z g'oyalarini erkin ifoda etishlari, ularni turli xil formatlarda (rasmlar, videolar, animatsiyalar, modellar, dasturlar) yaratishlari va sinab ko'rishlari uchun qulay muhit yaratadi. Raqamli vositalar va dasturlar o'quvchilarga o'z ijodiy salohiyatlarini to'liq namoyon etish imkoniyatini beradi. Masalan, grafik muharrirlar yordamida o'quvchilar o'z dizaynlarini yaratishlari, video muharrirlar yordamida o'z filmlarini suratga olishlari, 3D modellashtirish dasturlari yordamida o'z modellarini yaratishlari va dasturlash tillari yordamida o'z dasturlarini yaratishlari mumkin.

Muammolarni hal qilishga yo'naltirilgan ta'lim: AT o'quvchilarga real hayotiy muammolarni hal qilishga qaratilgan topshiriqlarni bajarish imkoniyatini beradi. Ular ma'lumot to'plash, tahlil qilish, yechimlar izlash, qarorlar qabul qilish va ularning oqibatlarini baholashni o'rganadilar. Raqamli vositalar va dasturlar o'quvchilarga muammolarni simulyatsiya qilish, turli xil ssenariylarni sinab ko'rish va eng maqbul yechimni topish imkoniyatini beradi.

Hamkorlik va muloqotni rag'batlantirish: AT o'quvchilarga birgalikda ishlash, fikr almashish, maslahatlashish va o'zaro yordam berish imkoniyatini beradi. Onlayn platformalar, forumlar, chatlar va boshqa raqamli vositalar o'quvchilarga turli xil loyihalar ustida birgalikda ishlash, o'z g'oyalari bilan bo'lishish va boshqa o'quvchilarning fikrlaridan o'rganish imkoniyatini beradi. Bu ularning jamoada ishlash, muloqot qilish va hamkorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Axborot savodxonligini oshirish: AT o'quvchilarga axborotni qidirish, tahlil qilish, baholash va undan samarali foydalanishni o'rgatadi. Ular turli xil manbalardan ma'lumot to'plash, ularni tahlil qilish va xulosa chiqarishni o'rganadilar. Bu ularning axborot savodxonligini oshirishga yordam beradi, bu esa zamonaviy axborot jamiyatida muvaffaqiyatli bo'lish uchun zarurdir.

Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish: AT o'quvchilarga turli xil dasturlar, qurilmalar va texnologiyalar bilan ishlash orqali amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatini beradi. Ular dasturlash, veb-

dizayn, grafik dizayn, 3D modellashtirish, video montaj va boshqa ko'nikmalarni o'rganishlari mumkin. Bu ko'nikmalar ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muhim rol o'ynaydi.

AT o'quvchilarning kreativ fikrlashi va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga qanday ta'sir qilishini batafsilroq ko'rib chiqamiz:

Kreativ fikrlashni rivojlantirish:

G'oyalar generatsiyasi: AT o'quvchilarga g'oyalar generatsiyasi uchun turli xil vositalarni (masalan, mind mapping dasturlari, brainstorming platformalari) taklif etadi. Bu ularga o'z g'oyalarini vizuallashtirish, ularni tartibga solish va rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Ijodiy ifoda: Raqamli vositalar o'quvchilarga o'z g'oyalarini turli xil formatlarda (rasmlar, videolar, musiqa, animatsiya, dasturiy ta'minot) ifoda etish imkoniyatini beradi. Bu ularning ijodiy salohiyatlarini to'liq namoyon etishlariga yordam beradi.

Tajriba o'tkazish va sinov: AT o'quvchilarga o'z g'oyalarini sinab ko'rish, tajribalar o'tkazish va xatolardan xulosa chiqarish imkoniyatini beradi. Raqamli simulyatsiyalar va modellar yordamida ular xavfsiz muhitda turli xil ssenariylarni sinab ko'rishlari mumkin.

Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish:

Texnik ko'nikmalar: AT o'quvchilarga turli xil dasturlar, qurilmalar va texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalarini o'rgatadi. Bularga dasturlash, veb-dizayn, grafik dizayn, 3D modellashtirish, video montaj, robototexnika va boshqalar kiradi.

Axborotni boshqarish ko'nikmalari: AT o'quvchilarga axborotni qidirish, to'plash, tahlil qilish, baholash va undan samarali foydalanish ko'nikmalarini o'rgatadi.

Muammolarni hal qilish ko'nikmalari: AT o'quvchilarga muammolarni tahlil qilish, yechimlar izlash, qarorlar qabul qilish va ularning oqibatlarini baholash ko'nikmalarini o'rgatadi.

Hamkorlik ko'nikmalari: AT o'quvchilarga jamoada ishlash, muloqot qilish, hamkorlik qilish va o'zaro yordam berish ko'nikmalarini o'rgatadi.

Xulosa qilib aytganda, axborot texnologiyalari o'quvchilarning kreativ fikrlashi va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun katta

imkoniyatlar yaratadi. Ulardan to'g'ri va samarali foydalanish orqali o'quvchilar zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatli bo'lishlari uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarga ega bo'ladilar.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. "Axborot texnologiyalari" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish. Talabalar "axborot texnologiyalari" tushunchasining ta'rifini berishlari, uning tarkibiy qismlarini (kompyuter texnikasi, dasturiy ta'minot, kommunikatsiya vositalari) ko'rib chiqishlari va ta'lim sohasidagi rolini aniqlashlari kerak. Axborot texnologiyalarining ta'limdagi evolyutsiyasini va zamonaviy tendensiyalarini (bulutli texnologiyalar, mobil ta'lim, sun'iy intellekt) muhokama qilish muhimdir.

2. Texnologiya darslarida ATning maqsad va vazifalarini aniqlash. Talabalar texnologiya darslarida ATning asosiy maqsadlarini (o'quv jarayonini takomillashtirish, o'quvchilarning bilim olish motivatsiyasini oshirish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish, mustaqil ta'lim olish qobiliyatini shakllantirish) va vazifalarini (axborotni izlash, qayta ishlash, saqlash va uzatish, o'quv materiallarini yaratish va namoyish etish, simulyatsiya va modellashtirish, masofaviy ta'limni tashkil etish) muhokama qilishlari kerak.

3. Texnologiya darslarida ATdan foydalanishning shakllarini ko'rib chiqish. Talabalar texnologiya darslarida ATdan foydalanishning turli shakllarini (taqdimotlar, elektron darsliklar, interaktiv doskalar, kompyuter dasturlari, internet resurslari, virtual laboratoriyalar, onlayn platformalar) ko'rib chiqishlari, ularning afzalliklari va kamchiliklarini aniqlashlari kerak. Har bir shaklning o'ziga xos xususiyatlarini va o'quv jarayonidagi rolini misollar bilan tushuntirish lozim.

4. Texnologiya darslarida ATdan foydalanish metodlarini tahlil qilish. Talabalar texnologiya darslarida ATdan foydalanishning turli metodlarini (muammoli ta'lim, loyihalar metodi, tadqiqot metodi, interaktiv ta'lim, o'yinli ta'lim) tahlil qilishlari, ularning o'quv jarayoniga ta'sirini va samaradorligini muhokama qilishlari kerak.

5. Texnologiya darslarida ATdan foydalanishning afzalliklari va kamchiliklarini muhokama qilish. Talabalar texnologiya darslarida

ATdan foydalanishning afzalliklarini (o'quv materiallarining ko'rgazmaliligi va qulayligi, o'quvchilarning faolligini oshirish, individual ta'lim olish imkoniyati, vaqtni tejash, axborotga tezkor kirish imkoniyati) va kamchiliklarini (moddiy-texnik ta'minotning zarurligi, o'qituvchilarning AT sohasidagi bilim va ko'nikmalarining yetarli bo'lmasligi, o'quvchilarning kompyuterga qaramlik xavfi, sog'liqqa ta'siri) muhokama qilishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Texnologiya darsi uchun ATdan foydalangan holda dars ishlanmasini tuzish. Talabalar tanlagan texnologiya mavzusi bo'yicha ATdan foydalangan holda dars ishlanmasini tuzishlari kerak. Ishlanmada darsning maqsadi, vazifalari, bosqichlari, qo'llaniladigan AT vositalari, o'qituvchi va o'quvchilarning faoliyati, baholash mezonlari ko'rsatilishi kerak. Dars ishlanmasida turli xil AT vositalaridan (taqdimotlar, video materiallar, interaktiv topshiriqlar, onlayn resurslar) foydalanish ko'rsatilishi lozim.

2. Elektron o'quv materiallarini yaratish. Talabalar texnologiya darsi uchun elektron o'quv materiallarini (taqdimot, video darslik, interaktiv topshiriq, test) yaratishlari kerak. Materiallar didaktik talablarga javob berishi, qiziqarli va tushunarli bo'lishi lozim.

3. Interaktiv topshiriqlar va o'yinlar yaratish. Talabalar texnologiya darslarida foydalanish uchun interaktiv topshiriqlar va o'yinlar yaratishlari mumkin. Buning uchun turli xil dasturlardan (masalan, LearningApps, Quizizz) foydalanish mumkin.

4. Virtual laboratoriya yoki simulyatsiyadan foydalanish bo'yicha topshiriqlar ishlab chiqish. Talabalar texnologiya darslarida virtual laboratoriyalar yoki simulyatsiyalardan foydalanish bo'yicha topshiriqlar ishlab chiqishlari kerak. Bu topshiriqlar o'quvchilarga xavfsiz sharoitda tajribalar o'tkazish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish imkonini beradi.

5. Internet resurslaridan foydalanish bo'yicha topshiriqlar ishlab chiqish. Talabalar texnologiya mavzusi bo'yicha ishonchli va foydali internet resurslarini topishlari, ulardan foydalanish bo'yicha topshiriqlar va mashqlar ishlab chiqishlari kerak.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. **Referat yozish.** Talabalar "Texnologiya darslarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari", "Texnologiya darslarida interaktiv ta'lim texnologiyalari", "Texnologiya darslarida masofaviy ta'limni tashkil etish imkoniyatlari", "Texnologiya darslarida bulutli texnologiyalardan foydalanish" kabi mavzularda referat yozishlari mumkin.

2. **Taqdimot tayyorlash.** Talabalar "Texnologiya darslarida ATdan foydalanishning afzalliklari va kamchiliklari", "Texnologiya darslarida zamonaviy AT vositalari", "Texnologiya darslarida ATdan foydalanish bo'yicha ilg'or tajribalar" kabi mavzularda taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3. **Ilmiy maqola tahlili.** Talabalar texnologiya ta'limida ATdan foydalanishga oid ilmiy maqolalarni tahlil qilishlari kerak.

4. **Dasturiy ta'minotni o'rganish.** Talabalar texnologiya darslarida foydalanish mumkin bo'lgan dasturiy ta'minotni (masalan, grafik muharrirlari, CAD dasturlari, simulyatsiya dasturlari) o'rganishlari kerak.

5. **Veb-sayt yoki blog yaratish.** Talabalar texnologiya ta'limiga bag'ishlangan veb-sayt yoki blog yaratishlari mumkin.

Ushbu topshiriqlar talabalarning texnologiya darslarida axborot texnologiyalaridan foydalanish haqidagi bilimlarini chuqurlashtirishga, ularning amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga va kelajakdagi pedagogik faoliyatlarida ushbu texnologiyalardan samarali foydalanishga tayyorlashga yordam beradi. Topshiriqlarni bajarishda talabalar turli manbalardan (ilmiy adabiyotlar, internet resurslari, metodik qo'llanmalar) foydalanishlari tavsiya etiladi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. **Axborot texnologiyalari deganda nima tushuniladi?**

- A) Faqat televizor va radio.
- B) Axborotni to'plash, saqlash, qayta ishlash, uzatish va undan foydalanish bilan bog'liq bo'lgan texnik vositalar, usullar va jarayonlar.
- C) Faqat telefonlar.
- D) Faqat kitoblar.

2. Texnologiya darslarida axborot texnologiyalarining asosiy maqsadi nima?

- A) Faqat vaqt o'tkazish.
- B) O'qitish sifatini oshirish, o'quv jarayonini interaktiv va qiziqarli qilish, o'quvchilarda zamonaviy ko'nikmalarni shakllantirish.
- C) Faqat baho qo'yish.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

3. Texnologiya darslarida qanday axborot texnologiyalaridan foydalanish mumkin?

- A) Faqat qog'oz va qalam.
- B) Kompyuterlar, internet, proyektorlar, interaktiv doskalar, dasturiy ta'minotlar (masalan, grafik muharrirlari, 3D modellash dasturlari), elektron resurslar (video darslar, interaktiv mashqlar).
- C) Faqat kalkulyator.
- D) Faqat radio.

4. Texnologiya darslarida internetdan qanday foydalanish mumkin?

- A) Faqat ijtimoiy tarmoqlarda o'tirish uchun.
- B) Ma'lumot izlash, qo'shimcha materiallar topish, onlayn darslar o'tish, virtual ekskursiyalar tashkil etish, loyihalar ustida hamkorlikda ishlash.
- C) Faqat o'yin o'ynash uchun.
- D) Faqat yangiliklar o'qish uchun.

5. Texnologiya darslarida dasturiy ta'minotdan qanday foydalanish mumkin?

- A) Faqat matn terish uchun.
- B) Grafik tasvirlar yaratish, rasmlarni qayta ishlash, 3D modellar yaratish, loyihalarni loyihalash, hisob-kitoblar bajarish.
- C) Faqat taqdimot tayyorlash uchun.
- D) Faqat video ko'rish uchun.

6. Texnologiya darslarida interaktiv doskaning afzalliklari nimada?

- A) Hech qanday afzalligi yo'q.
- B) Darsni vizual va qiziqarli qilish, o'quvchilarning faolligini oshirish, turli interaktiv mashqlarni bajarish imkonini beradi.
- C) Faqat vaqtni tejash uchun.

D) Faqat charchoqni chiqarish uchun.

7. Axborot texnologiyalari o'qituvchiga qanday yordam beradi?

A) Hech qanday yordam bermaydi.

B) Dars rejasini tuzish, dars materiallarini tayyorlash, o'quvchilarning bilimini baholash, individual yondashuvni ta'minlash.

C) Faqat baho qo'yish uchun.

D) Faqat nazorat qilish uchun.

8. Axborot texnologiyalari o'quvchilarda qanday ko'nikmalarni rivojlantiradi?

A) Faqat yodlash qobiliyati.

B) Axborot bilan ishlash, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, ijodiy fikrlash, kommunikatsiya, hamkorlik.

C) Faqat takrorlash qobiliyati.

D) Faqat ko'chirish qobiliyati.

9. Texnologiya darslarida axborot texnologiyalaridan foydalanishda qanday muammolar bo'lishi mumkin?

A) Hech qanday muammo yo'q.

B) Texnik ta'minotning yetarli emasligi, internet tezligining pastligi, o'qituvchilarning yetarli malakaga ega emasligi.

C) Faqat qimmatligi.

D) Faqat murakkabligi.

10. Texnologiya darslarida axborot texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati nimada?

A) Faqat vaqtni tejash.

B) Zamonaviy ta'limni tashkil etish, o'quvchilarning bilim sifatini oshirish, ularni kelajak kasblariga tayyorlash.

C) Faqat baholarni ko'paytirish.

D) Faqat uyga vazifani kamaytirish.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

14-MAVZU: TEXNOLOGIYA DARSLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

REJA:

1. Texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalarning ahamiyati va roli

2. 3D printerlar, lazer kesish uskunalari va robototexnika elementlaridan foydalanish

3. Virtual va augmented reality (VR/AR) texnologiyalarini amaliy mashg'ulotlarga tatbiq etish

4. Innovatsion texnologiyalar orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashi va muhandislik qobiliyatlarini rivojlantirish

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarda texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalarning mohiyati, turlari, afzalliklari, kamchiliklari, ularni o'quv jarayoniga tatbiq etish metodlari, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish, ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini oshirish, mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirish, kasbga yo'naltirish ishlarini olib borish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish, dars samaradorligini oshirish, o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv tashkil etish haqida to'liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

1. Texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalarning ahamiyati va roli:

Texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanish o'quv jarayonini tubdan o'zgartirib, uni yanada qiziqarli, interaktiv va samarali qiladi. Innovatsion texnologiyalar o'qituvchi va o'quvchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi, ta'lim sifatini oshiradi va o'quvchilarni XXI asr ko'nikmalariga tayyorlaydi. Texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalarning asosiy ahamiyati va roli quyidagilardan iborat:

O'quv jarayonini faollashtirish va motivatsiyani oshirish: Innovatsion texnologiyalar, masalan, interaktiv doskalar, multimedia taqdimotlari, virtual laboratoriyalar, o'yinlashtirish va boshqalar o'quvchilarni o'quv jarayoniga faol jalb qilishga yordam beradi. Ular o'z bilimlarini amalda qo'llash, tajribalar o'tkazish va muammolarni hal qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi va darsga qiziqishini kuchaytiradi.

Bilimlarni chuqurlashtirish va tushunishni osonlashtirish: Innovatsion texnologiyalar yordamida murakkab tushunchalar va jarayonlarni vizuallashtirish, simulyatsiya qilish va interaktiv modellar orqali ko'rsatish mumkin. Bu o'quvchilarning mavzuni yaxshiroq tushunishiga va eslab qolishiga yordam beradi. Masalan, 3D modellashtirish yordamida o'quvchilar turli xil qurilmalarning tuzilishini va ishlash prinsipini vizual ravishda ko'rishlari va tushunishlari mumkin.

Individuallashtirilgan ta'limni ta'minlash: Innovatsion texnologiyalar o'qituvchiga har bir o'quvchining individual xususiyatlarini, o'rganish tezligini va qobiliyatlarini hisobga olgan holda o'quv jarayonini tashkil etish imkoniyatini beradi. O'quvchilar o'zlarining shaxsiy ehtiyojlariga mos ravishda materialni o'zlashtirishlari mumkin. Masalan, adaptiv o'qitish dasturlari har bir o'quvchining bilim darajasiga mos ravishda topshiriqlar beradi.

Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish: Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga turli xil dasturlar, qurilmalar va texnologiyalar bilan ishlash orqali amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatini beradi. Bularga dasturlash, veb-dizayn, grafik dizayn, 3D modellashtirish, robototexnika va boshqalar kiradi. Bu ko'nikmalar ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muhim rol o'ynaydi.

XXI asr ko‘nikmalarini shakllantirish: Innovatsion texnologiyalar o‘quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, ijodiy fikrlash, hamkorlik qilish, muloqot qilish va axborot savodxonligi kabi XXI asr ko‘nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Bu ko‘nikmalar ularning zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatli bo‘lishlari uchun zarurdir.

2. 3D printerlar, lazer kesish uskunalari va robototexnika elementlaridan foydalanish:

3D printerlar, lazer kesish uskunalari va robototexnika elementlari texnologiya darslarida o‘quvchilarga amaliy tajriba orttirish, muhandislik fikrlashini rivojlantirish va ijodiy salohiyatlarini namoyon etish uchun ajoyib imkoniyatlar yaratadi.

3D printerlar: O‘quvchilarga o‘z g‘oyalarini real ob’ektlarga aylantirish imkoniyatini beradi. Ular o‘z dizaynlarini yaratishlari, ularni 3D printerda chop etishlari va o‘z ishlarining natijalarini ko‘rishlari mumkin. Bu ularning fazoviy tasavvurini, muhandislik fikrlashini va dizayn ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Lazer kesish uskunalari: Turli xil materiallardan (masalan, yog‘och, plastmassa, karton) aniq va murakkab shakllarni kesish imkoniyatini beradi. Bu o‘quvchilarga o‘z loyihalarini yaratishda ko‘proq erkinlik beradi va ularning amaliy ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Robototexnika elementlari: O‘quvchilarga robotlarni loyihalash, qurish va dasturlash imkoniyatini beradi. Bu ularning dasturlash ko‘nikmalarini, mantiqiy fikrlashini va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Bu texnologiyalardan foydalanish orqali o‘quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko‘nikmalarni ham egallaydilar. Ular o‘z loyihalarini yaratish, ularni sinab ko‘rish va takomillashtirish orqali o‘rganadilar. Bu esa ularning o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasini oshiradi va ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamlaydi.

3. Virtual va augmented reality (VR/AR) texnologiyalarini amaliy mashg‘ulotlarga tatbiq etish:

Virtual reality (VR) va augmented reality (AR) texnologiyalari ta’lim sohasida, xususan texnologiya darslarida katta imkoniyatlar yaratadi.

Virtual reality (VR): O'quvchilarni virtual muhitga to'liq sho'ng'itadi va ularga real hayotda amalga oshirib bo'lmaydigan tajribalarni boshdan kechirish imkoniyatini beradi. Masalan, o'quvchilar virtual muzeylarni ziyorat qilishlari, kosmosga sayohat qilishlari, murakkab qurilmalarning ichki tuzilishini o'rganishlari yoki tarixiy voqealarning guvohi bo'lishlari mumkin.

Augmented reality (AR): Real dunyoni virtual elementlar bilan boyitadi va o'quvchilarga interaktiv tarzda o'rganish imkoniyatini beradi. Masalan, o'quvchilar AR ilovasi yordamida kitobdagi rasmlarni jonlantirishlari, 3D modellar bilan interaktiv tarzda ishlashlari yoki turli xil qurilmalarning ishlash prinsipini vizual ravishda ko'rishlari mumkin.

VR/AR texnologiyalarini amaliy mashg'ulotlarga tatbiq etish quyidagi afzalliklarni beradi:

O'rganish jarayonini qiziqarli va interaktiv qilish: VR/AR o'quvchilarni o'quv jarayoniga faol jalb qiladi va ularning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi.

Amaliy tajriba orttirish: VR/AR o'quvchilarga real hayotda amalga oshirib bo'lmaydigan tajribalarni boshdan kechirish imkoniyatini beradi.

Tushunishni osonlashtirish: VR/AR murakkab tushunchalar va jarayonlarni vizuallashtirish va simulyatsiya qilish orqali o'quvchilarning tushunishini osonlashtiradi.

4. Innovatsion texnologiyalar orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashi va muhandislik qobiliyatlarini rivojlantirish:

Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarning ijodiy fikrlashi va muhandislik qobiliyatlarini rivojlantirish uchun beqiyos imkoniyatlar yaratadi. Bu texnologiyalar o'quvchilarga yangicha usullar bilan o'rganish, muammolarni hal qilish va o'z g'oyalarini amalda sinab ko'rish imkonini beradi. Innovatsion texnologiyalar orqali ijodiy fikrlash va muhandislik qobiliyatlarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

Ijodiy muhitni yaratish: Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga o'z g'oyalarini erkin ifoda etishlari, ularni turli shakllarda (modellar, prototiplar, dasturlar, san'at asarlari va boshqalar) yaratishlari va sinab ko'rishlari uchun qulay muhit yaratadi. 3D printerlar, lazer kesish uskunalari, robototexnika vositalari va boshqa zamonaviy texnologiyalar

o'quvchilarga o'z g'oyalarini reallashtirish imkoniyatini beradi. Bu esa ularning ijodiy salohiyatlarini ochishga yordam beradi.

Muhandislik fikrlashini rivojlantirish: Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga muhandislik jarayonining asosiy bosqichlarini (muammoni aniqlash, yechimlar izlash, loyihalash, sinovdan o'tkazish va takomillashtirish) amalda boshdan kechirish imkoniyatini beradi. Ular muammolarni tahlil qilish, yechimlar ishlab chiqish, prototiplar yaratish va ularni sinovdan o'tkazish orqali muhandislik ko'nikmalarini egallaydilar.

Hamkorlik va muloqotni kuchaytirish: Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga guruhlarda ishlash, fikr almashish, maslahatlashish va o'zaro yordam berish imkoniyatini beradi. Onlayn platformalar, virtual muhitlar va boshqa raqamli vositalar o'quvchilarga turli xil loyihalar ustida birgalikda ishlash, o'z g'oyalari bilan bo'lishish va boshqa o'quvchilarning fikrlaridan o'rganish imkoniyatini beradi. Bu ularning jamoada ishlash, muloqot qilish va hamkorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Amaliy ko'nikmalarni shakllantirish: Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga turli xil dasturlar, qurilmalar va texnologiyalar bilan ishlash orqali amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatini beradi. Bularga dasturlash, veb-dizayn, grafik dizayn, 3D modellashtirish, video montaj, robototexnika va boshqalar kiradi. Bu ko'nikmalar ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muhim rol o'ynaydi.

Motivatsiyani oshirish va o'rganishga qiziqishni uyg'otish: Innovatsion texnologiyalar o'quv jarayonini yanada qiziqarli, interaktiv va dinamik qiladi. Bu esa o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi va ularning fanga qiziqishini uyg'otadi.

Innovatsion texnologiyalarning o'quvchilarning ijodiy fikrlashi va muhandislik qobiliyatlariga ta'sirini batafsilroq ko'rib chiqamiz:

Ijodiy fikrlashni rivojlantirish:

G'oyalar generatsiyasi: Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga g'oyalar generatsiyasi uchun turli xil vositalarni (masalan, mind mapping dasturlari, brainstorming platformalari, virtual doskalar) taklif etadi. Bu ularga o'z g'oyalarini vizuallashtirish, ularni tartibga solish va rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Ijodiy ifoda: Raqamli vositalar va zamonaviy texnologiyalar o'quvchilarga o'z g'oyalarini turli xil formatlarda (rasmlar, videolar, musiqa, animatsiya, dasturiy ta'minot, 3D modellar, prototiplar) ifoda etish imkoniyatini beradi. Bu ularning ijodiy salohiyatlarini to'liq namoyon etishlariga yordam beradi.

Tajriba o'tkazish va sinov: Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga o'z g'oyalarini sinab ko'rish, tajribalar o'tkazish va xatolardan xulosa chiqarish imkoniyatini beradi. Raqamli simulyatsiyalar, virtual muhitlar va prototiplash vositalari yordamida ular xavfsiz va samarali muhitda turli xil ssenariylarni sinab ko'rishlari mumkin.

Dizayn fikrlashini rivojlantirish: Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga dizayn fikrlashining asosiy prinsiplarini (empatiya, muammoni aniqlash, g'oyalar generatsiyasi, prototiplash, sinovdan o'tkazish) amalda qo'llash imkoniyatini beradi. Ular foydalanuvchilarning ehtiyojlarini tushunish, muammolarni hal qilishning innovatsion yechimlarini ishlab chiqish va ularni prototiplar orqali sinab ko'rishni o'rganadilar.

Muhandislik qobiliyatlarini rivojlantirish:

Muammolarni aniqlash va tahlil qilish: Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga real muhandislik muammolarini aniqlash va tahlil qilish imkoniyatini beradi. Ular ma'lumot to'plash, tahlil qilish, modellar yaratish va simulyatsiyalar o'tkazish orqali muammoning mohiyatini tushunishni o'rganadilar.

Yechimlar izlash va loyihalash: Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga muammolarni hal qilishning turli xil yechimlarini izlash va ularni loyihalar shaklida ifodalash imkoniyatini beradi. Ular 3D modellashtirish dasturlari, CAD/CAM tizimlari va boshqa vositalar yordamida o'z loyihalarini yaratishlari, ularni vizuallashtirishlari va simulyatsiya qilishlari mumkin.

Prototip yaratish va sinovdan o'tkazish: Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga o'z loyihalarining prototiplarini yaratish va ularni sinovdan o'tkazish imkoniyatini beradi. 3D printerlar, lazer kesish uskunalari, robototexnika vositalari va boshqa texnologiyalar yordamida

ular o'z g'oyalarini reallashtirishlari va ularning ishlashini amalda sinab ko'rishlari mumkin.

Takomillashtirish va optimallashtirish: Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga o'z loyihalarining natijalarini tahlil qilish va ularni takomillashtirish imkoniyatini beradi. Ular sinov natijalarini tahlil qilish, xatolardan xulosa chiqarish va loyihalarini optimallashtirishni o'rganadilar.

Xulosa qilib aytganda, innovatsion texnologiyalar o'quvchilarning ijodiy fikrlashi va muhandislik qobiliyatlarini rivojlantirish uchun kuchli katalizator hisoblanadi. Ulardan to'g'ri va samarali foydalanish orqali o'quvchilar XXI asrning talablariga javob beradigan, innovatsion g'oyalarni yaratishga va muammolarni hal qilishga qodir bo'lgan shaxslar bo'lib yetishadilar.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Innovatsiya" va "Innovatsion texnologiyalar" tushunchalarining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "innovatsiya" tushunchasining ta'rifini berishlari, uning asosiy belgilari va turlarini (mahsulot innovatsiyalari, jarayon innovatsiyalari, tashkiliy innovatsiyalar) ko'rib chiqishlari kerak. Shuningdek, "innovatsion texnologiyalar" tushunchasining ta'rifini berishlari va ularning an'anaviy texnologiyalardan farqini aniqlashlari lozim. Ta'lim sohasidagi innovatsiyalarning ahamiyatini va ularning ta'lim sifatiga ta'sirini muhokama qilish muhimdir.

2. **Texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning maqsad va vazifalarini aniqlash.** Talabalar texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning asosiy maqsadlarini (o'quv jarayonini modernizatsiya qilish, o'quvchilarning bilim olish motivatsiyasini oshirish, ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, amaliy ko'nikmalarini shakllantirish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarini o'rgatish) va vazifalarini (o'quv materiallarini yangilash va takomillashtirish, interaktiv ta'lim muhitini yaratish, o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish faoliyatini

rag'batlantirish, kasbiy yo'naltirish ishlarini olib borish) muhokama qilishlari kerak.

3. Texnologiya darslarida qo'llaniladigan innovatsion texnologiyalarning turlarini ko'rib chiqish. Talabalar texnologiya darslarida qo'llaniladigan turli xil innovatsion texnologiyalarni (interaktiv taxtalar, virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari, 3D modellashtirish va chop etish, robototexnika, dronlar, dasturlash platformalari, onlayn ta'lim platformalari, mobil ilovalar) ko'rib chiqishlari, ularning afzalliklari va kamchiliklarini aniqlashlari kerak. Har bir texnologiya o'ziga xos xususiyatlarini va o'quv jarayonidagi rolini misollar bilan tushuntirish lozim.

4. Texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanish metodlarini tahlil qilish. Talabalar texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning turli metodlarini (loyihali ta'lim, muammoli ta'lim, tadqiqotga asoslangan ta'lim, o'yinli ta'lim, dizayn-fikrlash) tahlil qilishlari, ularning o'quv jarayoniga ta'sirini va samaradorligini muhokama qilishlari kerak. Har bir metodning o'ziga xos xususiyatlarini va ularning innovatsion texnologiyalar bilan uyg'unligini ko'rsatish muhimdir.

5. Texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari va kamchiliklarini muhokama qilish. Talabalar texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning afzalliklarini (o'quvchilarning qiziqishini oshirish, bilim olish sifatini yaxshilash, amaliy ko'nikmalarni shakllantirish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish, shaxsiy rivojlanishga ko'maklashish) va kamchiliklarini (moddiy-texnik ta'minotning zarurligi, o'qituvchilarning maxsus tayyorgarligi zarurati, texnik nosozliklar xavfi, o'quvchilarning sog'lig'iga ta'siri) muhokama qilishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Texnologiya darsi uchun innovatsion texnologiyalardan foydalangan holda dars ishlanmasini tuzish. Talabalar tanlagan texnologiya mavzusi bo'yicha innovatsion texnologiyalardan foydalangan holda dars ishlanmasini tuzishlari kerak. Ishlanmada darsning maqsadi,

vazifalari, bosqichlari, qo'llaniladigan innovatsion texnologiyalar, o'qituvchi va o'quvchilarning faoliyati, baholash mezonlari ko'rsatilishi kerak. Dars ishlanmasida bir nechta innovatsion texnologiyalardan kompleks foydalanish ko'rsatilishi maqsadga muvofiqdir.

2. Innovatsion o'quv materiallarini yaratish. Talabalar texnologiya darsi uchun innovatsion o'quv materiallarini (interaktiv topshiriqlar, virtual laboratoriya ishlari, 3D modellar, video darsliklar, mobil ilovalar) yaratishlari kerak. Materiallar didaktik talablarga javob berishi, qiziqarli va tushunarli bo'lishi, o'quvchilarning faoliyatini rag'batlantirishi lozim.

3. Innovatsion texnologiyalardan foydalanish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqish. Talabalar texnologiya o'qituvchilari uchun muayyan bir innovatsion texnologiyadan (masalan, virtual reallik, robototexnika) foydalanish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqishlari mumkin. Tavsiyalarda texnologiyaning imkoniyatlari, o'quv jarayonida qo'llash metodlari, didaktik talablar, baholash mezonlari ko'rsatilishi kerak.

4. Innovatsion loyiha ishlab chiqish. Talabalar texnologiya darslarida amalga oshirish mumkin bo'lgan innovatsion loyiha ishlab chiqishlari kerak. Loyihada muammoning dolzarbligi, maqsadi, vazifalari, amalga oshirish bosqichlari, qo'llaniladigan texnologiyalar, kutiladigan natijalar va baholash mezonlari ko'rsatilishi kerak. Loyiha o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga va real hayotiy muammolarni hal qilishga yo'naltirilgan bo'lishi lozim.

5. Innovatsion texnologiyalarni o'quv jarayoniga joriy etish bo'yicha tadqiqot o'tkazish. Talabalar muayyan bir innovatsion texnologiyaning o'quvchilarning bilim olish sifatiga ta'sirini o'rganish bo'yicha kichik tadqiqot o'tkazishlari mumkin.

III. Mustaqil ish topshiriqlari (davomi):

1. Referat yozish (mavzular kengaytirilgan holda):

"Texnologiya ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish istiqbollari".

"Texnologiya darslarida o'yinlashtirish (gamifikatsiya) elementlaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlari".

"Innovatsion texnologiyalarning o'quvchilarning loyihalash ko'nikmalarini rivojlantirishga ta'siri".

"Texnologiya darslarida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning zamonaviy tendensiyalari".

"Inklyuziv ta'lim sharoitida innovatsion texnologiyalardan foydalanish xususiyatlari".

2. Taqdimot tayyorlash (mavzular kengaytirilgan holda):

"Texnologiya darslarida mobil ilovalardan foydalanishning samarali usullari".

"Innovatsion texnologiyalarni baholash mezonlari va usullari".

"Texnologiya o'qituvchilarining innovatsion faoliyatini rag'batlantirish yo'llari".

"Maktablarda innovatsion texnologiyalarni joriy etishning tashkiliy-metodik asoslari".

"Texnologiya ta'limida kiberxavfsizlik masalalari va innovatsion yechimlar".

3. Ilmiy maqola tahlili (yo'nalishlar):

Innovatsion texnologiyalarning ta'lim sifatiga ta'siri bo'yicha empirik tadqiqotlar.

Innovatsion texnologiyalarni o'quv jarayoniga joriy etishning psixologik-pedagogik muammolari.

Texnologiya ta'limida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning xorijiy tajribasi.

4. Loyihalar tanlovi yoki ko'rgazmada ishtirok etish: Talabalar innovatsion texnologiyalarga bag'ishlangan loyihalar tanlovlarida yoki ko'rgazmalarda ishtirok etishlari mumkin. Bu ularga o'z loyihalarini namoyish etish, boshqa ishtirokchilar bilan tajriba almashish va yangi g'oyalar olish imkoniyatini beradi.

5. Innovatsion o'quv muhitini yaratish bo'yicha loyiha ishlab chiqish: Talabalar maktabda innovatsion o'quv muhitini yaratish bo'yicha loyiha ishlab chiqishlari mumkin. Loyihada o'quv xonalarini zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlash, o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini ta'minlash, o'quvchilar uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratish ko'zda tutilishi kerak.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Innovatsion texnologiyalar deganda nima tushuniladi?

- A) Faqat eski usullar.
- B) Ta'lim jarayoniga yangilik kirituvchi, uni takomillashtiruvchi yangi usullar, metodlar, vositalar va texnologiyalar.
- C) Faqat kitoblar.
- D) Faqat og'zaki so'rov.

2. Texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning asosiy maqsadi nima?

- A) Faqat vaqt o'tkazish.
- B) Ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning bilim olishga qiziqishini orttirish, ularda zamonaviy ko'nikmalarni shakllantirish.
- C) Faqat baho qo'yish.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

3. Texnologiya darslarida qanday innovatsion texnologiyalardan foydalanish mumkin?

- A) Faqat doska va bo'r.
- B) Interaktiv metodlar (muammoli o'qitish, loyihalar metodi, keys-stadi, aqliy hujum), axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (kompyuterlar, internet, multimedia, virtual reallik), o'yin texnologiyalari.
- C) Faqat kitoblar.
- D) Faqat qog'oz va qalam.

4. Muammoli o'qitish metodi nimani anglatadi?

- A) Faqat tayyor bilimlarni berish.
- B) O'quvchilarni muammoli vaziyat bilan to'qnashtirish, ularni mustaqil ravishda muammoni hal qilishga yo'naltirish.
- C) Faqat test o'tkazish.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

5. Loyiha metodi texnologiya darslarida qanday qo'llaniladi?

- A) Faqat nazariy ma'lumot berish.
- B) O'quvchilar mustaqil ravishda muayyan mavzu bo'yicha loyiha ishlab chiqadilar va uni amalga oshiradilar.
- C) Faqat ko'chirib yozish.

D) Faqat yodlash.

6. Keys-stadi metodi nimani anglatadi?

A) Faqat test topshirish.

B) O'quvchilarni real hayotiy vaziyatlar (keys) bilan tanishtirish va ularni tahlil qilish orqali muammolarni hal qilishga o'rgatish.

C) Faqat diktant yozish.

D) Faqat rasm chizish.

7. Texnologiya darslarida virtual reallik texnologiyalaridan qanday foydalanish mumkin?

A) Hech qanday foydasi yo'q.

B) Virtual muhitda turli xil texnologik jarayonlarni modellashtirish, virtual ekskursiyalar o'tkazish, interaktiv mashg'ulotlar tashkil etish.

C) Faqat o'yin o'ynash uchun.

D) Faqat kino ko'rish uchun.

8. Innovatsion texnologiyalar o'qituvchining rolini qanday o'zgartiradi?

A) Hech qanday o'zgartirmaydi.

B) O'qituvchi bilim beruvchidan ko'ra ko'proq yo'naltiruvchi, maslahatchi, fasilitator rolini o'ynaydi.

C) Faqat nazoratchi bo'lib qoladi.

D) Faqat baholovchi bo'lib qoladi.

9. Innovatsion texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarda qanday ko'nikmalarni rivojlantiradi?

A) Faqat yodlash qobiliyati.

B) Tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, ijodiy fikrlash, kommunikatsiya, hamkorlik, axborot bilan ishlash.

C) Faqat takrorlash qobiliyati.

D) Faqat ko'chirish qobiliyati.

10. Texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari nimada?

A) Faqat vaqtni tejash.

B) O'quvchilarning bilimga qiziqishini oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash, ularni zamonaviy dunyoga tayyorlash.

C) Faqat baholarni ko'paytirish.

D) Faqat uyga vazifani kamaytirish.

UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM TOPSHIRIG'I.

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

15-MAVZU: QOG‘OZ VA KARTONDAN AMALIY ISHLARNI TASHKIL ETISH METODIKASI

REJA:

- 1. Qog‘oz va karton bilan ishlashning texnologik bosqichlari**
- 2. O‘quvchilarda mayda motorika va ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun mashg‘ulotlar**
- 3. Qog‘oz va kartondan yasaladigan mahsulotlar: maketlar, dekorativ buyumlar va foydali predmetlar**
- 4. O‘quvchilarning qiziqish va imkoniyatlariga mos amaliy topshiriqlarni loyihalash va baholash**

Mashg‘ulot maqsadi: Talabalarga qog‘oz va kartondan amaliy ishlarni tashkil etishning nazariy asoslari, metodik prinsiplari, texnologiyalari, materiallar va asboblari bilan ishlash ko‘nikmalari, o‘quvchilarda ijodiy fikrlashni, nozik motorikani, konstruktorlik qobiliyatlarini, estetik didini rivojlantirish, mehnat madaniyatini shakllantirish, kasbga yo‘naltirish ishlarini olib borish, xavfsizlik texnikasi qoidalariga rioya qilish, dars samaradorligini oshirish, o‘quv jarayonini qiziqarli va interaktiv tashkil etish haqida to‘liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg‘ulot jihozi: boshlang‘ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko‘rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma’lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta’lim topshirig‘i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA’LUMOT.

1. Qog‘oz va karton bilan ishlashning texnologik bosqichlari:

Qog‘oz va karton bilan ishlash o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va amaliy ko‘nikmalarini shakllantirish uchun ajoyib

imkoniyatdir. Bu materiallar bilan ishlashning texnologik bosqichlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Materiallarni tayyorlash: Ish boshlashdan oldin kerakli qog'oz yoki karton turlarini tanlash, ularni o'lchamlariga ko'ra kesish va tayyorlash zarur. Qog'oz turlari juda xilma-xil bo'lishi mumkin: oddiy ofis qog'ozi, rangli qog'oz, karton, gofrirovka qilingan karton va boshqalar. Material tanlash mahsulotning maqsadiga bog'liq.

Chizish va belgilash: Qog'oz yoki kartonga kerakli shakllarni chizish yoki belgilash bosqichi. Bu bosqichda oddiy qalam, o'lchagich, sirkul va boshqa chizmachilik asboblardan foydalanish mumkin. Murakkab shakllar uchun andozalar yoki shablonlardan foydalanish tavsiya etiladi.

Kesish: Belgilangan chiziqlar bo'ylab qog'oz yoki kartonni kesish. Bu bosqichda qaychi, pichoq yoki maxsus kesish asboblardan foydalanish mumkin. Kesish jarayonida ehtiyotkorlik va aniqlik talab etiladi. O'quvchilarga xavfsizlik qoidalarini tushuntirish va ularga rioya qilishni nazorat qilish muhimdir.

Buklash va yig'ish: Kesilgan qismlarni buklash va bir-biriga yig'ish. Bu bosqichda yelim, skotch, qog'oz qisqichlari yoki boshqa biriktiruvchi materiallardan foydalanish mumkin. Buklash chiziqlari aniq va tekis bo'lishi uchun o'lchagich yoki maxsus buklash asbobidan foydalanish tavsiya etiladi.

Bezatish va pardoqlash: Yasalgan mahsulotni bezatish va pardoqlash bosqichi. Bu bosqichda bo'yoqlar, qalamlar, markerlar, applikatsiyalar, turli xil dekorativ elementlar va boshqa bezatish materiallaridan foydalanish mumkin. Bu bosqichda o'quvchilar o'z ijodiy qobiliyatlarini to'liq namoyon etishlari mumkin.

2. O'quvchilarda mayda motorika va ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun mashg'ulotlar:

Qog'oz va karton bilan ishlash mashg'ulotlari o'quvchilarda mayda motorika va ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun juda foydali. Quyidagi mashg'ulotlar bunga yordam beradi:

Qog‘ozni yirtish va maydalash: Bu mashg‘ulot mayda motorikani rivojlantirish uchun juda oddiy va samarali. O‘quvchilar rangli qog‘ozlarni mayda bo‘laklarga yirtib, ulardan applikatsiyalar yaratishlari mumkin.

Qog‘ozni buklash (origami): Origami qog‘ozdan turli xil shakllarni yaratish san‘atidir. Bu mashg‘ulot nafaqat mayda motorikani, balki fazoviy tasavvurni va mantiqiy fikrlashni ham rivojlantiradi.

Qirqish va kesish: Qaychi va pichoq bilan ishlash mayda motorikani va qo‘l koordinatsiyasini rivojlantiradi. O‘quvchilar turli xil shakllarni kesib, ulardan kompozitsiyalar yaratishlari mumkin.

Yelimlash va biriktirish: Yelim va boshqa biriktiruvchi materiallar bilan ishlash mayda motorikani va aniqlikni talab etadi. O‘quvchilar kesilgan qismlarni bir-biriga yelimlab, turli xil konstruksiyalar yaratishlari mumkin.

Bezatish va bo‘yash: Qalamlar, bo‘yoqlar va boshqa bezatish materiallari bilan ishlash mayda motorikani va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. O‘quvchilar o‘z mahsulotlarini o‘z didlariga ko‘ra bezatishlari mumkin.

Bu mashg‘ulotlar o‘quvchilarda nafaqat mayda motorika va ijodiy fikrlashni, balki diqqatni jamlash, sabr-toqat va aniqlik kabi muhim ko‘nikmalarni ham rivojlantiradi.

3. Qog‘oz va kartondan yasaladigan mahsulotlar: maketlar, dekorativ buyumlar va foydali predmetlar:

Qog‘oz va kartondan turli xil mahsulotlar yasash mumkin:

Maketlar: Uylar, binolar, transport vositalari, hayvonlar va boshqa ob’ektlarning maketlari. Maketlar o‘quvchilarga fazoviy tasavvurni va muhandislik fikrlashini rivojlantirishga yordam beradi.

Dekorativ buyumlar: O‘yinchoqlar, bezaklar, kartpostallar, gullar, qutilar va boshqa dekorativ elementlar. Bu buyumlar o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini va estetik didini rivojlantirishga yordam beradi.

Foydali predmetlar: Qalamdonlar, kitob ayrichlari, ramkalar, qutilar, o‘yinchoqlar va boshqa kundalik hayotda foydalaniladigan predmetlar. Bu buyumlar o‘quvchilarga amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishga va o‘z mehnatlarining natijalarini ko‘rishga yordam beradi.

4. O‘quvchilarning qiziqish va imkoniyatlariga mos amaliy topshiriqlarni loyihalash va baholash:

O‘quv jarayonining muvaffaqiyati ko‘p jihatdan o‘quvchilarning qiziqishlari va imkoniyatlariga mos ravishda tuzilgan amaliy topshiriqlarga bog‘liq. Bunday topshiriqlar o‘quvchilarni faoliyatga jalb qiladi, ularning motivatsiyasini oshiradi va o‘rganish jarayonini yanada samarali qiladi. Amaliy topshiriqlarni loyihalash va baholashda quyidagi jihatlarga e‘tibor qaratish lozim:

A. Amaliy topshiriqlarni loyihalash:

O‘quvchilarning yoshini hisobga olish: Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun oddiyroq, qisqa vaqt talab qiladigan, ko‘proq vizual materiallar bilan boyitilgan topshiriqlar mos keladi. Yuqori sinf o‘quvchilari uchun esa murakkabroq, tahliliy va ijodiy fikrlashni talab qiladigan topshiriqlar berish mumkin.

Qiziqishlarni inobatga olish: O‘quvchilarning sevimli mashg‘ulotlari, hobbilari va qiziqish doiralarini aniqlash va topshiriqlarni shu asosda tuzish muhim. Masalan, texnika bilan qiziquvchi o‘quvchilar uchun texnik modellashtirishga oid topshiriqlar, san‘atga qiziquvchilar uchun esa dekorativ-amaliy san‘atga oid topshiriqlar berish mumkin.

Imkoniyatlarni baholash: Har bir o‘quvchining individual qobiliyatlari va bilim darajasini hisobga olish zarur. Ba‘zi o‘quvchilar tezroq o‘zlashtirishi mumkin, boshqalarga esa ko‘proq vaqt va yordam kerak bo‘lishi mumkin. Shuning uchun topshiriqlarning murakkablik darajasini o‘quvchilarning imkoniyatlariga moslashtirish lozim.

Aniq maqsadlarni belgilash: Har bir topshiriqning aniq maqsadi bo‘lishi kerak. O‘quvchilar topshiriqni bajarish orqali nimani o‘rganishlari, qanday ko‘nikmalarga ega bo‘lishlari kerakligi aniq ifodalanishi lozim.

Topshiriqning tuzilishi: Topshiriq aniq ko‘rsatmalar, bosqichma-bosqich bajarish rejasi va kerakli materiallar ro‘yxatini o‘z ichiga olishi kerak. Bu o‘quvchilarga topshiriqni tushunish va uni mustaqil ravishda bajarishga yordam beradi.

Ijodiy yondashuvni rag‘batlantirish: O‘quvchilarni o‘z g‘oyalarini ifoda etishga, yangi yechimlar izlashga va ijodiy yondashuvga undash

muhim. Topshiriqlarda muqobil yechimlar bo'lishi va o'quvchilarning o'z variantlarini taklif qilishlari rag'batlantirilishi kerak.

Amaliy ahamiyatga e'tibor qaratish: Topshiriqlarning amaliy ahamiyati bo'lishi, ularning kundalik hayotda qo'llanilishi mumkinligi o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. Masalan, qog'ozdan foydali buyumlar yasash, maketlar yaratish yoki muayyan muammoni hal qilishga qaratilgan loyihalar tuzish mumkin.

B. Amaliy topshiriqlarni baholash:

Baholash o'quv jarayonining muhim qismi bo'lib, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini aniqlashga va o'qitish usullarini takomillashtirishga yordam beradi. Amaliy topshiriqlarni baholashda quyidagi mezonlarga e'tibor qaratish lozim:

Bajarilish sifati: Topshiriqning texnik jihatdan to'g'ri bajarilishi, aniqlik, ehtiyotkorlik va tartiblilik.

Ijodiy yondashuv: O'quvchining o'z g'oyalarini ifoda etish darajasi, yangilikka intilishi va muammolarni hal qilishda ijodiy yondashuvi.

Mustaqillik darajasi: O'quvchining topshiriqni mustaqil ravishda bajarish darajasi, o'z vaqtini boshqarish va rejalashtirish qobiliyati.

Ish jarayoniga munosabat: O'quvchining ishga bo'lgan mas'uliyati, intizomi, sabr-toqati va ish jarayoniga qiziqishi.

Natijaning amaliy ahamiyati: Yaratilgan mahsulotning amaliy ahamiyati, uning foydaliligi va kundalik hayotda qo'llanilishi mumkinligi.

Baholash usullari ham xilma-xil bo'lishi mumkin:

Kuzatish: O'quvchilarning ish jarayonini kuzatish va ularning faolligini, ishtiyoqini va ko'nikmalarini baholash.

Mahsulotni baholash: Yaratilgan mahsulotning sifati, bajarilish texnikasi, dizayni va amaliy ahamiyatini baholash.

O'z-o'zini baholash: O'quvchilarga o'z ishlarini mustaqil ravishda baholash imkoniyatini berish. Bu ularning o'z-o'zini tanqid qilish va o'z ustida ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Guruh baholash: O'quvchilarni guruhlariga bo'lib, bir-birlarining ishlarini baholashni taklif qilish. Bu ularning hamkorlik qilish va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Baholash natijalari o'quvchilarga o'z yutuqlari va kamchiliklari haqida ma'lumot berishi, ularning o'rganish motivatsiyasini oshirishi va o'quv jarayonini takomillashtirishga yordam berishi kerak. Shuning uchun baholash jarayoni shaffof, adolatli va konstruktiv bo'lishi lozim. O'qituvchi o'quvchilarga o'z ishlariga oid fikr-mulohazalarini berishi va ularga keyingi faoliyatlarida nimalarga e'tibor qaratishlari kerakligini tushuntirishi muhimdir.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Qog'oz va kartondan amaliy ishlar" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "qog'oz va kartondan amaliy ishlar" tushunchasining ta'rifini berishlari, uning ta'limiy va tarbiyaviy ahamiyatini ochib berishlari kerak. Bu tushuncha o'quvchilarni mehnatga o'rgatish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va estetik didini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

2. **Qog'oz va kartonning turlari va xususiyatlarini o'rganish.** Talabalar qog'oz va kartonning asosiy turlari (bosma qog'oz, rangli qog'oz, karton, gofrirovka qilingan karton va boshqalar) va ularning xususiyatlari (qalinligi, zichligi, rangi, fakturasi) haqida ma'lumot berishlari kerak. Har bir turdagi qog'oz va kartonning afzalliklari va kamchiliklarini, ulardan qanday amaliy ishlarda foydalanish mumkinligini misollar bilan tushuntirish lozim.

3. **Qog'oz va karton bilan ishlashda foydalaniladigan asboblari va moslamalarni ko'rib chiqish.** Talabalar qog'oz va karton bilan ishlashda foydalaniladigan asosiy asboblari va moslamalar (qaychi, yelim, chizg'ich, qalam, o'chirg'ich, bigiz, pichoq, shtamp va boshqalar) bilan tanishishlari va ulardan foydalanish qoidalarini o'rganishlari kerak. Har bir asbobning vazifasi va xavfsizlik qoidalari haqida ma'lumot berish muhimdir.

4. **Qog'oz va karton bilan ishlash texnikalarini o'rganish.** Talabalar qog'oz va karton bilan ishlashning asosiy texnikalarini (kesish, buklay, yopishtirish, o'rash, qirg'ish, applikatsiya, origami, kirigami, kviling va boshqalar) o'rganishlari va ularning bajarilish usullarini ko'rsatib berishlari kerak. Har bir texnikaning o'ziga xos xususiyatlari va qo'llanilish sohalarini misollar bilan tushuntirish lozim.

5. Qog‘oz va kartondan amaliy ishlarni tashkil etish metodlarini tahlil qilish. Talabalar qog‘oz va kartondan amaliy ishlarni tashkil etishning turli metodlarini (ko‘rgazmali metod, amaliy mashqlar metodi, loyihalar metodi, muammoli ta’lim metodi) tahlil qilishlari, ularning afzalliklari va kamchiliklarini muhokama qilishlari kerak. Har bir metodning o‘quv jarayoniga ta’sirini va samaradorligini tushuntirish muhimdir.

6. O‘quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish. Talabalar turli yoshdagi o‘quvchilarning psixologik va fiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda qog‘oz va kartondan amaliy ishlarni tashkil etishning o‘ziga xos jihatlarini aniqlashlari kerak. Masalan, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun oddiyroq texnikalar va loyihalar, yuqori sinf o‘quvchilari uchun esa murakkabroq texnikalar va loyihalar tavsiya etiladi.

7. Xavfsizlik qoidalariga rioya qilish. Talabalar qog‘oz va karton bilan ishlashda xavfsizlik qoidalariga (qaychi, pichoq va boshqa o‘tkir asboblardan ishlash qoidalari, yelimdan foydalanish qoidalari) rioya qilishning muhimligini tushunishlari va ularni amalda qo‘llay bilishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Turli xil qog‘oz va karton materiallaridan namunalar to‘plash va ularning xususiyatlarini tavsiflash. Talabalar turli xil qog‘oz va karton materiallaridan namunalar to‘plashlari, ularning qalinligi, zichligi, rangi, fakturasi kabi xususiyatlarini o‘rganishlari va tavsiflashlari kerak.

2. Qog‘oz va karton bilan ishlashda foydalaniladigan asboblardan moslamalar bilan ishlash mashqlarini bajarish. Talabalar qaychi, yelim, chizg‘ich va boshqa asboblardan ishlash bo‘yicha amaliy mashqlar bajarishlari kerak. Masalan, to‘g‘ri chiziqlar bo‘yicha kesish, turli shakllarni buklash, aniq yopishtirish mashqlarini bajarish mumkin.

3. Turli xil texnikalarda qog‘oz va kartondan buyumlar yasash. Talabalar turli xil texnikalarda (kesish, buklash, yopishtirish, applikatsiya, origami va boshqalar) qog‘oz va kartondan oddiy va murakkab buyumlar yasashlari kerak. Masalan, konvert, quti, gul, hayvon shakllari, o‘yinchoqlar yasash mumkin.

4. Ma'lum bir mavzu bo'yicha qog'oz va kartondan loyiha ishlab chiqish va uni amalga oshirish. Talabalar ma'lum bir mavzu (masalan, "Tabiat", "Transport", "Uyim") bo'yicha qog'oz va kartondan loyiha ishlab chiqishlari va uni amalga oshirishlari kerak. Loyihada materiallar, asboblari, texnikalar, ish bosqichlari va kutiladigan natijalar ko'rsatilishi lozim.

5. Qog'oz va kartondan amaliy ishlar darsi uchun dars ishlanmasini tuzish. Talabalar ma'lum bir mavzu bo'yicha qog'oz va kartondan amaliy ishlar darsi uchun dars ishlanmasini tuzishlari kerak. Ishlanmada darsning maqsadi, vazifalari, bosqichlari, qo'llaniladigan metodlar, materiallar, asboblari, o'qituvchi va o'quvchilarning faoliyati, baholash mezonlari ko'rsatilishi kerak.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar "Qog'oz va kartondan amaliy ishlarning pedagogik ahamiyati", "Turli yoshdagi o'quvchilar bilan qog'oz va kartondan amaliy ishlarni tashkil etishning o'ziga xosliklari", "Qog'oz va kartondan amaliy ishlarda xavfsizlik texnikasi", "Qog'oz va kartondan amaliy ishlarda ekologik masalalar" kabi mavzularda referat yozishlari mumkin.

2. Taqdimot tayyorlash. Talabalar "Qog'oz va kartonning turlari va ularning qo'llanilishi", "Qog'oz va karton bilan ishlash texnikalari", "Qog'oz va kartondan tayyorlangan buyumlar ko'rgazmasi", "Qog'oz va kartondan amaliy ishlar orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish" kabi mavzularda taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3. Metodik qo'llanma yoki tavsiyalar ishlab chiqish. Talabalar qog'oz va kartondan amaliy ishlarni tashkil etish bo'yicha o'qituvchilar uchun metodik qo'llanma yoki tavsiyalar ishlab chiqishlari mumkin

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Qog'oz va kartondan amaliy ishlar deganda nima tushuniladi?

A) Faqat yozma ishlar.

B) Qog'oz va kartondan turli xil buyumlar, o'yinchoqlar, bezaklar, maketlar yasash bilan bog'liq faoliyat.

C) Faqat rasm chizish.

D) Faqat qog'ozni yirtish.

2. Qog'oz va kartondan amaliy ishlarning asosiy maqsadi nima?

A) Faqat vaqt o'tkazish.

B) O'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini, mayda motorikasini, fazoviy tasavvurini, estetik didini rivojlantirish, mehnat ko'nikmalarini shakllantirish.

C) Faqat baho qo'yish.

D) Faqat uyga vazifa berish.

3. Qog'ozning qanday turlari mavjud?

A) Faqat oq qog'oz.

B) Bosma qog'oz, rangli qog'oz, karton, gofrirovka qilingan qog'oz, ofis qog'ozi, fotoqog'oz va boshqalar.

C) Faqat gazeta qog'ozi.

D) Faqat devor qog'ozi.

4. Kartonning qanday turlari mavjud?

A) Faqat qalin karton.

B) Oddiy karton, gofrirovka qilingan karton, quti kartoni va boshqalar.

C) Faqat yupqa karton.

D) Faqat rangli karton.

5. Qog'oz va karton bilan ishlashda qanday asbob va materiallardan foydalaniladi?

A) Faqat qo'l.

B) Qaychi, elim, qalam, o'lchagich, chizg'ich, shtamp, bigiz, bezak materiallari (rangli qog'oz, matolar, lentalar, boncuklar va boshqalar).

C) Faqat bo'yoqlar.

D) Faqat plastilin.

6. Qog'oz va kartondan qanday buyumlar yasash mumkin?

A) Faqat qutilar.

B) Applikatsiyalar, origamilar, maketlar, o'yinchoqlar, bezaklar, kartpostallar, kitoblar uchun muqovalar.

C) Faqat samolyotlar.

D) Faqat kemalar.

7. Qog'oz va karton bilan ishlashda xavfsizlik qoidalari qanday?

A) Hech qanday qoida yo'q.

B) Qaychi bilan ehtiyotkorlik bilan ishlash, elimdan to'g'ri foydalanish, ish joyini toza saqlash.

C) Faqat tez ishlash.

D) Faqat baland ovozda gapirish.

8. Qog'oz va kartondan amaliy mashg'ulotlarni tashkil etishda o'qituvchining roli qanday?

A) Faqat nazorat qilish.

B) Mashg'ulotni rejalashtirish, ko'rsatmalar berish, o'quvchilarga yordam berish, ularning ijodiy faoliyatini rag'batlantirish.

C) Faqat baho qo'yish.

D) Faqat uyga vazifa berish.

9. Qog'oz va kartondan amaliy ishlar o'quvchilarda qanday ko'nikmalarni rivojlantiradi?

A) Faqat yodlash qobiliyati.

B) Mayda motorika, qo'l-ko'z koordinatsiyasi, fazoviy tasavvur, ijodiy fikrlash, aniqlik, sabr-toqat.

C) Faqat tez yozish qobiliyati.

D) Faqat tez o'qish qobiliyati.

10. Qog'oz va kartondan amaliy ishlarning afzalliklari nimada?

A) Faqat qimmatligi.

B) Arzon va oson topiladigan materiallar, ijodiy imkoniyatlarning kengligi, rivojlantiruvchi ta'sir.

C) Faqat murakkabligi.

D) Faqat iflosligi.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

16-MAVZU: APPLIKATSIYA VA MOZAIKA DARSLARINI TASHKIL ETISH METODIKASI

REJA:

1. *Applikatsiya va mozaika san'atining o'quv jarayonidagi ahamiyati*

2. *Materiallar tanlash va ularni tayyorlash bosqichlari*

3. *Applikatsiya va mozaika tayyorlashning texnologik jarayoni: bosqichma-bosqich yondashuv*

4. *O'quvchilarning estetik didi, tasavvur va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan metodlar*

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarda applikatsiya va mozaika darslarini tashkil etishning nazariy asoslari, metodik prinsiplari, texnologiyalari, materiallar va asboblarni ishlash ko'nikmalari, o'quvchilarda ijodiy va estetik didni, fazoviy tasavvurni, nozik motorikani, kompozitsion ko'nikmalarni rivojlantirish, mehnat madaniyatini shakllantirish, kasbga yo'naltirish ishlarini olib borish, xavfsizlik texnikasi qoidalariga rioya qilish, dars samaradorligini oshirish, o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv tashkil etish haqida to'liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

1. *Applikatsiya va mozaika san'atining o'quv jarayonidagi ahamiyati:*

Applikatsiya va mozaika san'ati o'quv jarayonida o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Bu san'at turlari nafaqat

estetik didni shakllantirishga, balki mayda motorika, fazoviy tasavvur, mantiqiy fikrlash va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga ham yordam beradi.

Estetik tarbiya: Applikatsiya va mozaika o'quvchilarni go'zallikni ko'rishga, ranglar uyg'unligini his qilishga va badiiy asarlardan zavqlanishga o'rgatadi. Ular turli xil materiallar va texnikalar bilan tanishib, o'zlarining estetik didlarini shakllantiradilar.

Mayda motorikani rivojlantirish: Qog'oz, mato, keramika yoki boshqa materiallarni kesish, yelimlash, terish va joylashtirish kabi harakatlar mayda motorikani va qo'l koordinatsiyasini rivojlantiradi. Bu ayniqsa boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun muhimdir.

Fazoviy tasavvurni rivojlantirish: Applikatsiya va mozaika kompozitsiya tuzishni, shakllarni joylashtirishni va umumiy tasvirni yaratishni talab qiladi. Bu esa o'quvchilarning fazoviy tasavvurini va geometrik fikrlashini rivojlantiradi.

Mantiqiy fikrlashni rivojlantirish: Mozaika yaratish jarayoni o'quvchilardan mantiqiy fikrlashni, ketma-ketlikni saqlashni va muammolarni hal qilishni talab qiladi. Ular turli xil elementlarni birlashtirib, yakuniy natijaga erishish uchun reja tuzishlari kerak.

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish: Applikatsiya va mozaika o'quvchilarga o'z g'oyalarini ifoda etish, yangi shakllar va kompozitsiyalar yaratish imkoniyatini beradi. Bu ularning ijodiy salohiyatlarini ochishga va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishga yordam beradi.

Mehnat tarbiyasi: Applikatsiya va mozaika mashg'ulotlari o'quvchilarda mehnatsevarlik, aniqlik, sabr-toqat va o'z ishiga mas'uliyat bilan yondashish kabi fazilatlarni tarbiyalaydi.

2. Materiallar tanlash va ularni tayyorlash bosqichlari:

Applikatsiya va mozaika uchun materiallar tanlash va ularni tayyorlash muhim bosqich hisoblanadi. Materiallar mahsulotning maqsadiga, o'quvchilarning yoshiga va ularning imkoniyatlariga mos bo'lishi kerak.

Applikatsiya uchun materiallar:

Qog'oz: Rangli qog'oz, karton, gofirovka qilingan qog'oz, baxmal qog'oz va boshqalar.

Mato: Turli xil rangdagi va fakturadagi mato bo'laklari.

Tabiiy materiallar: Barglar, gullar, urug'lar, somon, qobiqlar va boshqalar.

Boshqa materiallar: Plastilin, folga, iplar, tugmalar va boshqalar.

Mozaika uchun materiallar:

Keramika plitkalari: Turli xil rangdagi va o'lchamdagi keramika bo'laklari.

Shisha: Rangli shisha bo'laklari yoki smalta.

Tosh: Mayda toshlar, marmar bo'laklari.

Tuxum po'stlog'i: Bo'yalgan tuxum po'stlog'i.

Materiallarni tayyorlash bosqichlari:

Qog'oz va matoni kesish: Qaychi, pichoq yoki maxsus kesish asboblardan foydalanish mumkin. Kesish jarayonida ehtiyotkorlik va aniqlik talab etiladi.

Tabiiy materiallarni tayyorlash: Barglar va gullarni quritish, toshlarni yuvish va saralash, qobiqlarni tozalash va hokazo.

Keramika va shishani maydalash: Maxsus asboblardan yordamida ehtiyotkorlik bilan amalga oshiriladi. Xavfsizlik qoidalariga rioya qilish muhimdir.

3. Applikatsiya va mozaika tayyorlashning texnologik jarayoni: bosqichma-bosqich yondashuv:

Applikatsiya va mozaika tayyorlashning texnologik jarayoni quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

G'oya va eskiz yaratish: Ish boshlashdan oldin mahsulotning g'oyasini aniqlash va eskizini chizish zarur. Eskizda kompozitsiya, ranglar va materiallar ko'rsatilishi kerak.

Materiallarni tayyorlash: Yuqorida ko'rsatilganidek, kerakli materiallarni tanlash va ularni ishga tayyorlash.

Asos tayyorlash: Applikatsiya yoki mozaika uchun asos tayyorlash. Bu karton, faner, mato yoki boshqa material bo'lishi mumkin.

Elementlarni kesish yoki tayyorlash: Eskizga muvofiq materiallardan kerakli elementlarni kesish, tayyorlash yoki maydalash.

Kompozitsiya tuzish: Elementlarni asosga joylashtirish va kompozitsiya tuzish. Bu bosqichda eskizga rioya qilish va ranglar uyg'unligiga e'tibor berish muhimdir.

Biriktirish: Applikatsiya elementlarini yelim, ip yoki boshqa biriktiruvchi materiallar yordamida asosga biriktirish. Mozaika elementlarini maxsus yelim yoki ohak yordamida biriktirish.

Pardozlash: Tayyor mahsulotni pardozlash, ortiqcha yelimni tozalash, lak bilan qoplash yoki boshqa pardozlash ishlarini bajarish.

4. O'quvchilarning estetik didi, tasavvur va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan metodlar:

O'quvchilarning estetik didi, tasavvur va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish – bu ta'lim-tarbiya jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu qobiliyatlarning rivojlanishi shaxsning har tomonlama kamol topishiga, uning dunyoqarashini kengaytirishga va ijodiy salohiyatini ochishga yordam beradi. Quyida ushbu qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan bir qator metodlar keltirilgan:

A. Estetik didni rivojlantirish metodlari:

Estetik did – bu go'zallikni his qilish, baholash va undan zavqlanish qobiliyatidir. Uni rivojlantirish uchun quyidagi metodlardan foydalanish mumkin:

San'at asarlari bilan tanishtirish: O'quvchilarga tasviriy san'at, musiqa, adabiyot, teatr va kino durdonalarini ko'rsatish, tinglash va o'qish orqali ularning estetik dunyoqarashini kengaytirish. Bu jarayonda asarlarning mazmuni, badiiy xususiyatlari va muallifning g'oyalari tahlil qilinadi.

Muzeylar va ko'rgazmalarga tashriflar: Muzeylar, ko'rgazmalar va boshqa madaniy maskanlarga tashriflar o'quvchilarga san'at asarlarini bevosita ko'rish va his qilish imkoniyatini beradi. Ekskursiyalar davomida gidning tushuntirishlari va o'quvchilarning savol-javoblari muhim rol o'ynaydi.

Tabiat kuzatuvlari: Tabiat – bu go'zallikning bitmas-tuganmas manbaidir. O'quvchilarni tabiatga sayrga olib chiqish, ularga atrof-muhitdagi ranglar, shakllar, tovushlar va hidlarni kuzatishni taklif qilish ularning estetik his-tuyg'ularini rivojlantiradi.

Badiiy ijodkorlik bilan shug'ullanish: O'quvchilarni rasm chizish, haykaltaroshlik, musiqa chalish, she'r yozish va boshqa ijodiy faoliyat turlari bilan shug'ullanishga rag'batlantirish. Bu ularning estetik didini amaliyotda qo'llash va o'z ijodiy salohiyatlarini namoyon etish imkoniyatini beradi.

Munozaralar va bahs-munozaralar: San'at asarlari, estetik hodisalar va go'zallik tushunchasi haqida munozaralar va bahs-munozaralar o'tkazish o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini va o'z fikrlarini asoslash qobiliyatini rivojlantiradi.

B. Tasavvurni rivojlantirish metodlari:

Tasavvur – bu yangi obrazlar, g'oyalar va tasavvurlar yaratish qobiliyatidir. Uni rivojlantirish uchun quyidagi metodlardan foydalanish mumkin:

Erkin mavzularda ijodiy topshiriqlar: O'quvchilarga hech qanday cheklovlarsiz, o'z tasavvurlari asosida rasm chizish, hikoya yozish, musiqa yaratish yoki boshqa ijodiy ishlar bilan shug'ullanishni taklif qilish.

O'yinlar va mashqlar: "Agar men..." o'yini, "Sehrli quti" o'yini, "Tasavvurdagi sayohat" mashqi va boshqa o'yinlar va mashqlar o'quvchilarning tasavvurini faollashtirishga yordam beradi.

Hikoyalar o'qish va tinglash: Ertaklar, afsonalar, fantastik hikoyalar va boshqa badiiy asarlar o'quvchilarning tasavvurini boyitadi va ularni yangi g'oyalar yaratishga ilhomlantiradi.

Vizualizatsiya mashqlari: O'quvchilarga ko'zlarini yumib, muayyan obrazlarni, manzaralarni yoki voqealarni tasavvur qilishni taklif qilish. Bu ularning tasavvurini boshqarish va uni maqsadli ravishda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Brainstorming (G'oyalar hujumi): Muayyan muammo yoki vaziyat bo'yicha ko'p sonli g'oyalar generatsiya qilishga qaratilgan guruhii mashq. Bu metod o'quvchilarning ijodiy fikrlashini va tasavvurini faollashtiradi.

V. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish metodlari:

Ijodiy qobiliyatlar – bu yangi g'oyalar yaratish, muammolarni hal qilishning yangi usullarini topish va o'z fikrlarini original tarzda ifoda

etish qobiliyatidir. Uni rivojlantirish uchun quyidagi metodlardan foydalanish mumkin:

Muammoli vaziyatlar yaratish: O'quvchilarga hal qilishni talab qiladigan muammoli vaziyatlarni taklif qilish. Bu ularning tanqidiy fikrlashini, muammolarni hal qilish qobiliyatini va ijodiy yondashuvini rivojlantiradi.

Loyiha metodidan foydalanish: O'quvchilarga muayyan mavzu bo'yicha loyihalar ishlab chiqish va amalga oshirishni taklif qilish. Bu ularning mustaqil ishlash, rejalashtirish, tadqiq qilish va natijalarni taqdim etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Interaktiv o'qitish metodlari: Munozaralar, bahs-munozaralar, guruhli ishlar, rolli o'yinlar va boshqa interaktiv metodlar o'quvchilarning faolligini oshiradi va ularning ijodiy salohiyatlarini ochishga yordam beradi.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: O'quvchilarga ma'lumotlarni tahlil qilish, baholash, xulosa chiqarish va o'z fikrlarini asoslashni o'rgatish. Bu ularning mustaqil fikrlashini va ijodiy yondashuvini rivojlantiradi.

Xatolarga tolerantlikni shakllantirish: O'quvchilarga xato qilishdan qo'rqqanlikni, xatolardan o'rganishni va ularni o'z rivojlanishining bir qismi sifatida qabul qilishni o'rgatish. Bu ularning ijodiy izlanishlariga va yangi narsalarni sinab ko'rishga rag'batlantiradi.

Ushbu metodlarni qo'llashda o'qituvchi o'quvchilarning yoshini, individual xususiyatlarini va qiziqishlarini hisobga olishi kerak. Shuningdek, o'quv muhiti ijodiy va rag'batlantiruvchi bo'lishi, o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etishlari va yangi narsalarni sinab ko'rishlari uchun imkoniyat yaratilishi muhimdir.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Applikatsiya" va "Mozaika" tushunchalarining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "applikatsiya" va "mozaika" tushunchalarining ta'rifini berishlari, ularning o'xshash va farqli jihatlarini aniqlashlari kerak. Applikatsiya – turli materiallarni (qog'oz, mato, teri, barglar va boshqalar) asosga yopishtirish orqali tasvir yaratish san'ati. Mozaika esa – turli xil

rangli mayda bo‘laklardan (shisha, tosh, smalta, keramika va boshqalar) tasvir yaratish san’ati. Ikkala san’at turining tarixini, rivojlanish bosqichlarini va madaniy ahamiyatini qisqacha ko‘rib chiqish lozim.

2. Applikatsiya va mozaikaning turlarini o‘rganish. Talabalar applikatsiya va mozaikaning asosiy turlarini (tekis applikatsiya, hajmli applikatsiya, siluet applikatsiya, geometrik mozaika, tasviriyl mozaika va boshqalar) ko‘rib chiqishlari va ularning o‘ziga xos xususiyatlarini aniqlashlari kerak. Har bir turdagi applikatsiya va mozaikaning afzalliklari va kamchiliklarini, ulardan qanday amaliyl ishlarda foydalanish mumkinligini misollar bilan tushuntirish lozim.

3. Applikatsiya va mozaika darslarining maqsad va vazifalarini aniqlash. Talabalar applikatsiya va mozaika darslarining asosiy maqsadlarini (o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, estetik didini shakllantirish, mayda motorika ko‘nikmalarini takomillashtirish, kompozitsiya va rangshunoslik asoslarini o‘rgatish) va vazifalarini (o‘quvchilarni turli materiallar bilan ishlashga o‘rgatish, tasavvurni rivojlantirish, mehnatsevarlik va aniqlikni tarbiyalash) muhokama qilishlari kerak.

4. Applikatsiya va mozaika darslarida foydalaniladigan materiallar, asboblari va moslamalarni ko‘rib chiqish. Talabalar applikatsiya va mozaika darslarida foydalaniladigan materiallar (qog‘oz, mato, teri, barglar, shisha, tosh, smalta, keramika, yelim, qaychi, pichoq, chizg‘ich, qalam, bigiz, shtamp va boshqalar) bilan tanishishlari va ulardan foydalanish qoidalarini o‘rganishlari kerak. Har bir materialning xususiyatlari, afzalliklari va kamchiliklari, shuningdek, asboblari bilan ishlashda xavfsizlik qoidalari haqida ma’lumot berish muhimdir.

5. Applikatsiya va mozaika texnikalarini o‘rganish. Talabalar applikatsiya va mozaikaning asosiy texnikalarini (kesish, yopishtirish, qirqish, o‘yish, terish, joylashtirish va boshqalar) o‘rganishlari va ularning bajarilish usullarini ko‘rsatib berishlari kerak. Har bir texnikaning o‘ziga xos xususiyatlari va qo‘llanilish sohalarini misollar bilan tushuntirish lozim.

6. O‘quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish. Talabalar turli yoshdagi o‘quvchilarning psixologik va fiziologik xususiyatlarini

hisobga olgan holda applikatsiya va mozaika darslarini tashkil etishning o'ziga xos jihatlarini aniqlashlari kerak. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun oddiyroq texnikalar va loyihalar, yuqori sinf o'quvchilari uchun esa murakkabroq texnikalar va loyihalar tavsiya etiladi.

7. Darsni rejalashtirish tamoyillarini o'rganish. Talabalar applikatsiya va mozaika darslarini rejalashtirishning asosiy tamoyillarini (maqsadga muvofiqlik, izchillik, ko'rgazmalilik, amaliylik, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish) o'rganishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Turli xil materiallardan applikatsiya namunalarini yaratish. Talabalar qog'oz, mato, barglar, teri va boshqa materiallardan foydalanib, turli texnikalarda applikatsiya namunalarini yaratishlari kerak.

2. Turli xil materiallardan mozaika namunalarini yaratish. Talabalar shisha, tosh, smalta, keramika va boshqa materiallardan foydalanib, turli texnikalarda mozaika namunalarini yaratishlari kerak.

3. Ma'lum bir mavzu bo'yicha applikatsiya yoki mozaika loyihasini ishlab chiqish va uni amalga oshirish. Talabalar ma'lum bir mavzu (masalan, "Tabiat manzaralari", "O'zbekiston tarixi", "Naqshlar") bo'yicha applikatsiya yoki mozaika loyihasini ishlab chiqishlari va uni amalga oshirishlari kerak. Loyihada materiallar, texnikalar, ish bosqichlari va kutiladigan natijalar ko'rsatilishi lozim.

4. Applikatsiya va mozaika darsi uchun dars ishlanmasini tuzish. Talabalar ma'lum bir mavzu bo'yicha applikatsiya yoki mozaika darsi uchun dars ishlanmasini tuzishlari kerak. Ishlanmada darsning maqsadi, vazifalari, bosqichlari, qo'llaniladigan metodlar, materiallar, asboblari, o'qituvchi va o'quvchilarning faoliyati, baholash mezonlari ko'rsatilishi kerak.

5. O'quvchilar bilan amaliy mashg'ulot o'tkazish fragmentini namoyish etish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, tuzilgan dars ishlanmasi asosida o'quvchilar bilan amaliy mashg'ulot o'tkazish fragmentini namoyish etishlari mumkin.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. **Referat yozish.** Talabalar "Applikatsiya va mozaikaning ta'limiy va tarbiyaviy ahamiyati", "Turli yoshdagi o'quvchilar bilan applikatsiya va mozaika darslarini tashkil etishning o'ziga xosliklari", "Applikatsiya va mozaika darslarida xavfsizlik texnikasi", "Applikatsiya va mozaika san'atining tarixi" kabi mavzularda referat yozishlari mumkin.

2. **Taqdimot tayyorlash.** Talabalar "Applikatsiya va mozaikaning turlari va ularning qo'llanilishi", "Applikatsiya va mozaika texnikalari", "Mashhur mozaikachi rassomlar va ularning asarlari", "Applikatsiya va mozaika orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish" kabi mavzularda taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3. **Metodik qo'llanma yoki tavsiyalar ishlab chiqish.** Talabalar applikatsiya va mozaika darslarini tashkil etish bo'yicha o'qituvchilar uchun metodik qo'llanma yoki tavsiyalar ishlab chiqishlari mumkin.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Applikatsiya nima?

- A) Faqat rasm chizish.
- B) Turli materiallarni (qog'oz, mato, barglar va boshqalar) asosga yopishtirish orqali tasvir yaratish usuli.
- C) Faqat haykaltaroshlik.
- D) Faqat tikuvchilik.

2. Mozaika nima?

- A) Faqat bo'yash.
- B) Mayda bo'laklardan (shisha, tosh, keramika va boshqalar) tasvir yaratish usuli.
- C) Faqat kashtachilik.
- D) Faqat to'qish.

3. Applikasiyaning qanday turlari mavjud?

- A) Faqat rangli applikatsiya.
- B) Yassi, hajmli, mozaik, siluetli, lenta applikasiyalari.
- C) Faqat matodan applikatsiya.
- D) Faqat qog'ozdan applikatsiya.

4. Mozaikaning qanday turlari mavjud?

- A) Faqat shishadan mozaika.

B) To'g'ri terilgan, teskari terilgan, modul mozaika.

C) Faqat toshdan mozaika.

D) Faqat keramikadan mozaika.

5. Applikatsiya va mozaika darslarida qanday materiallardan foydalaniladi?

A) Faqat bo'yoqlar.

B) Qog'oz, karton, mato, tabiiy materiallar (barglar, gullar, urug'lar), shisha, keramika, toshlar, elim, qaychi.

C) Faqat plastilin.

D) Faqat loy.

6. Applikatsiya va mozaika darslarining asosiy vazifalari nimalardan iborat?

A) Faqat vaqt o'tkazish.

B) O'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini, mayda motorikasini, fazoviy tasavvurini, estetik didini rivojlantirish, mehnat ko'nikmalarini shakllantirish.

C) Faqat baho qo'yish.

D) Faqat uyga vazifa berish.

7. Applikatsiya va mozaika darslarida qanday metodlardan foydalanish mumkin?

A) Faqat ma'ruza.

B) Ko'rgazmali metodlar, amaliy mashg'ulotlar, o'yinlar, loyihalar metodi.

C) Faqat testlar.

D) Faqat diktantlar.

8. Applikatsiya va mozaika darslarini tashkil etishda o'qituvchining roli qanday?

A) Faqat nazorat qilish.

B) Mashg'ulotni rejalashtirish, ko'rsatmalar berish, o'quvchilarga yordam berish, ularning ijodiy faoliyatini rag'batlantirish.

C) Faqat baho qo'yish.

D) Faqat uyga vazifa berish.

9. Applikatsiya va mozaika darslari o'quvchilarda qanday ko'nikmalarni rivojlantiradi?

- A) Faqat yodlash qobiliyati.
- B) Mayda motorika, qo‘l-ko‘z koordinatsiyasi, fazoviy tasavvur, ijodiy fikrlash, aniqlik, sabr-toqat.
- C) Faqat tez yozish qobiliyati.
- D) Faqat tez o‘qish qobiliyati.

10. Applikatsiya va mozaika darslarining afzalliklari nimada?

- A) Faqat qimmatligi.
- B) Ijodiy imkoniyatlarning kengligi, rivojlantiruvchi ta’sir, estetik didni shakllantirish.
- C) Faqat murakkabligi.
- D) Faqat iflosligi.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA’LIM
TOPSHIRIG‘I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

17-MAVZU: TURLI XIL MATERIALLARDAN AMALIY DARSLARNI TASHKIL ETISH METODIKASI

REJA:

- 1. Amaliy darslarda qo'llaniladigan materiallar turlari: qog'oz, karton, mato, yog'och va plastmassa**
- 2. Materiallarga ishlov berish usullari va xavfsizlik qoidalari**
- 3. Amaliy mashg'ulotlarda loyihalash va yasash bosqichlari**
- 4. O'quvchilarning ijodiy yondashuvini rivojlantirish va ularning natijalarini baholash metodlari**

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarda turli xil materiallardan amaliy darslarni tashkil etishning nazariy asoslari, metodik prinsiplari, texnologiyalari, materiallar va asboblarni ishlash ko'nikmalari, o'quvchilarda ijodiy, texnik va konstruktorlik fikrlashni, nozik motorikani, mehnat ko'nikmalarini, estetik didni rivojlantirish, mehnat madaniyatini shakllantirish, kasbga yo'naltirish ishlarini olib borish, xavfsizlik texnikasi qoidalariga rioya qilish, dars samaradorligini oshirish, o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv tashkil etish haqida to'liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

1. Amaliy darslarda qo'llaniladigan materiallar turlari: qog'oz, karton, mato, yog'och va plastmassa:

Amaliy darslar o'quvchilarga nazariy bilimlarni amalda qo'llash, turli xil materiallar bilan ishlash ko'nikmalarini egallash va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatini beradi. Amaliy darslarda ko'plab

materiallar qo'llaniladi, ulardan eng keng tarqalganlari qog'oz, karton, mato, yog'och va plastmassadir.

Qog'oz: Qog'oz eng oddiy va arzon materiallardan biri bo'lib, u turli xil shakllarda va o'lchamlarda mavjud. U chizish, kesish, buklash, yelimlash va boshqa ko'plab amaliy ishlar uchun ishlatiladi. Rangli qog'oz, ofis qog'ozi, qalin qog'oz, gofrirovka qilingan qog'oz va boshqa turlari mavjud.

Karton: Karton qog'ozga nisbatan qalinroq va mustahkamroq materialdir. U qutilar, maketlar, o'yinchoqlar va boshqa konstruksiyalar yasash uchun ishlatiladi. Oddiy karton, gofrirovka qilingan karton va boshqa turlari mavjud.

Mato: Mato turli xil tolalar (paxta, jun, ipak, sintetik tolalar) dan tayyorlanadi va turli xil xususiyatlarga ega bo'lishi mumkin. U tikish, kashtachilik, applikatsiya, o'yinchoqlar yasash va boshqa amaliy ishlar uchun ishlatiladi.

Yog'och: Yog'och tabiiy material bo'lib, u mustahkamligi, chidamliligi va ishlov berish osonligi bilan ajralib turadi. U duradgorlik, o'ymakorlik, mebel yasash, o'yinchoqlar yasash va boshqa amaliy ishlar uchun ishlatiladi.

Plastmassa: Plastmassa sintetik material bo'lib, u turli xil shakllarda, ranglarda va xususiyatlarda mavjud. U modellashtirish, konstruksiyalar yasash, o'yinchoqlar yasash va boshqa amaliy ishlar uchun ishlatiladi.

Har bir material o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, u muayyan amaliy ishlar uchun eng mos keladi. Material tanlashda mahsulotning maqsadini, murakkablik darajasini, o'quvchilarning yoshini va boshqa omillarni hisobga olish kerak.

2. Materiallarga ishlov berish usullari va xavfsizlik qoidalari:

Materiallarga ishlov berish usullari ularning turiga bog'liq. Quyida eng ko'p qo'llaniladigan usullar va xavfsizlik qoidalari keltirilgan:

Qog'oz va kartonga ishlov berish:

Kesish: Qaychi, pichoq yoki maxsus kesish asboblariidan foydalanish mumkin. Xavfsizlik qoidasi: kesish paytida ehtiyot bo'lish, asbobni to'g'ri ushlash va kesish yo'nalishiga e'tibor berish.

Buklash: Qo'lda yoki maxsus buklash asbobidan foydalanish mumkin. Xavfsizlik qoidasi: buklash paytida barmoqlarni shikastlamaslik.

Yelimlash: Yelim, skotch yoki boshqa biriktiruvchi materiallardan foydalanish mumkin. Xavfsizlik qoidasi: yelim bilan ishlaganda ehtiyot bo'lish, ko'zga tushirmaslik va yaxshi shamollatiladigan joyda ishlash.

Matoga ishlov berish:

Kesish: Qaychi yoki maxsus kesish pichog'idan foydalanish mumkin. Xavfsizlik qoidasi: kesish paytida ehtiyot bo'lish, qaychini to'g'ri ushlash va kesish yo'nalishiga e'tibor berish.

Tikish: Qo'lda yoki tikuv mashinasida tikish mumkin. Xavfsizlik qoidasi: igna bilan ishlaganda ehtiyot bo'lish, barmoqlarni shikastlamaslik va tikuv mashinasidan foydalanganda xavfsizlik qoidalariga rioya qilish.

Yog'ochga ishlov berish:

Arralash: Arra yoki elektr arralardan foydalanish mumkin. Xavfsizlik qoidasi: arralash paytida ehtiyot bo'lish, ko'zoynak va qo'lqop kiyish, arra diskiga teginmaslik va elektr arra bilan ishlaganda xavfsizlik qoidalariga rioya qilish.

Yo'nish: Yo'nish asboblardan foydalanish mumkin. Xavfsizlik qoidasi: yo'nish paytida ehtiyot bo'lish, asbobni to'g'ri ushlash va yo'nish yo'nalishiga e'tibor berish.

Zimparalash: Zimpara qog'ozidan foydalanish mumkin. Xavfsizlik qoidasi: zimparalash paytida changdan himoyalaniş uchun respirator kiyish.

Plastmassaga ishlov berish:

Kesish: Qaychi, pichoq yoki maxsus kesish asboblardan foydalanish mumkin. Xavfsizlik qoidasi: kesish paytida ehtiyot bo'lish, asbobni to'g'ri ushlash va kesish yo'nalishiga e'tibor berish.

Yelimlash: Maxsus yelimlardan foydalanish mumkin. Xavfsizlik qoidasi: yelim bilan ishlaganda ehtiyot bo'lish, ko'zga tushirmaslik va yaxshi shamollatiladigan joyda ishlash.

Har bir material bilan ishlashda xavfsizlik qoidalariga qat'iy rioya qilish kerak. O'quvchilarga xavfsizlik qoidalarini tushuntirish va ularga rioya qilishni nazorat qilish o'qituvchining muhim vazifasidir.

3. Amaliy mashg'ulotlarda loyihalash va yasash bosqichlari:

Amaliy mashg'ulotlarda loyihalash va yasash jarayoni quyidagi bosqichlardan iborat:

Muammoni aniqlash va maqsadni belgilash: Loyihaning maqsadi va vazifalarini aniqlash.

G'oyalar generatsiyasi: Turli xil yechimlar va g'oyalarni ishlab chiqish.

Loyihani rejalashtirish: Ish tartibini, materiallarni, asboblarni va vaqtni rejalashtirish.

Materiallarni tayyorlash: Kerakli materiallarni tanlash va ularni ishga tayyorlash.

Yasash: Loyiha rejasiga muvofiq mahsulotni yasash.

Sinov va takomillashtirish: Tayyor mahsulotni sinovdan o'tkazish va zarur bo'lganda takomillashtirish.

Natijalarni taqdim etish: Loyiha natijalarini taqdim etish.

Har bir bosqich muhim ahamiyatga ega bo'lib, ularga qat'iy rioya qilish loyihaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta'minlaydi.

4. O'quvchilarning ijodiy yondashuvini rivojlantirish va ularning natijalarini baholash metodlari:

O'quvchilarda ijodiy yondashuvni rivojlantirish va ularning natijalarini baholash – bu pedagogik jarayonning muhim qismi bo'lib, o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, yangi g'oyalar yaratishga va muammolarni hal qilishning original usullarini topishga o'rgatishga qaratilgan. Bu jarayon ikki tomonlama bo'lib, bir tomondan o'qituvchi tomonidan qo'llaniladigan metodlar orqali ijodiy muhit yaratishni nazarda tutsa, ikkinchi tomondan o'quvchilarning ijodiy faoliyatini baholashni o'z ichiga oladi.

A. O'quvchilarda ijodiy yondashuvni rivojlantirish metodlari:

Ijodiy yondashuv – bu yangi, original va ahamiyatli narsalarni yaratishga qaratilgan faoliyatdir. Uni rivojlantirish uchun quyidagi metodlardan foydalanish mumkin:

Muammoli ta'lim: O'quvchilarga hal qilishni talab qiladigan muammoli vaziyatlarni taklif qilish. Bu metod o'quvchilarni mustaqil ravishda muammoni tahlil qilishga, yechimlar izlashga va ularni

asoslashga o'rgatadi. Muammolar real hayotiy vaziyatlardan olinishi yoki maxsus yaratilishi mumkin.

Loyiha metodi: O'quvchilarga muayyan mavzu bo'yicha loyihalar ishlab chiqish va amalga oshirishni taklif qilish. Bu metod o'quvchilarni rejalashtirish, tadqiq qilish, ma'lumot to'plash, tahlil qilish, xulosa chiqarish va natijalarni taqdim etish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Loyihalar individual yoki guruhli bo'lishi mumkin.

Ijodiy topshiriqlar: O'quvchilarga erkin mavzularda ijodiy topshiriqlar berish. Bu ularning tasavvurini, fantaziyasini va original fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Topshiriqlar rasm chizish, hikoya yozish, musiqa yaratish, model yasash va boshqa shakllarda bo'lishi mumkin.

Brainstorming (G'oyalar hujumi): Muayyan muammo yoki vaziyat bo'yicha ko'p sonli g'oyalar generatsiya qilishga qaratilgan guruhiy mashq. Bu metod o'quvchilarni erkin fikrlashga, o'z g'oyalarini ifoda etishga va boshqa o'quvchilarning g'oyalaridan ilhomlanishga o'rgatadi.

Sinestika: Turli xil sezgi organlari (ko'rish, eshitish, hid bilish, ta'm bilish, teginish) o'rtasida o'xshashliklar topishga qaratilgan metod. Bu metod o'quvchilarni metaforik fikrlashga va yangi g'oyalarni yaratishga yordam beradi.

TRIZ (Ijodiy masalalarni hal qilish nazariyasi): Muammolarni hal qilishning algoritmik usullarini o'z ichiga olgan metod. Bu metod o'quvchilarni mantiqiy fikrlashga, muammolarni tahlil qilishga va ularning optimal yechimlarini topishga o'rgatadi.

Erkin muhit yaratish: O'quvchilarni xato qilishdan qo'rqmaslikka, o'z fikrlarini erkin ifoda etishga va yangi narsalarni sinab ko'rishga rag'batlantirish. O'qituvchi o'quvchilarga ishonch bildirish, ularni qo'llab-quvvatlash va ularning ijodiy izlanishlariga sharoit yaratishi kerak.

B. O'quvchilarning ijodiy faoliyatini baholash metodlari:

O'quvchilarning ijodiy faoliyatini baholashda nafaqat yakuniy natijani, balki jarayonning o'zini ham hisobga olish kerak. Baholash mezonlari aniq, tushunarli va o'quvchilarga oldindan ma'lum bo'lishi kerak. Baholashda quyidagi metodlardan foydalanish mumkin:

Kuzatish: O'quvchilarning ish jarayonini kuzatish, ularning faolligini, ishtiyoqini, tashabbuskorligini va hamkorlik qilish qobiliyatini baholash.

Portfoliyo: O'quvchilarning ijodiy ishlarining to'plami. Portfoliyo o'quvchining o'zgarishini, rivojlanishini va yutuqlarini ko'rsatadi.

Baholash rubrikalari: Aniq mezonlar asosida tuzilgan baholash jadvali. Rubrikalar o'quvchilarning ishini baholashda ob'ektivlikni ta'minlaydi.

O'z-o'zini baholash: O'quvchilarga o'z ishlarini mustaqil ravishda baholash imkoniyatini berish. Bu ularning o'z-o'zini tanqid qilish va o'z ustida ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Guruh baholash: O'quvchilarni guruhlariga bo'lib, bir-birlarining ishlarini baholashni taklif qilish. Bu ularning hamkorlik qilish va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Taqdimotlar: O'quvchilarning o'z loyihalarini yoki ishlarini taqdim etishi. Taqdimotlar o'quvchilarning nutq so'zlash, o'z fikrlarini ifoda etish va auditoriya bilan muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Baholashda quyidagi mezonlarga e'tibor qaratish lozim:

Originallik: G'oyaning yangiligi, o'ziga xosligi va takrorlanmasligi.

Amaliylik: Yaratilgan mahsulotning amaliy ahamiyati, uning foydaliligi va kundalik hayotda qo'llanilishi mumkinligi.

Estetik jihat: Mahsulotning tashqi ko'rinishi, dizayni va badiiy qiymati.

Bajarilish sifati: Ishning texnik jihatdan to'g'ri bajarilishi, aniqlik, ehtiyotkorlik va tartiblilik.

Ish jarayoniga munosabat: O'quvchining ishga bo'lgan mas'uliyati, intizomi, sabr-toqati va ish jarayoniga qiziqishi.

Baholash natijalari o'quvchilarga o'z yutuqlari va kamchiliklari haqida ma'lumot berishi, ularning o'rganish motivatsiyasini oshirishi va o'quv jarayonini takomillashtirishga yordam berishi kerak. Shuning uchun baholash jarayoni shaffof, adolatli va konstruktiv bo'lishi lozim. O'qituvchi o'quvchilarga o'z ishlariga oid fikr-mulohazalarini berishi va ularga keyingi faoliyatlarida nimalarga e'tibor qaratishlari kerakligini tushuntirishi muhimdir.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Turli xil materiallardan amaliy ishlar" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "turli xil materiallardan amaliy ishlar" tushunchasining ta'rifini berishlari, uning o'quv jarayonidagi o'rni va ahamiyatini ochib berishlari kerak. Bu tushuncha o'quvchilarni mehnatga o'rgatish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, estetik didini shakllantirish, materiallar haqida bilimlarini kengaytirish va ularga ishlov berish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

2. **Amaliy ishlarda qo'llaniladigan materiallarning turlari va xususiyatlarini o'rganish.** Talabalar amaliy ishlarda qo'llaniladigan asosiy materiallar (qog'oz, karton, mato, yog'och, loy, plastilin, tabiiy materiallar, metall, shisha, plastmassa va boshqalar) va ularning xususiyatlari (qattiqligi, elastikligi, mustahkamligi, rangi, fakturasi, ishlov berish usullari) haqida ma'lumot berishlari kerak. Har bir turdagi materialning afzalliklari va kamchiliklarini, ulardan qanday amaliy ishlarda foydalanish mumkinligini misollar bilan tushuntirish lozim.

3. **Turli materiallarga ishlov berish texnikalarini o'rganish.** Talabalar har bir material turiga xos bo'lgan ishlov berish texnikalarini (kesish, buklash, yopishtirish, o'yish, qirqish, bo'yash, laklash, silliqlash, payvandlash, eritish va boshqalar) o'rganishlari va ularning bajarilish usullarini ko'rsatib berishlari kerak. Har bir texnikaning o'ziga xos xususiyatlari va qo'llanilish sohalarini misollar bilan tushuntirish lozim.

4. **Turli materiallardan amaliy darslarning maqsad va vazifalarini aniqlash.** Talabalar turli materiallardan amaliy darslarning asosiy maqsadlarini (o'quvchilarning mehnat ko'nikmalarini shakllantirish, ijodiy va texnik fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, materiallar haqida bilimlarini kengaytirish, kasbiy yo'naltirish ishlarini olib borish) va vazifalarini (o'quvchilarni turli materiallar bilan ishlashga o'rgatish, texnik hujjatlar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirish, mustaqil ishlash va guruhda ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish) muhokama qilishlari kerak.

5. **O'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish.** Talabalar turli yoshdagi o'quvchilarning psixologik va fiziologik xususiyatlarini

hisobga olgan holda turli materiallardan amaliy darslarni tashkil etishning o'ziga xos jihatlarini aniqlashlari kerak. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun oddiyroq materiallar va texnikalar, yuqori sinf o'quvchilari uchun esa murakkabroq materiallar va texnikalar tavsiya etiladi.

6. Xavfsizlik qoidalariga rioya qilish. Talabalar turli materiallar va asboblardan ishlashda xavfsizlik qoidalariga (qaychi, pichoq, bolg'a, arra, elektr asboblari va boshqa o'tkir va xavfli asboblardan ishlash qoidalarini, yelim, bo'yoq, lak va boshqa kimyoviy moddalardan foydalanish qoidalarini) rioya qilishning muhimligini tushunishlari va ularni amalda qo'llay bilishlari kerak.

7. Darsni rejalashtirish tamoyillarini o'rganish. Talabalar turli materiallardan amaliy darslarni rejalashtirishning asosiy tamoyillarini (maqsadga muvofiqlik, izchillik, ko'rgazmalilik, amaliylik, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, xavfsizlikni ta'minlash) o'rganishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Turli xil materiallardan namunalar to'plash va ularning xususiyatlarini tavsiflash. Talabalar turli xil materiallardan namunalar to'plashlari, ularning fizik-mexanik, texnologik va estetik xususiyatlarini o'rganishlari va tavsiflashlari kerak.

2. Turli materiallarga ishlov berish bo'yicha amaliy mashqlar bajarish. Talabalar har bir material turiga xos bo'lgan ishlov berish texnikalari bo'yicha amaliy mashqlar bajarishlari kerak.

3. Turli materiallardan buyumlar yasash. Talabalar turli xil materiallardan foydalanib, oddiy va murakkab buyumlar yasashlari kerak.

4. Ma'lum bir mavzu bo'yicha loyiha ishlab chiqish va uni turli materiallardan foydalanib amalga oshirish. Talabalar ma'lum bir mavzu bo'yicha loyiha ishlab chiqishlari va uni turli materiallardan foydalanib amalga oshirishlari kerak. Loyihada materiallar, texnikalar, ish bosqichlari va kutiladigan natijalar ko'rsatilishi lozim.

5. Turli materiallardan amaliy ishlar darsi uchun dars ishlanmasini tuzish. Talabalar ma'lum bir mavzu bo'yicha turli materiallardan amaliy ishlar darsi uchun dars ishlanmasini tuzishlari kerak. Ishlanmada darsning maqsadi, vazifalari, bosqichlari, qo'llaniladigan

metodlar, materiallar, asboblari, o'qituvchi va o'quvchilarning faoliyati, baholash mezonlari, xavfsizlik qoidalari ko'rsatilishi kerak.

6. O'quvchilar bilan amaliy mashg'ulot o'tkazish fragmentini namoyish etish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, tuzilgan dars ishlanmasi asosida o'quvchilar bilan amaliy mashg'ulot o'tkazish fragmentini namoyish etishlari mumkin.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar "Turli materiallardan amaliy ishlarning pedagogik ahamiyati", "Turli yoshdagi o'quvchilar bilan turli materiallardan amaliy ishlarni tashkil etishning o'ziga xosliklari", "Turli materiallar bilan ishlashda xavfsizlik texnikasi", "Xalq amaliy san'atida turli materiallardan foydalanish an'analari" kabi mavzularda referat yozishlari mumkin.

2. Taqdimot tayyorlash. Talabalar "Turli materiallarning turlari va ularning qo'llanilishi", "Turli materiallarga ishlov berish texnikalari", "Turli materiallardan tayyorlangan buyumlar ko'rgazmasi", "Turli materiallardan amaliy ishlar orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish" kabi mavzularda taqdimot tayyorlashlari mumkin.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Turli xil materiallar deganda nimani tushunasiz?

- A) Faqat qog'oz va karton.
- B) Tabiiy (yog'och, loy, tosh, barglar, gullar, urug'lar) va sun'iy (plastmassa, metall, mato, shisha) materiallar.
- C) Faqat metall va plastmassa.
- D) Faqat mato va ip.

2. Turli xil materiallardan amaliy darslarning asosiy maqsadi nima?

- A) Faqat vaqt o'tkazish.
- B) O'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini, mayda motorikasini, mehnat ko'nikmalarini, materiallar bilan ishlash tajribasini, estetik didini rivojlantirish.
- C) Faqat baho qo'yish.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

3. Tabiiy materiallarga nimalar kiradi?

- A) Faqat plastmassa va metall.
- B) Yog‘och, loy, tosh, qum, barglar, gullar, mevalar, urug‘lar, somon.
- C) Faqat mato va ip.
- D) Faqat qog‘oz va karton.

4. Sun‘iy materiallarga nimalar kiradi?

- A) Faqat barglar va gullar.
- B) Plastmassa, metall, shisha, mato, rezina, polietilen.
- C) Faqat yog‘och va loy.
- D) Faqat tosh va qum.

5. Turli xil materiallar bilan ishlashda qanday asbob va moslamalardan foydalaniladi?

- A) Faqat qo‘l.
- B) Qaychi, pichoq, elim, mix, bolg‘a, arra, burg‘u, igna, ip, o‘lchagich, chizg‘ich, shtamp, bigiz.
- C) Faqat bo‘yoqlar va cho‘tkalar.
- D) Faqat qalam va o‘chirg‘ich.

6. Yog‘och bilan ishlashda qanday xavfsizlik qoidalariga rioya qilish kerak?

- A) Hech qanday qoidaga rioya qilish shart emas.
- B) Asboblarni ehtiyotkorlik bilan ishlash, ish joyini toza saqlash, himoya ko‘zoynaklari va qo‘lqoplaridan foydalanish.
- C) Faqat tez ishlash.
- D) Faqat baland ovozda gaplashish.

7. Loy bilan ishlashda qanday usullardan foydalaniladi?

- A) Faqat bo‘yash.
- B) Haykaltaroshlik, modellashtirish, shakllantirish, bosma usul.
- C) Faqat yopishtirish.
- D) Faqat kesish.

8. Turli xil materiallardan amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etishda o‘qituvchining roli qanday?

- A) Faqat nazorat qilish.
- B) Mashg‘ulotni rejalashtirish, materiallarni tanlash, ko‘rsatmalar berish, o‘quvchilarga yordam berish, ularning ijodiy faoliyatini rag‘batlantirish.
- C) Faqat baho qo‘yish.

D) Faqat uyga vazifa berish.

9. Turli xil materiallardan amaliy ishlar o'quvchilarda qanday ko'nikmalarni rivojlantiradi?

A) Faqat yodlash qobiliyati.

B) Mayda motorika, qo'l-ko'z koordinatsiyasi, fazoviy tasavvur, ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish, materiallar bilan ishlash tajribasi.

C) Faqat tez yozish qobiliyati.

D) Faqat tez o'qish qobiliyati.

10. Turli xil materiallardan amaliy darslarning afzalliklari nimada?

A) Faqat qimmatligi.

B) Ijodiy imkoniyatlarning kengligi, turli xil ko'nikmalarni rivojlantirish, amaliy tajriba orttirish, atrof-muhit bilan tanishuv.

C) Faqat murakkabligi.

D) Faqat iflosligi.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

18-MAVZU: TABIIY MATERIALLARDAN AMALIY DARSLARNI TASHKIL ETISH METODIKASI

REJA:

- 1. *Tabiiy materiallar bilan ishlashning ahamiyati va tarbiyaviy jihatlar***
- 2. *Tabiiy materiallarni to'plash, saralash va tayyorlash bosqichlari***
- 3. *Tabiiy materiallardan applikasiya, haykalcha va dekorativ buyumlar yasash texnologiyasi***
- 4. *O'quvchilarning estetik didi va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan metodlar***

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarda tabiiy materiallardan amaliy darslarni tashkil etishning nazariy asoslari, metodik prinsiplari, texnologiyalari, materiallar va asboblardan ishlash ko'nikmalari, o'quvchilarda ijodiy, ekologik va estetik didni, nozik motorikani, mehnat ko'nikmalarini, tabiatga mehr-muhabbat hissini rivojlantirish, mehnat madaniyatini shakllantirish, kasbga yo'naltirish ishlarini olib borish, xavfsizlik texnikasi qoidalariga rioya qilish, dars samaradorligini oshirish, o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv tashkil etish haqida to'liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

1. Tabiiy materiallar bilan ishlashning ahamiyati va tarbiyaviy jihatlar:

Tabiiy materiallar bilan ishlash o'quvchilarni atrof-muhit bilan yaqindan tanishtirish, ularda ekologik ongni shakllantirish va ijodiy

qobiliyatlarini rivojlantirish uchun muhim vositadir. Bu faoliyatning bir qancha afzalliklari va tarbiyaviy jihatlari mavjud:

Tabiat bilan tanishtirish: Tabiiy materiallar (barglar, gullar, toshlar, qobiqlar, urug‘lar, somon va boshqalar) bilan ishlash o‘quvchilarga tabiatning xilma-xilligi va go‘zalligini ko‘rishga, uning qonuniyatlarini tushunishga yordam beradi. Ular tabiat hodisalarini kuzatish, materiallarning xususiyatlarini o‘rganish orqali bilimlarini boyitadilar.

Ekologik tarbiya: Tabiiy materiallardan foydalanish o‘quvchilarda atrof-muhitga ehtiyotkorona munosabatda bo‘lish, tabiiy resurslarni qadrlash va ulardan oqilona foydalanish zarurligi haqida tushuncha shakllantiradi. Ular chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlashning ahamiyatini anglaydilar.

Mehnat tarbiyasi: Tabiiy materiallarni to‘plash, saralash, tayyorlash va ulardan buyumlar yasash jarayoni o‘quvchilarda mehnatsevarlik, aniqlik, sabr-toqat va o‘z ishiga mas’uliyat bilan yondashish kabi fazilatlarni tarbiyalaydi.

Estetik tarbiya: Tabiiy materiallar o‘zining tabiiy go‘zalligi bilan ajralib turadi. Ulardan yasalgan buyumlar o‘quvchilarda estetik didni shakllantirishga, go‘zallikni ko‘rish va undan zavqlanish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish: Tabiiy materiallar bilan ishlash o‘quvchilarga o‘z tasavvurlarini, fantaziyalarini va ijodiy g‘oyalarini amalga oshirish imkoniyatini beradi. Ular turli xil shakllar, kompozitsiyalar va buyumlar yaratish orqali o‘z ijodiy salohiyatlarini namoyon etadilar.

Mayda motorikani rivojlantirish: Tabiiy materiallar bilan ishlash, ayniqsa mayda elementlar bilan ishlash, o‘quvchilarning mayda motorikasini, qo‘l koordinatsiyasini va harakat aniqligini rivojlantiradi. Bu ayniqsa boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun muhimdir.

2. Tabiiy materiallarni to‘plash, saralash va tayyorlash bosqichlari:

Tabiiy materiallar bilan ishlash uchun ularni to‘g‘ri to‘plash, saralash va tayyorlash muhimdir. Bu jarayon quyidagi bosqichlardan iborat:

To‘plash: Tabiiy materiallarni to‘plashda ekologik muvozanatni saqlashga e’tibor berish kerak. O‘simliklarga zarar yetkazmaslik, kamyob turlarni yig‘maslik va tozalikni saqlash muhimdir. Materiallarni quruq va ob-havo sharoitida to‘plash tavsiya etiladi.

Saralash: To‘plangan materiallarni turiga, o‘lchamiga, rangiga va sifatiga ko‘ra saralash kerak. Yaroqsiz, shikastlangan yoki chirigan materiallarni olib tashlash lozim.

Tayyorlash:

Barglar va gullar: Quritish, presslash yoki maxsus eritmalarda saqlash mumkin.

Toshlar: Yuvish, tozalash va kerakli o‘lchamga keltirish mumkin.

Qobiqlar: Yuvish, tozalash va quritish mumkin.

Urug‘lar: Quritish va tozalash mumkin.

Somon: Quritish va tozalash mumkin.

Har bir materialni tayyorlash usuli uning xususiyatlariga bog‘liq. Materiallarni to‘g‘ri tayyorlash ulardan yasalgan buyumlarning chidamliligi va sifatini ta’minlaydi.

3. Tabiiy materiallardan applikatsiya, haykalcha va dekorativ buyumlar yasash texnologiyasi:

Tabiiy materiallardan turli xil buyumlar yasash mumkin:

Applikatsiya: Barglar, gullar, urug‘lar va boshqa materiallardan qog‘oz, karton yoki mato asosida turli xil kompozitsiyalar yaratish. Applikatsiya texnikasi juda xilma-xil bo‘lishi mumkin: yelimlash, tikish, bog‘lash va boshqalar.

Haykalchalar: Toshlar, yog‘och bo‘laklari, qobiqlar va boshqa materiallardan turli xil haykalchalar yaratish. Haykalchalar yasashda yelim, ip, sim va boshqa biriktiruvchi materiallardan foydalanish mumkin.

Dekorativ buyumlar: Guldonlar, ramkalar, panolar, o‘yinchoqlar, bezaklar va boshqa dekorativ elementlar. Bu buyumlar xonani bezash, sovg‘alar tayyorlash va boshqa maqsadlarda ishlatilishi mumkin.

Har bir buyumning texnologiyasi materialning turiga va murakkablik darajasiga bog‘liq. Ish boshlashdan oldin eskiz yoki reja tuzish tavsiya etiladi.

4. O'quvchilarning estetik didi va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan metodlar:

O'quvchilarning estetik didi va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun quyidagi metodlardan foydalanish mumkin:

Tabiatga ekskursiyalar: O'quvchilarni tabiatga ekskursiyaga olib chiqish va ularga atrof-muhitdagi ranglar, shakllar, fakturalar va tovushlarni kuzatishni taklif qilish. Bu ularning estetik his-tuyg'ularini va tasavvurini boyitadi.

San'at asarlari bilan tanishtirish: O'quvchilarga tabiat mavzusidagi rasmlar, haykallar va boshqa san'at asarlarini ko'rsatish va tahlil qilish. Bu ularning estetik didini shakllantirishga yordam beradi.

Ijodiy topshiriqlar berish: O'quvchilarga erkin mavzularda yoki muayyan mavzular doirasida ijodiy topshiriqlar berish. Masalan, "Kuzgi barglardan kompozitsiya yaratish", "Toshlardan haykalcha yasash", "Tabiiy materiallardan ramka yasash" va boshqalar.

O'yinlar va mashqlar: Turli xil o'yinlar va mashqlar yordamida o'quvchilarning tasavvurini, fantaziyasini va ijodiy fikrlashini rivojlantirish mumkin. Masalan, "Tasavvurdagi rasm" o'yini, "Tabiatdagi shakllar" mashqi va boshqalar.

Individual yondashuv: Har bir o'quvchining individual xususiyatlarini va qobiliyatlarini hisobga olish va ularga o'z ijodiy salohiyatlarini namoyon etish uchun sharoit yaratish.

Ushbu metodlarni qo'llash orqali o'quvchilarda nafaqat estetik did va ijodiy qobiliyatlar, balki tabiatga muhabbat, mehnatsevarlik va boshqa muhim fazilatlar ham tarbiyalanadi.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Tabiiy materiallardan amaliy ishlar" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "tabiiy materiallardan amaliy ishlar" tushunchasining ta'rifini berishlari, uning o'quv jarayonidagi o'rni va ahamiyatini ochib berishlari kerak. Bu tushuncha o'quvchilarni atrof-muhit bilan tanishtirish, ekologik tarbiya berish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, mehnat ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Tabiatga ehtiyotkorona munosabatda bo'lish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish masalalarini muhokama qilish muhimdir.

2. Amaliy ishlarda qo'llaniladigan tabiiy materiallarning turlari va xususiyatlarini o'rganish. Talabalar amaliy ishlarda qo'llaniladigan asosiy tabiiy materiallar (barglar, gullar, mevalar, urug'lar, novdalar, po'stloq, konuslar, toshlar, qobiqlar, patlar, somon, qamish va boshqalar) va ularning xususiyatlari (shakli, rangi, hajmi, fakturasi, mustahkamligi, elastikligi) haqida ma'lumot berishlari kerak. Har bir turdagi materialning afzalliklari va kamchiliklarini, ulardan qanday amaliy ishlarda foydalanish mumkinligini misollar bilan tushuntirish lozim. Materiallarni yig'ish va tayyorlash qoidalariga alohida e'tibor qaratish kerak.

3. Tabiiy materiallarni tayyorlash va saqlash usullarini o'rganish. Talabalar tabiiy materiallarni yig'ish, quritish, tozalash, saqlash va ularga ishlov berish usullarini (quritish, presslash, laklash, bo'yash, antiseptik ishlov berish) o'rganishlari kerak. Har bir material turiga mos keladigan tayyorlash va saqlash usullarini misollar bilan tushuntirish lozim. Materiallarni saqlash sharoitlari (namlik, harorat, yorug'lik) va ularning sifatiga ta'siri haqida ma'lumot berish muhimdir.

4. Tabiiy materiallarga ishlov berish texnikalarini o'rganish. Talabalar tabiiy materiallarga ishlov berishning asosiy texnikalarini (kesish, yopishtirish, o'rash, terish, bog'lash, to'qish, kompozitsiya tuzish) o'rganishlari va ularning bajarilish usullarini ko'rsatib berishlari kerak. Har bir texnikaning o'ziga xos xususiyatlari va qo'llanilish sohalarini misollar bilan tushuntirish lozim. Yelim, ip, sim kabi yordamchi materiallardan foydalanish usullarini ko'rib chiqish kerak.

5. Tabiiy materiallardan amaliy darslarning maqsad va vazifalarini aniqlash. Talabalar tabiiy materiallardan amaliy darslarning asosiy maqsadlarini (o'quvchilarni tabiat bilan tanishtirish, ekologik madaniyatni shakllantirish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, mehnat ko'nikmalarini shakllantirish, estetik didni tarbiyalash) va vazifalarini (o'quvchilarni tabiiy materiallar bilan ishlashga o'rgatish, kuzatuvchanlik va tasavvurni rivojlantirish, tabiatga ehtiyotkorona munosabatda bo'lishga o'rgatish) muhokama qilishlari kerak.

6. O'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish. Talabalar turli yoshdagi o'quvchilarning psixologik va fiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda tabiiy materiallardan amaliy darslarni tashkil etishning o'ziga xos jihatlarini aniqlashlari kerak. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun oddiyroq materiallar va texnikalar, qisqa muddatli loyihalar, yuqori sinf o'quvchilari uchun esa murakkabroq materiallar va texnikalar, uzoq muddatli loyihalar tavsiya etiladi.

7. Xavfsizlik qoidalariga rioya qilish. Talabalar tabiiy materiallar va asboblardan ishlashda xavfsizlik qoidalariga (qaychi, pichoq, bigiz, igna va boshqa o'tkir va xavfli asboblardan ishlash qoidalarini, yelim, bo'yoq va boshqa kimyoviy moddalardan foydalanish qoidalarini, gigiyena qoidalarini) rioya qilishning muhimligini tushunishlari va ularni amalda qo'llay bilishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Turli xil tabiiy materiallardan namunalar to'plash, ularni tayyorlash va kataloglash. Talabalar turli xil tabiiy materiallardan namunalar to'plashlari, ularni to'g'ri tayyorlashlari (quritish, tozalash, presslash va boshqalar) va kataloglashlari kerak. Katalogda materialning nomi, yig'ilgan joyi va vaqti, xususiyatlari va saqlash sharoitlari ko'rsatilishi lozim.

2. Turli xil texnikalarda tabiiy materiallardan buyumlar yasash. Talabalar turli xil texnikalarda (applikatsiya, kompozitsiya, gulchambar yasash, o'yinchoqlar yasash va boshqalar) tabiiy materiallardan oddiy va murakkab buyumlar yasashlari kerak.

3. Ma'lum bir mavzu bo'yicha loyiha ishlab chiqish va uni tabiiy materiallardan foydalanib amalga oshirish. Talabalar ma'lum bir mavzu (masalan, "Kuzgi barglar", "O'rmon sovg'alari", "Dengiz qirg'og'i") bo'yicha loyiha ishlab chiqishlari va uni tabiiy materiallardan foydalanib amalga oshirishlari kerak. Loyihada materiallar, texnikalar, ish bosqichlari va kutiladigan natijalar ko'rsatilishi lozim.

4. Tabiiy materiallardan amaliy ishlar darsi uchun dars ishlanmasini tuzish. Talabalar ma'lum bir mavzu bo'yicha tabiiy materiallardan amaliy ishlar darsi uchun dars ishlanmasini tuzishlari kerak. Ishlanmada darsning maqsadi, vazifalari, bosqichlari, qo'llaniladigan

metodlar, materiallar, asboblari, o'qituvchi va o'quvchilarning faoliyati, baholash mezonlari, xavfsizlik qoidalari ko'rsatilishi kerak.

5. O'quvchilar bilan amaliy mashg'ulot o'tkazish fragmentini namoyish etish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, tuzilgan dars ishlanmasi asosida o'quvchilar bilan amaliy mashg'ulot o'tkazish fragmentini namoyish etishlari mumkin.

III. Mustaqil ish topshiriqlari (davomi):

1. Referat yozish (mavzular kengaytirilgan holda):

"Tabiiy materiallardan amaliy ishlarning ekologik ahamiyati va barqaror rivojlanishga qo'shgan hissasi".

"Turli yoshdagi o'quvchilar bilan tabiiy materiallardan amaliy ishlarni tashkil etishda differensial yondashuv".

"Tabiiy materiallar bilan ishlashda xavfsizlik texnikasi va birinchi yordam ko'rsatish qoidalari".

"O'zbekiston xalq amaliy san'atida tabiiy materiallardan foydalanish an'analari va zamonaviy tendensiyalari".

"Tabiiy materiallardan amaliy ishlar orqali o'quvchilarda vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirish".

2. Taqdimot tayyorlash (mavzular kengaytirilgan holda):

"Tabiiy materiallarning xilma-xilligi va ularning o'quv jarayonida qo'llanilishi".

"Tabiiy materiallarga ishlov berishning zamonaviy texnikalari va texnologiyalari".

"Tabiiy materiallardan tayyorlangan buyumlar ko'rgazmasini tashkil etish metodikasi".

"Tabiiy materiallardan amaliy ishlar orqali STEAM ta'limini integratsiya qilish".

"Tabiiy materiallardan foydalangan holda ekologik loyihalarni amalga oshirish".

3. Metodik qo'llanma yoki tavsiyalar ishlab chiqish (yo'nalishlar):

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun tabiiy materiallardan amaliy ishlar bo'yicha metodik tavsiyalar.

Texnologiya fani o'qituvchilari uchun tabiiy materiallardan foydalanish bo'yicha metodik qo'llanma.

Maktabdan tashqari ta'lim muassasalari uchun tabiiy materiallardan amaliy mashg'ulotlar dasturi.

4. Tabiiy materiallar ko'rgazmasi yoki festivalini tashkil etish bo'yicha loyiha ishlab chiqish: Talabalar maktabda yoki mahalliy jamoada tabiiy materiallar ko'rgazmasi yoki festivalini tashkil etish bo'yicha loyiha ishlab chiqishlari mumkin. Loyihada tadbirning maqsadi, vazifalari, dasturi, ishtirokchilar, tashkiliy masalalar va moliyaviy xarajatlar ko'rsatilishi lozim.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Tabiiy materiallar deganda nimani tushunasiz?

- A) Faqat sun'iy yo'l bilan yaratilgan materiallar.
- B) Tabiatda mavjud bo'lgan, inson tomonidan qayta ishlanmagan yoki minimal darajada qayta ishlangan materiallar (yog'och, loy, tosh, qum, barglar, gullar, urug'lar, somon va boshqalar).
- C) Faqat metall va plastmassa.
- D) Faqat mato va ip.

2. Tabiiy materiallardan amaliy darslarning asosiy maqsadi nima?

- A) Faqat vaqt o'tkazish.
- B) O'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini, mayda motorikasini, atrof-muhitga bo'lgan munosabatini, kuzatuvchanligini, mehnat ko'nikmalarini rivojlantirish.
- C) Faqat baho qo'yish.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

3. Qanday tabiiy materiallar amaliy darslarda ko'proq ishlatiladi?

- A) Faqat olmos va zumrad.
- B) Yog'och, loy, tosh, qum, barglar, gullar, mevalar, urug'lar, somon, qovoq, shoxlar.
- C) Faqat sintetik tolalar.
- D) Faqat metall qutilar.

4. Tabiiy materiallarni qanday tayyorlash kerak?

- A) Hech qanday tayyorgarlik shart emas.

- B) Tozalash, yuvish, quritish, zarur bo‘lganda kesish, bo‘yash, laklash.
- C) Faqat qaynatish.
- D) Faqat muzlatish.

5. Tabiiy materiallar bilan ishlashda qanday asbob va moslamalardan foydalaniladi?

- A) Faqat kompyuter va printer.
- B) Qaychi, pichoq, elim, mix, bolg‘a, arra, burg‘u, igna, ip, o‘lchagich, chizg‘ich, shtamp, bigiz, qo‘lqoplar.
- C) Faqat bo‘yoqlar va cho‘tkalar.
- D) Faqat qalam va o‘chirg‘ich.

6. Barglardan qanday buyumlar yasash mumkin?

- A) Faqat metall konstruktsiyalar.
- B) Applikatsiyalar, gerbariylar, gulchambarlar, bezaklar, o‘yinchoqlar.
- C) Faqat mebellar.
- D) Faqat kiyimlar.

7. Loydan ishlashda qanday xavfsizlik qoidalariga rioya qilish kerak?

- A) Hech qanday qoidaga rioya qilish shart emas.
- B) Ish joyini toza saqlash, qo‘llarni yaxshilab yuvish, loy changidan nafas olishdan saqlanish.
- C) Faqat tez ishlash.
- D) Faqat baland ovozda gaplashish.

8. Tabiiy materiallardan amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etishda o‘qituvchining roli qanday?

- A) Faqat dam olish.
- B) Mashg‘ulotni rejalashtirish, materiallarni tanlash, ko‘rsatmalar berish, o‘quvchilarga yordam berish, ularning ijodiy faoliyatini rag‘batlantirish, xavfsizlikni ta‘minlash.
- C) Faqat baho qo‘yish.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

9. Tabiiy materiallardan amaliy ishlar o‘quvchilarda qanday ko‘nikmalarni rivojlantiradi?

- A) Faqat televizor ko‘rish qobiliyati.
- B) Mayda motorika, qo‘l-ko‘z koordinatsiyasi, fazoviy tasavvur, ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish, atrof-muhitga ehtiyotkorona munosabat.

C) Faqat kompyuterda o‘yin o‘ynash qobiliyati.

D) Faqat kitob o‘qish qobiliyati.

10. Tabiiy materiallardan amaliy darslarning afzalliklari nimada?

A) Faqat qimmatligi.

B) Arzon va ekologik toza materiallar, ijodiy imkoniyatlarning kengligi, atrof-muhit bilan yaqindan tanishish, tabiatga mehr uyg‘otish.

C) Faqat murakkabligi.

D) Faqat iflosligi.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA’LIM
TOPSHIRIG‘I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

19-MAVZU: PLASTILINDAN AMALIY DARSLARNI TASHKIL ETISH METODIKASI

REJA:

1. Plastilindan ishlashning o'quv jarayonidagi ahamiyati va tarbiyaviy roli

2. Plastilindan yasash texnologiyasi: asosiy usullar va bosqichlar

3. O'quvchilarda mayda motorikani rivojlantirish va ijodiy tafakkurni shakllantirish

4. Plastilin bilan ishlashda qiziqarli loyihalar va o'quvchilarning yutuqlarini baholash metodlari

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarda plastilindan amaliy darslarni tashkil etishning nazariy asoslari, metodik prinsiplari, texnologiyalari, materiallar va asboblardan ishlash ko'nikmalari, o'quvchilarda ijodiy, fazoviy va konstruktorlik fikrlashni, nozik motorikani, estetik didni rivojlantirish, mehnat madaniyatini shakllantirish, kasbga yo'naltirish ishlarini olib borish, xavfsizlik texnikasi qoidalariga rioya qilish, dars samaradorligini oshirish, o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv tashkil etish haqida to'liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

1. Plastilindan ishlashning o'quv jarayonidagi ahamiyati va tarbiyaviy roli:

Plastilin bilan ishlash o'quv jarayonida o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishi uchun katta ahamiyatga ega. Bu faoliyat nafaqat

qiziqarli mashg'ulot, balki bolaning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan muhim pedagogik vositadir.

Mayda motorikani rivojlantirish: Plastilinni ezish, cho'zish, yoyish, bo'laklarga bo'lish va ularni birlashtirish kabi harakatlar qo'l mushaklarini mustahkamlaydi, barmoqlar harakatini aniq va muvofiqlashtirilgan qiladi. Bu esa yozuv ko'nikmalarini egallash uchun muhimdir.

Sensor rivojlanish: Plastilin turli xil ranglarda va fakturalarda bo'lishi mumkin. U bilan ishlash bolaning sezgi organlari – ko'rish, teginish, mushak sezgilarini rivojlantiradi. Bola ranglarni farqlashni, materialning yumshoqligini, elastikligini his qilishni o'rganadi.

Ijodiy tafakkurni rivojlantirish: Plastilin o'quvchilarga o'z tasavvurlarini erkin ifoda etish imkoniyatini beradi. Ular turli xil shakllar, obrazlar, kompozitsiyalar yaratib, o'z ijodiy salohiyatlarini namoyon etadilar.

Fazoviy tasavvurni rivojlantirish: Plastilin bilan ishlash bolaning fazoviy tasavvurini, shakllarni idrok etish va ularni fazoda joylashtirish qobiliyatini rivojlantiradi.

Estetik didni shakllantirish: Plastilin yordamida yaratilgan buyumlar o'quvchilarda go'zallikni ko'rish, ranglar uyg'unligini his qilish va badiiy asarlardan zavqlanish qobiliyatini rivojlantiradi.

Nutqni rivojlantirish: Plastilin bilan ishlash jarayonida o'quvchilar o'z ishlarini sharhlashga, yaratgan obrazlarini ta'riflashga, o'z fikrlarini ifoda etishga o'rganadilar. Bu esa ularning nutqini rivojlantirishga yordam beradi.

Mehnat tarbiyasi: Plastilin bilan ishlash o'quvchilarda mehnatsevarlik, aniqlik, sabr-toqat va o'z ishiga mas'uliyat bilan yondashish kabi fazilatlarni tarbiyalaydi.

2. Plastilindan yasash texnologiyasi: asosiy usullar va bosqichlar:

Plastilindan yasashning bir nechta asosiy usullari mavjud:

Ezish va yoyish: Plastilinni qo'llar bilan ezish, yoyish, dumaloq, silindrsimon yoki boshqa shakllar berish.

Cho'zish va burash: Plastilinni cho'zish, burash, ipga o'xshash shakllar berish.

Bo‘laklarga bo‘lish va birlashtirish: Plastilinni bo‘laklarga bo‘lish, ularga turli xil shakllar berish va keyin ularni bir-biriga birlashtirish.

Bosib chiqarish: Turli xil predmetlar yordamida plastilin yuzasida izlar qoldirish, naqshlar yaratish.

Plastilindan buyum yasashning umumiy bosqichlari:

G‘oya va eskiz: Ish boshlashdan oldin nimani yasashni rejalashtirish, eskiz chizish yoki tasavvur qilish.

Materialni tayyorlash: Plastilinni yumshatish, kerakli ranglarni tanlash va aralashtirish.

Shakllantirish: Tanlangan usullardan foydalanib, buyumning asosiy shaklini yaratish.

Detallarni qo‘shish: Mayda detallarni qo‘shish, buyumga to‘liqlik berish.

Pardozlash: Buyumning yuzasini tekislash, kerakli tuzilish berish.

3. O‘quvchilarda mayda motorikani rivojlantirish va ijodiy tafakkurni shakllantirish:

Plastilin bilan ishlash mayda motorikani rivojlantirish uchun eng samarali vositalardan biridir. Bu quyidagicha amalga oshiriladi:

Oddiy harakatlar: Plastilinni ezish, yoyish, bo‘laklarga bo‘lish kabi oddiy harakatlar qo‘l mushaklarini mustahkamlaydi va barmoqlar harakatini muvofiqlashtiradi.

Murakkab harakatlar: Mayda detallarni yasash, ularni bir-biriga birlashtirish, naqshlar yaratish kabi murakkab harakatlar barmoqlar harakatini yanada aniq va nozik qiladi.

Ijodiy tafakkurni shakllantirish uchun quyidagi usullardan foydalanish mumkin:

Erkin mavzular: O‘quvchilarga o‘z xohishlariga ko‘ra mavzular tanlash imkoniyatini berish.

Muammoli vaziyatlar: O‘quvchilarga hal qilishni talab qiladigan muammoli vaziyatlarni taklif qilish. Masalan, "Qanday qilib plastilindan mustahkam ko‘prik yasash mumkin?", "Qanday qilib harakatlanuvchi o‘yinchoq yasash mumkin?" va boshqalar.

Ertaklar va hikoyalar asosida: O‘qilgan ertak yoki hikoya asosida plastilindan sahna ko‘rinishlarini yaratishni taklif qilish.

Tanlovlar va ko'rgazmalar: O'quvchilarning ishlarini namoyish etish uchun tanlovlar va ko'rgazmalar tashkil etish.

4. Plastilin bilan ishlashda qiziqarli loyihalar va o'quvchilarning yutuqlarini baholash metodlari:

Plastilin bilan ishlashda quyidagi qiziqarli loyihalarni amalga oshirish mumkin:

Hayvonlar va qushlar: Turli xil hayvonlar va qushlarning haykalchalarini yasash.

Multfilm qahramonlari: Sevimli multfilm qahramonlarining obrazlarini yaratish.

O'simliklar va gullar: Turli xil o'simliklar va gullarning modellarini yasash.

Transport vositalari: Mashinalar, samolyotlar, kemalar va boshqa transport vositalarining modellarini yasash.

Sahna ko'rinishlari: Ertaklar, hikoyalar yoki hayotiy voqealar asosida sahna ko'rinishlarini yaratish.

O'quvchilarning yutuqlarini baholashda quyidagi metodlardan foydalanish mumkin:

Kuzatish: O'quvchining ish jarayonini kuzatish, uning faolligini, ishtiyoqini, tashabbuskorligini va mehnatsevarligini baholash.

Mahsulotni baholash: Yaratilgan buyumning sifati, shakli, detallari, ranglar uyg'unligi va umumiy ko'rinishini baholash.

O'z-o'zini baholash: O'quvchiga o'z ishini mustaqil ravishda baholash imkoniyatini berish.

Taqdimot: O'quvchining o'z ishini taqdim etishi, yaratgan buyumining g'oyasini, maqsadi va bajarilish texnologiyasini sharhlashi.

Baholash mezonlari aniq va tushunarli bo'lishi kerak. Baholash nafaqat yakuniy natijani, balki jarayonning o'zini ham hisobga olishi kerak. O'quvchilarni rag'batlantirish, ularning yutuqlarini e'tirof etish va ularga o'z ustida ishlash uchun yo'nalish berish muhimdir.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Plastilindan amaliy ishlar" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "plastilindan amaliy ishlar" tushunchasining ta'rifini

berishlari, uning o'quv jarayonidagi o'rni va ahamiyatini ochib berishlari kerak. Bu tushuncha o'quvchilarda mayda motorika, fazoviy tasavvur, ijodiy qobiliyat, estetik did, mehnatsevarlik va aniqlik kabi sifatlarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

2. Plastilinning turlari va xususiyatlarini o'rganish. Talabalar plastilinning asosiy turlari (oddiy plastilin, mumli plastilin, haykaltaroshlik plastilini va boshqalar) va ularning xususiyatlari (yumshoqligi, elastikligi, rangi, hidi, tarkibi, saqlash sharoitlari) haqida ma'lumot berishlari kerak. Har bir turdagi plastilinning afzalliklari va kamchiliklarini, ulardan qanday amaliy ishlarda foydalanish mumkinligini misollar bilan tushuntirish lozim.

3. Plastilin bilan ishlashda foydalaniladigan asboblari va moslamalarni ko'rib chiqish. Talabalar plastilin bilan ishlashda foydalaniladigan asosiy asboblari va moslamalar (stekklar, doskalar, rulonlar, qoliqlar, pichoqlar, qaychilar, suvli latta va boshqalar) bilan tanishishlari va ulardan foydalanish qoidalarini o'rganishlari kerak. Har bir asbobning vazifasi va xavfsizlik qoidalari haqida ma'lumot berish muhimdir.

4. Plastilin bilan ishlash texnikalarini o'rganish. Talabalar plastilin bilan ishlashning asosiy texnikalarini (yumshatish, cho'zish, yoyish, o'rash, qirqish, bosish, biriktirish, silliqlash, naqshlash) o'rganishlari va ularning bajarilish usullarini ko'rsatib berishlari kerak. Har bir texnikaning o'ziga xos xususiyatlari va qo'llanilish sohalarini misollar bilan tushuntirish lozim.

5. Plastilindan amaliy darslarning maqsad va vazifalarini aniqlash. Talabalar plastilindan amaliy darslarning asosiy maqsadlarini (o'quvchilarning mayda motorika, fazoviy tasavvur, ijodiy qobiliyat, estetik did, mehnat ko'nikmalarini rivojlantirish) va vazifalarini (o'quvchilarni plastilin bilan ishlashga o'rgatish, ularning tasavvurini, kuzatuvchanligini, diqqatini, xotirasini, nutqini rivojlantirish, mehnatsevarlik, aniqlik, sabr-toqat kabi sifatlarni tarbiyalash) muhokama qilishlari kerak.

6. O'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish. Talabalar turli yoshdagi o'quvchilarning psixologik va fiziologik xususiyatlarini

hisobga olgan holda plastilindan amaliy darslarni tashkil etishning o'ziga xos jihatlarini aniqlashlari kerak. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun oddiyroq texnikalar va shakllar, yuqori sinf o'quvchilari uchun esa murakkabroq texnikalar va kompozitsiyalar tavsiya etiladi.

7. Xavfsizlik qoidalariga rioya qilish. Talabalar plastilin va asboblardan ishlashda xavfsizlik qoidalariga (gigiyena qoidalari, o'tkir asboblardan ishlash qoidalari) rioya qilishning muhimligini tushunishlari va ularni amalda qo'llay bilishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Turli xil texnikalarda plastilindan shakllar yasash. Talabalar plastilin bilan ishlashning turli texnikalaridan foydalanib (yumshatish, cho'zish, yoyish, o'rash, qirqish, bosish, biriktirish, silliqlash, naqshlash), oddiy geometrik shakllardan tortib murakkab kompozitsiyalargacha bo'lgan turli xil shakllarni yasashlari kerak. Masalan, shar, kub, silindr, konus, hayvonlar, mevalar, sabzavotlar, odamlar, gullar va boshqa narsalarni yasash mumkin.

2. Plastilindan relyeflar va barelyeflar yaratish. Talabalar plastilindan tekis yuzada hajmli tasvirlar yaratish texnikasini o'rganishlari kerak.

3. Ma'lum bir mavzu bo'yicha plastilindan kompozitsiya yaratish. Talabalar ma'lum bir mavzu (masalan, "Tabiat", "Hayvonot olami", "Ertaklar", "Transport") bo'yicha plastilindan kompozitsiya yaratishlari kerak. Kompozitsiyada turli xil shakllar, ranglar va texnikalar uyg'unlashgan bo'lishi mumkin.

4. Plastilindan amaliy ishlar darsi uchun dars ishlanmasini tuzish. Talabalar ma'lum bir mavzu bo'yicha plastilindan amaliy ishlar darsi uchun dars ishlanmasini tuzishlari kerak. Ishlanmada darsning maqsadi, vazifalari, bosqichlari, qo'llaniladigan metodlar, materiallar, asboblardan, o'qituvchi va o'quvchilarning faoliyati, baholash mezonlari, xavfsizlik qoidalari ko'rsatilishi kerak.

5. O'quvchilar bilan amaliy mashg'ulot o'tkazish fragmentini namoyish etish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, tuzilgan dars ishlanmasi asosida o'quvchilar bilan amaliy mashg'ulot o'tkazish fragmentini namoyish etishlari mumkin.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar "Plastilindan amaliy ishlarning pedagogik ahamiyati", "Turli yoshdagi o'quvchilar bilan plastilindan amaliy ishlarni tashkil etishning o'ziga xosliklari", "Plastilin bilan ishlashda xavfsizlik texnikasi", "Plastilin san'atining tarixi" kabi mavzularda referat yozishlari mumkin.

2. Taqdimot tayyorlash. Talabalar "Plastilinning turlari va ularning qo'llanilishi", "Plastilin bilan ishlash texnikalari", "Mashhur haykaltaroshlarning plastilindan yaratgan asarlari", "Plastilin orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish" kabi mavzularda taqdimot tayyorlashlari mumkin.

3. Metodik qo'llanma yoki tavsiyalar ishlab chiqish. Talabalar plastilindan amaliy darslarni tashkil etish bo'yicha o'qituvchilar uchun metodik qo'llanma yoki tavsiyalar ishlab chiqishlari mumkin. Qo'llanmada darsning maqsadlari, vazifalari, metodlari, texnikalari, materiallar, asboblari, xavfsizlik qoidalari, baholash mezonlari va boshqa zarur ma'lumotlar keltirilishi mumkin.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Plastilin nima?

- A) Faqat qattiq tosh.
- B) Modellash uchun mo'ljallangan, mumsimon, yumshoq material.
- C) Faqat suyuq bo'yoq.
- D) Faqat qog'oz.

2. Plastilindan amaliy darslarning asosiy maqsadi nima?

- A) Faqat vaqt o'tkazish.
- B) O'quvchilarning mayda motorikasini, qo'l-ko'z koordinatsiyasini, fazoviy tasavvurini, ijodiy fikrlashini, estetik didini rivojlantirish.
- C) Faqat baho qo'yish.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

3. Plastilinning qanday turlari mavjud?

- A) Faqat oq plastilin.
- B) Oddiy plastilin, mumli plastilin, haykaltaroshlik plastilini.
- C) Faqat qattiq plastilin.

D) Faqat suyuq plastilin.

4. Plastilin bilan ishlashda qanday asbob va moslamalardan foydalaniladi?

A) Faqat qo'l.

B) Stakalar (plastik pichoqchalar), taxtachalar, qo'lqoplar, suvli latta.

C) Faqat qaychi.

D) Faqat elim.

5. Plastilin bilan ishlashning asosiy usullari qanday?

A) Faqat bo'yash.

B) Yumshatish, yoyish, o'rash, siqish, kesish, biriktirish, shakl berish.

C) Faqat yopishtirish.

D) Faqat chizish.

6. Plastilindan qanday buyumlar yasash mumkin?

A) Faqat qutilar.

B) Hayvonlar, mevalar, sabzavotlar, odamlar, transport vositalari, bezaklar, kompozitsiyalar.

C) Faqat uylar.

D) Faqat daraxtlar.

7. Plastilin bilan ishlashda xavfsizlik qoidalariga rioya qilish kerakmi?

A) Hech qanday qoida yo'q.

B) Ish joyini toza saqlash, plastilinni og'izga solmaslik, ishdan keyin qo'llarni yaxshilab yuvish.

C) Faqat tez ishlash.

D) Faqat baland ovozda gaplashish.

8. Plastilindan amaliy mashg'ulotlarni tashkil etishda o'qituvchining roli qanday?

A) Faqat uhlash.

B) Mashg'ulotni rejalashtirish, ko'rsatmalar berish, namoyish etish, o'quvchilarga yordam berish, ularning ijodiy faoliyatini rag'batlantirish, xavfsizlikni ta'minlash.

C) Faqat baho qo'yish.

D) Faqat uyga vazifa berish.

9. Plastilindan amaliy ishlar o‘quvchilarda qanday ko‘nikmalarni rivojlantiradi?

- A) Faqat telefon o‘ynash qobiliyati.
- B) Mayda motorika, qo‘l-ko‘z koordinatsiyasi, fazoviy tasavvur, ijodiy fikrlash, sabr-toqat, aniqlik.
- C) Faqat kompyuterda ishlash qobiliyati.
- D) Faqat kitob o‘qish qobiliyati.

10. Plastilindan amaliy darslarning afzalliklari nimada?

- A) Faqat qimmatligi.
- B) Materialning arzonligi va oson topilishi, ijodiy imkoniyatlarning kengligi, rivojlantiruvchi ta’sir.
- C) Faqat murakkabligi.
- D) Faqat iflosligi.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA’LIM
TOPSHIRIG‘I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

20-MAVZU: GAZLAMADAN AMALIY DARSLARNI TASHKIL ETISH METODIKASI

REJA:

- 1. Gazlama bilan ishlashning o'quv jarayonidagi o'рни va ahamiyati*
- 2. Gazlamani tanlash, tayyorlash va ishlov berish usullari*
- 3. Gazlamadan qo'l mehnati buyumlari va dekorativ ishlanmalar tayyorlash texnologiyasi*
- 4. O'quvchilarning badiiy didi va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun loyihaviy yondashuvlar*

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarda gazlamadan amaliy darslarni tashkil etishning nazariy asoslari, metodik prinsiplari, texnologiyalari, materiallar va asboblari bilan ishlash ko'nikmalari, o'quvchilarda ijodiy, texnik va amaliy ko'nikmalarni, estetik didni rivojlantirish, mehnat madaniyatini shakllantirish, kasbga yo'naltirish ishlarini olib borish, xavfsizlik texnikasi qoidalariga rioya qilish, dars samaradorligini oshirish, o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv tashkil etish haqida to'liq tasavvur hosil qilish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatda foydalanishga tayyorlash.

Mashg'ulot jihozi: boshlang'ich sinflar texnologiya fani dasturlari, texnologiya fanidan sinflar kesimida taqvimiy rejalar, texnologiya fanlari darsliklari, multimedia ilovasi, mavzuga oid ko'rgazmali qurollar va kerakli jihozlar.

Amaliy ishlash uchun topshiriqlar:

- ✓ *Mavzu haqida qisqacha ma'lumot.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun topshiriqlar.*
- ✓ *Darsda bajarish uchun test topshiriqlari.*
- ✓ *Uyda bajarish uchun mustaqil ta'lim topshirig'i.*

MAVZU HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.

1. Gazlama bilan ishlashning o'quv jarayonidagi o'рни va ahamiyati:

Gazlama bilan ishlash o'quv jarayonida o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishi uchun muhim o'rin tutadi. Bu faoliyat nafaqat amaliy ko'nikmalarni shakllantiradi, balki estetik didni rivojlantirishga,

ijodiy tafakkurni faollashtirishga va mehnat tarbiyasini shakllantirishga ham xizmat qiladi.

Amaliy ko'nikmalarni shakllantirish: Gazlama bilan ishlash jarayonida o'quvchilar kesish, tikish, yopishtirish, kashta tikish kabi ko'nikmalarni egallaydilar. Bu ko'nikmalar ularning kundalik hayotida, shuningdek, kelgusidagi kasbiy faoliyatida ham asqotadi.

Mayda motorikani rivojlantirish: Gazlama bilan ishlash, ayniqsa mayda detallar bilan ishlash, barmoqlar harakatini aniq va muvofiqlashtirilgan qiladi, qo'l mushaklarini mustahkamlaydi. Bu esa yozuv ko'nikmalarini egallash uchun ham muhimdir.

Estetik didni rivojlantirish: Gazlamalar turli xil ranglarda, naqshlarda va fakturalarda bo'ladi. Ular bilan ishlash o'quvchilarda ranglarni farqlash, ularning uyg'unligini his qilish, go'zallikni ko'rish va undan zavqlanish qobiliyatini rivojlantiradi.

Ijodiy tafakkurni rivojlantirish: Gazlama bilan ishlash o'quvchilarga o'z tasavvurlarini erkin ifoda etish imkoniyatini beradi. Ular turli xil buyumlar, kompozitsiyalar yaratib, o'z ijodiy salohiyatlarini namoyon etadilar.

Fazoviy tasavvurni rivojlantirish: Gazlamadan buyumlar yasash jarayonida o'quvchilar shakllarni idrok etish, ularni fazoda joylashtirish, andozalar tuzish kabi ko'nikmalarni egallaydilar. Bu esa ularning fazoviy tasavvurini rivojlantirishga yordam beradi.

Mehnat tarbiyasi: Gazlama bilan ishlash o'quvchilarda mehnatsevarlik, aniqlik, sabr-toqat, tejamkorlik va o'z ishiga mas'uliyat bilan yondashish kabi fazilatlarni tarbiyalaydi.

2. Gazlamani tanlash, tayyorlash va ishlov berish usullari:

Gazlamani tanlashda buyumning maqsadi, murakkablik darajasi, o'quvchilarning yoshi va boshqa omillar hisobga olinadi. O'quv jarayonida paxta, zig'ir, jun, ipak va sintetik gazlamalardan foydalanish mumkin.

Gazlamani tayyorlash bosqichlari:

Yuvish: Yangi gazlamani tikishdan oldin yuvish tavsiya etiladi. Bu uning kirishishini oldini oladi.

Dazmollash: Gazlamani dazmollash uni kesish va tikish uchun qulay holatga keltiradi.

Andoza tayyorlash: Kerakli buyumning andozasi qog‘ozga chiziladi yoki tayyor andozadan foydalaniladi.

Gazlamaga andozani joylashtirish: Andoza gazlama ustiga tejamkorlik bilan joylashtiriladi va qalam yoki bo‘r bilan chizib olinadi.

Kesish: Gazlama andoza bo‘yicha ehtiyotkorlik bilan kesiladi.

Gazlamaga ishlov berish usullari:

Qo‘lda tikish: Igna va ip yordamida turli xil choklar (oldinga igna, orqaga igna, tugun chok, zanjir chok va boshqalar) bilan tikish.

Mashinada tikish: Tikuv mashinasida turli xil choklar bilan tikish.

Yopishtirish: Yelim yoki boshqa yopishtiruvchi materiallar yordamida gazlama bo‘laklarini bir-biriga yopishtirish.

Kashta tikish: Igna va ip yordamida gazlama yuzasida naqshlar yaratish.

3. Gazlamadan qo‘l mehnati buyumlari va dekorativ ishlanmalar tayyorlash texnologiyasi:

Gazlamadan turli xil qo‘l mehnati buyumlari va dekorativ ishlanmalar tayyorlash mumkin:

O‘yinchoqlar: Yumshoq o‘yinchoqlar, qo‘g‘irchoqlar, hayvonlar va boshqa o‘yinchoqlar.

Kiyim-kechak elementlari: Ro‘molchalar, sharflar, qo‘lqoplar, sumkalar va boshqa kiyim-kechak elementlari.

Uy-ro‘zg‘or buyumlari: Sochiqlar, salfetaklar, dasturxonlar, pardalar va boshqa uy-ro‘zg‘or buyumlari.

Dekorativ ishlanmalar: Applikatsiyalar, panolar, gilamchalar, bezaklar va boshqa dekorativ elementlar.

Har bir buyumning texnologiyasi uning murakkablik darajasiga va ishlatiladigan materiallarga bog‘liq. Ish boshlashdan oldin eskiz yoki reja tuzish tavsiya etiladi.

4. O‘quvchilarning badiiy didi va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun loyihaviy yondashuvlar:

O'quvchilarning badiiy didi va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun loyihaviy yondashuv eng samarali usullardan biridir. Loyihaviy yondashuv quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

Muammoni aniqlash va loyiha mavzusini tanlash: O'quvchilar o'z qiziqishlariga mos ravishda muammo yoki mavzu tanlaydilar.

Ma'lumot to'plash va tahlil qilish: Tanlangan mavzu bo'yicha ma'lumotlar to'planadi va tahlil qilinadi.

Loyiha rejasini tuzish: Ish tartibi, materiallar, asboblari va vaqt rejalashtiriladi.

Loyihani amalga oshirish: Rejaga muvofiq buyum yaratiladi.

Natijalarni taqdim etish va baholash: Loyiha natijalari taqdim etiladi va baholanadi.

Loyihaviy yondashuv o'quvchilarda mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish, rejalashtirish, tadqiq qilish, ijodiy yondashuv va o'z ishini taqdim etish kabi ko'nikmalarni rivojlantiradi.

O'quvchilarning badiiy didini rivojlantirish uchun quyidagi usullardan foydalanish mumkin:

San'at asarlari bilan tanishtirish: O'quvchilarga mashhur rassomlar, dizaynerlar va modelyerlarning ishlarini ko'rsatish va tahlil qilish.

Ranglar va fakturalar bilan tajribalar o'tkazish: Turli xil ranglar va fakturalarni uyg'unlashtirish orqali kompozitsiyalar yaratish.

Tabiat kuzatuvlari: Tabiatdagi ranglar, shakllar va fakturalarni kuzatish va ulardan ilhomlanish.

O'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun esa amaliy mashg'ulotlar, mashqlar va topshiriqlar bajarish muhimdir. O'qituvchi o'quvchilarga individual yondashishi, ularning qiyinchiliklarini bartaraf etishga yordam berishi va ularni rag'batlantirishi kerak.

DARSDA BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR.

I. Nazariy topshiriqlar:

1. **"Gazlamadan amaliy ishlar" tushunchasining mohiyatini tahlil qilish.** Talabalar "gazlamadan amaliy ishlar" tushunchasining ta'rifini berishlari, uning o'quv jarayonidagi o'rni va ahamiyatini ochib berishlari kerak. Bu tushuncha o'quvchilarda mehnat ko'nikmalarini, ijodiy

qobiliyatlarni, estetik didni, matolarni farqlash va ularga ishlov berish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

2. Gazlamalarning turlari va xususiyatlarini o'rganish. Talabalar gazlamalarning asosiy turlari (paxta, zig'ir, jun, ipak, sintetik va aralash gazlamalar) va ularning xususiyatlari (tarkibi, tuzilishi, rangi, mustahkamligi, elastikligi, gigiyenik xususiyatlari, ishlov berish usullari) haqida ma'lumot berishlari kerak. Har bir turdagi gazlamaning afzalliklari va kamchiliklarini, ulardan qanday amaliy ishlarda foydalanish mumkinligini misollar bilan tushuntirish lozim.

3. Gazlama bilan ishlashda foydalaniladigan asboblari va moslamalarni ko'rib chiqish. Talabalar gazlama bilan ishlashda foydalaniladigan asosiy asboblari va moslamalar (qaychi, igna, ip, santimetr lenta, chizg'ich, andoza, tikuv mashinasi, dazmol va boshqalar) bilan tanishishlari va ulardan foydalanish qoidalarini o'rganishlari kerak. Har bir asbobning vazifasi va xavfsizlik qoidalari haqida ma'lumot berish muhimdir.

4. Gazlama bilan ishlash texnikalarini o'rganish. Talabalar gazlama bilan ishlashning asosiy texnikalarini (kesish, bichish, tikish (qo'lda va mashinada), burmalash, kashtachilik, applikatsiya, o'yinchoqlar yasash va boshqalar) o'rganishlari va ularning bajarilish usullarini ko'rsatib berishlari kerak. Har bir texnikaning o'ziga xos xususiyatlari va qo'llanilish sohalarini misollar bilan tushuntirish lozim. Bichiqlar tayyorlash, andozalar yasash usullarini ko'rib chiqish kerak.

5. Gazlamadan amaliy darslarning maqsad va vazifalarini aniqlash. Talabalar gazlamadan amaliy darslarning asosiy maqsadlarini (o'quvchilarda mehnat ko'nikmalarini shakllantirish, ijodiy va texnik fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, gazlamalar haqida bilimlarini kengaytirish, kiyim-kechak va uy-ro'zg'or buyumlarini yaratish ko'nikmalarini shakllantirish) va vazifalarini (o'quvchilarni turli gazlamalar bilan ishlashga o'rgatish, texnik hujjatlar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirish, mustaqil ishlash va guruhda ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish, estetik didni tarbiyalash) muhokama qilishlari kerak.

6. O'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish. Talabalar turli yoshdagi o'quvchilarning psixologik va fiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda gazlamadan amaliy darslarni tashkil etishning o'ziga xos jihatlarini aniqlashlari kerak. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun oddiyroq texnikalar va loyihalar, yuqori sinf o'quvchilari uchun esa murakkabroq texnikalar va loyihalar tavsiya etiladi.

7. Xavfsizlik qoidalariga rioya qilish. Talabalar gazlama va asboblardan ishlashda xavfsizlik qoidalariga (qaychi, igna, tikuv mashinasi, dazmol va boshqa o'tkir va issiq asboblardan ishlash qoidalari) rioya qilishning muhimligini tushunishlari va ularni amalda qo'llay bilishlari kerak.

II. Amaliy topshiriqlar:

1. Turli xil gazlamalardan namunalar to'plash va ularning xususiyatlarini tavsiflash. Talabalar turli xil gazlamalardan namunalar to'plashlari, ularning tarkibi, tuzilishi, rangi, mustahkamligi, elastikligi kabi xususiyatlarini o'rganishlari va tavsiflashlari kerak.

2. Gazlama bilan ishlash bo'yicha amaliy mashqlar bajarish. Talabalar qaychi bilan to'g'ri kesish, igna bilan choklar tikish, tikuv mashinasida tikish kabi amaliy mashqlar bajarishlari kerak.

3. Oddiy buyumlar tikish. Talabalar oddiy buyumlar, masalan, salfetka, dasturxon, sumka, o'yinchoqlar tikishlari mumkin.

4. Ma'lum bir mavzu bo'yicha loyiha ishlab chiqish va uni gazlamadan foydalanib amalga oshirish. Talabalar ma'lum bir mavzu bo'yicha loyiha ishlab chiqishlari va uni gazlamadan foydalanib amalga oshirishlari kerak. Loyihada materiallar, texnikalar, ish bosqichlari va kutiladigan natijalar ko'rsatilishi lozim. Masalan, "Milliy liboslar", "Uy uchun tekstil buyumlar", "Teatr kostyumlari" kabi mavzular bo'lishi mumkin.

5. Gazlamadan amaliy ishlar darsi uchun dars ishlanmasini tuzish. Talabalar ma'lum bir mavzu bo'yicha gazlamadan amaliy ishlar darsi uchun dars ishlanmasini tuzishlari kerak. Ishlanmada darsning maqsadi, vazifalari, bosqichlari, qo'llaniladigan metodlar, materiallar, asboblardan, o'qituvchi va o'quvchilarning faoliyati, baholash mezonlari, xavfsizlik qoidalari ko'rsatilishi kerak.

6. O'quvchilar bilan amaliy mashg'ulot o'tkazish fragmentini namoyish etish. Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, tuzilgan dars ishlanmasi asosida o'quvchilar bilan amaliy mashg'ulot o'tkazish fragmentini namoyish etishlari mumkin.

III. Mustaqil ish topshiriqlari:

1. Referat yozish. Talabalar "Gazlamadan amaliy ishlarning pedagogik ahamiyati", "Turli yoshdagi o'quvchilar bilan gazlamadan amaliy ishlarni tashkil etishning o'ziga xosliklari", "Gazlama bilan ishlashda xavfsizlik texnikasi", "O'zbekiston milliy gazlamalari va ulardan foydalanish an'analari" kabi mavzularda referat yozishlari mumkin.

2. Taqdimot tayyorlash. Talabalar "Gazlamalarning turlari va ularning qo'llanilishi", "Gazlama bilan ishlash texnikalari", "Mashhur modelyerlar va ularning gazlamadan yaratgan asarlari", "Gazlama orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish" kabi mavzularda taqdimot tayyorlashlari mumkin.

DARSDA BAJARISH UCHUN TEST TOPSHIRIQLARI.

Test savollari:

1. Gazlama nima?

- A) Faqat qog'oz.
- B) To'qimachilik mahsuloti, to'qima usuli bilan tayyorlangan material.
- C) Faqat metall.
- D) Faqat plastmassa.

2. Gazlamadan amaliy darslarning asosiy maqsadi nima?

- A) Faqat vaqt o'tkazish.
- B) O'quvchilarning mehnat ko'nikmalarini, mayda motorikasini, ijodiy fikrlashini, estetik didini, tikuvchilik asoslarini o'rgatish.
- C) Faqat baho qo'yish.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

3. Gazlamaning qanday turlari mavjud?

- A) Faqat paxta gazlama.
- B) Paxta, zig'ir, jun, ipak, sintetik gazlamalar.
- C) Faqat sun'iy gazlama.
- D) Faqat tabiiy gazlama.

4. Gazlama bilan ishlashda qanday asbob va moslamalardan foydalaniladi?

- A) Faqat qo‘l.
- B) Qaychi, igna, ip, o‘lchagich, chizg‘ich, andozalar, tikuv mashinasi (agar mavjud bo‘lsa), dazmol.
- C) Faqat elim.
- D) Faqat bo‘yoqlar.

5. Gazlama bilan ishlashning asosiy usullari qanday?

- A) Faqat yopishtirish.
- B) Kesish, tikish (qo‘lda va mashinada), bichish, dazmollash, bezash.
- C) Faqat yirtish.
- D) Faqat bo‘yash.

6. Gazlamadan qanday buyumlar yasash mumkin?

- A) Faqat qutilar.
- B) O‘yinchoqlar, kiyimlar, ro‘molchalar, salfetkalar, sumkalar, bezaklar, applikatsiyalar.
- C) Faqat mebellar.
- D) Faqat binolar.

7. Gazlama bilan ishlashda xavfsizlik qoidalariga rioya qilish kerakmi?

- A) Hech qanday qoida yo‘q.
- B) Qaychi va igna bilan ehtiyotkorlik bilan ishlash, tikuv mashinasidan foydalanganda xavfsizlik qoidalariga rioya qilish, dazmoldan ehtiyotkorlik bilan foydalanish.
- C) Faqat tez ishlash.
- D) Faqat baland ovozda gaplashish.

8. Gazlamadan amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etishda o‘qituvchining roli qanday?

- A) Faqat ovqatlanish.
- B) Mashg‘ulotni rejalashtirish, materiallarni tanlash, ko‘rsatmalar berish, namoyish etish, o‘quvchilarga yordam berish, ularning ijodiy faoliyatini rag‘batlantirish, xavfsizlikni ta’minlash.
- C) Faqat baho qo‘yish.
- D) Faqat uyga vazifa berish.

9. Gazlamadan amaliy ishlar o'quvchilarda qanday ko'nikmalarni rivojlantiradi?

- A) Faqat uxlash qobiliyati.
- B) Mayda motorika, qo'l-ko'z koordinatsiyasi, ijodiy fikrlash, aniqlik, sabr-toqat, tikuvchilik ko'nikmalari.
- C) Faqat yugurish qobiliyati.
- D) Faqat sakrash qobiliyati.

10. Gazlamadan amaliy darslarning afzalliklari nimada?

- A) Faqat zararli.
- B) Amaliy ko'nikmalarni shakllantirish, ijodiy imkoniyatlarni rivojlantirish, estetik didni tarbiyalash, kiyim-kechak va uy-ro'zg'or buyumlarini yaratish imkoniyati.
- C) Faqat iflos.
- D) Faqat qiyin.

**UYDA BAJARISH UCHUN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIG'I.**

Mavzuga oid 10 ta test tuzib kelish

GLOSSARIY

Atamaning o'zbek tilida nomlanishi	Atamaning ingliz tilida nomlanishi	Atamaning rus tilida nomlanishi	Atamaning izohi
Texnologiya	<i>Technology</i>	<i>Технология</i>	(yunoncha, techne – ma horat, san'at, logos – ta'limot) – xomashyo va materiallarga tegishli ishlab chiqarish qurollari yordamida ishlov berish yo'llari haqidagi fan.
Dizayner	<i>Designer</i>	<i>Дизайнер</i>	Narsa va obyektlarni bezash, ularga rasm chizish, tasvir tushirish bilan shug'ullanuvchi shaxs.
Kulol	<i>Pottery</i>	<i>Гончар</i>	Loydan xilma-xil uy-ro'zg'or buyumlari, idish-tovoq yasovchi usta.
Katamaran	<i>Catamaran</i>	<i>Катамаран</i>	Paluba bilan birlashtirilgan ikki korpusli kema.
Màchtà	<i>Machta</i>	<i>Мачта</i>	Katamaran yelkanlarini tortish uchun ishlatiladigan baland ustun
Karton	<i>Cardboard</i>	<i>Картон</i>	Maxsus ishlangan qalin va qattiq qog'oz.
Mulina	<i>Muline</i>	<i>Муля</i>	Kashta tikish uchun ishlatiladigan rangli ip.
Penoplast	<i>Penoplast</i>	<i>Пенопласт</i>	Plastmassaning yengil ko'piksimon turi. Asosan, oq rangda bo'ladi.
Materiallar	<i>Materials</i>	<i>Материалы</i>	Biror maqsad uchun kerakli xomashyo, modda. Yasashda ishlatiladigan asosiy materiallar: qog'oz, gazlama, yog'och, plastmassa, metal va h.k.
O'lchamoq	<i>Measure</i>	<i>Измерение</i>	O'lchov asbobi vositasida narsaning uzunligi, o'lchamini belgilamoq. Buyumlarni o'lchashda, asosan, uning balandligi, eni va uzunligi e'tiborga olinadi va uzunlik birliklari (santimetr, millimetr)dan foydalaniladi.
Birlashtirmoq	<i>Combine</i>	<i>Унифицировать</i>	Buyum qismlarini bir-biriga yopishtirish.
Shakl	<i>Shape</i>	<i>Форма</i>	Buyumning ustki ko'rinishi. Buyumlar hajm li va tekis ko'rinishda bo'ladi. Ularning ko'rinishi to'g'ri to'rtburchak, sharsimon, to'g'ri va egri shaklda

			bo'lishi mumkin.
Origami	<i>Origami</i>	<i>Оригами</i>	Qog'ozni buklayish yo'li bilan shakl yasash usuli.
Kegay (spitsa)	<i>Kegay (spitsa)</i>	<i>Кегай(спица)</i>	To'qish uchun ishlatiladigan asbob.
Papye-mashe	<i>Papier masse</i>	<i>Папье массовое</i>	Qog'ozni parchalab yopishtirish yo'li bilan narsa-buyumlar yasash usuli.
Kvilling	<i>Kwilling</i>	<i>Квилле</i>	Uzunchoq va ensiz qog'ozni eshish usulida bejirim va nafis buyumlar yasash usuli.
Model	<i>Model</i>	<i>Модель</i>	Nusxa detallarni tayyorlashda ko'pincha predmetning yasalgan materialidan foydalanadi.
Maket	<i>Model</i>	<i>Макет</i>	Mavzutik kompleksning soddalashtirilgan, o'ta sismavzulashtirilgan, asosan obyektlarning tashqi ko'rinishi va ular qismlarining munosabatlari ko'rsatuvchi modeldir.
O'yinchoq	<i>Toy</i>	<i>Игрушка</i>	Dekorativ san'atning eng qadimiy turlaridan biri bo'lib, qadim asarlarda loydan yasalgan narsalar bizgacha yetib kelgan
Haykaltaroshlik	<i>Sculpture</i>	<i>Скульптура</i>	Ta'sviriy sa'nat turlaridan biridir. Sa'natning bu turining xususiyati tasvirni hajmi – formasidir
Applikatsiya	<i>Application</i>	<i>Аппликация</i>	Badiiy asar yaratishning eng sodda va oson usulidir.
Metodika	<i>method(s)</i>	<i>методика</i>	grekcha "metodos"so'zdan olingan bo'lib, "usul", "uslub", "o'qitish" degan ma'noni bildiradi
Analiz	<i>analysis</i>	<i>анализ</i>	so'z sintez qilinganda uning tovush tarkibiga diqqatning jalb etilishi
Sintez	<i>synthesis</i>	<i>синтез</i>	o'quvchi so'zni analiz qilish bilan uni leksik ma'noga ega bo'lgan biz butunlik sifatida anglashi
Gigiyenik talab	<i>hygienic requirement</i>	<i>гигиеническое требование</i>	bu o'quvchilar salomatligi haqida qayg'urish demakdir

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o'qitish metodikasi». Darslik. T.: TDPU. 2015-yil.
2. Mavlonova R.A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. T.: TDPU. 2007-yil.
3. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlang'ich sinflarda qog'ozdan amaliy ishlar. O'quv-metodik qo'llanma. T.:Navro'z. 2013-yil.
4. Pereverten V. O'quvchilarda ijodkorlikni shakllantirish.-Toshkent: O'qituvchi, 1990.
5. Sanakulov X.R., Abdiyeva D. Texnologiya. 2-sinf sinf uchun darslik.-Toshkent: 2021.
6. Nurmatova M.Sh. Hasanova Sh.T. Yumshoq o'yinchoqlar.-Toshkent; TDPU, 2005.
7. R.I Iasanov, H.Egamov. Tasviriy san'at va badiiy mehnat.-Toshkent: O'qiluvchi, 1997.
8. R.G.Nozimov. O'quvchilarning mehnat tarbiyasida kasb-hunarga tayyorlash.-Toshkent: O'qituvchi, 2020.
9. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.R. Texnologiya 3-sinl' uchun darslik.-Toshkent: Sharq, 2016.
10. .Sanaqulov, D.Xodiyeva. Boshlang'ich sinflarda qog'ozdaii amaliy ishlar. Metodik qo'lanma.-Toshkent: Ipak yo'li poligraf, 2012.
11. Z.Ochilov. Sinfdan tashqari tarbiyaviy tadbirlarda kasb tanlashga shakllantirish.-Toshkent: O'qituvchi, 1996.
12. I.Xasanov. Mutafakkirlar mehnat tarbiyasi haqida.-Toshkent: O'zbekiston, 1993.
13. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.R. Texnologiya ta'limi 2-sinf uchun darslik.-Toshkent: Sharq, 2016.
14. Mavlonova R.A., Sanoqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma.-Toshkent: TDPU, 2017.
15. Jo'rayev R.X., Tolipov O'.Q., Sharipov Sh.S. Uzluksiz ta'lim tizimida o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirishning ilmiy pedagogik asoslari.-Toshkent: FAN nashriyoti, 2014.
16. M.Haydarov. Kichik yoshdagi maktab o'quvchilarining mehnat tarbiyasida xalq an'analaridan foydalanish.-Toshkent: Yozuvchi, 1995.

17. Sanaqulov X.R., Xodieva D.P. Boshlang'ich sinflarda tabiiy materiallardan amaliy ishlar. O'quv-metodik qo'llanma.-Toshkent:TDPU, 2009.
18. Nurmatova M.Sh. Mehnat tarbiyasi.-Toshkent: TDPU, 2005.
19. Ergashyev Sh va boshqalar. Kasblar alifbosi.-Toshkent: YuristMediya, 1989.
20. A.Fozilov. Donolar mehnat tarbiyasi haqida.-Toshkent: 1992.
21. Magzumov P.T. va boshq. O'quvchilarni mehnatga va kashtanlashga tayyorlash.-Toshkent: O'qituvchi, 1991.

ILOVALAR

1-SINF DARS ISHLANMA

MAVZU: “KUZ NE’MATLARI” MAVZUSIDA KOMPAZITSIYASI YASASH. JAMOA ISHI.

Maqsad:

Ta’limiy: O‘quvchilarga mehnat ta’limi fani haqida ma’lumot berish.

Tarbiyaviy: O‘quvchilarni mehnatsevarlik ruhida tarbiyalash, ish qurollaridan foydalanishda ehtiyotkorona munosabatni tarbiyalash

Rivojlantiruvchi: O‘quvchilarning ijodiy tafakkur, tasavvur va fantaziyalarini rivojlantirish.

Estetik madaniyat va ijodkorlik kompetensiyasi

Ish turlarini solishtiradi va loyihalaydi; Shakl va ranglar uyg‘unligini to‘g‘ri ifodalaydi;

Amaliy mashg‘ulot jarayonida mavjud muammoning muqobil yechimini topadi

O‘z-o‘zini rivojlantirish va asrash kompetensiyasi

Qog‘ozni qirg‘ish usullarini to‘g‘ri bajaradi Asbob-uskuna va moslamalardan to‘g‘ri foydalanadi Mehnat gigiyenasiga rioya qiladi

Amaliy faoliyatni rivojlantirish kompetensiyasi

Turli materiallardan (barg, qush, hayvon, parranda) shakllar yasaydi Tabiiy urug‘larda (naqsh, parrandalar, qo‘ziqorin) shakllar yasaydi Kasb turlarini biladi Qog‘ozni buklash texnikasi asosida mashina, kema, samolyot yasaydi Sodda ko‘rinishdagi tabriknomalar tayyorlaydi. Mustaqil oddiy shakllarni yasaydi

Dars turi: yangi bilim beruvchi

Dars jihozi: ko‘rgazma, mehnat qurollari, slaydlar

Dars tipi: aralash, savol-javob

Darsning borishi.

T/R	Bo‘limlar	Vaqt
1	Tashkiliy qism	3 daqiqa
2	O‘tgan mavzuni mustahkamlash	5 daqiqa
3	Yangi mavzu bayoni	15 daqiqa
4	Yangi mavzuni mustahkamlash	10 daqiqa
5	O‘quvchilarni rag‘batlantirish. Darsni yakunlash.	10 daqiqa
6	Uyga vazifa	2 daqiqa
Jami		45 daqiqa

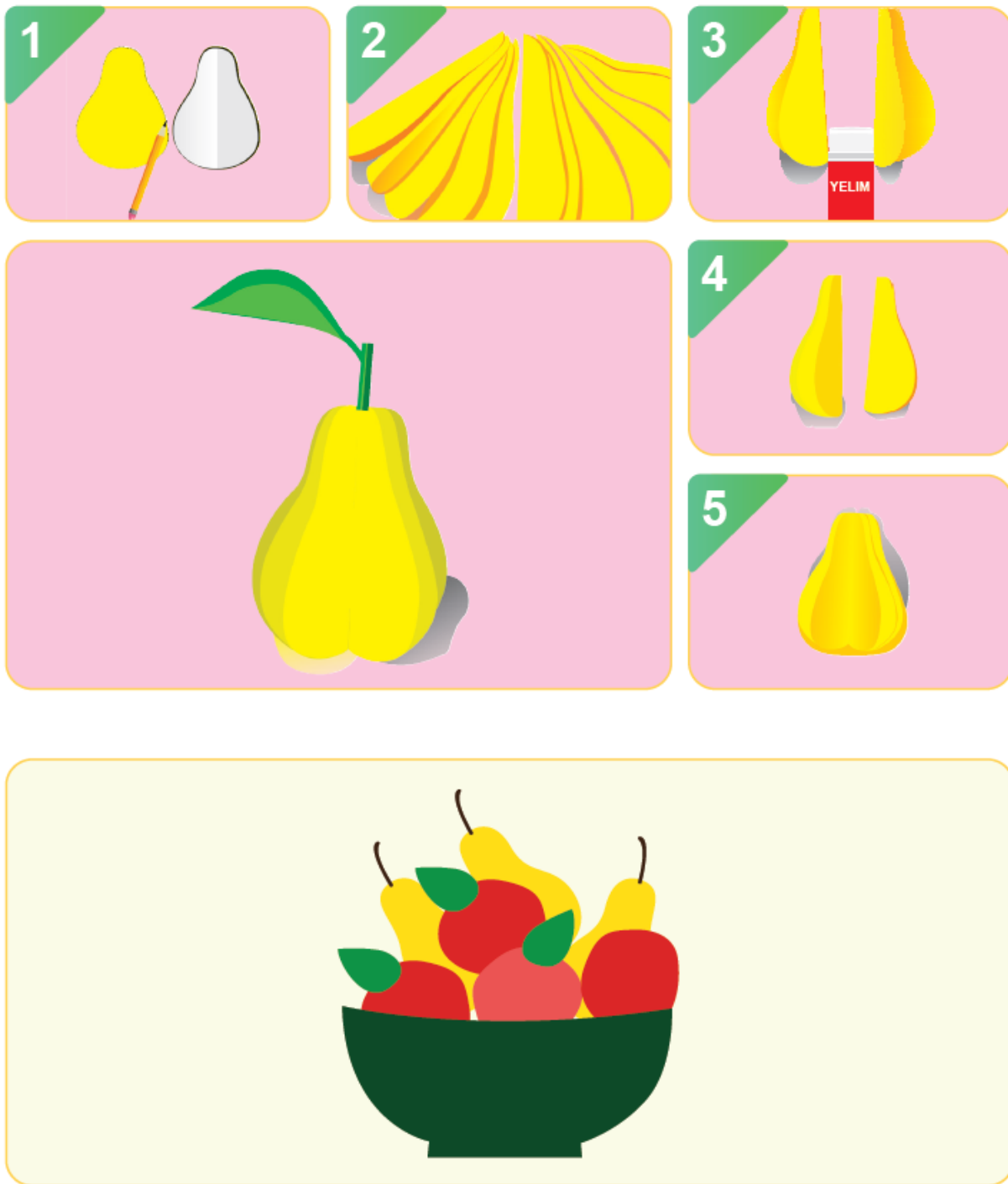
I. Tashkiliy qism.

1. O‘quvchilar bilan
2. Salomlashish .
3. Davomatni aniqlash .

II. O‘tgan mavzuni mustahkamlash:

Oʻtilgan mavzu yuzasidan savol javob qilinadi ularning amaliy ishlari baholanadi va amaliy ishlarni bajarishdagi kamchiliklar haqida koʻrsatma beriladi.

III. Yangi mavzu bayoni.

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash. Oʻtilgan mavzu yuzasidan oʻquvchilarni savollariga javob beriladi va ularga amaliy ishlar boʻyicha koʻrsatmalar beriladi.

V. Oʻquvchilarni ragʻbatlantirish darsni yakunlash: Dars yakunida, darsda faol qatnashgan oʻquvchilarni ragʻbatlantirish, darsni yakunlash.

VI. Uyga vazifa: Oʻquvchilar darsdagi vazifalarni uyida davom etirib kelishadi

4-SINF DARS ISHLANMA

MAVZU: IPDAN O'YINCHOQ YASASH

Maqsadlar:

Ta'limiy: o'quvchilarni yangi mavzu yuzasidan bilim va ko'nikmalarini oshirish

Tarbiyaviy: Badiiy-estetik didni o'stirish, Tejamkorlikni, mehnatsevarlikni, ozodalilikni tarbiyalash.

Rivojlantiruvchi: O'quvchilarda ijodiy tafakkur, tasavvur va fantaziyasini , Qog'oz va qaychi bilan ishlash malakalarini rivojlantirish.

1. Buyum va mahsulot turlarini, ularni tayyorlash va ishlov berish usullarini bilish, texnologik loyihalash hamda amalga oshirish kompetensiyasi:

Turli materiallardan yasaladigan buyumlarni o'lchash, rejalash, yelimlash, sodda loyihalash ishlarini bajara oladi;

2. Psixomotor, funksional, hamda amaliy faoliyat turlarini bajarishdagi operatsion kompetensiya: O'z mehnat harakatlarini o'quv topshiriqlari asosida muntazam takrorlay oladi;

Kommunikativ kompetensiya: buyum yasashda foydalangan texnologik xarita bilan ishlash bosqichlarini o'rtoqlariga tushuntirib bera olish, mavzu yuzasidan berilgan savollarga to'g'ri javob bera olish.

Axborotlar bilan ishlash kompetensiyasi: darslik bilan ishlay olish.

O'zini o'zi rivojlantirish kompetensiyasi: har bir bo'lim yuzasidan olgan bilim, ko'nikma va malakalarini takomillashtirib, ularni hayotda qo'llay olishni qulay usullarini o'rganish.

Ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyasi: o'quvchilik burchi bilish.

Milliy va umummadaniy kompetensiya: buyumlarni bezashda milliy naqsh elementlaridan foydalana olish.

Matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish hamda foydalanish kompetensiyasi: texnologik xaritalarni o'qiy olish, chizmalarni daftarga ko'chirib chiza olish.

O'tish usuli: Tushuntirish, suhbat, ko'rsatmalilik, amaliy.

Dars jihozi: rangli qog'oz, qaychi, yelim, albom varog'i.

Darsning borishi.

T/R	Bo'limlar	Vaqti
1	Tashkiliy qism	3 daqiqa
2	O'tgan mavzuni mustahkamlash	5 daqiqa
3	Yangi mavzu bayoni	15 daqiqa
4	Yangi mavzuni mustahkamlash	10 daqiqa
5	O'quvchilarni rag'batlantirish. Darsni yakunlash.	10 daqiqa
6	Uyga vazifa	2 daqiqa
Jami		45 daqiqa

I. Darsni tashkil qilish.

1. Salomlashish.

2. Davomatni aniqlash.

3. O'quvchilarni darsga tayyorlash.

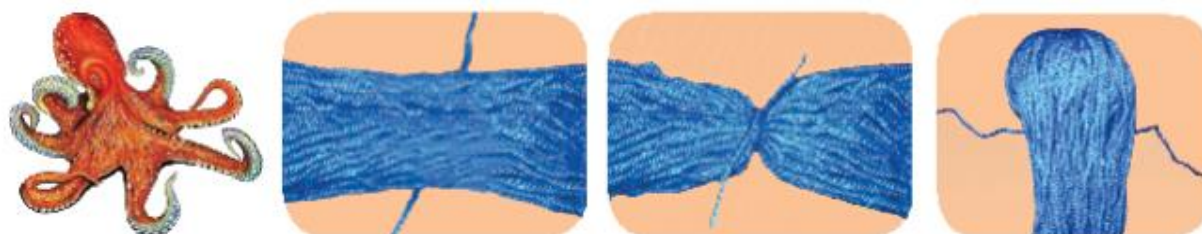
II. Uy vazifani tekshirish: Oldingi mavzu yuzasidan savol –javob o'tkazaman.

III. Yangi mavzu bayoni

Ipdan nimalar yasash mumkinligini bilasizmi? Masalan, undan yumshoq sharcha yasash mumkin. Bunday sharcha popukli telpak ham deyiladi. Uni yasash uchun ikkita kartondan andaza tayyorlab oling.

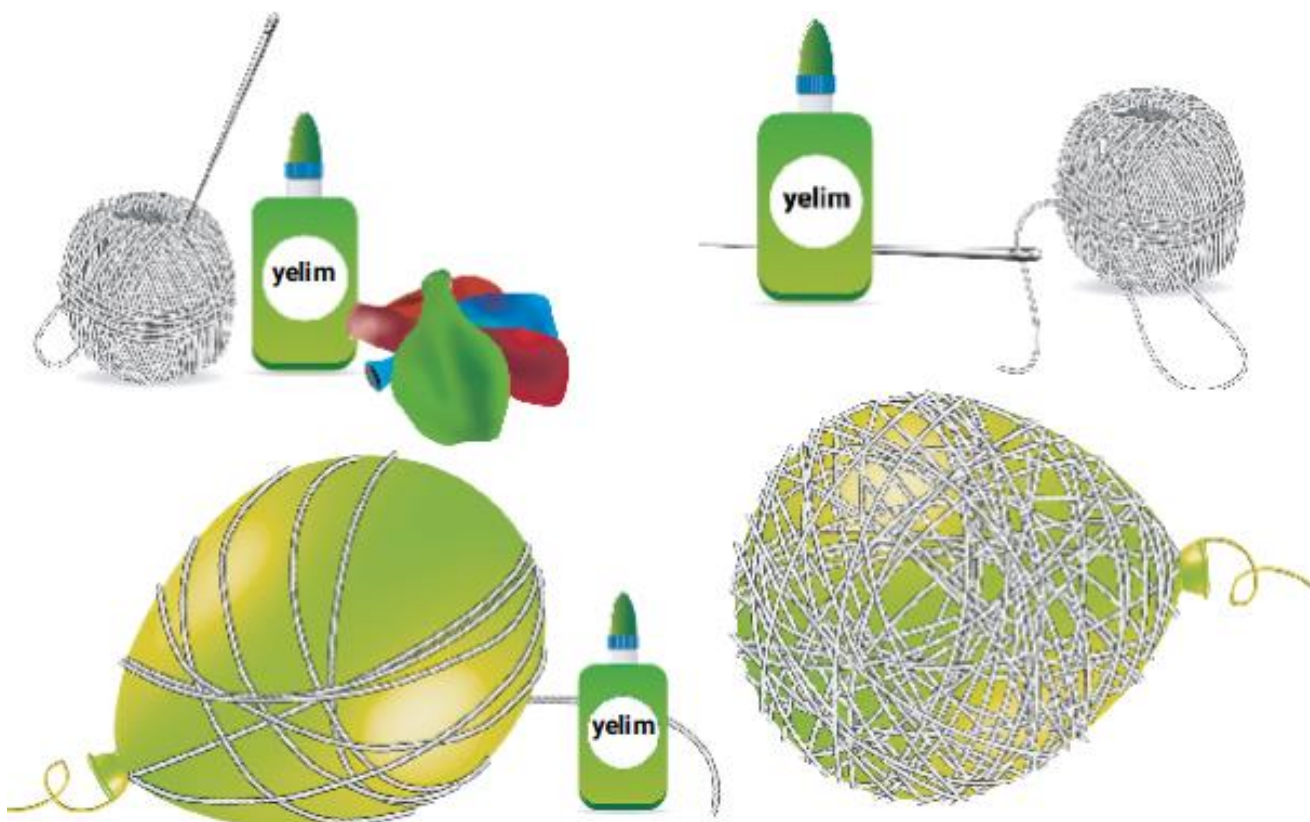
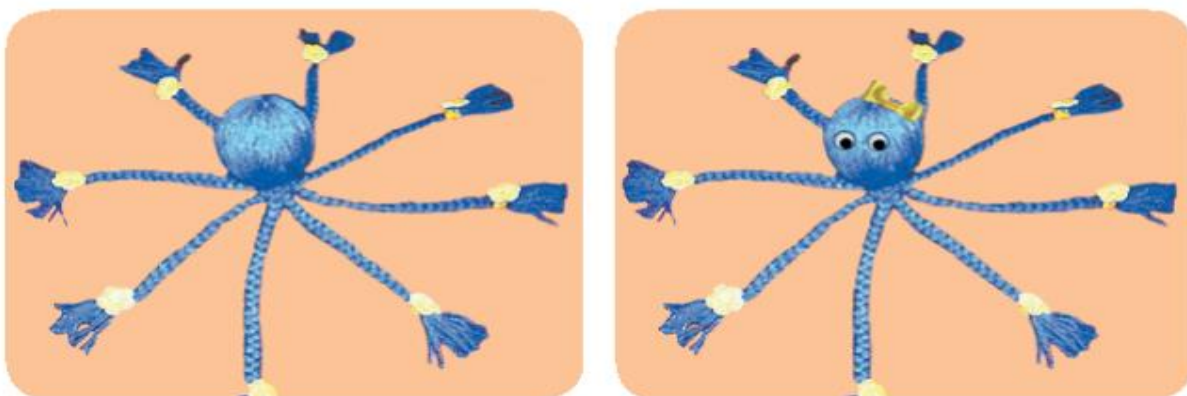
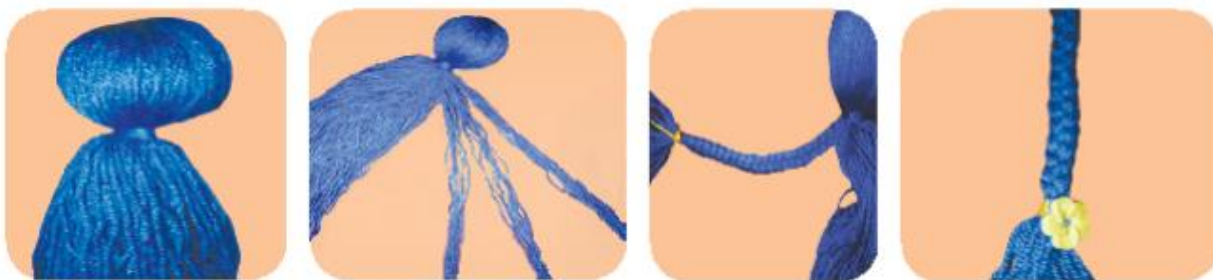

Ikkala andazani juftlang. Qalin ip olib, ularni to'liq qoplagunga qadar bir necha qatlamda o'rab chiqing. Andazalarning qo'shilish joyidan ipni qirqing. Andazalarni asta suring, lekin olib tashlamang. Ular orasidagi iplarni bog'lagandan keyingina olishingiz mumkin. Ipni popukli telpak hosil bo'lguncha to'g'rilang. Hosil bo'lgan shakldan ikkita popukli telpak tayyorlang. Unga qog'ozdan ko'z, quloq, burun yasab yopishtiring. Sakkizoyoq yasash uchun sizga kerak bo'ladi: rangli ip, qaychi va rangli qog'oz. Xo'sh, sakkizoyoqni ipdan qanday yasash mumkin? Rangli ip olib, uni o'rtasidan bog'lang. Bosh qismi bo'ladigan tomonini belgilab oling va boshqa rangdagi ipni barcha iplar tagidan o'tkazib bog'lang. Sakkizoyoq yasash uchun sizga kerak bo'ladi: rangli ip, qaychi va rangli qog'oz. Xo'sh, sakkizoyoqni ipdan qanday yasash mumkin? Rangli ip olib, uni o'rtasidan bog'lang. Bosh qismi bo'ladigan tomonini belgilab oling va boshqa rangdagi ipni barcha iplar tagidan o'tkazib bog'lang.

Buning uchun sizga kerak bo'ladi: yelim va plastmassa idish; g'altakli oq ip (40–60); ip uchun shisha idish, qaychi, yo'g'on va uzun igna, shar, rangli qog'oz. idishga soling. Ignaga ip o'tkazing va yelim idishga ignani sanching. So'ngra ignani sug'urib, latta bilan artib olib qo'ying. Chap qo'lingizga sharni olib, yelimli ipni shoshmasdan shar ga o'rab chiqing. Ipni sharga mahkamroq o'rashga harakat qietadi. Shundan so'ng quritish uchun qo'ying. 4 soat o'tgach, ip orasidagi sharni igna bilan teshib

olishingiz mumkin. Bunday shakllardan har xil o'yinchoqlar, archa bezaklarini yasash mumkin.

IV. Darsni mustahkamlash:

1.Yasab bo'lgan o'quvchilar ishini baholash uchun savol-javob o'tkazaman.

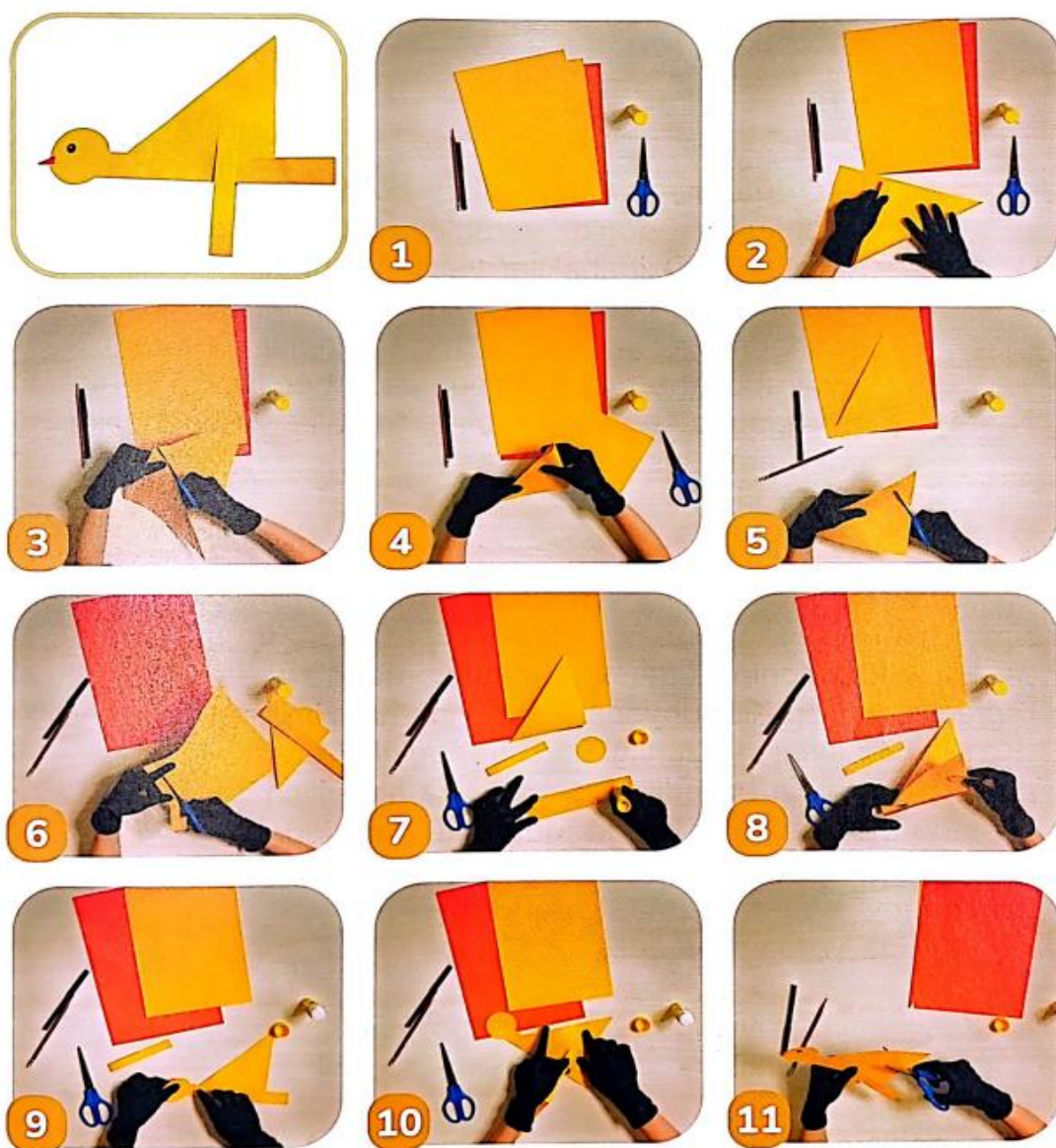
V.O'quvchilar ishini baholayman.

VI. Uyga vazifa: Darsda ulgurmagan ishlarni tugatib kelish.

TEST

4-SINF

TEST.

1-VARIANT

1. Oshxona jihozlari ko'rsatilgan qatorni ko'rsating?

- A) Divan, shkaf, televizor, radio
- B) Muzlatkich, gazplita, elak, tog'ora, qozon
- D) Divan, muzlatkich, radio, choynak

2. Duradgorlik asboblari qatorini ko'rsating?

- A) Belkurak, ketmon, tirna
- B) Arra, ketmon, ombur, belkurak
- D) Arra, bolg'a randa, ombur, egov, iskana

3. Sopol buyumlarni kim yasaydi?

- A) Duradgor
- B) Temirchi
- D) Kulol

4. Ipak tolasidan to'qiladigan gazlama nomi?

- A) Atlas, shoyi
- B) Chit, atlas
- D) Bo'z, shoyi

5. Tabiiy tolalar qatorini ko'rsating?

- A) Jun va sintetik tolalar
- B) Jun ipak, paxta tolalar
- D) sintetik tolalar

6. Ipak tolasi nimadan olinadi?

- A) Paxtadan
- B) Jundan
- D) Pilladan

7. Applekatsiya ma'nosi nima?

- A) Bezash ishi
- B) Chizish
- D) Chizish, bo'yash

8. Quticha nimadan yasaladi?

- A) Karton qo'g'ozdan
- B) Plastilindan
- D) Gazlamadan

9. Katamaran nima?

- A) Qayiq
- B) Suv osti kemasi
- D) Paluba bilan birlashtirilgan ikki korpusli kema

10. Oq tugma qanaqa ip bilan tikiladi?

- A) Oq ip bilan
- B) Ko'k ip bilan
- D) Qizil ip bilan

11. Mehnat fani nimani o'rgatadi?

- A) O'qishni, yozishni
- B) Bichish, tikish, yasashni
- D) Chizishni, yozishni

12. Gazlama bilan ishlaganda qaysi ish qurollari kerak bo'ladi?

- A) Qaychi, pichoq
- B) Igna, ip, angishvona
- D) Qaychi, ip, igna, sm lenta

13. Plastilidan yasaladigan o'yinchoqlar qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Uy jihozlari
- B) Harakatli o'yinchoqlar
- D) Yumshoq o'yinchoqlar

14. Kashta qanaqa chok yordamida tikiladi?

- A) To'g'ri chok
- B) Baxiya chok
- D) Zanjirsimon chok

15. Pape mashe o'yinchoqlari nimadan yasaladi?

- A) Gazlamadan
- B) Qo'g'ozdan
- D) Plastilindan

4-SINF

TEST.

2-VARIANT

1. Duradgorlik asboblari qatorini ko'rsating?

- A) Belkurak, ketmon, tirna
- V) Arra, ketmon, ombur, belkurak
- D) Arra, bolg'a randa, ombur, egov, iskana

2. Paxta tolasidan qanaqa gazlamalar to'qiladi?

- A) Atlas, shoyi
- V) chit, bo'z
- D) shoyi, bo'z

3. Plastilidan yasaladigan o'yinchoqlar qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Uy jihozlari
- V) Harakatli o'yinchoqlar
- D) Yumshoq o'yinchoqlar

4. Ipak tolasi nimadan olinadi?

- A) Paxtadan
- V) Jundan
- D) Pilladan

5. Pape mashe o'yinchoqlari nimadan yasaladi?

- A) Gazlamadan
- V) Qo'g'ozdan
- D) Plastilindan

6. Oq tugma qanaqa ip bilan tikiladi?

- A) Oq ip bilan
- V) Ko'k ip bilan
- D) Qizil ip bilan

7. Quticha nimadan yasaladi?

- A) Karton qo'g'ozdan
- V) Plastilindan
- D) Gazlamadan

8. Oshxona jihozlari ko'rsatilgan qatorni ko'rsating?

- A) Divan, shkaf, televizor, radio
- V) Muzlatkich, gazplita, elak, tog'ora, qozon
- D) Divan, muzlatkich, radio, choynak

9. Tabiiy tolalar qatorini ko'rsating?

- A) Jun va sintetik tolalar
- V) Jun ipak, paxta tolalar
- D) sintetik tolalar

10. Kulol nima yasaydi?

- A) shisha idishlar
- V) Metall buyumlar
- D) Sopol buyumlar

11. Katamaran nima?

- A) Qayiq
- V) Paluba bilan birlashtirilgan ikki korpusli kema
- D) Suv osti kemasi

12. Mehnat fani nimani o'rgatadi?

- A) O'qishni, yozishni
- V) Bichish, tikish, yasashni
- D) Chizishni, yozishni

13. Sopol buyumlarni kim yasaydi?

- A) Duradgor
- V) Temirchi
- D) Kulol

14. Gazlama bilan ishlaganda qaysi ish qurollari kerak bo'ladi?

- A) Qaychi, pichoq
- V) Igna, ip, angishvona
- D) Qaychi, ip, igna, sm lenta

15. Milliy hunarmandchlik kasbi qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Kashtado'zlik
- V) O'qituvchilik
- D) Shifokorlik

MUNDARIJA

<i>Amaliy mashg'ulot 1: Texnologiya ta'limi va tarbiyasining maqsad va vazifalari.....</i>	4
<i>Amaliy mashg'ulot 2: Texnologiya va uni o'qitish metodikasi fanining nazariy va amaliy asoslari.....</i>	13
<i>Amaliy mashg'ulot 3: Boshlang'ich sinflarda texnologiya ta'limining mazmuni.....</i>	27
<i>Amaliy mashg'ulot 4: Texnologiya ta'limi va uni o'qitish metodikasi fanining shakl va metodlari.....</i>	41
<i>Amaliy mashg'ulot 5: Boshlang'ich sinf texnologiya darslarining kompetentsion yondashuv.....</i>	56
<i>Amaliy mashg'ulot 6: Boshlang'ich texnologiya darslarining integratsion yondashuv.....</i>	71
<i>Amaliy mashg'ulot 7: Mutafakkirlar merosida mehnat tarbiyasi.....</i>	80
<i>Amaliy mashg'ulot 8: Boshlang'ich ta'limda mehnat tarbiyasi va kasb-hunar ta'limi metodologiyasi.....</i>	88
<i>Amaliy mashg'ulot 9: Mehnat tarbiyasida xalq og'zaki ijodining o'rni.</i>	99
<i>Amaliy mashg'ulot 10: Texnologiya darslarida xorijiy ta'lim tizimidan foydalanish.....</i>	108
<i>Amaliy mashg'ulot 11: Texnologiya darslarida steam ta'limi.....</i>	116
<i>Amaliy mashg'ulot 12: Texnologiya darslarida darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etish.....</i>	125
<i>Amaliy mashg'ulot 13: Texnologiya darslarida axborot texnologiyalarining o'rni.....</i>	137
<i>Amaliy mashg'ulot 14: Texnologiya darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanish.....</i>	148
<i>Amaliy mashg'ulot 15: Qog'oz va kartondan amaliy ishlarni tashkil etish metodikasi.....</i>	161
<i>Amaliy mashg'ulot 16: Applikatsiya va mozaika darslarini tashkil etish metodikasi.....</i>	171
<i>Amaliy mashg'ulot 17: Turli xil materiallardan amaliy darslarni tashkil etish metodikasi.....</i>	182
<i>Amaliy mashg'ulot 18: Tabiiy materiallardan amaliy darslarni tashkil etish metodikasi.....</i>	193
<i>Amaliy mashg'ulot 19: Plastilindan amaliy darslarni tashkil etish metodikasi.....</i>	203
<i>Amaliy mashg'ulot 20: Gazlamadan amaliy darslarni tashkil etish metodikasi.....</i>	212
<i>Glossariy.....</i>	222
<i>Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.....</i>	224
<i>Ilovalar.....</i>	226

O'QUV ADABIYOTINING NASHR RUXSATNOMASI

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va
innovatsiyalar vazirligining 2024 yil "6" sentabr dagi
"333"-sonli buyrug'iga asosan

E. A. Tangirqulov

(muallifning familiyasi, ismi-sharifi)

Boshlang'ich ta'lim

(ta'lim yo'nalishi (mutaxassisligi))

_____ ning
talabalari (o'quvchilari) uchun tavsiya etilgan

Texnologiya va uni o'qitish metodikasi nomli o'quv qo'llanmasi

(o'quv adabiyotining nomi va turi; darslik, o'quv qo'llanma)

_____ ga

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi
huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan litsenziya berilgan nashriyotlarda
nashr etishga ruxsat berildi.

Vazir

K. Sharipov

(imzo)

Ro'yxatga olish raqami

333-324

TANGIRQULOV ELMUROD ALIYAROVICH

“TEXNOLOGIYA VA UNI O’QITISH METODIKASI”

(o‘quv qo‘llanma)

Texnik muharir: Eshqorayev. S. S

Tasdiqnoma № 255979, 13.04.2024

Bosishga 04.01.2025 da ruxsat berilgan. Format 60x84/16.

Garnitura Times New Roman. Shartli bosma tobog‘i 14.5. Adadi 50 dona.

Buyurtma № 112

“TERMIZ PUBLISHING CENTER” nashriyotida tayyorlandi va chop etildi.

Surxondaryo viloyati, Termiz shahri, Uvaysiy ko‘chasi 8A-uy, Toshkent sh., "TRASTBANK" XA BANKINING BOSH OFISI, MFO: 00491,

INN: 311209934 H/R: 20208000307031406001

Telefon: +998-88-808-21-07

ISBN 978-9910-675-80-5

8865

Termiz – 2025